

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

G. B. Schmidt, Secretaris-Penningmeester.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Waarn. Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 777.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Bericht aan de leden.

Hoofdartikel: Tien nieuwe kwakzalversmiddelen in Nederland vervaardigd.

Berichten: Bestuur der Vereeniging. — Uitnoodiging tot het verrichten van onderzoekingen. — Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over de geneezing van breuken door Job. Wöhrle. — Het Staphorster boertje gesnapt. — Anema niet failliet. — Uit de vergadering v. d. Geneesk. Raad van Zuid-Holland. — Een dankbare Redactie. — Kwakzalverij in kloosters. — De verantwoordelijkheid van Dagbladen. — De geloofsgenezers.

Grootere artikelen: Frog. — Het nieuw Vitalisme. — Kimball's anti-rheumatische ring. — Balsem de Maltha. — De wonderdokter de Haas te Voorschoten. — Sanguinose. — Reclames en advertenties.

Ingezonden: De reclame voor de Pink-pillen.

Ter overneming: Schiffmann weer aan 't werk.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet. — Teercapsules van Guyot.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

De waarnemende Secretaris-Penningmeester bericht, dat nog enkele leden hun contributie over 1899 niet hebben betaald, en de hun aangeboden kwitantie om de een of andere reden onbetaald hebben teruggezonden.

Hun wordt verzocht, alsnog dit bedrag, ten spoedigste per postwissel aan zijn adres in te zenden.

Ieder, die over 1899 iets te vorderen heeft van bovengenoemde Vereeniging, wordt verzocht de rekening daarvan vóór het einde dezer maand in te zenden bij den ondergeteekende.

A. J. WIJNNE,

waarn. Secretaris-Penningmeester.

MIDDELBURG, Jan. 1900.

Tien nieuwe kwakzalversmiddelen in Nederland vervaardigd.

Gaat de kwakzalverij in Nederland vooruit?
Neen en ja.

Neen, voor zoover het betreft het geloof in de werking van de kwakzalversmiddelen. Al erkennen wij dat het getal personen die deze middelen gebruiken en in kwakzalvers vertrouwen stellen, nog helaas! zeer groot is, toch hebben wij de overtuiging, uit ondervinding opgedaan, dat onze strijd van de laatste 19 jaren niet onvruchtbaar is geweest. Er heerscht bij velen, in allerlei kringen

der samenleving, een zeker wantrouwen tegen de middelen, die met zoo'n ophef in de couranten worden aangekondigd en de vraag: is dit of dat kwakzalverij? onophoudelijk tot ons gericht, bewijst wel dat het publiek in dit opzicht is wakker geschud.

Men begint meer en meer in te zien dat de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes een groot kwaad is, dat de volksgezondheid en volkswelvaart ondermijnt en waartegen met kracht moet worden opgetreden.

Toch moet de in den aanhef gestelde vraag tot ons leedwezen ook bevestigend worden beantwoord.

Ja, de kwakzalverij gaat in Nederland vooruit, wanneer wij het oog hebben op de middelen die hier dag op dag worden aangeboden. Wij willen de talrijke middelen, die uit het buitenland ingevoerd en hier te lande gastvrij ontvangen worden, buiten beschouwing laten en ons alleen bepalen tot hetgeen bij ons wordt gefabriceerd.

Welnu, in het voorgaand nummer verstrekten wij een opgave van 23 middelen, die vanwege onze Vereeniging in 1899 werden onderzocht; daaronder bevonden zich 14 van Nederlanders afkomstig en daarvan niet minder dan tien, die eerst in den laatsten tijd in den handel zijn gebracht. En nog wachten er anderen op bespreking, waarvan het onderzoek nog niet is afgelopen.

Die toestand, hoe treurig ook (vooral waar wij hebben aangetoond dat die middelen niets nieuws brachten en voor het beoogde doel van geen wezenlijk nut waren) is toch te begrijpen. Het fabriceren en verkoopen van kwakzalversmiddelen is zoo'n voordeelig baantje, altijd voor de beurs.

Men ziet hoeveel geld er naar 't buitenland gaat, door lichtgeloovige lieden gaarne geofferd, en men tracht zich ook een deel dier sommen toe te eigenen. Dat men het daarbij met zijn geweten op een accoordje moet gooien en het met de waarheid niet te nauw moet nemen, is wel niet aangenaam, maar 't is nog altijd beter zóó, dan de menschen op andere wijze beet te nemen.

Want, dan bemoeit de justitie zich er mede en loopt men gevaar voor straf, maar het bedrog (wij weten er geen ander woord voor) door middel van kwakzalverij blijft — al is de wil bij de justitie om te vervolgen nog zoo goed — meestal ongestraft of bezorgt den fabrikant een geringe geldboete. Onze wetten — want er zijn er die de beteugeling van kwakzalverij ten doel hebben — zijn ondoelmatig en ondoeltreffend en wanneer de wetgeving op dit punt niet veranderd en verbeterd wordt, voorzien wij het gevaar dat het bereiden en ver-

koopen van kwakzalversmiddelen hand over hand toeneemt, en dat er een toestand geboren wordt, onhoudbaar met het oog op het algemeen belang. Er moet verandering komen. Zoolang dit niet geschiedt, zullen wij ons best doen, door onze waarschuwingen het publiek, voor zoover het ons als raadsman wil aannemen, zooveel mogelijk voor schade te behoeden.

Berichten.

Bestuur der Vereeniging. — Met 1 Jan. heeft de heer A. J. WIJNNE, Gemeente-apotheker te Middelburg, zitting in het Bestuur genomen, ter vervanging van den heer Dr. G. P. KORTENHORST die meer dan 10 jaren deze functiën heeft waargenomen.

De heer WIJNNE zal voorloopig optreden als waarnemend Secretaris-Penningmeester; men gelieve dus alle stukken, bestemd voor de Vereeniging of het Maandblad, aan zijn adres te zenden.

Uitnoodiging tot het verrichten van onderzoekingen. — Naar aanleiding van een besluit van de laatst gehouden Algem. Vergadering der Vereeniging is door het Bestuur het volgend schrijven in het Pharm. Weekblad geplaatst:

„Aan H.H. Apothekers en andere Scheikundigen, leden der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het Bestuur van bovengenoemde Vereeniging richt zich bij deze tot U met het vriendelijk verzoek, Uw kennis in dienst te willen stellen van het door haar beoogde doel. Tot een krachtige bestrijding der kwakzalverij is het noodig, te kunnen beschikken over een voldoende aantal scheikundigen, die zich vooraf bereid hebben verklaard zoo spoedig mogelijk het scheikundig onderzoek der door de Vereeniging aan te koop kwakzalvermiddeltjes te verrichten. Alleen dan zal een snel en daardoor doeltreffend optreden mogelijk zijn.

Waar gij nu, door Uw toetreden als lid, getoond hebt in te stemmen met het doel der Vereeniging, meent het Bestuur ook op Uw daadwerkelijke medewerking te mogen kunnen rekenen. Daartoe gemachtigd door de onlangs gehouden Algemeene Vergadering, is het Bestuur in de gelegenheid, de gemaakte kosten en den aan het onderzoek besteden tijd te vergoeden.

Wie Uwer bereid zijn, aan dezen oproep gehoor te geven, worden uitgenoodigd zich zoo te melden bij den 2en ondergeteekende.

Namens het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij

Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN,

Rotterdam, Voorzitter.

A. J. WIJNNE, Middelburg,

waarn. Secretaris.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. — In No. 242 van de „Badische

Landeszeitung" van 14 Oct. 1899 is een getuigschrift afgedrukt, waarin een molenaar CHRISTIAN SPENGLER, te *Plüningen* in *Württemberg*, verklaart, door het geneesmiddel tegen breuken, van JOH. WÖHRLE te *Friedrichshafen*, in korten tijd te zijn genezen.

Op schriftelijke aanvraag verzendt WÖHRLE tegen rembours van 10 Mk. 50 Pf. een linnen zakje, dat, aan een zijden koord om den hals moet worden gedragen en nooit geopend mag worden als het resultaat volkomen zal zijn. Bovendien geeft WÖHRLE verscheidene levensregelen aan en schrijft tevens voor, dat de patiënt, gedurende 12 weken, dag en nacht een goed zittenden breukband dragen en bepaalde geboden verrichten moet. In het zakje bevindt zich een stuk bordpapier, waarop een aantal pootjes van dieren, vermoedelijk van mollen zijn vastgenaaid.

WÖHRLE is reeds veroordeeld wegens mishandeling, diefstal, belediging en overtreding van de „Gewerbeordnung.”

Wij waarschuwen tegen dit grove bedrog (plumpe Schwindel).
Karlsruhe, 14 Dec. 1899.

Het „boertje” gesnapt. — Door den rijksveldwachter van Apeldoorn, te Kootwijk, gem. Barneveld, is proces verbaal opgemaakt tegen P. Stegeman, bekend onder den naam van het „Staphorster Boertje”, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

De bekeuring geschiedde terwijl het „boertje” te Soest zijn praktijk uitoefende.

Zal nu weer een geldboete worden opgelegd?

Anema niet failliet. Op verzoek van den belanghebbende deelen wij gaarne mede, dat, bij vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, het door die Rechtbank gewezen vonnis, waarbij JOHANNES PIETERS ANEMA, Arts, werd verklaard in staat van faillissement, is vernietigd.

Aan een ander verzoek, n.l. om te verklaren dat wij ons in het no. van December 1899 in den persoon hebben vergist, kunnen wij niet voldoen; dat zal de verzoeker toch zelf wel begrijpen!

Uit de vergadering van den geneesk. raad van Zuid-Holland. — Onder voorzitterschap van den heer J. Menno Huizinga, Inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht, kwam 29 Dec. j.l. te 's Gravenhage de Geneesk. Raad van Zuid-Holland bijeen.

Naar aanleiding van de bekende aanschrijving van den Minister van justitie aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven in zake vervolgingen wegens onbevoegde uitoefening der genees- en artseneijbereidkunst, ontspan zich eenig debat over die quaestie van vervolgingen. De Inspecteur wees er naar aanleiding van een wenk van den heer van Itallie op, dat sedert de invoering van de geneeskundige en artseneijbereidkundige wetten meerdere dergelijke circulaires zijn verschenen, echter zonder veel succes. De fout ligt niet in de zucht van ambtenaren van het O.M. om niet te vervolgen, of van politieambtenaren, om geen overtredingen te constateeren, maar aan de geneeskundige wetten zelf, die nog niet voldoende in de volksconsciëntie zijn doorgedrongen, om goed uitgevoerd te kunnen worden.

De heer Halbertsma deed tegen deze stelling van den Inspecteur protest hooren.

Het rechtskundig lid mr. Eysell deed uitkomen dat de openbare ministeries vaak terugdeinzen voor een vervolging, omdat het wettig bewijs zoo moeielijk te constateeren is. Hij meende dat na de jongste circulaire nog naderen aandrang door den Raad bij de procureur-generaal weinig baten zou.

De Inspecteur deed nader uitkomen dat het geenszins zijne bedoeling was te verkondigen dat wetten, die niet populair zijn, niet kunnen worden uitgevoerd, maar dat hij slechts de moeilijkheden in het licht wilde stellen, aan de uitvoering onder die omstandigheden verbonden.
(N. Rott. Ct.)

Een dankbare Redactie. — „De Hofstad”, Nieuws- en Advertentieblad voor 's Gravenhage, bevat, onder het redactioneële gedeelte, het volgende:

SANGUINOSE.

Gelijk uit eene annonce in dit blad blijkt, wordt de sanguinose, uit kruiden bereid door de fabrikanten VAN DAM & Co., de Riemerstraat 107 alhier, door heeren geneeskundigen ten zeerste aanbevolen voor zwakken en herstellende zieken. Voor de Transvaalsche gewonden zal zij zeker ook uitnemende diensten kunnen doen.

Dit beseffende, stond de firma VAN DAM & Co. opnieuw een flinke hoeveelheid af voor het Roode Kruis in Transvaal. Daarvoor brengen wij haar warme hulde.”

Men kan zoo voelen dat dit stukje afkomstig is van de Redactie en niet van de Sanguinose-fabrikanten.

Of hebben wij 't mis?

Kwakzalverij in Kloosters. — Terwijl in Duitschland het voorbeeld van Pastor KNEIPP zaliger

gelukkig slechts zelden gevolgd wordt, en, zooals hier in een vorigen jaargang is medegedeeld, de hoogere geestelijkheid de ambtgenooten ernstig waarschuwt, zich niet te begeven op een gebied, dat niet het hunne is, wordt in Frankrijk door de kloosters op ergerlijke wijze kwakzalverij bedreven. Onlangs is er zelfs een proces gevoerd tusschen twee kloosters over het eigendomsrecht der „confiture de St. Vincent de Paul,” die binnen 20 dagen de anaemie zou genezen. Purgeerende pruimen, laxeerende confituren, ijzerhoudende noga, herstel bevorderende wijn worden door andere kloosters in den handel gebracht. Sommige hebben zich vereenigd tot een syndicaat, l'Union des Oeuvres genaamd, in welks prospectus men onder meer de volgende middelen vermeld vindt: *Pâté bienfaisant de Chantelle*, de gezondste van alle toilet-pasta's; *musculine* van Notre-Dame-de-Dombes: aanbevolen aan vermoede personen. De *musculine* is, zegt men, bestemd om met voordeel de inspuitingen van *Brown-Séguard* te vervangen.

(W. T. G.)

De verantwoordelijkheid van Dagbladen. — Bij gelegenheid van een razzia, die tegen abortus-opwekkers gehouden is, heeft Lord Justice DARLING in zijn vonnis gezegd: deze misdaad is mogelijk gemaakt, doordat dagbladen advertenties aannemen van dit onwettig bedrijf. Het is noodig, dat men wete, dat ieder die, op welke wijze ook, iemand aanzet tot een misdrijf, zelf een misdaad begaat. De jury heeft geoordeeld, dat deze advertenties aansporingen waren. Als dergelijke advertenties weer zouden verschijnen, zouden de uitgevers, eigenaars en drukkers hetzelfde vonnis verdienen, en — als zijn woord althans invloed mocht hebben — ook krijgen, en dan vermoedelijk nog strenger gestraft worden dan de thans veroordeelden.

(W. T. G.)

De geloofsgenezers. — In een correspondentie uit Noord-Amerika vinden wij in het *N. v. d. Dag* het volgende over deze secte:

„Niettegenstaande het levendig protest van dat gedeelte van het publiek, dat een degelijk geneeskundige behandeling verkiest boven al de illussien, moei, maar onveilig, der geloofsgenezers, blijven deze nog steeds ongehinderd met hun gevaarlijke praktijken menschenlevens in gevaar brengen en vernietigen. Niemand schijnt de autoriteit te bezitten of wenschen uit te oefenen, om den put te dempen, vóór het kalf verdrongen is, en na dien tijd is de gerechtigheid te langzaam, om ooit tot een uitspraak te komen, laat staan tot een vonnis. Een jong meisje, dat aan kanker lijdende was, moest dagen lang kermend liggen sterven, zonder dat de „healers” wilden toestaan, dat er iets gedaan werd, om haar lijden door geneeskundige hulp te verzachten; kinderen sterven door het misplaatste geloof hunner ouders, en deze dikwijls door hun eigen domheid. Het is geen wonder, dat studenten en kleine jongens de aanhangers van het noodlottig geloof met steenen en bedorven eieren werpen, maar dat verhelpt het kwaad niet, al zijn de vijandige demonstraties nog zoo ernstig gemeend, wanneer niet een uitspraak van manslag op elk sterfgeval volgt.”

Frog.

„Wat is Frog? Frog is het eenige onfeilbare middel tegen verkoudheid, heeschheid, keelpijn enz.”

Deze annonce, versierd met de afbeelding van eenige kikvorschen, heeft zeker al veler aandacht getrokken, en niet minder de eigenaardige raam-étalage die in verschillende plaatsen bij z.g. drogisten te zien is.

Ook onze aandacht is het niet ontgaan en wij wilden gaarne iets meer van dit „onfeilbaar” middel weten.

Het bleek ons — wij dachten 't al door de wijze van reclame-maken — dat *Frog* in *your throat*, „Kikker in de keel”, van Amerikaanschen oorsprong is. Fabrikant is de firma HANCE BROTHERS & WHITE te *Philadelphia*, terwijl C. F. VAN DIJL te *Dordrecht* als Generaal-Agent voor Nederland en België optreedt.

Wanneer men zich, voor 37½ cent, het doosje licht-bruine, naar drop riekende pastilles aanschafft, krijgt men daarbij enkele Engelsche geschriftjes, waarin de waarde van het praeparat met den noodigen ophef wordt aangekondigd, en waarin — ten bewijze van de onschadelijkheid — tevens de samenstelling is opgenomen. Als bestanddeelen worden vermeld: *Cubeba*, *Tolu*, *Drop*, *Witte Andoorn* (Horehound) en *wilde Kers* (Wild Cherry), en het onderzoek van ons lid, den heer J. VAN RIEL te *Amsterdam*, heeft aangetoond, dat die op-

gaaf juist kan zijn. 1) Maar dan komen wij tot de slotsom dat „Frog” in hoofdzaak bestaat uit een mengsel van zeer oude, tegenwoordig voor het opgegeven doel nooit meer gebruikte geneesmiddelen. Dit is het geval met Andoorn en wilde Kers en de tijd dat cubebe tegen bronchineaal catarrh (ontsteking van de luchtpijptakken) werd aangewend, ligt in 't ver verleden. De geneeskundigen hebben de middelen — als nietsgevend — laten varen, de fabrikant (wij zien het dikwijls) heeft er zich voor zijn „zaak” meester van gemaakt en verkondigt nu van het mengsel: „affords greater relief than anything heretofore known”, (geeft grooter verlichting dan eenig tot nu toe bekend middel.) Men weet nu wat men er aan heeft; het meest werkzame zal wel de drop zijn, en die kan men goedkooper krijgen.

1) Voor den deskundigen lezer teekenen wij aan dat door den heer VAN RIEL gevonden zijn: cubebine, glycyrrhizine, benzylaldehyde, doch geen blauwzuur (vermoedelijk van de Kers), suiker, dextrine, slijm (vermoedelijk van Andoorn) en Tolubalsem. In de asch was veel ijzer, sporen mangaan, verder calcium, chloor en alkaliën.

Het nieuw Vitalisme.

In ons no. van October 1899 verscheen een korte beschrijving van deze z.g. „Nieuwe Geneeskunde”, naar aanleiding van een brochure, die in onze bladen gratis werd aangeboden. Er werd toen al op gewezen dat de inrichting, te Parijs gevestigd, ook *per brief* belooft te genezen; wij hebben er thans de bewijzen van in handen.

Iemand die een beschrijving van zijn lijden naar de inrichting had opgezonden, (men begrijpt wat zoo'n beschrijving door een *leek* beteekent, om daaruit juiste gevolgtrekkingen te maken), kreeg den volgende brief, in 't Nederlandsch, terug:

„PARIJS, 23 Nov. 1899.

Mijnheer!

„Al de verschijnselen die zich bij U voordoen, alsmede al de storingen waarover gij U beklaagt, duiden aan dat U eene belangrijke vermindering van leefkracht hebt, welke het resultaat is van een te vroegtijdige slijting.

De vitalistische methode past voor U in 't bijzonder en dank aan haar, kunt gij in den tijd van eenige weken al uwe krachten, zoo wel geestelijke als lichamelijke terugbekomen.

De behandeling die ik U aanraad is een der eenvoudigste en bestaat in het gebruik van 12 dynamodermische platen, welke op de volgende wijze moeten geplaatst worden:

- 2 op de lendenen,
- 5 op den ruggestremg,
- 1 op de smeerbuik,
- 2 op de onderbuik, rechts en links een,
- 2 op de zijden.

Deze platen moeten gedurende 30 opeenvolgende nachten, ongeveer 10 uren op de 24 gedragen worden.

Zij moeten aan de binnenzijde van een flanelen hemd genaaid worden en den huid raken.

Bovendien moet U alle dagen inademen van geëlectriseerde zuurstof doen met den carburateur met eenvoudige werking, waarvan no. 4 mij volstrekt noodzakelijk toeschijnt.

Ik zal U bij de toezending van het toestel al de noodige aanwijzingen omtrent de behandeling geven.

Onder den invloed dezer dubbele behandeling zult gij weldra eene merkbare verbetering ondervinden, die van dag tot dag zal toenemen tot aan de genezing.

Volgt mijne raadgevingen op, gij zult er U slechts geluk over te wenschen hebben, en U zult zeker, bij de resultaten die U bekomen zult, de opoffering niet betreuren die gij U getroost hebt.

Ik blijf overigens met U in correspondentie gedurende de geheele duur der behandeling om met U met mijne raadgevingen voort te gaan.

Inmiddels met de meeste hoogachting,

Uw Ed. dw. dr.,

Dr. PÉRADON.

NOTA. De platen kosten te zamen 120 franken en het toestel 200 franken, U hebt dus slechts de som van 320 franken aan den Heer Legras, 19 rue de Lisbonne te zenden om alles terstond te ontvangen.”

De lijder heeft zijn geld gelukkig behouden en is niet verder op de zaak ingegaan. De brief is intusschen kenmerkend voor de geneesmethode.

Kimball's anti-rheumatische ring.

Deze ring, aanbevolen als een spoedig en blijvend geneesmiddel tegen rheumatiek, neuralgie, lendenpijn, heupjicht, jicht en andere ziekten, is, voor zoover wij weten, gelukkig nog niet veel bekend in ons land; ook wij kenden hem tot nu toe niet. Eenige weken geleden echter werd ons meegedeeld dat de ring ook hier te lande gedragen werd en vestigde men onze aandacht op een boekje, dat vooral in Engeland en Amerika verspreid werd om voor deze ringen reclame te maken. Wij lieten zoo'n boekje komen, lazen het en kwamen tot de slotsom: een variatie op een bekend thema.

Het boekje begint met de opgave van het *handelsmerk* en een waarschuwing tegen namaak; dan volgt een populaire beschouwing over het wezen der rheumatiek en de gewone mededeeling dat alle tot nu toe aanbevolen geneesmiddelen, ook die door de geneeskundigen aangewend, al gaven ze somwijlen eenige verlichting, toch geen afdoende beterschap brachten.

De electriciteit is, volgens het boekje, het *eenige* geneesmiddel, maar zij wordt meestal verkeerd toegepast. De *eenige* goede wijze van toepassing is raadt ge 't al niet, lezer? die van *Kimball's ring*.

Geloof je 't? Wij niet. Al wordt er ook van gezegd, dat de metalen waaruit de ring is samengesteld, met het vocht en de warmte van den vinger waaraan zij wordt gedragen en de zuren, in het bloed aanwezig, een combinatie vormen, die een zachten electrischen stroom opwekt, wij, voor ons, zijn van meening dat die stroom, als hij werkelijk ontstaat, *zoo zacht* moet wezen, dat er van geneeskrachtige werking geen sprake kan zijn.

Die arme electriciteit! Wat wordt er tegenwoordig — vooral door kwakzalvers — al een misbruik van gemaakt!

De ring kost f 6, maar men kan hem ook, zwaar verguld, voor f 12.60 krijgen. Wij zijn blij, dat wij de brochure bestelden vóór wij ons een ring ter onderzoek aanschafte; nu wij het boekje gelezen hebben vinden wij het niet noodig zes gulden uit te geven voor een ding, waarin wij niet het minste vertrouwen stellen. 't Is te hopen dat anderen er ook zoo over zullen denken.

Balsem de Maltha.

uit het Klooster der Eerwaarde Kruisheeren, welke verkrijgbaar is bij Gez. DE VEER, Rotterdam.

„Deze Balsem is een zeer krachtig middel, tot behoud der gezondheid en ter bewaring voor besmettelijke ziekten en voor den kanker te behoeden.

„De ondervinding heeft bewezen dat vele personen, die, na alles wat de geneeskunde kan aanbieden, beproefd te hebben en allen raad ten einde waren, hunne toevlucht tot dezen Balsem hebben genomen, waarin zij door Gods zegen en bijstand, veel troost en hulp hebben gevonden.

„Deze heilzame Balsem wordt uithoofde zijner goede uitwerkingen, zowel inwendig als uitwendig gebruikt, en prijst zichzelf als hulpmiddel aan; in de hieronder genoemde ziekten heeft hij bijzonder zijn deugdzaamheid bewezen en gestaafd.

„Voor lijden aan de keel, borst, maag, hoesten, teringachtigheid, koorts, rheumatiek, klierziekten, huiduitslag, koningszeer, koudvuur, graveel, verstoppingen in bloed en vochtvaten, bederf in het bloed enz. De Balsem van Maltha doet de spijzen goed verteeren, zuivert het bloed, geeft het zijn geregelden loop en versterkt, (bijzonder voor kankerachtigen zeer heilzaam).

„Aan kleine kinderen geeft men (van even na hunne geboorte) voor het zuur, tot groei der kinderen en om ze voor klierziekten te behoeden, driemaal daags 5 druppelen vermengd in een weinig suikerwater, en men vermeerdert de druppels volgens de jaren. (Deze Balsem van Maltha bevat niets dat schadelijk is).

„De Balsem van Maltha met evenveel boomolie vermengd, is heilzaam voor rheumatische en krampspijnen, voor snijden, branden, voor kwetsuren veroorzaakt door vallen of stooten, als men splinters

van hout, glas, ijzer of iets dergelijks in eenig lichaamsdeel bekomen heeft en voor kliergezwellen, enz.

„Een deel Balsem van Maltha met 6 deelen regenwater vermengd is zeer dienstig om de oogen te wasschen, voor ontsteking en branderigheid en tot versterking der oogen.

„Niet alleen strekt de Balsem van Maltha tot groot nut van de menschen, maar ook voor de beesten, en heeft al menigmaal zijne deugden bewezen. Om besmettelijke veeziekte te voorkomen zoowel als tot bevordering van gezond, schoon vee, geeft men een fleschje Balsem van Maltha per dag met water vermengd in twee keeren verdeeld.

„Deze Balsem van Maltha verkondigt door de ondervinding zijn eigen lof en roem.”

Ziezoo, dat is nog eens een middel bij uitnemendheid, zooals men kan zien uit de „gebruiksaanwijzing” waarvan wij hierboven een gedeelte afdrukten. Voor iedereen en voor alles wat: voor kinderen, volwassenen en het vee; inwendig en uitwendig, en tegen alle mogelijke kwalen troost en hulp biedende, zelfs nadat men „alles wat de geneeskunde kan aanbieden” te vergeefs heeft beproefd.

't Is om te watertanden — — en toch moeten wij tegen dit middel met allen ernst waarschuwen.

Volgens het onderzoek van het lid der Vereeniging, den heer B. A. VAN KETEL, te Amsterdam, is de balsem een alcoholisch aftreksel van *Ratanhia*, *Tolubalsem* (of *Benzoë*) en *Wierook*; andere stoffen konden niet worden aangetoond.

Voor den niet der zake kundigen lezer is deze mededeeling van den uitslag van het onderzoek niet direct van veel nut; indirect wèl. Zij stelt hem n.l. in de gelegenheid een deskundige te vragen of dit mengseltje in staat is alle wonderen te verrichten, die daaraan worden toegeschreven en wij twijfelen geen oogenblik of hij zal ongeveer het volgend antwoord ontvangen:

De stoffen, in dit mengseltje bevat, zijn *zeer oude*, bekende middelen, die, *in heel enkele gevallen* wel eens eenige geneeskrachtige werking uitoefenen, maar die, bij de meeste gevallen in de „gebruiksaanwijzing” opgenoemd, *geheel waardeloos* zijn. De balsem *kan* niet de gunstige uitwerking hebben, die er van beloofd wordt.

Integendeel, in vele gevallen *moet* het gebruik *nadeelig* zijn. Onverantwoordelijk is reeds de aanbeveling om den balsem aan kinderen „van even na hun geboorte” te verstrekken of hem als *oogmiddel* aan te wenden, maar nog veel erger is het streven om lijders aan tering, koudvuur, graveel, kanker e. d. over te halen hun heil te zoeken bij dit middel. De arme lijders aan deze kwalen, die nog bij een doeltreffend ingrijpen hoop op verbetering kunnen koesteren, zullen ongetwijfeld den daarvoor geschikten tijd laten voorbijgaan, wanneer zij eerst „knoeien” met allerlei middeltjes die eerder kwaad dan goed doen; hierop hebben wij reeds zoo dikwijls gewezen. En zoo'n middeltje is — in hun geval — *de balsem de Maltha*, die „zijn eigen lof en roem” wel moge verkondigen, maar eigen lof!

De wonderdokter de Haas te Voorschoten.

Wat 't boertje van Staphorst voor 't „Noorden” is, wordt, 't is te voorzien, de schoenmaker van Voorschoten voor Zuid-Holland — — of misschien gaat zijn roem al verder. Het moge onbegrijpelijk zijn, maar een feit is het dat, in onzen tijd, er nog velen zijn — en lang niet altijd onder de minder ontwikkelden — die meer vertrouwen stellen in de geneeskundige kennis van een boer of schoenmaker, wanneer deze zich maar met een geheimzinnig waas omkleedt, dan in die van een ervaren medicus. Treurig, maar waar.

En 't ergste is, dat tegen die lui niet te redeneeren valt; zij zeggen maar, die en die zijn toch genezen waar de dokter er niets meer aan kon doen, maar zij vergeten de talrijke omstandigheden te vermelden, waardoor het den geneesheer niet mogelijk was met succes werkzaam te zijn, o.a. het niet getrouw opvolgen van zijne voorschriften, het, buiten hem om, knoeien met huis- of geheimmiddeltjes, en dergelijke.

De voorstanders van die kwakzalvers zijn niet te

overtuigen — erger nog, zij trachten zooveel mogelijk, door tal van verhalen, anderen aan te sporen hun zieke lichamen ook aan de zorgen van den schoenmaker en zijn collega's toe te vertrouwen. Zoo doet nu al eenigen tijd, in den Haag, het bericht de ronde, dat een bekend Hoogleraar in de chirurgie aan een onzer academies (wij zullen geen naam noemen) voor zijn vrouw of dochter — het verhaal is niet altijd gelijkloovend — hulp bij den schoenmaker had gezocht. Wie 't gelooven wil!

Maar hoe 't zij, waar redeneering niet helpt, daar kan misschien de opsomming van feiten in staat zijn de menschen te doen begrijpen, dat zij op een gevaarlijken weg zijn, wanneer zij zich overgeven aan de geneeskundige behandeling van den eersten den besten.

Een dusdanig *feit* werd ons van volkomen vertrouwbare zijde meegedeeld. Onze berichtgever was in de gelegenheid op de chirurgische polikliniek van Prof. VAN IJERSON te Leiden kennis te nemen van een geval van eene patiënte aan zwerenden kanker aan de borst. Deze ongelukkige vrouw was door den schoenmaker DE HAAS behandeld met pappen; het gezwel was rot gepapt, zoodat zelfs een der bloedvaten aangevreten was en bloedde.

Men wachte zich voor schade!

Sanguinose.

Uit den Haag wordt een nieuw z.g. bloedvormend middel — uit kruiden bereid volgens de opgave — door de firma VAN DAM en Co. aangekondigd en, naar ontvangen mededeelingen, maakt het in de residentie opgang.

De Sanguinose is nog in onderzoek, dus over het middel zelf kunnen wij nog niets zeggen; een enkel woord over een der attesten. Want reeds nu bevatten de advertenties gunstige attesten van genezen lijders of van deskundigen, en onder deze laatsten is er een van Dr. H. J. VINKHUIZEN, dat, zooals te begrijpen is, als van hooge waarde wordt beschouwd.

Wij namen de vrijheid ons om inlichtingen tot Dr. V. te wenden en ontvingen daarop het volgend schrijven met toestemming om er gebruik van te maken:

„'s Hage, 15-12-99.

Zeer geachte Heer,

Gij hebt volkomen recht. Met verontwaardiging zeg ik dit mede, en ik heb terstond maatregelen genomen met alle kracht, dat dit misbruik niet verder ging, zooals u bedoelde.

De zaak is zoo: ik ben de geneesheer van Dr. Gildemeester, predikant alhier. Hij verzocht mij een verklaring van de Sanguinose, waar zijn vrouw belang in stelde. Ik weigerde die, daar ik de samenstelling niet kende. Nu deelde zij mij de samenstelling mede. Ik gaf daarop de verklaring die Gij kent, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat die in de portefeuille blijven zoude en alleen aan iemand die uit zich zelf daarnaar vroeg ter lezing zoude gegeven worden. In plaats hiervan dit „markt-schreierische Benehmen” dat ik ten hoogste afkeur.

Gij kunt van dit schrijven het gebruik maken, dat U goed voorkomen moge.

Een onbewaakt oogenblik in den druk bezetten dag van een medicus en eenige regelen om van het gezanik af te komen, hebben dit noodlottig gevolg, dat ik ten zeerste betreuer en afkeur.

Met de meeste hoogachting

w. g. Dr. H. J. VINKHUIZEN.”

Reclames en Advertenties.

(Een blik achter de schermen.)

Wij weten wel hoe de vork in den steel zit, maar misschien weten velen onzer lezers niet, hoe het in zijn werk gaat, wanneer men nu en dan een prachtige aanbeveling van een kwakzalversmiddel leest, zóódanig in een blad geplaatst dat het schijnt alsof zij van de *redactie* afkomstig is.

Ter hunner voorlichting laten wij hier een afdruk volgen van een circulaire, dezer dagen door het bekende advertentie-bureau JOHN F. JONES & CIE. te Parijs, aan de Nederlandsche bladen verzonden.

„Order 29413. Asthma Schiffmann.

Ingesloten Réclame nauwkeurig volgens de hieronderstaande voorschriften *eenmaal* op den 27 Dec. a.s. of *niet later* dan den 28 December a.s. te plaatsen. Zoo

u op dien datum niet verschijnt dan op den dag dat een blad uitkomt in de week van 24 tot 30 Dec. 1899.

Algemeene Voorschriften.

Deze reclame moet in het zuivere redactionneele gedeelte worden opgenomen, **zoo mogelijk**, zonder het opschrift „Reclame, Ingez. Mededeelingen of prijs per regel er boven; verder vlak naast het redactionneele gedeelte, en tevens aan het hoofd eener kolom of onmiddellijk volgend op den redactionneelen tekst en daarvan niet afgescheiden door speciale streepen of andere afscheidingsteekens welke bij den redactionneelen tekst niet in gebruik zijn.

Zoo U zulks niet kunt doen, dan als **Eerste Reclame**.

Deze tekst moet gezet worden met de zelfde gewone letters als den redactionneelen tekst, de titel eveneens met de zelfde letters als de titels van den redactionneelen tekst.

Deze reclame moet in het Hoofdblad geplaatst worden niet in een bijvoegsel.

Bewijsnummer terstond na de plaatsing.

Indien U deze reclame niet onder de bovenvermelde conditiën kunt plaatsen, moet U ze niet opnemen en ons per briefkaart de reden doen weten, daar de cliënt geene plaatsing betaald in strijd met de voorschriften.

Aan deze circulaire is toegevoegd de bekende reclame van Schiffmann's middel, onder het motto: „*Asthma eindelijk genezen*,” die al vroeger in tal van couranten, op allerlei plaatsen (naar de redactie of administratie het goedvond) heeft gestaan.

Aardig is deze circulaire beantwoord door den heer G. J. Gelderman, Uitgever van het *Nieuws- en Advertentieblad van Dedemsvaart* enz. Deze uitgever vermeldt op de briefkaarten, waarin hij zijn condities omtrent het plaatsen van advertenties mededeelt:

„*Kwakzalvers- en buitenlandsche loterij-adv. worden niet opgenomen.*” Aan de firma JONES & CIE. werd nu een dusdanige briefkaart gezonden met het onderschrift: „Uwe advertentie, d.d. 21 dezer, betreffende *Asthma Schiffmann*, kan om bovenvermelde reden niet geplaatst worden.”

Bravo!

INGEZONDEN.

NIJMEGEN, 13 Dec. 1899.

WelEd. Heer!

In het laatste „Maandblad tegen de Kwakzalverij” wordt aan de hand van het „Dagblad van Noord-Brabant” in 't licht gesteld, hoe het Bredasche attest ten gunste der Pinkpillen in de wereld is gekomen.

Dit geval staat niet alleen. 't Is reeds eenigen tijd geleden dat in de bladen een soortgelijke loftuiting op die befaamde pillen voorkwam van een zich noemende of genoemd wordende *Mej. Kroese, Molenstraat, Nijmegen*. Mij persoonlijk willende overtuigen, of bedoelde dame werkelijk deze verklaring had afgegeven, schreef ik haar een briefje, met het beleefde verzoek, mij te willen mededeelen, of zij inderdaad bij dit alles genezende middel baat had gevonden.

Van den brievenbesteller vernam ik evenwel, dat in de heele Molenstraat geen Juffrouw Kroese te vinden was; wel woonde er iemand van denzelfden naam in eene andere buurt, een kwartier buiten de stad. Ik gaf in overweging, mijn brief dan maar aan dat adres te bezorgen, doch — niettegenstaande een postzegel was ingesloten — heb ik nimmer antwoord op mijn schrijven ontvangen.

Ik veronderstel nu één van de twee: Het attest van *Mej. K.* is uit den duim der pillendraaiers gezogen, of *Mej. K.* vindt het om zeer begrijpelijke reden beter, er maar niet meer publiciteit aan te geven.

F. KEUKENS, *Stijn Buijsstr. 10.*

Onder dankbetuiging voor de mededeeling, plaatsen wij het bovenstaande gaarne. Het verwondert ons niets dat er onder al die attesten van lijders, geheel genezen door het gebruik van Pink-pillen, die dag aan dag in onze bladen voorkomen, verscheidene zijn, die geen ravraag kunnen lijden.

Zoo bleek het ons, dat een verklaring van *Mej. van Heems, Oranjeboomstraat te Haarlem*, (een verklaring die in de laatste dagen dienst doet) veel bevatte waarmee bedoelde juffrouw, toen wij er haar naar lieten vragen, lang niet instemde. Wel had zij na het gebruik van een paar doosjes pillen eenige beterschap ondervonden (wat wij gaarne aannemen) maar de mededeeling in de reclame, dat die beterschap zoover gegaan is dat zij bevrijd is „van alle kwalen, waaraan het vrouwelijk geslacht onderhevig is”, noemt zij erg overdreven.

Gaarne zouden wij een volledig onderzoek naar de juistheid dier attesten op ons nemen, maar — de ondervinding heeft het ons geleerd het — is beter

en voert tot gunstiger resultaat, wanneer dit geschiedt door personen, die met de plaatselijke toestanden bekend zijn.

Wie wil ons helpen? Wanneer ieder die waarheid in deze zaak verlangt — onverschillig lid of geen lid der Vereeniging — zich eens overtuigde of een attest, door een bewoner van zijne omgeving zooals het heet afgegeven, werkelijk en vrijwillig was verstrekt, en ons den uitslag van het onderzoek mededeelde, dan zou op die wijze een *nuttig werk* kunnen worden verricht.

Gemaakte correspondentie-kosten worden gaarne vergoed.

Redactie.

Ter overneming.

Schiffmann weer aan 't werk. Twee jaar geleden, om dezen tijd, bracht SCHIFFMANN heel Nederland in rep en roer met zijn *middel tegen asthma* en met de *proefpakjes* als reclame, en thans is hij weer aan den gang, ofschoon op meer bescheiden schaal.

In tal van couranten, groote en kleine, komt weer, meestal onder de rubriek „Reclames” of „Ingezonden Mededeelingen”, een mededeeling voor, waarin Schiffmann weer een proefpakje aan ieder belooft, die er 3 dagen na datum om verzoekt.

Wij zouden iedereen in gemoede raden geen haast te maken; het middel is niets bijzonders en zal niet de genezing teweeg brengen, die er in de annonces, met zooveel ophef, van wordt beloofd.

In ons Maandblad van Januari en Februari 1896 hebben wij uitvoerig aangetoond, dat de z.g. uitvinding van Schiffmann *geen blijvend geneesmiddel* tegen Asthma is en dat het gebruik zelfs *zeer gevaarlijk* kan worden daar, waar, zooals op de proefpakjes wordt gezegd, het ook tegen alle vormen van Phtisie — tering — wordt aanbevolen.

Wij ontkennen niet (en daarin zit juist het slimme van het afgeven van proefpakjes) dat het gebruik van het rookpoeder van Schiffmann den asthma-lijder *tijdelijke verlichting* kan aanbrengen. Zijn middel, waarvan al zooveel kwakzalvers misbruik hebben gemaakt, (in hoofdzaak doornappelbladen en salpeter) is echter, in eenigszins anderen vorm, onder den naam van *Charta-antasthmatica (asthma-papier)* in elke apotheek te verkrijgen. Wel is waar ontvangt men daar geen proefpakje ten geschenke, maar men is daar heel wat goedkoper uit, omdat men zijn deel niet behoeft te betalen in de groote reclame-kosten, die Schiffmann, zeker niet uit menscheelievendheid, maakt. Daar wordt intusschen door het middel geen „genezing” beloofd, die er niet door kan worden verkregen.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: Mevrouw *Anna C. Alblas-Sorber*, Apotheker te Utrecht, en de heeren: *J. Bolt*, arts te Nieuw-Buinen.

Storm Buysing, te Zutphen.

W. Ph. E. E. te R. De samenstelling van den *Balsem de Maltha* vindt gij in dit no.

A. K. te A. De *Verbeterde Likdoorn-tinctuur* van A. BERTON te Wageningen is, volgens het onderzoek van den heer B. A. VAN KETEL te Amsterdam, een eenvoudige oplossing van *salicylzuur* in *collodium*. En dat durft men als iets nieuws en bijzonders aan te bevelen! Salicylzuur mag door onbevoegden bij niet minder dan 100 gram worden verkocht.

K. S. te R. Dank voor de toezending van „Nederland-Transvaal.” Het heeft ons, tot ons leedwezen, getroffen dat ook dit „Gedenkboek” ontsierd wordt door talrijke kwakzalvers-advertenties.

Onbekende inzender te 's Gravenhage. Annonces en dagbladen in zake Sanguinose in dank ontvangen. Het middel had reeds onze aandacht getrokken en is in onderzoek.

H. G. te R. Die circulaire betreffende „Eureka” was ons bekend; zie over dit middel o. a. de Maandbladen van Jan. en Juni 1895.

H. L. B. te A. Ja, 't is ergerlijk zooals dagelijks reclame wordt gemaakt voor *Scott's emulsie*, maar wat is daartegen te doen?

Waarschuwen? Dat is het eenige, en dit hebben wij al zeer dikwijls gedaan, o. a. in de Maandbladen van Juni en Juli 1891, in dat van November 1892 en laatst nog in het no. van Februari 1899.

't Is bijna onbegrijpelijk dat de menschen veel geld voor een slecht praeparaat willen uitgeven, waar zij bij hun apotheker toch veel beter terecht kunnen komen.

L. v. L. te 's G. Uit den ons toegezonden overdruk uit „De Bode” kunnen noch wij, noch onze lezers, een goed denkbeeld van de zaak krijgen. Wanneer gij ons beknopt de geheele toedracht mededeelt, zullen wij nagaan of het iets voor ons blad is.

G. J. G. te D. Een Maandblad van December j.l. wordt u toegezonden.

Dir. Venloosche Badhuis Mtpj. Dank voor uw aanbod; wij maken er gaarne gebruik van en zullen u geregeld 2 ex. doen toekomen.

Dr. N. A. J. V. te 's G. Dat pharmaceutisch bureau te Valkenburg is ons onbekend; gaarne zouden wij eenige bijzonderheden vernemen ten einde te kunnen informeren.

M. P. Gr. te 's G. Wij zullen naar de bedoelde kruiden informeren.

Tot ons leedwezen moet de bespreking van het middel tegen reumatiek „*Arco*” nog een maand worden uitgesteld, omdat het onderzoek nog niet is afgevoerd.

Ook hopen wij dan in staat te zijn iets mede te deelen omtrent den veel geadverteerden *Owbridge's long-hersteller*. Het onderzoek van dergelijke middelen vereischt veel tijd en moeite.

— Wie onzer lezers kan ons opgeven de samenstelling van *De oprechte Helmont's kruiden*?

Herhaalde Waarschuwingen.

Pastilles Poncelet. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SLITSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de *chloorzure potasch* mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze in den laatsten tijd bijna geheel laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking teweeg brengen, al kunnen de toebereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer wil laten gebruiken, kan hij bij ieder apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachtte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zóó onschadelijke stof als het door GUYOT en zijn navolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons meerdere gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht. In één geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgende dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook, omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zag men een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebreacht. Een langdurig voortgezet gebruik schaadte zeker altijd, zoowel de maag als de beurs. De 60 capsules kosten f 1,25 en zouden, fabriekmatig bereid, nog met behoorlijke winst voor f 0,30 te leveren zijn. Op een voorschrift van den geneesheer bij den apotheker gereed gemaakt zullen 60 teerpillen hoogstens f 0,60 kosten.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.
G. B. Schmidt, te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.
Dr. H. Burger, te Amsterdam.
Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam.
A. J. Wijnne, te Middelburg,
Waarn. Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 805

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Bericht aan de leden.

Hoofdartikel: Sanguinose.

Berichten: Verandering in het bestuur der Vereeniging. — Holloway nog steeds aan 't werk. — Een kwakzalver aangehouden. — Het Staphorster boertje. — Zeep Amiral. — Een man van overtuiging.

Grootere artikelen: Mariënbader Tabletten. — Thierry's wonderzalf. — De reclame voor de Pink-pillen. — Domheid en bijgeloof. — Kwakzalvers-advertenties van twee eeuwen geleden.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Scott's emulsie. — Eureka. — Revalenta Arabica. — Pain-expeller.

Bericht aan de leden.

Met dit blad worden de postwissel-formulieren voor de contributie aan de leden gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd maar met aandrang deze formulieren ingevuld aan den waarnemenden Secretaris-penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betalen der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging ten zeerste bij hen aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn.

Hun, die de contributie reeds per postwissel hebben overgemaakt, wordt verzocht het formulier als niet gezonden te beschouwen.

Sanguinose.

„Vinum Sanguinosum. — In het luchtledige vervaardigd. — Uit kruiden bereid.

Sanguinose is getrokken uit een groot aantal kruiden die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de voedingszouten uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.

Sanguinose heeft de echte bloedvormende eigenschappen. Sanguinose bevat geen bloed, maar maakt het. Sanguinose is niet een van die middelen die tegen alle mogelijke ziekten worden aanbevolen, maar wordt met het beste gevolg aangewend in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt.

Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan

zijn talrijk. Ook voor herstellende moeders is de Sanguinose een krachtige hulp; want het is wonderbaar zooals bij den eetlust opwekt, terwijl andere middelen voor hetzelfde doel zoo menigmaal de maag bederven.

Wij durven daarom de Sanguinose voor alle bovengenoemde gevallen met vertrouwen aanraden, en twijfelen er niet aan of het gebruik zelf zal de beste aanbeveling zijn."

Met deze woorden wordt dit Haagsche geheimmiddel aanbevolen en thans reeds zijn er verscheidene lijdens — getuigen de dankbetuigingen in de advertenties — die verklaren dat, wat er in die aanbeveling staat, volkomen de waarheid is. En in de Residentie, zoo meldt men ons, loopt het storm van personen die zich dit wondermiddel bij de fabrikanten aanschaffen.

En desniettegenstaande durven wij het wagen de Sanguinose in ons Maandblad tegen de kwakzalverij te bespreken en het gebruik daarvan af te raden, dewijl wij in de geheele sanguinose-campagne niets anders zien dan een speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek, waar het geneesmiddelen betreft.

De aanbeveling is een schermen met groote woorden: als „bloedvormende eigenschappen", „voedingszouten", „kruiden die door hunne onderlinge samenstelling zeker gevolg waarborgen" enz., woorden, die op het groote publiek indruk maken, maar waarvoor de deskundige de schouders ophaalt.

Deze laatste vindt in deze reclame al een grond voor wantrouwen en hij verbaast zich dat er, onder de groote menigte — en zeker niet alleen onder de minder ontwikkelden — zich zoo velen kunnen bevinden die maar grif aannemen, dat geheel onbevoegden op geneeskundig gebied zoo op eens te voorschijn kunnen treden met een ontdekking, die slechts het gevolg kan zijn van grondige physiologische en pharmacognostische studie. En dat de fabrikanten van Sanguinose, de firma VAN DAM en Co., tot de onbevoegden behooren is een feit, tenzij men mocht aannemen, dat de familie-relatie met den schoenmaker-wonderdokter DE HAAS te Voor-schoten in dit opzicht van invloed kan zijn. (*)

Wij, voor ons, vertrouwden het zaakje reeds in den beginne niet en werden in onzen twijfel versterkt door het schrijven van Dr. H. J. VINKHUIZEN, in ons vorig nummer opgenomen. Wij schortten echter ons oordeel op totdat een onderzoek naar

(*) Ook andere familie-relaties der firma zijn ons bekend.

de samenstelling van de Sanguinose ons in staat zou stellen een juist oordeel te vormen. Dit onderzoek is thans verricht door de welwillende medewerking van ons lid, den heer J. VAN RIEL te Amsterdam, en uit diens rapport is ons gebleken dat Sanguinose bestaat uit wijn met sterk alcoholgehalte (14 vol. procenten, 11 gewichtsprocenten, vermoedelijk is spiritus toegevoegd), die bij verdamming 3,25 proc. Extractiefstoffen en bij verbranding 0,1 proc. asch (zouten) achterliet. In den wijn werden eenige bitterstoffen — waaronder die van gentiaan met zekerheid — aangetroffen; bestanddeelen van den kinabast waren afwezig. Evenmin konden alkaloiden, plantenbasen, die in de meeste werkzame, plantaardige geneesmiddelen aanwezig zijn, worden aangetoond.

Wij moeten nu, om goed begrepen te worden door den niet der zake kundigen lezer, eenige resultaten van het onderzoek wat nader omschrijven. Sanguinose heet te zijn getrokken uit een groot aantal kruiden; wanneer dit het geval was, en de kruiden waren in een hoeveelheid aanwezig, dat zij misschien werkelijk eenige werking konden uitoefenen, dan moest de wijn een groot gehalte aan extractiefstoffen bevatten, afkomstig van die kruiden. Nu bevat gewone wijn gemiddeld minstens 1,5 tot 2 proc. extractiefstoffen, zoodat er van het aftreksel van het groot aantal kruiden in 't gunstigste geval 1,75 proc. overblijft. En dat moet het „zeker gevolg waarborgen"?

Maar nu nog mooier: Het aschgehalte van gewonen rooden wijn is meestal hoger dan 0,1 proc. Het kan echter tot 0,1 proc. dalen, wanneer de wijn met water en spiritus is aangemengd, zooals bij Sanguinose het geval schijnt te zijn. (Het soortel. gewicht 0,997 en het alcoholgehalte maken dit zeer waarschijnlijk.) Wij mogen dus, met alle zekerheid de hoeveelheid gevonden asch, dat zijn de zouten, op rekening van den wijn stellen, dat is dus 0,1 procent. Wat blijft er nu echter over voor de voedingszouten, die toch ook in de asch moeten voorkomen?

Letterlijk niets; en dan heet het... „Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden, dat de voedingszouten uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn."

Praatjes, of erger nog: Leugen.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus,

filtrer het mengsel na eenige dagen . . . en *klaar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulk mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een *geregeld* gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1,50 voor de 300 gram of f 3,75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn . . . en zeker hebt ge f 2,75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen *niet* bij herstel van *engelsche ziekte*; voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

Naschrift.

Na het afdrukken van het bovenstaande maakten wij nog kennis met een circulaire, door de firma VAN DAM en Co. verspreid ter aanbeveling van hun praeparaat. Daarin lezen wij in de „gebruiksaanwijzing” o. a. het volgende:

„Voor de meesten is twee malen per dag één eetlepel (ongeveer 18 gram) de juiste maat. Een uur vóór den maaltijd is het best. Men kan opklommen en drie maal per dag een eetlepel, daarna drie maal per dag een likeurglaasje 20 à 25 gram nemen. Maar deze laatste maat is die voor volwassen mannen.

Vooraf moeten wij aanraden: geef niet het gebruik te spoedig op! Verscheidene voorbeelden zijn ons nu reeds bekend van gebruikers die bij de eerste flacons weinig of geen werking bespeurden; maar zij hielden vol; en daarna werd hunne volharding beloond. Onze raad is daarom: probeer eerst met een proef-flacon of gij de *Sanguinose* verdraagt; en, blijkt dit, neem dan aanstonds een voorraad, b. v. 12 flacons, in huis; dan kost U de flacon maar f 1.25. Indien men nagaat welke schatten soms door zwakke menschen worden uitgegeven, dikwijls zonder baat, dan is eene uitgave van f 15, waarbij men in al zijn gewone bezigheden kan blijven, toch inderdaad niet veel.”

Wij behoeven, na 't geen wij hierboven schreven, er niets bij te voegen. Welzeker, „geef het gebruik niet te spoedig op” . . . daar zal de firma het best bij varen.

Berichten.

Verandering in het bestuur der Vereeniging. De heer Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN heeft zich, wegens drukke bezigheden, genoodzaakt gezien te bedanken voor het voorzitterschap der Vereeniging. In zijn plaats is de heer J. M. VAN ELK als voorzitter opgetreden.

Holloway nog steeds aan 't werk. Men schrijft aan de *N. R. Ct.*:

„Heeft Holloway vóór een paar jaren de hoofden van scholen in ons land met zijn reclameplaatjes voor zijn pillen en zalf overstelpt, en zal het hem duidelijk geworden zijn, dat hij tot aanbeveling van zijn kwakzalverspreparaten aan een verkeerd kantoor aanklopte, — den moed heeft hij niet opgegeven, zijn reclame zal en moet de school in, en van daar uit in het gezin, maar dan langs een anderen weg.

Nu zijn het de onderwijzeressen, die zijn zaak mogen dienen; als loon kunnen zij een groot schilderij bekomen. Met heele pakken ontvangen zij zijn plaatjes onder het adres: Mevrouw de onderwijzeres aan de elementaire school te . . . Te verwachten is, dat Holloway's manoeuvre andermaal mislukken zal.”

Naar aanleiding van dit bericht laten wij hier nogmaals den inhoud van de circulaire volgen, die in Maart 1898 door het Bestuur onzer Vereeniging aan de Hoofden der Scholen is gezonden:

Aan de Hoofden der Scholen in Nederland.

Ongetwijfeld is ook aan U door de firma HOLLOWAY te Londen eene verzameling plaatjes toegezonden, met verzoek deze aan de leerlingen uwer school uit te deelen.

Zooals U weet, bevatten deze plaatjes aan de achterzijde eene aanbeveling van de zoogenaamde geneesmiddelen van HOLLOWAY, en het behoort zeker geen betoog, dat het van die Engelsche firma geen bewijs van belangstelling is in uwe school, wanneer zij die plaatjes aan

uwe leerlingen wil doen uitreiken, maar eenvoudig een reclame voor hare . . . kwakzalversmiddelen.

En dat het kwakzalversmiddelen zijn, valt niet moeilijk aan te toonen.

Men behoeft geen geneeskundige te zijn om in te zien, dat één geneesmiddel niet voor bijna alle kwalen dienen kan, zooals óók op de bewuste plaatjes wordt beweerd; beweerd alleen om zooveel mogelijk van deze middelen aan den man te brengen.

Menig geneesheer zou U gevallen uit zijne praktijk kunnen mededeelen, waarin de „pillen van HOLLOWAY” bepaald schadelijk hebben gewerkt. Bovendien is er aan het gebruik van de middelen van HOLLOWAY, evenals aan alle kwakzalversmiddelen, nog dit indirecte gevaar verbonden, dat men een gunstigen tijd laat verlopen om geneeskundige hulp in te roepen, en hiertoe eerst overgaat wanneer het misschien te laat is.

Deze wijze van reclame maken is slim bedacht, maar daarom zoo gevaarlijk, omdat er gespeculeerd wordt op het vertrouwen, dat U bij de ouders uwer leerlingen geniet. En om die ouders is het te doen; uwe leerlingen zijn slechts het middel om hen te winnen. Hoe licht zullen die ouders aan de lokstem gehoor geven! De onderwijzer onzer kinderen zal ons toch geen slechten raad geven!

Wij geven U dus ernstig in overweging, indien U weer een dergelijk verzoek van HOLLOWAY ontvangt, daaraan niet te voldoen en deze plaatjes zoo spoedig mogelijk te vernietigen, of aan ons te zenden”.

Een kwakzalver aangehouden. Aan de Zaaidsche politie is het gelukt een aanhouding te bewerkstelligen die alweder bewijst, hoe noodig het is, zich in acht te nemen tegenover lieden, die men niet kent.

Dezer dagen vervoegde zich ten huize van den heer O. aldaar een als heer gekleed persoon, die zeer belangstellend vroeg, of zich in de woning ook een borstlijder bevond. Op 't bevestigend antwoord verklaarde hij in 't bezit te zijn van een nooit falend geneesmiddel, in den vorm van een fleschje met een geheimzinnigen inhoud, 't welk hij na de noodige aanprijzing voor de geringe som van vier gulden (de werkelijke waarde was, volgens zijn zeggen, wel f 25) in handen van den heer O. achterliet. De helft van het bedrag werd mijnheer ter hand gesteld en na een maand, wanneer de lijder stellig geheel hersteld zou zijn, zou hij terugkomen om de andere helft in ontvangst te nemen.

Een der huigenooten kwam dit alles toch wel wat verdacht voor. Hij stelde er de politie mee in kennis, die den inhoud van het fleschje liet onderzoeken. Het geneesmiddel bleek te bestaan uit een mengsel van siroop en eenige andere stoffen, misschien wel niet schadelijk, maar in ieder geval als geneesmiddel volkomen waardeloos.

Kort daarna zag de politie een persoon rondloopen, die merkwaardig veel overeenkomst vertoonde met den gesignaleerden koopman. Een onderzoek op het bureau bracht aan het licht, dat zijn valies nog een 14-tal fleschjes bevatte van gelijken inhoud als het bewuste. Voor den heer O. gebracht, herkende deze hem terstond als den koopman, niettegenstaande hij daar een valschen naam had opgegeven.

Proces-verbaal werd opgemaakt en den gewaanden geneesheer, zekeren M. A. te Amsterdam, wacht zeker of als oplichter of wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde eene gerechte straf.

(Zaanstreek.)

Het Staphorster boertje zal, naar de *N. R. Ct.* meldt, voortaan te Arnhem eens per maand zitting houden in het gebouw van . . . Patrimonium.

Volgens advertenties, in den laatsten tijd geplaatst, schijnt STEGEMAN zich te Amsterdam van de hulp van een geneeskundige te hebben verzekerd. Nadere inlichting daaromtrent worden reeds door ons ingewonnen.

Zeep Amiral. Deze zeep is opnieuw aan een nauwkeurig chemisch onderzoek onderworpen, dat nog niet geheel is afgelopen. In het volgend nummer komen wij op dit praeparaat terug.

Een man van overtuiging. Onder dit opschrift maakten wij in ons Maandblad van December j.l. melding van het feit dat, volgens de advertenties in het *Dagbl. van Noord-Brabant*, de apotheker STEYNS te Roosendaal de *Pinkpillen* van *dr. Williams* (de z.g. echte) en de nagemaakte van SPETTER te Rotterdam, verkoopt. Naar aanleiding daarvan verzoekt de heer STEYNS ons te melden, dat de pillen van SPETTER niet bij hem verkrijgbaar zijn en dat deze, op eigen gezag, zijn naam ten onrechte in de advertentie had opgenomen. Wij zullen derhalve den apotheker STEYNS alleen beschouwen als den verkooper van de z.g. echte *Pinkpillen*.

Mariënbader Tabletten.

Een van de „trucs”, waarvan de fabrikanten of verkoopers van kwakzalverijen zich bedienen om

hunne middelen bij apothekers te trachten te plaatsen, bestaat hierin, dat zij aan de geneesheeren monsters zenden en dan aan de apothekers kennis geven, dat het middel nu zeker weldra bij hen zal worden gevraagd. Voorbeelden van deze handelwijze hebben wij reeds vroeger bekend gemaakt en niet lang geleden werd onze aandacht weer op deze methode gevestigd door een circulaire van den bekenden SNABILIÉ te Rotterdam, gericht aan de apothekers, betreffende de *Mariënbader-tabletten* (of ontvettings-tabletten) bereid naar het voorschrift van *Prof. Med. Dr. Ritter von Basch*.

Die circulaire luidt in hoofdzaak aldus:

„Waarde Collega! (*)

Ik heb de eer u mede te deelen, dat ik de geneesheeren uit het district uwer apotheek met de *Mariënbader Tabletten*

bekend gemaakt heb en ook verder voor de noodige reclame zorgen zal. Hierdoor is het zeer zeker, dat er weldra in uwe apotheek zeer veel vraag naar de *Mariënbader Tabletten* zijn zal. Ik veroorloof mij derhalve u bij deze een proefzending mijner tabletten in commissie aan te bieden, en hoop dat gij spoedig in de gelegenheid zijn zult een flinke bestelling te doen, vooral daar het hier een pharmacologisch product van uitstekende kwaliteit betreft, voor welks vlotter verkoop de van ouds bekende reputatie en de naam van Prof. von BASCH, naar wiens voorschrift deze tabletten vervaardigd worden, voldoende waarborg zijn.

De *Mariënbader Tabletten* zijn derhalve een gemakkelijk in te voeren en winstgevend receptur- en verkoopartikel.”

Wij begrijpen toch inderdaad niet dat SNABILIÉ, die een dergelijke aanbieding niet voor het eerst doet, de Nederlandsche apothekers niet beter kent, of liever doet alsof hij niet beter weet. Uit ervaring is hem toch gebleken dat er slechts weinige apothekers gevonden worden die zich, al is het artikel nog zoo „winstgevend”, beschikbaar stellen om een zoodanig artikel, waarvan zij de samenstelling niet kennen en dat met zooveel ophef wordt aanbevolen, als „receptur- en verkoopartikel” in voorraad te houden.

Maar dit daargelaten, wie dan ook de verkoopers zullen zijn, wij voorzien het dat het middel in ons land het groote getal der buitenlandsche specialiteiten weer zal vermeerderen en het is daarom onze plicht daarvan iets na ders mee te deelen.

Met verschuldigen eerbied voor „de van ouds bekende reputatie en de(n) naam van Prof. von BASCH” (tot ons leedwezen is die reputatie nog niet tot ons doorgedrongen) moeten wij toch verklaren, dat hetgeen door de *duitsche Adler-Apotheke van C. BREM* — naar het heet volgens het voorschrift van den genoemden Professor — geleverd wordt al heel weinig bijzonders is. De verzilverde tabletjes bevatten niets anders dan aloë, omgeven van een laag suiker en zetmeel; zoo leerde het onderzoek door den heer A. J. WIJNNE verricht.

Aloë, ziet daar dus het „pharmacologisch product van uitstekende kwaliteit”, het middel dat door duizend en een kwakzalvers in allerlei vormen wordt afgeleverd en dat, zooals wij reeds dikwijls hebben meegedeeld, bij voortgezet gebruik aanleiding kan geven tot belangrijke ziekteverschijnselen van ernstigen aard. De *duitsche fabrikant* legt er bijzonderen nadruk op, dat zijn fabrikaat een wezenlijk voordeel biedt boven allerlei pillen, omdat zijne tabletten *niet in de maag oplossen*, maar eerst in den darm. Van dit voordeel hebben wij niets kunnen bemerken. Twee tabletjes, met kunstmatig maagsap gedurende 5 minuten, bij lichaamstemperatuur, in aanraking gebracht, gaven aan de vloeistof zooveel aloë af, dat deze daarin, door scheikundige middelen, duidelijk was aan te toonen.

Zooals te doen gebruikelijk is, bevat het biljet, waarop de gebruiksaanwijzing staat, de gewone waarschuwing om op het fabrieksmerk te letten, opdat de koper de zekerheid hebbe dat hij de „echte” waar heeft ontvangen. 't Is om te lachen, als het niet zoo treurig was!

(*) Zouden er vele apothekers zijn, die het zich tot een eer rekenen door SNABILIÉ als „waarde collega” te worden beschouwd? *Red.*

Thierry's Wonderzalf.

Een oostenrijksch apotheker A. THIERRY, die in den bekenden apotheker HENRI SANDERS te Amsterdam een helper heeft gevonden, annonceert tegenwoordig in tal van bladen zijn *Wonderbalsem* en *Wonderzalf*. De balsem is nog in onderzoek, — over de zalf kunnen wij thans al iets mededeelen.

THIERRY noemt zijn zalf: *echte Engelsche Centifoliënzalf* en zegt daarvan het volgende:

„Met deze zalf werd een veertien jaar oude, voor ongeneesbaar gehouden beeneter volkomen genezen, onlangs zelfs een 22 jaar oude, hevige, kankerachtige kwaal.

Engelsche Centifoliënzalf, een bij de ernstigste, ook verouderde kwalen der lijvende menschheid met de gunstigste gevolgen aangewend middel, dat zoowel in de leniging der pijnen onovertroffen is, bestaat hoofdzakelijk uit geconcentreerde, zich in de roode roos „*rosa centifolia*” bevindende wonderbaarlijke natuurgeneeskrachten, in vereeniging met andere, wegens hun heilzame werking beroemde ingrediënten.”

Die zalf is werkelijk een *wonderzalf*, wanneer alles waar is wat er van wordt verteld; zij heet genezing te brengen bij een onnoemelijk aantal, geheel uiteenloopende kwalen, zooals bij ontstoken borst, open en opgezwollen voeten, houw-, steek-, snij-, kneus- en schotwonden, bij alle gezwellen, brandwonden, schurft, bevroren ledematen enz. Wat die *roode roos* met hare geconcentreerde, wonderbaarlijke natuurgeneeskracht al niet vermag!

Jammer evenwel, dat bij het onderzoek van de zalf, door den heer J. VAN RIEL te Amsterdam, niets van die wonderbestanddeelen is aangetroffen; alleen *loodpleister*, *lanoline*, *was* en *kamfer* konden worden aangetoond. Das alweer zoo'n zalfje, gelijk wij al zoo dikwijls zeiden wanneer wij het over dergelijke kwakzalverijen hadden, alleen bestaande uit een mengsel van zeer gewone en algemeen bekende stoffen, en dat nooit de wonderen kan verrichten die de fabrikant er van belooft aan ieder, die zoo dwaas is om f 1,50 voor de pot te besteden.

Bij lichte kneuzingen of verwondingen zal deze zalf vermoedelijk geen kwaad doen, maar het kan *hoogst gevaarlijk* zijn haar aan te wenden bij verschillende ziektoestanden, waartegen THIERRY het als „*probatum*” aanbeveelt. Wie b.v. dit middel, zonder voorkennis van zijn geneesheer, gebruikt bij „*allerlei oude kwalen*, bij „*alle gezwellen*”, bij „*steek-, snij- of schotwonden*”, bij „*gezwollen aan den hals*” en nog tal van andere gevallen, waarbij genezing verzekerd wordt, zal zich ongetwijfeld te laat beklagen, dat hij den raad van den kwakzalver heeft opgevolgd.

De reclame voor de Pink-pillen.

In de voorgaande nummers hebben wij aange-toond dat die dagelijks voorkomende, met portret voorziene mededeelingen over, door de pillen, genezen lijders lang niet altijd navraag kunnen lijden. Wij hebben weer een voorbeeld.

In een der reclames van de vorige week kon men o. a. het volgende lezen:

„Zoo was het ook met den heer H. van Wieringen, kuiper te Roelofarendsveen, gesteld, een jongmensch, die reeds veel te lijden had. Hij schreef ons, dat hij volstrekt geen eetlust meer had en geheel lusteloos tot werken was, hetgeen hem ondraaglijk werd op den jeugdigen leeftijd van ongeveer 22 jaren, terwijl zijn makkers opgeruimd en met plezier hun dagelijkschen arbeid verrichtten. „Wat ik al geprobeerd had, het mocht mij niet baten,” zoo verklaarde hij aan onzen correspondent, „maar zoodra ik begonnen was met een regelmatig gebruik van de Pink-Pillen van Dr. Williams te maken, was dat alles langzamerhand verdwenen en zoo u ziet, kan ik thans in den vollen komkommertijd, als wij hier veel te doen hebben, zonder inspanning en met lust mijn werk verrichten. Thans gevoel ik mij, dank zij dezen Pink-Pillen, gelukkig en opgeruimd. Maak mijn genezing in 't belang van de lijdende menschheid bekend.” Dit zeggende, reikte hij tegelijkertijd zijn portret over.”

Naar aanleiding van dit verhaal kwam inde *Rijnbode* van 17 Januari j.l. het volgend ingezonden stuk voor:

„Mijnheer de Redacteur!

Dezer dagen kwam in het „Leidsch Dagblad” en in „de Residentiebode” een bericht voor (onder de rubriek „reclame”) uit Roelofarendsveen van den kuiper H. van Wieringen, die zijne gezondheid zou hebben terug gekregen door het gebruik van Pinck-pillen van Dr. Williams, en nog al met bijvoeging van H. v. W.'s portret.

De zaak is echter heel anders, n.l.: Den laatsten zomer heeft H. v. W. een flacon Pinck-pillen besteld en gekregen; echter was dit een aardigheid. Eenigen tijd daarna vervoegt zich bij hem een persoon, die vraagt of hij H. v. W. is en hoe hij het na het gebruik der Pinck-pillen maakte. Hij antwoordde dat hij thans alles weer kon doen wat hij wilde. Toen werd gevraagd of hij hem in de Courant mocht publiek maken en wanneer ook hij zijn portret mocht, hij vijf gulden kon krijgen, wat natuurlijk gretig werd aangenomen. Ziedaar hoe de goê gemeente er in loopt, daar genoemde H. v. W. niets gemankeerd heeft en nog niet; men ziet hieruit, hoe de menschen er in loopen, door aan reclame-artikelen als deze hun geld weg te gooien. Roelofarendsveen, Jan. 1900. L.”

Van zeer geloofwaardige zijde wordt ons meegedeeld, dat L. een goed bekend en betrouwbaar man is, die de leden zijner gemeente door en door kent.

Domheid en Bijgeloof.

Nogmaals zeggen wij: „Wij gaan vooruit.” Konden wij in een onzer vorige nos. wijzen op een belangrijk artikel in onzen geest, voorkomende in de *Schoonhovensche Courant*, deze maand plaats en wij met genoegen een groot gedeelte van een stuk dat, eenigen tijd geleden, onder bovenstaanden titel, in de *Dedems-vaartsche Courant* als hoofdartikel is opgenomen, het betreurende, dat plaatsgebrek ons belet het artikel onverkort over te nemen.

Het is een heuglijk verschijnsel, dat de bladen zich meer met onze zaak gaan bemoeien, blijkbaar uit overweging dat de kwakzalverij met geneesmiddelen enz. een groot kwaad is, waartegen niet genoeg kan worden gestreden.

„Ach, waren alle menschen wijs!”

„We verplaatsen ons in gedachten op een onzer weekmarkten. Op het drukste punt is een ophooping van menschen, waaruit een mengelmoes van geluiden opstijgt. Boven alles uit klinkt een menschenstem, die zich met de rusteloosheid en eentonigheid van een machine doet hooren. Wij naderen en bemerken, dat het middelpunt van den kring ingenomen wordt door een man, die op een tafel staat.

Aantrekkelijk ziet de man er niet uit, haren en baard zijn verwaarloosd; de verschoten en havelooze kleeding heeft beter dagen gekend. „Menschen”, zoo vangt hij aan, „remetiek is de leelijkste kwaal, die een mensch hebben kan. Je kunt geen vin van je lijf verroeren. 't Is tijd van hooien”, hij wendt zich tot eenige boeren, „je moet noodig op 't land zijn en je armen gebruiken, maar ja-wel! Daar voel je die leelijke pijn van remetiek in je leden en . . . thuis blijven is de boodschap. Je gaat naar 'n dokter, je krijgt pillen of 'n drankie, die je heel wat centen kosten, en je blijft precies dezelfde. Waarachtig, ze weten der niks van. Ik zal je vertellen, wat remetiek is. 't Is niks anders als electriciteit in je spieren. En nou weet je allemaal wel, dat je electriciteit met metalen afleidt. Wel nou daar heb je het. Ik heb hier 'n koperen ring; als je die om je armen draagt, dan wordt de remetiek uit de spieren afgeleid en je hebt er nooit meer wat mee te doen. En wat kost je nou zoo'n radicale genezing? Dertig centen, niks meer. Kijk nou eens, wat je aan je dokter moet geven voor pillen, die niks helpen”. — De remetiek wil voor 't oogenblik niets opleveren. De man grijpt in een andere hoop voorwerpen. Het zijn toegevoezen fluweelen bandjes, die in de plooiën een weinig zwavel bevatten. De stemmachine, die even stil stond, wordt weer aan den gang gebracht. „Hier heb ik nog wat anders. Dat is wat bijzonders. Wat gaan er een kinderen dood aan het tanden krijgen! Als je een kind zoo'n bandje om den hals doet, voordat één tand er uit is, zullen alle tanden er juist op tijd uitkomen en zoo gemakkelijk, als een pop uit een doosje vliegt, als je op de veer drukt. Koorts zal 't kind niet hebben”. Het sluwe oog werpt ondertusschen onderzoekende blikken op de toeschouwers. Daar ziet het een vrouw, die met half geopende mond staat te luisteren. Het slachtoffer voor een persoonlijke aanval is gevonden. „Vrouwetje, jij hebt jonge kinderen; laat ze toch niet dood gaan door die beroerde tanden”. Het geluk is dienst g. De vrouw verkeert inderdaad in dat geval. „Neem zoo'n halsbandje en je bent voor 20 centen voor al je kinderen klaar”. De vrouw aarzelt nog. „'t Zijn toch altijd 20 centen. „Nu, je kan 't immers altijd probeeren! Ik ben alle marktdagen hier. Als 't niet helpt, kan je het gerust terug geven, en dan betaal ik je een gulden toe”. Deze laatste opmerking doet de deur toe en overwint de geldelijke bezwaren . . . de koop wordt gesloten. En de vrouw zal niet de laatste zijn!

Van het platteland begeben we ons naar onze hoofdstad, naar Amsterdam, met zijn honderd-duizenden inwoners. We lezen in een der aldaar verschijnende groote dagbladen, dat er zijn roem op stelt niet minder dan

ongeveer 30.000 lezers in die stad te tellen, de volgende advertenties:

1. „Mme Guillaume geeft raad in alle zaken. Dagelijks „consult, ook per brief met postzegel v. antw.”

2. „Mej. A. Bout geeft oplossingen voor ziekten en „zakeu enz.”

3. „De goede Raadgever. Komt, hoort en overtuigt u „van de groote kunst om elks hart te doorgronden, dat hij „uit den sterrenhemel het verleden zoo goed als het toe- „komstige kan blootleggen aan zijn geëerde begunstigers, „die hem roemen (hij roemt zichzelf niet). Deze planeet „wijst aan veel vorst en veel sneeuw dezen winter P. H.....”

4. „Mej. W. V. uit Antwerpen geeft raad en opheldering „in alle zaken. Tevens zalf verkrijgbaar”

Zoo zouden we kunnen doorgaan en schrijven nog eenige bekendmakingen van dit soort over: er zijn er genoeg. De een werkt met een ei, een tweede met twee eieren, terwijl een derde de waarheid meent te kunnen vinden door te werken met . . . drie eieren en koffiedik. En wie 't dan niet gelooft, is verdoemd! Meent niet, dat hier overdrijving in het spel is; dag aan dag doen de planeetlezeressen aanslagen op de beurs van lichtgeloovigen.

Nemen we ten slotte een onzer dagbladen in handen en zien we eens met aandacht het advertentie-gedeelte na. Wat 'n kwakzalvers-middelen! Ons oog valt natuurlijk op de met grooten ophef aangekondigde Pink-pillen, waarvoor in de laatste maanden reusachtige reclame gemaakt wordt. De prijs is f 1.75 de 35 stuks, terwijl men in iedere apotheek voor hoogstens 35 cents even zoveel Blaidsche pillen kan koopen, dubbel zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid.

Wat de huismiddeltjes aangaat, hoe groot is niet hun aantal! Ieder kent ze en . . . maakt er te zijner tijd gebruik van. 't Zijn veelal onschadelijke, zeker, maar er zijn ook huismiddeltjes die beslist gevaarlijk zijn. We noemen hier het leggen van een van vergif doortrokken tabakzak op een bloedende wonde, teneinde het bloeden te stelpen. 't Heeft meer dan een het leven gekost! We hoorden nog kort geleden een man, die op een zwerenden vinger niets minder dan . . . „huisjesmest” gelegd had! Toen hem op het dwaze hiervan gewezen werd, gaf hij ten antwoord, dat hij 't zelfde middel vroeger met goed gevolg op zijn wang gebruikt had!! En 't eind? De man gaat nu reeds wekenlang iederen dag naar den dokter; en dit niet alleen; doordat zijn vinger hem het werken belet, is hij gedurende even langen tijd zonder verdienste. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht!

Moeten we nog verder gaan? Of hebben we den lezer reeds tot de overtuiging gebracht, dat er nog veel domme menschen op de wereld gevonden worden? We hopen het. Zeker, er zijn nog veel domme menschen, maar nog grooter is het aantal van hen, die, ofschoon niet misdeeld van een zekere mate van gezond verstand, zeer lichtgeloovig zijn. Is dit op zichzelf reeds te betreuren, zooveel te meer, nu we gezien hebben, hoe overal en ten allen tijde gewetenlooze bedriegers en bedriegsters gereed staan om gebruik te maken van die domheid en lichtgeloovigheid, teneinde die ten voordeele hunner beurs te exploiteeren, zich in het minst niet bekommerend om het onheil, dat zij vaak stichten.”

Kwakzalvers-advertenties van twee eeuwen geleden.

In het Weekblad van het *Nederl. Tijdschr. voor Geneesk.* van 24 Juni 1899 is een artikel verschenen van den heer A. J. M. BROUWER ANCHER getiteld: „Oude ordonantiën betreffende genees-, heel- en verloskundigen, apothekers, kwakzalvers enz.”, waarop wij de aandacht van onze lezers vestigen. Hoe belangrijk ook, kunnen wij, wegens plaatsgebrek, van de daarin verstrekte mededeelingen (ten deele ook voorkomende in Stoeder's Geschiedenis van de Pharmacie in Nederland) niets anders overnemen dan het slot, bevattende eenige advertenties, door den Schrijver ontleend aan de *Amsterdamsche Courant* van 1693 en 1694.

„Zoo adverteerde Jan Pieterszoon Keuls, wonende op de Warmoesgracht in het Wapen van Frankendaal, dat bij hem te bekomen was „een extra-ordinaire en kostelijke remedie voor 't flerecyn ofte podagra, hetwelk door het strijken van seekere Oly goetbevonden is.”

Een oprecht menschenvriend toont zich Henricus Omphalius, die bekend maakte, „dat hij een onfeylbare remedie heeft om allerley soort van 't Podagra, Jicht, etc. door uyerlijke hulpmiddelen te verdrijven, soodat veele met onderteykening van haer naam gesamentlyk getuygen, dat hun noyt diergelijke Geneesmiddel is ter hant gekomen, hen aanmoedigende, om dit een yder te doen verstaen, ten eynde veel ellendige menschen daer van souden mogen werden gedient: hij neemt geen gelt, voordat de lijders vernoegt zijn, en woont in de Teerketelsteeg, achter de Luterse nieuwe kerk tot Amsterdam.

Gewoonlijk vindt men bij deze soort reclames en voor menigeen zoo aanlokkelijke en vertrouwde wekkende bepaling, dat men van betaling vrij zou zijn, wanneer het geneesmiddel de gewenschte hulp niet bracht.

Namen bovengenoemden aan Podagra, Jicht etc. uit het menschedom te verbannen, andere waren er, die koortsljders in korten tijd van hun euvel afhielpen.

„Men maekt bekend als dat Mr. MATTHYS TER KUY'S Chirurgijn, voor eenige jaren heeft uitgevonden een onfeylbare remedie, dat nooit manqueert en noit by imand bekend is als bij mijn alleen, om in 4 of 5 dagen seker te helpen alle soorten van koorsen, het zy eerste 2, 3 of dubbelde dardendaegse, soo die ook mogen genoemd worden, en dat met een lieflijk medicijn sonder dat de patienten daerdoor eenig versuym of hinder in sijn neering behoeft te lijden; hij heeft ontelbare menschen daer van geneze soo buyten als binnen de stad Amsterdam. Deze Mr. TER KUY'S Chirurgijn is woonachtig op de Binne-Amstel, 't tweede huys van de Princegraft, recht over de Stads Loopemakery'.

Hij liet, tot heil der ingezetenen, sijn geheim aan sijn weduwe na, die voortging met het middel in de Courant aan te bevelen.

„Onfeylbare Coorspoeyers" kon men bovendien nog vinden bij den Ouden vermaerden Laborant op den Zeedijk „daar den Hertog van Mommout op de eene zy, en de Graaf van Oldenburg op de andere zy van 't bort uyt hangt". Doch behalve deze verkocht hij tevens vier aengename considerabele medicamenten, die soo wel over tafel als tuschen tyden gedronken of gebruikt kunnen worden, welke preserveren en wegnemen alle inwendige siecten des menschelijke lichaems, onder welke dus blijkbaar koorts niet gerangschikt werd.

De bewoner van het huis „de stapel garen" in de Kolksteeg bij den Nieuwendyk verkocht wel niet zoo een universeel middel, maar annonceerde, dat bij hem uitsluitend te verkrijgen waren „verscheyde goede geneesmiddelen, opregt en trouw geprepareert, als vluchtig sout en geest van Hartshoorn, Geest van Leepelbladen, vroege Elixix en Elixix proprietatis en andere goede medicynen voor 't graveel, voor 't hoofd, Blaes- en Nierquale". Wilde men echter „d' oude oprechte Engelsche geest van Leepelbladen, soo helder als purgerend" hebben, dan moest men zich vervoegen in de Engelsche Boekwinkel op de Beurssluis, waar hij „veel jaren herwaerds door de Wed. MERCY BROWNING" verkocht werd in „fleskens gemerkt met een zegel met 3 halve manen."

Waren de genoemde geneesmiddelen geschikt om lichamelijk lijden weg te nemen of te verzachten, ook tegen geesteskrankheid kon men hulp vinden volgens deze advertentie:

„Tot Amsterdam achter de Nieuwe Luthersche Kerk, daer de Zuyderkerk uithangt, komt alle Maandagen imant van 11 tot 2 uren, die helpt meest alle soorten van Melancolie, Mijmering, Quellingen, ja zelfs Rasernye, en die 't eert aangekomen is neemt hij aan te genesen, of geen geld".

Op het gebied der heelkunde werd mede geannonceerd. Zoo had FRANS VAN DER BOGAERT een soort breukbanden uitgevonden „dewelke alle breuken (hoe groot deselve mogen zijn) kan inhouden, zonder eenige pijn op de heupen te veroorzaken; zijnde de gemakkelijkste, die men tot deser ure heeft bevonden". Tegenover deze stelde ANTONIE MOREAU sijn vinding van „breukbanden met knipsloten", doch nam VAN DEN BOGAERT bovendien aan breuklijders in korten tijd radicaal te genezen, hetgeen MOREAU blijkbaar niet vermocht.

Wat de tandheelkunde betrof, zoo maakte een zekere juffrouw uit Rotterdam, die zich in de Zandstraat, achter de Zuyderkerk, naast de Trompettersgang hier ter stede een vaste woonstede gekozen had, bekend, dat zij de kunst en wetenschap bezat, „om tanden in te setten, dat men daermede kan eten, spreken etc., en soo vast blijven staan, of 't hun eigen waren; zij maekt ook tanden schoon hoe swart die souden mogen wesen, en ongefatoeneerde kan zij fatsoeneeren en gelijk maken; zij verkoopt ook een kostelijk tandpoeder, dat al het quaet tandvlesch goet maekt en geneest". Een kostelijke remedie voor Hoofd- en Tant-pijn, om deselve op staande voet sonder een tant of kies te laten uitrekken, te helpen; als mede een kostelijke remedie om Ambeyen binnen den tijd van 24 uren te genezen", kon men in diezelfde dagen krijgen in het huis „Appollo" in de Leidschestraat over de Prinsengracht.

En ten slotte nog de volgende:
„GERHARD SNUT, Chirurgijn en seer ervaren Oculist of Oogmeester in de Beets bij Hoorn (van vele syner genesene patienten hiertoe als aangeport) maekt bij dezen bekend, hoedat hij diegene (die met blind-

heyd of eenige andere gebreken der oogen besocht sijn) haestig, gemackelijck, en sonder eenig perykel helpt en geneest; de sommige met de Naald, andere ook door bequame medicamenten, alles na gelegenheid van saken, gelijk bij allen in syn ommeleg genoegzaam bekend is, te meer dewijl hij nu reeds den tijd van 14 jaren in die plaats gewoont, en met alle fatsoen gepractiseert heeft. Deze Beets dan legt aen de trekvaart bij Hoorn, alwaer een yder, die hem van noode mocht sijn, hem dagelijcks kan spreken, of die zelf niet komen mag, kan hem ook daer van daen bij hem ontbieden, hij sal alle ongeneeslijke (volgens sijn gewoonte) ook voor onnodige onkosten van onredelyke ommetreckers waarschuwen".

Men ziet uit deze enkele staaltjes, dat onze voorouders van twee eeuwen geleden voor ons in de kunst van reclame-advertenties niet onder deden en tevens, dat de lichtgeloovigheid van het „grootte publiek" nog niets is verminderd".

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
P. Bon, arts te Lexmond.
B. F. Catz, „ „ Nieuw- en St. Joosland.
A. Cijfer, „ „ Amsterdam.
H. H. van Eijk, „ „ Boskoop.
H. J. Fokkens, „ „ Scharmer.
A. J. Formijne, „ „ Molenaarsgraaf.
J. G. Frederiks, „ „ Lossen.
J. Frima, „ „ Borger.
Dr. J. G. Gohl, „ „ Amsterdam.
Dr. H. G. Hamaker, „ „ Broek op Langedijk.
A. J. Hondelink, „ „ Denekamp.
L. H. W. Janssens, „ „ Wognum.
H. C. Knappert, „ „ Kinderdijk.
Dr. D. H. Koetser, „ „ Amsterdam.
Dr. L. T. van Lelyveld, „ „ Utrecht.
Dr. K. de Lint, „ „ Delft.
J. Prins Mellema, „ „ Groede.
J. H. Regeboogen, „ „ Bozum.
N. L. Reijnders, „ „ Hekelingen.
H. J. M. Schoo, „ „ Krommenie.
H. J. L. Slicherer, „ „ Groenloo.
J. D. Smits, „ „ Heijthuisen.
T. T. Thijssen, „ „ Leiderdorp.
J. L. Tijmes, „ „ Emmen.
Dr. H. G. Willenborg, „ „ Laren.
J. Dekker, Pharm. student „ „ Utrecht.
F. M. Rasker, Mil. Apotheker bij de Zeemacht te Helder.
Dr. G. Romijn, Apotheker te Apeldoorn.

G. H. L. te A. Uw briefkaart, waarvoor wij onzen dank betuigen, ontvingen wij te laat om daarop nog in 't voorgaand no. te kunnen antwoorden. De zaak is thans in behandeling.

L. v. I. te R. Dank voor de toezending van de Sanguinose-circulaire en van de brochure over *Scott's emulsie*; in dit no. hebben wij een „Herhaalde waarschuwing" tegen dit middel opgenomen.

J. S. te R. De nummers van de exemplaren van het *Dagbl. van Noordbrabant* kunnen wij u niet meer opgeven.

Dr. N. A. J. V. 's H. Ofschoon ook wij een nader onderzoek bij het verdachte van de advertentie nauwelijks noodig achten, hebben wij de brochure toch aangevraagd, maar tot nu toe nog niets ontvangen. Dat is vreemd!

K. S. te R. Tegen de middelen van RICHTER & Co. hebben wij al 20 jaar gewaarschuid.

Het, voor onze lezers, meest belangrijke van het verhandelde op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling is reeds opgenomen in het Maandblad van Augustus 1899.

W. M. H. A. te 's H. Uwe mededeelingen betreffende DE HAAS te Voorschoten konden in dit no. niet meer worden geplaatst.

Mr. J. W. B. te 's H. Zeker is *Scott's emulsie* een kwakzalversmiddel. Al bevat het ook stoffen, die als geneesmiddelen niet zonder waarde zijn, dit neemt niet weg, dat door de aanbeveling als een onfeilbaar middel tegen allerlei kwalen en de wijze waarop dit geschiedt, het praeparaat in alle opzichten in de rij der kwakzalversmiddelen moet worden geplaatst. — Zie overigens de „herhaalde waarschuwingen" in dit no.

De *Tablettes Wijbert* zijn behandeld in het Maandblad van December 1898; zij bestaan uit z.g. *Zeeuwse drop*, bereid met een beetje menthol of pepermuntolie.

— Reeds eenige malen, laatst nog in het Maandblad van October 1899, namen wij een voorschrift op van een haarkleurmiddel, ons door een Haagsch chemicus toegezonden. Het recept luidt aldus:

Pyrogalluszuur 1.5 gram.
Mangaansulfaat 1 „
Gedestilleerd water 100 „

Een onzer abonnees meldt ons nu het volgende:
„De wording der kleur ging zeer langzaam (dagelijksche toepassing) en toen de schedel, na 7 dagen, met koud water en zachte, witte zeep gewassen werd, bleef alle verstof aan den handdoek vastkleven en . . . het haar was als voorheen weer grijs.

Aangenaam zou 't mij zijn te mogen vernemen, hoe zich daarvoor te vrijwaren?"

Wij moeten, tot ons leedwezen, hierop het antwoord schuldig blijven. Weet een onzer lezers ook goeden raad?

Het *Portrait historique du Charlatanisme* in het volgend no. 't is een aardig stuk.

— De *Influenza* oefent ook haar invloed op ons blaad uit. De meeste heeren, die zoo beleefd zijn de onderzoekingen voor ons te verrichten, zijn apothekers en deze konden in de laatste weken geen tijd vinden om ons behulpzaam te zijn. Daarom moet, hoezeer het ons spijt, de bespreking van enkele middelen nog een maand worden uitgesteld. Bij het ongeluk komt echter een gelukje. Wij zijn daardoor in de gelegenheid enkele artikelen, waarvan sommige al sedert maanden gezet zijn en die wij, omdat ze niet van actueel belang waren, wegens gemis aan ruimte moesten achterwege houden, thans te plaatsen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Scott's Emulsie. Al 10 jaren lang zijn de fabrikanten van dit middel — en hunne helpers in Nederland — bezig het publiek op alle mogelijke wijzen te bewerken. Grootte reclames, telkens weer op aandacht trekkende manier in de meeste bladen geplaatst, brochures aan de huizen der ingezetenen afgegeven, verkondigen den lof van dit middel, dat tegen allerlei kwalen als onovertreffbaar wordt aanbevolen.

Zoo luidt het o. a.: „*Scott's Emulsion*" bevat levertraan, hypophosphorzouten en glycerine op de volkomenste wijze toebeleid en is het meest gezochte en best bekende geneesmiddel tegen allerlei soort van kwijnende ziekten, hetzij van zuigelingen, kinderen of volwassenen".

Herhaaldelijk hebben wij aangetoond dat deze bewering niet waar is en dat o. a. de emulsie, die volgens de etiquette 50 pct. levertraan moet bevatten, er nog geen 30 proc. bevat, terwijl ook de opgegeven hoeveelheid hypophosphieten en glycerine veel minder is.

Neemt men in aanmerking dat juist op die 50 pct. levertraan door de fabrikanten van *Scott's emulsie* zoo uitdrukkelijk de aandacht wordt gevestigd en dat die *grootte* hoeveelheid aangenaam smakende levertraan juist de hoofdfactor van het bewonderenswaardig geneesmiddel moet zijn, dan kunnen wij, afgaande op de analyse, gerust verklaren: *Scott's emulsie* is te beschouwen als een van de slechtste bereidingen van levertraan.

Men begrijpe ons wel; wij trekken niet te velde tegen de ingrediënten van *Scott's emulsie*, (levertraan en hypophosphieten zijn geneesmiddelen, die door de geneesheeren dikwijls met goed succes worden voorgeschreven), maar tegen de wijze waarop dit mengsel als iets bijzonders wordt aangeprezen en wegens de leugens die de aanprijzing vergezellen.

Wil een geneesheer een emulsie van levertraan, vermengd met hypophosphieten, aan een zieke voorschrijven, dan behoeft hij waarlijk niet bij de buitenlandsche kwakzalvers terecht te komen. Elk Nederlandsch apotheker zal, op sijn voorschrift, (in ons blad van November 1899 is onder de „correspondentie" een goed recept opgegeven) een dergelijke emulsie gaarne bereiden, zelfs met 50 pct. levertraan en meer, en hij en de zieke kunnen dan zeker zijn, dat zij een praeparaat verkrijgen, dat, uit deugdelijke grondstoffen bereid, juist de samenstelling bezit die de geneesheer verlangt, en de patiënt zal er nog goedkoop bij uitkomen.

Eureka. De erven Wed. Abbring hebben concurrentie gekregen in hun middel ter bestrijding van drankmisbruik, en gevaarlijke ook. Want wat zij doen voor vijf en twintig gulden doet een zich noemende J. JOSEPHUS, vroeger te Rotterdam thans te 's Hage, voor 60 cent.

't Is goedkoop . . . maar het kan nog goedkoop, zooals wij zullen zien.

Het wondermiddel van Josephus, onder de leuze „Sluit Schiedam" aangekondigd, is, volgens de onderzoekingen van onze leden de heeren: L. VAN ITALIE te Rotterdam en Dr. v. HAMEL ROOS te Amsterdam, een aftreksel, verkregen door een of ander bitter plantendeel met azijn te behandelen. Dus, evenals al de bekende middeltjes tegen drankmisbruik, een bitter „niemendal", dat ook in uitwerking met die anderen gelijk staat, dat wil zeggen: ook niets uitwerkt.

Er is maar één middel tegen drankmisbruik: „onthouding van het gebruik", en dit behoeft geen cent te kosten.

De f 25, besteed bij de Wed. Abbring of de 60 ct. bij Josephus, is weggeworpen geld.

Revalenta Arabica. Wie voor een kilogram fijn linzenmeel, bij de meeste grutters voor ongeveer 90 cent verkrijgbaar, f 3.90 wil betalen, koope *Du Barry's Revalenta Arabica*, dat inderdaad niets anders is dan sijn gebuuld linzenmeel.

Wel is waar krijgt hij dan niet de gedrukte verklaring, bij de *Revalenta* gevoegd, dat dit middel o. a. de oorzaken bestrijdt van koorts, toring, hoofdpijn enz. maar aan die verklaring zal ieder weldenkende geen gewicht hechten. Hij weet te goed, dat linzenmeel zoo iets niet kan uitwerken.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van Spaansche peper worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. zeep in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *vliegende geest* 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoewel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middeltje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van *Pain-Expeller* is reeds meermalen voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wensch te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

G. B. Schmidt, te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Waarn. Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 742.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Publicaties van den gezondheidsraad te Karlsruhe: „de levenswekker van H. Cramme; de jichtkettingen van A. Winter. — Nicholson weer aan 't werk. — Het nieuw Vitalisme. — Professor Schoondermark. — Langdurig bestaan van een Haarlemmerolie-fabriek.

Grootere artikelen: Zeep Amiral. — Arco. — Het boertje van Staphorst. — Djoeat, een middel tegen suikerziekte. — Portrait historique du Charlatanisme.

Ingezonden: Een vraag aan hen, die te waken hebben voor de toepassing der wetten. — Haarkleurmiddel.

Rechtszaken: 42 drogisten voor den kantonrechter. — Verboden handelingen in de verloskundige practijk. — Het Staphorster boertje voor de rechtbank te Amersfoort.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Kunst-trommelmvliezen van Nicholson.

Berichten.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In een reclame, getiteld „het ei van Columbus” beveelt een zekere H. CRAMME, te Leipzig, die zich „pract. Baunscheidist” noemt, het gebruik van den z.g. levenswekker aan als beproefd geneesmiddel bij reumatiek, nierziekten, oog- en oorkwalen, tering, huidziekten, klieren bij kinderen en volwassenen, geslachtsziekten, syphilis en diphteritis.

Het Baunscheidisme bestaat, zooals bekend is, in het aanbrengen van kleine, etterende wondjes ergens op de huid om, naar men zegt, de slechte sappen gelegenheid te geven zich daardoor te verwijderen.

De behandeling is, onder sommige omstandigheden, niet zonder gevaar voor gevoelige personen en vooral voor kinderen zeer pijnlijk, en voor de genezing van de bovenvermelde ziekten volkomen waardeloos.

Wij waarschuwen derhalve tegen het volgen van de raadgevingen van H. CRAMME.

Karlsruhe, 28 Januari 1900.

Reeds herhaaldelijk hebben wij gewezen op den grooten omvang dien de verkoop van jichtkettingen heeft aangenomen. In den laatsten tijd verzendt A. WINTER te Slettin reclamebiljetten, waarin hij op kwakzalverachtige wijze zijne z.g. verbeterde jichtkettingen als de zekerste hulp tegen jicht, reumatiek, alle soorten van zenuwziekten, asthma, bloedarmoede, nierziekte, hardhoorendheid, maag- en hartkwalen, krampen, influenza en nog meer aanbeveelt. Bij deze reclame is tevens afgedrukt een attest van den gerechtelijk scheikundige Dr. C. BISCHOFF te Berlijn. Dit attest in 't jaar 1882, 83 of 84 afgegeven, was, volgens onze inlichtingen, uitsluitend bestemd om ter gelegenheid van een aanklacht tegen WINTER, bij de behandeling voor het gerecht te dienen; de toestemming om daarvan, in zijn eigen belang, gebruik te maken, is hem niet verleend, zoodat W. het op onbevoegde wijze exploiteert.

Een jichtketting van WINTER kan, wegens de gebrekkige samenstelling, slechts een zeer zwakken electrischen stroom opwekken, welke bovendien, na 2—3 maal gebruikt te zijn, zijne werkzaamheid zoo goed als geheel verliest. Als een verder gebrek van de kettingen is aan te

merken, dat de zwakke stroom geheel van uitwendige toevalligheden, als de hoedanigheid van de huid van den drager, de graad van zweetafscheiding enz. afhankelijk, en dientengevolge niet te controleren is.

De kettingen van A. WINTER moeten derhalve, niet-tegenstaande de z.g. verbetering, beschouwd worden als geheel ondoelmatig voor de electrische behandeling van ziekten. Bovendien is nog in 't bijzonder op te merken, dat de meeste ziekten, die WINTER volgens zijn methode zegt te genezen, zich niet tot een electrische behandeling leenen.

De prijs van 8 Mark voor een ketting is buiten verhouding hoog; de kosten van materialen en arbeidsloon bedragen ongeveer 3 Mark.

Wij waarschuwen opnieuw tegen den aankoop van dit onwerkzaam middel.

Karlsruhe, 31 Januari 1900.

Nicholson weer aan 't werk. Onze oude kennis is weer eens voor den dag gekomen. Door „The Imperial Type Foundry” te Londen is, de vorige maand, aan de administraties van verschillende bladen een gedrukte circulaire gezonden van den volgenden inhoud:

„Gelieve de onderstaande annonce, Aan de dooven, 52 maal, een maal wekelijks te doen verschijnen, als reklame, niet staande na een ander reeklaam, en onze rekening naar uwen tarief, van de somma 70.20 florins brut, betaalbaar per drij maanden, na ontvangst der rekening.

Met hoogachting,

The Imperial Type Foundry.

AAN DE DOOVEN. — Eene rijke dame, welke genezen is van hare doofheid en gedommel in de ooren door de Artificieele Oortrommels van den Instituut Nicholson, heeft aan haren Instituut de somma van 25,000 franken gegeven, opdat alle doove menschen die geene middelen hebben, zich de Oortrommels kosteloos zouden kunnen verschaffen. Zich bevragen aan den Instituut, „Longcott,” Gunnersbury, Londen, W.”

Wij brengen in herinnering, dat een dergelijke circulaire met een gelijksoortige advertentie reeds in ons Maandblad van October 1898 is opgenomen, waaraan wij toen tegelijkertijd een waarschuwing tegen Nicholson hebben verbonden. Wij vestigen er echter de aandacht op dat toen de circulaire in 't duitsch was gesteld. Dat men het stuk nu in z.g. nederlandsch heeft gedrukt is wel een bewijs, dat men ons land weer wat meer wil bewerken.

Men zij, met nadruk, gewaarschuwd!

Het nieuw Vitalisme. In aansluiting aan den brief, opgenomen in ons no. van Januari j.l., door de inrichting te Parijs gezonden aan een lijder die, volgens den dokter der inrichting, leed aan vermindering van leefkracht, zond ons een lid onzer Vereeniging een

brief ter inzage, door denzelfden geneesheer geschreven aan een lijder aan *asthma*. Ook dezen wordt *geheele geneezing* beloofd bij de aanwending van de vitalistische methode. — Treffend is 't nu wel, dat beide brieven, behalve eenige verandering in stijl, een merkwaardige overeenkomst van inhoud vertoonen en dat er in de wijze van behandeling van de beide, zoo geheel verschillende ziekten zoo weinig verschil bestaat. Alleen kost de behandeling van den asthmalijder „maar” 280 frs. en van den eerstgenoemden patiënt 320 frs.; maar daarvoor krijgt deze ook een paar platen meer.

Professor Schoondermark. Het *Nieuws van den Dag* bevatte onlangs de volgende advertentie:

„Collegia privata van Prof. Dr. Med. J. SCHOONDERMARK JR.

Theorie der Tandheelkunde (Cand. Tandarts), Maand., Donderd.

Theorie der Verloskunde (Vroedvrouw), Dinsd., Vrijdag

Anatomie, Physiologie (Gymnastiek M. O.), Woensd., Zaterd.

(Van 1 Aug. tot 1 Sept. gesloten.)

Sarphatipark 45.”

't Is kras!

De Haarlemmer-Oliefabriek van C. De Koning Tilly te Haarlem herdacht dezer dagen haar 204-jarig bestaan. „In de geschiedenis der industrie mag zulk een langdurig leven zeker als zeldzaamheid worden vermeld,” zegt *Het Vaderland*, waaraan wij dit bericht ontleenen.

Wij merken daarbij op dat, waar die „industrie” een kwakzalverij betreft, de zeldzaamheid niet zoo groot is. Kwakzalversmiddelen hebben helaas! een taai leven.

Zeep Amiral.

Naar aanleiding van het artikel over deze zeep in ons October-nummer 1899, ontvingen wij het bezoek van een vertegenwoordiger der *Amiral Soap Cy. Ld.* te Londen, die tegen de qualificatie van deze zeep als een kwakzalversmiddel protesteerde.

Hij toonde ons een groot aantal attesten, alle uit Engeland, waarin de goede werking der zeep werd geroemd en gaf ons de adressen van twee Londensche doctoren, die bereid zouden zijn hun oordeel over de zeep mee te deelen.

Deze heeren, aan wier betrouwbaarheid en kunde wij geen reden hebben te twijfelen, beantwoordden beiden het verzoek om inlichting van ons bestuurslid-geneeskundige met een kort schrijven, waarin zij meldden, gunstige resultaten van de behandeling van zwaarlijvigheid met Zeep Amial te hebben gezien. Beiden verboden ten strengste van hunne medede-

lingen eenig gebruik te maken of hun naam te noemen.

Daar ons afkeurend oordeel sterk geïnculceerd was door de afwezigheid van galbestanddeelen, bij het chemisch onderzoek gebleken, en de firma ons analyses toonde, waarin wel deze bestanddeelen voorkwamen, zoo besloten wij, met volle instemming van den heer BIERHAALDER, die de zeep voor ons had onderzocht, ze nogmaals chemisch te doen onderzoeken.

Tot onze vreugde vonden wij den heer J. BRAND, arts, assistent aan het Physiologisch Laboratorium der Amsterdamsche Universiteit bereid de Zeep Amiral op galbestanddeelen kwalitatief en quantitatief te onderzoeken.

Omtrent dit onderzoek, dat zeer tijdrovend was, zendt ons Dr. BRAND het volgende rapport:

„In de zeep Amiral is geen enkele galkleurstof aanwezig. Cholesterine is afwezig in het aether-extract.

Galzuren konden niet aangetoond worden door de reactie van *Neukomm*, noch als choolalzuur na verzeeping met kali, noch als bariet-zout na verwijdering der vetzuren, noch als loodzout.

Choleïnezuur, dat in onoplosbaarheid zijner zouten zoo met vetzuren overeenkomt, heb ik niet kunnen aantoonen door gefractioneerde praecipitatie met chloorbaryum.

Van quantitative bepaling kan dus geen sprake zijn.”

Dit resultaat bevat een volledige bevestiging van het onderzoek van den heer BIERHAALDER. Het is volstrekt onvereinigbaar met de mededeeling van het prospectus, dat de zeep zou zijn gemaakt van een zeer gezuiverd extract van dierlijke gal, welk extract nadrukkelijk als het eenig werkzame bestanddeel van de zeep wordt genoemd.

Gaarne hadden wij na de zeer correcte reclame der Amiral Soap Cy. ons waarschuwend advies teruggenomen. Men begrijpt na het bovenstaande dat dit niet mogelijk is. Een geneesmiddel van welks werkzaam bestanddeel bij herhaald deskundig onderzoek geen spoor kan worden aangetoond — ziedaar voor ons de Zeep Amiral!

Arco.

Het getal kwakzalversmiddelen tegen reumatiek is legio en vermeerdert nog met den dag. Waarlijk, wij beklagen de arme reumatiek-ljders; niet alleen om hun lijden, maar ook om de onzekerheid waarin zij moeten verkeeren bij de keuze tusschen al die middeljes die allen, ieder voor zich, als onfeilbaar worden aanbevolen en beter dan alle andere middelen van 't zelfde slag. Hoeveel van die kwakzalverijen al in de negentien jaargangen van ons blad besproken zijn is moeilijk te zeggen, maar wel kunnen wij verklaren dat ons oordeel over de meesten is geweest: „één pot nat”. Onder welke geleerde en hoogdravende benamingen ook aangekondigd, met hoeveel attesten van wonderbaarlijke genezingen ook voorzien, bijna altijd bleek het, bij het scheikundig onderzoek van die reumatiekmiddelen, dat men te doen had met oude, bekende stoffen, die, voorheen of ook thans nog, met of zonder succes, bij reumatiek werden of worden aangewend.

Ook *Arco*, in den laatsten tijd met zooveel ophef aanbevolen, dat zelfs reeds van verre de aandacht van de reizigers tusschen Haarlem en Leiden tot zich trekt, maakt hierop geen uitzondering. Men zou het anders wel denken wanneer men de circulaire leest, die door J. VAN CITTERT te Haarlem (of hij de fabrikant is weten wij niet, op 't fleschje staat ook: M. C. v. PELLECOM — Haarlem) aan de huizen wordt verspreid.

In die circulaire staat o.m. het volgende:

„Het is overbekend dat groote reclame wordt gemaakt voor zoogenaamde anti-reumatische middelen, die of in 't geheel niet helpen of wel pijnverdoovend zijn en daardoor hoogstens alleen eenige tijdelijke verlichting geven.

„Genezing vindt men daarbij echter *beslist niet*.

„Dat het onder deze omstandigheden moeilijk is het publiek vertrouwen te doen stellen in een artikel, dat *algeheele genezing* geeft, behoeft geen nader betoog.

„Rheumatieklijders zullen dan ook over 't algemeen geneigd zijn te gelooven, dat geen middel bestaat tot volkomen genezing hunner kwaal.

„Men kan ik echter met *beslistheid* verzekeren dat *Arco*, aangewend als in deze kennisgeving beschreven, den lijders niet alleen van hunne ondragelijke pijnen verlost, doch ook het gebruik der ledematen terug geeft.

„*Arco* wordt *uitwendig* gebruikt, *terwijl* massage onnoodig is.

„Bij hen die reeds jaren lijdende zijn, kan het voorkomen, dat men in de eerste dagen geen beterschap bespeurt, daarna treedt de genezing in en slaagt na een betrekkelijk korte behandeling volkomen.

„Bij gevallen van jongeren aard volgt genezing zeer spoedig. Een patient o.a. die het in bed niet kon uithouden van reumatiek in beide armen, was in zes dagen volkomen genezen, terwijl een persoon, die gedurende 3 jaren lijdende was aan krachteloosheid (verdooving) in de hand, tengevolge van reumatiek, in 8 dagen tijds genas.

„Niet alleen verdwijnen bij het gebruik van *Arco* reumatische aandoeningen maar het is bij *ondervinding* gebleken dat personen, die tengevolge van reumatiek reeds jaren het gebruik hunner ledematen moesten missen, door het degelijk aanwenden van *Arco* werden genezen.

„Rheumatieklijders kunnen er dan ook niet genoeg op gewezen worden om *Arco* zoo lang zij pijn gevoelen, geregeld te gebruiken zooals is voorgeschreven, want juist het *niet* geregeld aanwenden der balsem zal de genezing tegenhouden en den gebruiker onwillekeurig door eigen schuld langer dan noodig is zijn pijn doen behouden.

„Gevoelt men zich geheel hersteld dan verdient het niet alleen aanbeveling, maar is het bepaald noodig, de behandeling nog eenige dagen vol te houden”.

't Zij in 't voorbijgaan gezegd, die uitvinder van *Arco* of de steller der circulaire is toch een gemeedelijk man. Welzeker, *Arco* *geregeld* gebruiken en zelfs nog na het herstel, dat is *bepaald noodig*. Voor wien? 't is toch niet te doen om zooveel mogelijk van de dure fleschjes te verkoopen?

Want duur zijn ze, dat zullen wij zien.

Op ons verzoek heeft ons lid de heer B. A. van KETEL te Amsterdam, zich met het onderzoek belast en uit diens rapport nemen wij het volgende over:

„Het is mij gelukt van *Arco* te mogen zeggen, dat 't middel bestaat uit een *vette olie* en een *plantenpoeder*, slordig en smerig gemaakt en gemengd. De plantenolie houd ik — wegens de chemische eigenschappen — voor *raapolie* en het poeder toont veel overeenkomst met grof poeder van *folia hyoscyami (bilzenkruid)*”.

Nu moet men weten dat er in ieder apotheek voorhanden is een aftreksel van bilzenkruid — op doelmatige wijze bereid — in *olijfolie* en dat dit aftreksel gewoonlijk in de volkstaal genoemd wordt: *groene olie*. Dit wrijfmiddel wordt dikwijls bij reumatiek beproefd, maar — dit weet men ook — niemand zal daarvan zeggen, dat het *het geneesmiddel* bij uitnemendheid is. Zou men dat nu wel gelooven van een aftreksel van die kruiden in *raapolie*, een aftreksel, dat daarbij zeer ondoelmatig en slordig is bereid? Men zal toch niet aannemen dat een slecht praeparaat beter werkt dan een goed, en — als men dat met ons eens is — van *Arco* zeker geen betere werking verwachten dan van de bekende *groene olie*? Maar dan zal men ook inzien dat *een gulden* voor 20 gram van deze olie veel, veel te duur is, waar men voor dezelfde hoeveelheid groene olie zeker niet meer dan 10 cent betaalt.

Men komt dan ook bij den aankoop van *Arco* in elk geval bedrogen uit; men krijgt een middel, dat slechts *in enkele gevallen* wat verlichting bij reumatische aandoeningen zal aanbrengen, meer niet, en betaalt daarvoor een prijs, die *schandelijk hoog* is.

Het boertje van Staphorst.

Dezer dagen kon men het volgend bericht in de couranten lezen:

„Het Staphorster boertje hield Maandag te Arnhem zitting in het gebouw „Patrimonium” aan de Sonsbeekstraat, onder toezicht en medewerking van dr. Foreman uit Amsterdam. Aangezien deze laatste niet voldaan had aan de bepaling om vooraf het bewijs van bevoegdheid door den burgemeester te doen afteekenen, is door de politie proces-verbaal tegen hem opgemaakt”.

Wat wij dus, de vorige maand al, als een vermoeden, mededeelden, blijkt waar te zijn. Een zeker

Dr. FOREMAN is opgetreden als helper van STEGEMAN, die 't blijkbaar niet langer durfde wagen de justitie te trotseeren. Intusschen is 't duidelijk dat het „boertje” overigens zijn gewonen gang gaat, zooals men ook kan zien uit een aardig stukje in *Het Vaderland*, opgenomen onder den titel „Bij den Wonderdokter”, waarvan wij het voornaamste hier laten volgen.

De schrijver bevindt zich in de wachtkamer van STEGEMAN in den Haag;

„Tusschen de geopende brisée verschijnt een merkwaardig hoofd, 'n soort van goedig Svengali-type, scherpe trekken, langen gebogen neus, weelderig grijzend hoofdhaar, met een scheiding, nonchalanten vollen baard, lorgnet op den neus: dr. L. Foreman.

Ik binnen in het woonvertrek. De dokter verdwijnt in de serre, aan een tafel, met cahiers, trousse, stethoscoop, reistaschje. Heeft eerst voorgesteld: mijnheer Stegeman.

Nu zit ik, in het licht, tegenover het Staphorster boertje. Zeg: „boer”; flinke zware, breede type van landman. Een kaal gezicht, breed, vriendelijk, dun grijs haar, oogen met roode randen, met een bril gewapend, die nu en dan afgelegd of op 't voorhoofd geschoven wordt. Zwart boezeroen met gouden knopen aan den hals vast; daarover vest en jas, solide, van eenvoudig maaksel, ouderwetsche klepbroek, in de zakken waarvan de handen steken.

De man houdt zijn oogen dicht. Blijkbaar last van het scherpe licht.

De dokter schrijft naam en woonplaats op.

Dan Stegeman met zwakke stem:

„Niet in orde?”

Ik heb de symptomen van een goed gediagnosticeerde hartkwaal bijeengezameld, geef op van pijn, al jaren lang; vroeger geopereerd, maar aan den anderen kant van de pijnen; de pijnen nemen toe onder zekere omstandigheden, die ik niet navertellen kan ('t geval wordt gecompliceerder; Stegeman knijpt zijn oogen dichter toe, de dokter brengt de hand aan het hoofd, steunt met de andere op de tafel, pose van nadenken). Ik heb een aantal doctoren geraadpleegd; de een zei: gewrichts-rheumatisme, de ander: geen hartkwaal. Ik heb gewreven met chloroform-olie, zonder baat te vinden.

„Anders gezond?” vraagt Stegeman.

„Ja, alleen van tijd tot tijd wat last van de maag, 't zuur. Maar 'k wou van die pijnen af”.

„Neen, 'k heb ze niet voortdurend, van tijd tot tijd. Van onder den linkeroksel afdalend naar beneden en ook in de hartstreek”.

En . . . ? zeer geregeld, dank u!

Stegeman schrijft wat in een boekje. Pauze.

De dokter vraagt: of er ook dikten in de okselholte zijn. — Nooit iets van gemerkt. — Of ik veel schrijf. — niet meer dan een handelsreiziger (met excuses aan den Nederlandschen handelsreizigersbond voor het usurpeeren van dezen titel) noodig heeft. — Of ik ook pijn heb in den linkerarm? — Nooit.

Weer pauze.

De dokter: „Ja, hoe zullen we daar verband in zoeken?”

Daar was ik ook benieuwd naar.

Stegeman opteert voor „zenuwen”. De dokter denkt dat ook, prevelt een paar woorden Latijn. Ik hoor zoo iets van „pectora” en van „sensitieve zenuw”. (Sapperloot, daar gaan ze mijn hart loslaten!)

Ik kom op het hart terug. De dokter zal eens luisteren, zet het dopje eerst op mijn overhemd, maar dat gaat toch niet. Overhemd omhoog. Het hart blijkt volkomen gezond.

„Je zien er ook te gezond uit voor een hartkwaal” — zegt Stegeman.

Dus niet 't hart.

Ik waag iets van de lymph-vaten. 'k Heb niet voor niemandal prof. Bock („Vom kranken und gesunden Menschen”) bestudeerd.

Afwijzende beweging van den dokter, die leeraar „de lymph-vaten dienen alleen voor de formatie van de witte bloedlichaampjes”.

Dus, zenuwen? Jawel, van de spier.

Stegeman heeft iets op een papiertje geschreven en aan den dokter overgereikt.

„Wat moet ik nu doen?”

„De medicijnen innemen, die mijnheer Stegeman u zal toezenden”.

„En wanneer terugkomen?”

Stegeman: „Ge krijgt medicijnen voor een maand. We zullen die pien wel een beetje wegtrekken.”

Ik, met een blik op dokter's cahier: „U hebt zeker veel menschen gehad?”

„Vanochtend 15. We zitten elke 14 dagen”.

„Wat ben ik schuldig?”

„Vijf gulden, met inbegrip van de medicijnen”.

Ik dok 2 rijksdaalders. (Wel een beetje veel Maar voor een consult van 25 minuten . . . , kom daar eens om bij een dokter!)

Rijksdaalders verdwijnen met gerammel in den zak van 's dokters veston.

Stegeman reikt de hand.

Dokter laat mij uit.

Nu wacht ik maar op de „medicijnen”.

„Djoeat.” Iets Nieuws.

Einde Februari is, naar wij vernemen, aan (alle) te Karlsbad genezing gezocht hebbende landgenooten gratis toegezonden eene brochure, „Zucker Krankheit endlich heilbar, durch „Djoeat”, eingeführt vom Bauer'schen Institut für Diabetikerheilung, Dresden.” Djoeat voor het buitenland op 50 mark geprijsd, heet te zijn samengesteld uit geneesmiddelen, afkomstig uit Achter Indië, waaraan de firma nog een en ander als *lijnzaad*, *salicylzuur* en *keukenzout* heeft toegevoegd, waardoor, volgens haar, een middel is verkregen, dat binnen enkele dagen de urine van suiker bevrijdt, het gebruik van meelstoffen veroorlooft en reizen naar badplaatsen totaal overbodig maakt. Alhoewel „Kein Geheimmittel” genoemd, zijn wij ten dien opzichte niet zoo gerust, zoodat de zaak nader zal worden onderzocht.

Wij zullen dan tevens gelegenheid hebben na te gaan, of de Djoeat-firma Bauer soms ook in relatie staat met den ons sedert 1886 bekenden brieven-dokter F. C. BAUER, wiens middelen tegen blaas- en nierziekten, (onderzocht door ons lid, den heer J. VAN RIEL, zie Maandbl. van Maart 1886), eveneens voor f 30, (50 mark), werden verkocht.

PORTRAIT HISTORIQUE DU CHARLATANISME. (*)

Je suis le bâtard de la Fable,
Et j'ai fait fortune en chemin;
De moi sort la race innombrable

Qui trompe en cent façons le pauvre genre humain.
J'ai le ton emphatique avec un air capable,
J'excelle aux tours d'esprit, ainsi qu'aux tours de main.

Rien ne m'abat, rien ne m'arrête;
J'ai, pour créer de grands effets,
Plus d'art que de savoir, plus de front que de tête,
Plus de prestige que de faits.

L'amour du merveilleux est un amour si bête!
Il voit ce que je dis, et non ce que je fais.

Tantôt je marche solitaire,
Et tantôt la foule me suit.
Je m'enveloppe de mystère,
Et je m'environne de bruit:
Le bruit en impose au vulgaire
Et le silence à l'homme instruit.

L'Egypte à mon pouvoir rendit le premier culte,
Je fondai, sous le nom d'Hermès,
Cette philosophie occulte
Que j'enseignai sans cesse et n'expliquai jamais.

Des dieux souvent je fus le docile interprète:
Minos, leur favori, m'appela dans la Crète.

Il avait fait de justes lois;
Pour les diviniser il emprunta ma voix.
Le Grec m'aimait avec tendresse:

L'imagination disposait de son cœur;
Il accueillait avec ivresse
Le philosophe et l'imposteur:
Il fut l'ami de la sagesse;
Mais il fut l'amant de l'erreur.

De Delphes la prêtresse antique
Me confia son temple et son pouvoir:
Doué de l'esprit poétique
Je faisais à travers un voile énigmatique
Luire les rayons de l'espoir.

Pour tenir tête à Démosthène,
J'allai sur la place d'Athènes,

Du haut de la tribune inspirer les rhéteurs.

Près du tonneau de Diogène
Je rassemblais les spectateurs.
Indigné de voir Aristhène,
Epicure, Platon environnés d'honneurs,
Je les représentai comme des suborneurs.

Aux leçons du dieu d'Epidaure
Tout en courant je m'instruisis:
Tout près de la nature encore,
L'art de guérir était simple, clair et précis:
Pour m'illustrer je l'obscureis.
J'avais deux méthodes suprêmes;
Mon savoir était en systèmes,
Et mes guérisons en récits.

A Rome l'on me vit dominer les comices,
Et couvrir de vertus d'ambitieux desseins;
Là, dirigeant les aruspices,
Je soumis aux oiseaux les vainqueurs des humains;
Des poulets commandaient à l'aigle des Romains,
Suivant la loi de mes caprices.

Je réparais sans cesse avec des noms nouveaux,
Et ne fais que changer de place et de tréteaux.

Puissant d'intrigue et de parole,
Mon zèle au peuple, au roi, se vend le même jour.
Je suis Catilina, Cicéron tour-à-tour.
Je suis Cromwel, Marat, Walpole.

Sans être ému j'ai de grands mouvements;
Pompeusement j'aime des minuties;
Et si j'ennoblis bien des grands,
J'ennoblis bien des inepties.

En résumé, voici les traits
Auxquels on peut me reconnaître:
J'aime à parler, j'aime à paraître,
J'aime à prôner ce que je sais,
J'aime à grossir ce que je fais,
J'aime à juger, j'aime à promettre;
J'annonce les plus beaux secrets;
Je n'en ai qu'un, — celui de mettre
Tous les sots dans mes intérêts.
Je les associe à ma gloire,
En m'associant à leur bien:
Leur bonheur suprême est de croire,
Et m'enrichir, voilà le mien!

CAGLIOSTRO IV.

INGEZONDEN.

Een vraag aan hen, die te waken hebben voor de toepassing der wetten.

Dat *vroedvrouwen* als Mej. P. VAN BIEZEN, Bosboom-Toussaintstraat 11, Wed. VAN HAM, Leidsche Kade 85a, Mej. E. HOOGENHEIJDE, Binnen Amstel 192, spreekuren houden, consulten geven in het *Nieuw Malthusianisme*, kan er wellicht door, maar dat *modistes* ook daartoe gerechtigd zijn en dit openlijk in de *Amsterdamsche bladen* adverteeren, zooals: Mej. A. BOUT, Ruysdaalkade 47A, huis en Mej. GELEEN, Binnen Dommerstraat 25, 1e etage, kan ik me niet begrijpen.

Gaarne zou ik ook wenschen te weten, wat gij verstaat onder de beroepen: *Practizijne* en *Deskundige* van nevensgaande juffrouwen?

„Nieuw Malthusianisme”

Mej. v. D. WERF, *Deskundige*, Prins Hendrikkade 37 bij Centr. Station, Amsterdam, is dagel. te consult. van 11—3 uur en 's av. van 7—9. Vrijd. van 5—9 's av. gratis voor On- en Minvermogen”.

„Mevr. GUILLAUME, *Practizijne*, Weteringschans 40. Dagelijks te consulteeren”.

Zie *Nieuws van den Dag* van 31 Jan. 1900.

L.

Haarkleurmiddel.

Naar aanleiding van een correspondentie in het vorig no. werd ons het volgend recept welwillend toegezonden:

Onschadelijk haarkleursel dagelijks bij het opstaan toe te passen.

acid. pyrogallic. 1 gram.
sulf. manganosus 1 gram.
sol. chloreti ferrici (tot $\frac{1}{10}$ verdund) 2 druppels
aq. dest. 45 gram.
spir. fortior 5 „
Ammonia liquid. 0.5 „
Tinct. strychni 5 „
p-gumm. arabici 1 „

Alle andere middelen bevatten oplossingen van zink, koper, lood of dergelijke en zijn dientengevolge tamelijk gevaarlijk.

Daartegenover staat, dat het bovenstaand middel, bij aanraking met water, loslaat en het nachtkussen vlekt; hiertegen kan men echter maatregelen nemen, tegen het andere niet.

Bij gebruik van het bovenstaand middel eenmaal in de week het hoofd wasschen met

acid. salicyl. 5 gram.
glycerine 12 „
spir. vini gallic. 250 „

Van een Arnhemsch chemicus ontvingen wij het volgend schrijven:

„Tot mijn genoegen kan ik u licht verschaffen in zake uw vraag aangaande een haarkleurmiddel.

Een uitstekend middel met pyrogalluszuur is gevonden. Echter niet zoo eenvoudig als volgens het door den Haagschen chemicus gegeven recept. Dat is geheel werkeloos, en kleurt het haar hoogstens stroogeel.

Het voorschrift is als volgt:

Pyrogalluszuur 8,0 gram
Mangaansulfaat 4,0 „
Gedistilleerd water 50,0 „

Dit mengsel wordt, zoo mogelijk, minstens een maand lang in het donker bewaard, waardoor de bruine kleurstof tijd heeft zich te vormen, en de kleuring veel sneller optreedt.

Het haar wordt door middel van een propje gezuiverde watten met het mengsel bestreken.

Na droging wordt de kleurstof *gefixeerd* met een oplossing van salpeterzuur zilver 0,800 : 60, waarbij zooveel ammoniak gevoegd is, dat het oorspronkelijk bezinksel weer oplost. Deze oplossing wordt ook met een propje watten op het haar gestreken, dat tevoren met pyrogalluszuur gekleurd is.

Door deze dubbele procedure wordt het haar, na een of meermalige aanwending, zuiver bruin gekleurd en is „waschecht”.

Ik geloof, dat dit recept velen uwer abonnée's dankbaar zal stemmen, omdat het aan alle eischen voldoet”.

Wij publiceeren bovenstaande voorschriften zonder ons voor het resultaat verantwoordelijk te stellen.

RED.

Rechtszaken.

42 drogisten voor den kantonrechter. Voor den kantonrechter te 's Gravenhage waren de vorige week gedagvaard tal van drogisten en handelaren in drogerijen en verfwaren, aldaar en te Scheveningen, beklaagd van het desonbevoegd afleveren of doen afleveren van geneesmiddelen, voorkomende op lijst C, bevattende de opsomming van geneesmiddelen die, behalve door de apothekers en door de geneeskundigen, tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht beneden de hoeveelheid daarbij voor elk dier middelen te bepalen.

De proces-verbalen in deze zaken waren opgemaakt door een agent van politie die, in burgerkleeding, in de verschillende drogisterijen enz. de middelen kocht als rhabarberpillen, slaapbollen, broomkali, hondenklamei, Urbanuspillen, wormkoekjes, fenkelwater, kreosoot, Hoffmansdruppels enz. enz. Het verdere deskundige onderzoek werd gedaan door den heer Vechtman te 's Gravenhage, apotheker en plaatsvervangend lid van den geneeskundigen raad van Zuid-Holland.

Bij de eerste zaak, die in behandeling kwam, werd de beginselvraag behandeld. De overige zaken geleken elkaar met enkele kleine uitzonderingen.

De ambtenaar van het Openbaar Ministerie, mr. Van Haren Carspel, zette bij die eerste zaak zijn standpunt uiteen. Hij herinnerde er aan, dat de drogisten sedert geruimen tijd grieven hebben tegen voormelde lijst C, en hun voornaamste bezwaar is, dat de z.g. volksmiddelen niet uitsluitend door apothekers behoren te worden verkocht, maar door iedereen. De ambtenaar wenschte den drogisten aan te raden, de juistheid hunner grieven ingang te doen vinden bij de bevoegde machten, doch zoolang geen verandering verkregen is, behooren zij zich te onderwerpen aan de wettelijke voorschriften. Niettemin oordeelde het O. M. het een verzachtende omstandigheid, dat reeds verscheidene jaren de toepassing van het verbodsartikel (art. 30 geneeskundige wet) zeer spaarzaam is geweest, hetgeen bij de drogisten te goeder trouw de meening ingang deed vinden, dat de overheid de overtreding oogluikend toeliet. Dit neemt intusschen de strafbaarheid niet weg, weshalve hij een geldboete van f 3 vorderde.

De advocaat mr. H. de Ranitz begaf zich, in antwoord hierop, in eene uitvoerige uitlegging van de wetsbepaling, ten betooge, dat de verkoop van genees-

(*) Ons welwillend toegezonden. RED.

middelen door onbevoegden slechts strafbaar kan zijn, wanneer tot geneeskundige doeleinden wordt afgeleverd. De wet heeft blijkbaar aan de apothekers willen voorbehouden het recht om geneesmiddelen gereed te maken naar recept van den dokter.

Later is art. 30 gewijzigd bij Koninklijk besluit in dien zin, dat de geneesmiddelen door onbevoegden niet mogen worden verkocht „onverschillig tot welk doel”. En nu trachte pleiter aan te toonen, dat die nadere beschikking onhoudbaar was, omdat dan niet alleen de drogisten, maar alle neringdoenden in een strafvervolging zijn te betrekken. In inkt, zeep, odeurs, schoensmeer, poetspoeder, bruispoeder, e tutti quanti komen bestanddeelen voor die volgens de bewuste lijst C niet mogen verkocht worden. Pl. vroeg ontslag van rechtsvervolging.

Het Openbaar Ministerie repliceerde nog o. a. dat de gewraakte lijst C vastgesteld wordt door den Minister van Binnenlandsche Zaken, gehoord eene commissie van deskundigen. Zoolang die lijst er is, kan de rechter er niets aan doen. Het argument des verdedigers omtrent den verkoop van haar-, poets-, genotmiddelen enz. vermengd met geneeskrachtige middelen, gaat niet op, wordende al deze middelen niet in den handel gebracht als geneesmiddelen.

Bij de behandeling der overige zaken moest het O. M. éénmaal vrijspraak van een beklagde vorderen, omdat deze aanvoerde (hetgeen ook uit de stukken bleek) dat hij noch het middel zelf verkocht had, noch zijnen bediende last gegeven had tot den verkoop. Voorts voerden verschillende beklagden nog aan, dat zij de middelen uitsluitend voor industrieel gebruik of aan kunstschilders leverden. (Telegr.)

De kantonrechter uitspraak doende in één der zaken, waarbij het beginsel behandeld is, heeft uitgemaakt, dat het behandelde feit strafbaar is en dat voor nietigheid van het Kon. besluit, dat art. 30 der geneeskundige wet aanvulde, geen grond is te vinden. De beklagde werd veroordeeld tot f 1 boete.

De rechtbank te Amsterdam veroordeelde J. C. de Oude, oud-officier van gez., platt. heel- en vroedmeester aldaar, wegens verboden handelingen in de verloskundige practijk, tot zes maanden. Beklaagde teekende hooger beroep aan. (Amst. Ct.)

Het O. M. bij de rechtbank te Amersfoort eischte tegen het Staphorster boertje 2 geldboeten van f 300 wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde bij de patiënten te Goes: Gijb. Vink, dienstmeisje bij de dames Köller en A. van Apeldoorn, rijksveldwachter. (N. v. N.)

(Stegeman is, voor een dergelijk feit nog niet lang geleden — zeker binnen 2 jaar — ook tot f 300 boete veroordeeld; het verwondert ons zeer dat geen toepassing van de laatste all. van art. 436 van het Wetb. van Strafrecht, hechtenis tot hoogstens 2 maanden, is gevraagd. (Red. Mbl.)

De Zw. Ct. deelt omtrent deze zaak het volgende mede:

Beklaagde zou te Soest in de maanden Oct., Nov. en Dec. een dienstmeisje, Gijb. Vink, ten huize van de dames Köller, hebben behandeld. Deze get. was reeds vijf jaar onder dokters behandeling wegens bloedarmoede. Bekl. kwam meermaals bij de dames Köller aan huis, en het meisje werd op zekeren dag bij de dames uit medelijden binnen geroepen om zich onder behandeling van S. te doen stellen. Bekl. zou toen beloofd hebben haar poeders te doen toekomen. Bekl. maakte geheel en al op het meisje den indruk geneeskunde uit te oefenen. Zij zelf had niets te betalen gehad en door de dames was ook niets op haar loon gekort.

De volgende getuige, Cl. Köller, een 68jarige dame, verklaart, dat ze bekl. voor het meisje had binnengeropen. De poeders waren haar gezonden, doch er was niets voor betaald. Wel had ze, zoo erkent ze, hem wel eens iets ter hand gesteld.

Bekl. kwam reeds vroeger bij de getuige voor haar zuster. Bekl. ontkent gezegd te hebben, dat zij aan bloedarmoede lijdt. Hij had vernomen, dat de doktoren dit vroeger verklaard hadden. Bekl. had vo or de behandeling niets ontvangen. Wel had hij van de dames een cadeautje gekregen.

Volgens de getuige was het dienstmeisje van de poeders veel beter geworden.

Voorts zou bekl. den rijksveldwachter A. van Apeldoorn op 6 Nov. te Soest, waar bekl. zitting hield, hebben behandeld. Deze had zich bij bekl. vervoegd, maar had werkelijk veel moeite gehad om toegelaten te worden, daar de „dokter” hem niet kende en hem ook niet verwachtte. Hij zei een lange reis gemaakt te hebben en uit medelijden liet men hem binnen komen. De rijksveldwachter gaf op een tuinman te zijn, die in De Bilt woonde en fingeerde maaglijden. S. deed hem allerlei vragen en schreef hem iets voor. De veldwachter vroeg wat hij schuldig was, doch bekl.

zei, dat men dat een volgende maal wel zou vinden. 13 November zou hij aan een opgegeven adres de medicijnen kunnen halen. Het waren poeders, die hij droog moest houden.

4 Dec., toen bekl. weer zitting hield, kwam de veldwachter opnieuw. Hij moest toen van half twaalf tot half drie wachten. Den eersten keer had hij er 8 personen aangetroffen. 4 Dec. gaf de veldwachter op, dat hij uitstekend vooruitging en de poeders vreeselijk gewerkt hadden. Bekl. zou toen gezegd hebben, dat hij dat wel wist, want dat er een „oude boel zat, die weg moest”.

De medicijnen kostten bekl. zelf, zei hij toen, f 0,90 en voor het overige kon hij geven wat hij wilde. De veldwachter had toen gevraagd, of het goed was als hij een rijksdaalder gaf, wat bekl. toestemmend beantwoordde.

De bekl. zegt de poeders bij een apotheker te hebben doen klaar maken. De getuige had een rijksdaalder op de tafel gelegd en „die was weggenomen.”

„Door u?”
„Jawel, door mij.”

Het Openbaar Ministerie acht bewezen, dat geneeskunde zonder noodzaak als beroep is uitgeoefend door een onbevoegde en eischt 2 geldboeten van f 300 (maximum).

Mr. J. van Setten brengt hulde aan de medische faculteit, maar ook aan Themis. Hij erkent het standpunt van het O. M. als juist, maar bestrijdt met kracht de mate der straf. Hulde brengend aan beklagde's ondervinding en natuurlijke geneeswijze, keurde hij het optreden van den agent-provocateur af en liet een helder licht vallen op het feit, dat talloze grootwaardigheidsbekleeders bij Stegeman met succes hulp zochten. Hij vergelijkt hem met Boerhaave en Kneipp. Stegeman heeft nooit afzetterij gepleegd.

Spr. legt een lijst van patiënten over en wijst op de buitenlandsche wetgeving, speciaal het nieuwe Deutsche wetboek, dat het uitoefenen van geneeskunde vrijlaat, doch strafbaar stelt aanmatiging van den titel en het door nalatigheid veroorzaken van den dood. Hij hoopt dat hier dergelijke wetgeving zal komen.

Ook van Staphorst, zegt pl., kan iets goeds voortkomen.

Het O. M. brengt hulde aan het schitterend pleidooi van den verdediger, maar handhaaft zijn opvatting.

Uitspraak over 14 dagen.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:
Mejuffr. G. Jongbloed, gemeente-apotheker te Arnhem en de heeren:

W. de Booij,	arts te	Wormer.
N. P. Brunt,	„	Terborg.
M. J. van Dam,	„	Doorn.
Dr. F. Daniëls, dirig. off. v. gez. 2e klasse,	„	Haarlem.
Dr. Dutilh,	„	Rotterdam.
Dr. S. Heeg,	„	Amsterdam.
Dr. N. Munk,	„	Nijmegen.
Dr. R. P. Ofringa,	„	Axel.
J. A. Schleurholts,	„	Ezinge.
Dr. C. van Schouwen,	„	Overschie.
J. J. Warnsinck,	„	Brakel.
Dr. K. F. Wenckebach,	„	Utrecht.
H. Reid	„	Hedel.

Dr. W. R. v. d. L. te A. Uwe verschillende stukken in dank ontvangen; wij hebben, zooals zij ziet, van sommige reeds gebruik gemaakt. Het stuk uit de *Amst. Ct.*, over *Duivelbanners*, hoe belangrijk ook, konden wij niet overnemen, omdat wij de secte, waarvan in dit stuk sprake is, niet als kwakzalvers beschouwen. Wij vinden het optreden van die menschen wel betreuenswaardig, maar gelooven dat zij te goeder trouw zijn.

Reeds meermaals hebben wij met waardeering gewezen op de hulp die wij, in onzen strijd, van de Redactie der *Amst. Ct.* ondervinden.

Aan uw verzoek om de opgave der in 1899 onderzochte middelen nog eens te plaatsen zullen wij, zoodra er ruimte beschikbaar is, voldoen.

Dr. D. H. K. te A. Ook aan uw verzoek, om de methode van de *Gebr. d'Alimonda* nog eens te bespreken, zal spoedig gevolg worden gegeven. Zie inmiddels de Maandbladen van Juli en October 1895.

L. v. I. te R. en E. L. G. te A. Dank voor 't gezondene. Redactie van „De Handelsreiziger” te R. Zeker hebt gij goed gedaan door geen notitie te nemen van die circulaire betreffende *Eureka*; zie omtrent dit middel o. a. ons Maandbl. van Januari 1895.

K. S. te R. Hoewel wij het volkomen met u eens zijn dat de regeling van den verkoop van vergiften dringend herziening behoeft, is ons blad toch niet de plaats om deze zaak te bespreken. Wij kunnen dus, tot ons leedwezen, uw stuk niet opnemen.

Dr. I. L. te U. en anderen. Wij betuigen onzen dank voor de toezending van de advertentie *Stegeman-Foreman*.

P. v. P. te 's G. Wij gelooven gaarne dat gij overtuigd zijt van de goede werking van de *Sanguinose* en die werking verwondert ons niet, zooals wij reeds in ons vorig no. zeiden. Wij zijn echter van meening, dat het resultaat in hoofdzaak aan den wijn is toe te schrijven, en nu is onze grief, dat de fabrikanten hun *net bijzonder mengsel als iets bijzonders* doen voorkomen en zoo duur laten betalen.

Wij ontvingen Uw eersten brief eerst na het verschijnen van het Februari-nummer. Voor den tweeden verwijzen wij naar bovenstaand antwoord.

Sanguinose-fabrikanten en anderen.

Voor de propaganda van kwakzalvers-middelen is in ons blad geen plaats.

Onbekende te 's G. Zeker, het recept van de Mariënbadertabletten vermeldt tal van stoffen als daarin aanwezig, maar tusschen het recept en de afgeleverde waar bestaat aanmerkelijk verschil. Dit is zoo vreemd niet bij specialités.

Mevrouw V. te A. Het *Acrinol* is ons niet bekend. Over onschadelijk haarwater vindt gij iets in dit no.; ook over *Zeep Amiral*.

A. C. v. d. B. te 's G. Dank voor de toezending van „*De Hofstad*”. Met genoegen lazen wij de „brieven van Jan de Wasscher” over *Sanguinose*; jammer dat het stuk te groot is om over te nemen en een uittreksel gaat niet.

Van verschillende zijden is ons, van uit den Haag, mededeeling verstrekt over het aandeel dat de bekende familie in de *Sanguinose-exploitatie* heeft, maar wij vonden het raadzaam *vooral* deze quaestie niet te veel op den voorgrond te stellen.

H. H. te D. Wij danken u voor de toegezonden advertenties, en houden ons verder aanbevolen.

Dat bijlet van de *Urbanus-pillen* was ons bekend; het wordt altijd afgeleverd bij dit oude, helaas nog veel gebruikte kwakzalversmiddel.

— Bij den waarn. Secretaris-penningmeester is ontvangen een postwissel uit *Vlissingen* groot f 1.25, d. d. 9 Februari, ter voldoening van een abonnement, *zonder opgaaf* van den naam van den afzender. Die opgaaf wordt alsnog verzocht.

— Leden die nog exemplaren van het no. van Januari 1900 beschikbaar mochten hebben, zullen den waarn. Secretaris-penningm. zeer verplichten door deze aan hem af te staan.

Van het Januari-nummer zijn voorloopig geen exemplaren meer disponibel.

Herhaalde Waarschuwingen.

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van doofheid. De leverancier, die zich Dr. NICHOLSON noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam SIMPSON. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met talrijke prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes verhaald worden en waarbij gevoegd zijn een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid te zijn genezen. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Omtrent deze laatsten hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar ervan uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toestelletjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staafje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van caoutchouk, ter grootte van een dubbeltje, zijn bevestigd. Deze dingetjes moeten in de ooren worden gestopt. Deze operatie is zeer moeilijk te verrichten en later heeft men dikwijls de grootste moeite om de toestelletjes er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was, toen een ter hulp geroepen geneeskundige de trommels weer uit zijn ooren verwijderd had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden, gecorrespondeerd doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien NICHOLSON voor zijn werktuigjes vraagt, is verbazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18,25 of f 26,50. Dit geld moet vooraf per postwissel worden betaald. Nooit wordt een toestel ter beproeving toegezonden en iemand die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat Nicholson zeker het geld zou krijgen zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem, die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door Nicholson bericht, dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om het oor mee te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeder*, en dat die in hetzelfde pak verzonden worden. Deze middeltjes kosten f 8,50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toestelletjes te weigeren of nog die f 8,50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koopen hebben laten verlokken, betaalden daarvoor niet minder dan f 35.—

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereeniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *glycerinè* en *Hoffmansdruppels*; een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was als *onzuiver rijstmeel* met *droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove, die zich liet overhalen, nog niet voor een waarde van f 1.— voor zijn f 35.— heeft ontvangen, ongerkend de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niet was geholpen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.
G. B. Schmidt, te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.
Dr. H. Burger, te Amsterdam.
Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam.
A. J. Wijnne, te Middelburg,
Waarn. Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 761.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Verzoek aan de geneeskundigen.

Hoofdartikel: Welke waarde attesten hebben.

Berichten: Het tegenwoordig adres van de Vereeniging en van het Maandblad. — Het Staphorster boertje veroordeeld. — „De Hofstad” over Sanguinose. — Kwakzalverij in Friesland. — Uit Moravië.

Groote artikelen: Levenspillen. — Onbevoegd voeren van een titel als geneeskundige. — Bedriegelijke zuinigheid. — „Djoeat”, geen nieuws. — Nicholson's nieuwste advertentie. — Middelen in 1899 vanwege de Vereeniging onderzocht.

Ingezonden: Over deskundigen van den N. Malthusiaanschen Bond.

Correspondentie.

Welke waarde attesten hebben.

Een van de gewone kunstjes der geheimmiddell-kramers om koopers te lokken is het bijeenverzamen van allerlei zoogenaamde getuigschriften van genezen lijders. Hoe deze stukken bijeengebracht worden, hebben wij menigmaal reeds niteengezet en met sprekende voorbeelden bewezen. Onschuldige bestelbriefjes worden tot aanbevelingen omgewerkt, pasklaar gemaakte formulieren tot invulling aangeboden, beleefdheidsbetuigingen als ernstige getuigschriften opgeteekend en aan deze min of meer op waarheid berustende geschriften worden geheel verzonden verklaringen, valsche mededeelingen en betaalde attesten toegevoegd. Op die manier kan een geheele collectie worden bijeengebracht en het is bekend, hoe de kwakzalvers gewoon zijn die te laten afdrucken en herdrukken als reclameboekjes en ernstige aanbevelingen. Maar ook te goeder trouw wordt niet zoo gansch zelden een getuigschrift afgegeven, dat natuurlijk gretig wordt afgedrukt en toch niets beteekent. Tallooze voorbeelden zijn ons daarvan bekend. Allerlei ware of vermeende zieken ondervinden eenige beterschap bij 't raadplegen van een nieuwen dokter of het aanwenden van een nieuw geneesmiddel. Dit is zoo bekend, dat een verstandig geneesheer, die zijn patiënt het een of ander medicament eenigen tijd na elkander wil laten gebruiken, er voor zorgt den vorm, waarin het gegeven wordt, nu en dan te veranderen, om aan den lijder den schijn te geven als ware het niet steeds hetzelfde; de noodzakelijke zenuwvloed die de werking van het geneesmiddel kan ondersteunen of tegenhouden, wordt daardoor opnieuw geprikkeld. Wanneer nu iemand bij 't gebruik van een krantenmiddel in de eerste dagen onder den invloed dezer zenuwwerking een gevoel van beterschap ondervindt, kan hij daarvan een getuigschrift afgeven volkomen te goeder trouw, terwijl toch in werkelijkheid de ziekte of kwaal geen verbetering heeft ondergaan, zooals na korten tijd blijkt. Ongelukkig is de

VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Heeren Medici worden beleefd uitgenoodigd, aan den Voorzitter of aan den waarnemenden Secretaris alle gevallen uit hun praktijk te willen mededeelen, van patiënten, die door „Boertjes”, „Schoenmakers” en andere onbevoegden zoogenaamd zijn behandeld.

Ook voor andere mededeelingen, die de nadeelige gevolgen van kwakzalverijen en van het gebruik van kwakzalvers-middelen doen uitkomen, houdt het Bestuur zich beleefd aanbevelen.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

J. M. VAN ELK, Dordrecht, Voorzitter.

A. J. WIJNNE, Middelburg, waarnemend Secretaris.

gunstige verklaring dan reeds in handen van den geheimmiddelfabrikant er, hoe vaak men ook reeds beproefd heeft die terug te krijgen of tegen te spreken, het baat niet. Meer dan een voorbeeld heeft ons geleerd, dat niet zelden jaren nadat de patiënt reeds gestorven was aan het lijden, waarvan hij verklaard had volkomen genezen te zijn door het gebruik van eenig middel, dit attest nog steeds werd afgedrukt en voor waarheid uitgebaazuind.

Sommige ware of vermeende zieken verkeeren inderdaad in een toestand van zelfmisleiding, waarvan men zich nauwelijks een begrip kan vormen. Het volgende geval uit onze geneeskundige praktijk moge het doen zien.

Waarvan de persoon lijdende is, behoeft niet nader te worden uiteengezet; dat haar kwaal of ziekte althans niet ernstig is, zal ieder beseffen, wanneer hij verneemt dat zij reeds meer dan twintig jaren onder mijn behandeling is.

Zij is getrouwd, heeft kinderen, werkt flink in haar huishouding, waar zij alles zonder meid prompt in orde houdt en is de vrouw van een metselaar. Na eene ernstige ongesteldheid in verband staande met eene ontijdige bevalling, was zij in zooverre hersteld, dat geregelde voeding haar zwakte en bleekzucht zou kunnen genezen. Om zekere reden gaf ik haar een doos met dubbelkoolzure soda, ongeveer hetzelfde wat in den volksmond zuiveringszout genoemd wordt, een der bestanddeelen ook van het bekende bruispoeder. De vrouw vond er baat bij en kreeg een nieuwe doos, later nogmaals een paar malen herbaald.

Ik vond het daarna niet meer nodig met het gebruik voort te gaan en weigerde opnieuw het

recept af te geven. De klachten over allerlei bezwaren werden toen echter na weinige dagen zoo aanhoudend en de eetlust ging daarbij zoo duidelijk terug, dat ik eindelijk besloot het trouwens tamelijk onschuldige poeder maar opnieuw te verschaffen. Dit duurde eenigen tijd, tot ik er weer een einde aan meende te kunnen maken, doch met hetzelfde gevolg; eerst allerlei klachten, toen, door zenuwachtigheid, werkelijk voedingstoornissen van ernstigen aard. Ik was overtuigd dat de poeder op zich zelf niet noodig was en toch werd ik gedwongen haar opnieuw voor te schrijven. Het hielp niemandal of ik al betoogde dat zij de poeder niet noodig had en nog minder een nieuw recept telkens; 't was altijd hetzelfde liedje en dezelfde gevolgen.

Als geneesheer ten plattelande leverde ik in den beginne zelf geneesmiddelen, dus ook de doozen poeder; bij mijn vertrek deed ik de patiënt en het recept met de levering aan een collega terzelfder plaatse over; dit baatte echter niemandal; al zag ik de persoon soms in geen half jaar en al verzekerde ik, dat ieder ander geneesheer hetzelfde recept kon voorschrijven, zij wilde er niet naar luisteren; ik zelf moest het recept geven iederen keer, dat de poederdoos leeg was en de apotheker nieuwen voorraad moest leveren. Dit heeft nu al twintig jaren op die manier geduurd; de vrouw zou toch eindelijk moeten beseffen, dat mijn geneesmiddel al bijzonder weinig baat opleverde tegen haar ongesteldheid, omdat het altijd maar hetzelfde blijft en van genezing geen sprake is. In geen deele; op eerste aanvraag zou zij gaarne aan iedereen verzekeren en op schrift geven, dat zij dank mijne goede zorgen volkomen is hersteld van ik weet niet wat

al ernstige kwalen, die haar meer dan eens op den rand van het graf hebben gebracht.

Van tijd tot tijd zendt zij mij brieven, waarvan de laatste hieronder woordelijk wordt afgedrukt en waarbij het misschien goed is nogmaals te herinneren, dat de schrijfster een gewone burgervrouw is, volstrekt niet in eenig opzicht in verstand of geestvermogens achterstaande bij vrouwen van haar stand.

Na de bovengegeven toelichting kan nu iedereen begrijpen, welk een beteekenis somwijlen te hechten is aan de verklaringen omtrent de heilzame werking van sommige geneesmiddelen door de betrokken personen afgegeven.

„Dr. Nu de poeder op is, ach Dr., moet ik u weder om uwe beste hulp verzoeken; Dr. eenige dagen ingenomen hebbende, werd ik veel vlijtiger en opgeruimd den eetlust kwam en de pijn werd veel minder, maar Dr. veel flauwtens en dan soms 's morgens veel water van mijn hart loopen, Dr. soms veel slijmen en zijn de voeten gezwollen of soms veel dunner; ach Dr. als ik door uwe beste hulp maar op de been blijf dan zijn ik te vrede. Dr. nu heb ik zoo wat 4 dagen zoo misselijk geweest en zoo zat in mijn hoofd zoo aardig — Dr. eerst is het zoo vast onder de maag, dat den aassem moeijelijk door komt, dan zakt de pijn wat lager; ach Dr. ik vertrouw maar op uwe beste hulp, die ik zoo veele jaren ondervonden heb; Dr. zijt zoo veel goed om het recepte aan de apotheker ter hand stellen — ach Dr. ik zou toch nog graag beter worden, als u maar helpt, mijn beste hulp, ik vertrouw op u, gij zult mij genezen, terwijl ik mijn leven aan u te danken heb.”

Ik herhaal wat ik hierboven zeide, dit is een patiënt die twintig jaren lang nooit iets bijzonders en altijd hetzelfde onbeduidende middel van mij gehad heeft, die ik evenals haar omgeving niet onkundig heb gelaten van de weinige beteekenis van dit middel en die werkelijk ziek wordt, zoodra ik het haar onthoud of niet telkens een nieuw recept er voor afgeef om het bij den apotheker te laten halen. Welke waarde is er nu te hechten aan de mooiste getuigschriften van genezing van dergelijke personen? G. W. B.

Berichten.

Nog altijd komt het voor, dat mededeelingen, opgaven enz. worden gezonden aan het adres van den heer SCHMIDT te Amsterdam. Daarom wordt bij dezen nogmaals in herinnering gebracht, dat — sedert October 1899 — het adres van dit Blad en van de Vereeniging is bij:

den Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het Staphorster boertje veroordeeld. Stegeman — het Staphorster boertje — is door den kantonrechter te Amersfoort veroordeeld tot 2 boeten, ieder van f25, subs. 4 dagen voor elke boete.

In het Maandblad van Maart j.l. betuigden wij — na mededeeling dat door het O. M. bij de Rechtbank (lees: Kantongerecht) te Amersfoort tegen „het Staphorster boertje” wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, twee geldboeten van f300 waren geëischt — onze verwondering, dat tegen hem, als zijnde binnen de laatste 2 jaren voor dergelijke overtreding tot eene boete van f300 veroordeeld, geen toepassing was gevorderd van art. 436, laatste al. van het Wetboek van Strafrecht (hechtenis tot hoogstens 2 maanden).

Naar aanleiding daarvan ontvingen wij van den heer Mr. BOUMAN, Ambt. van het O. M. bij het Kantongerecht te Rotterdam, een schrijven, waarin wordt aangetoond dat voor toepassing van bovengenoemde wetsbepaling *in casu* geen grond aanwezig was, omdat daartoe gevorderd wordt, dat de vroegere veroordeeling „onherroepelijk” is geworden, hetgeen met de bij verstek uitgesproken vroegere veroordeeling van „het Staphorster boertje” het geval niet was, daar wel de daarbij opgelegde boete is betaald geworden, maar volgens de leer van den Hoogen Raad (arrest van 11 Maart 1895, Weekbl. v. h. Recht no. 6641) tegen een verstekvonnis, al is de boete betaald, het middel van verzet blijft openstaan, m. a. w. zoodanig vonnis door de boetebetaling niet „onherroepelijk” is geworden.

Wij betuigen onzen dank voor deze juiste opmerking.

Lectuur over Sanguinose. „De Hofstad”, Nieuws- en Advertentieblad van 's-Gravenhage, bevat in de no's van 17 en 24 Februari en van 3 Maart alleraardigste artikelen van „Jan de Wasscher” over Sanguinose en over de fabrikanten van dit middel, waarop wij de aandacht van onze lezers vestigen. De artikelen zijn te groot om door ons te kunnen worden opgenomen en door het overnemen van enkele gedeelten zou het verband worden verbroken.

Wij willen alleen vermelden, dat uit het laatste artikel blijkt, dat de Redactie van „De Hofstad” er ingeloopt is, toen zij de hulde-betuiging aan de firma *Van Dam en Co.* plaatste, waarop wij in het Maandblad van Januari j.l. meenden te moeten wijzen. Wij nemen daarvan gaarne akte.

Kwakzalverij in Friesland. Over het blind vertrouwen, dat nog velen tegenwoordig in z.g. wonderdokters stellen, leest men in de *Friesche Courant* het volgende bericht uit Surhuisterveensterheide. Als patiënten bij hunnen arts geene of liever eene niet spoedige genezing vinden, wenden zij zich vaak tot een kwakzalver in den omtrek. Ja, dikwijls geschiedt dit, zonder ooit eerst den dokter de kwaal te hebben laten onderzoeken. Voor kleine kinderen vooral wendt men zich in deze streken tot de „dokteresse van Rottevalle”, eene vrouw, die, zooals men beweert, vele kinderen heeft genezen (?). Als een kind ongesteld is, gaat een buurman of ook wel de vader haar bezoeken en deelt haar omstandig de kwaal mee. De „dokteresse” geeft medicijnen en menigen raad. Of zij zich daarvoor goed laat betalen? Ook ouderen geneest zij en zoo werd onlangs van eene vrouw verteld, die de som van tien gulden met haar „verdokterd” had en nu radicaal genezen was. Ouderen wenden zich in dezen echter liever tot het boertje van Suameer. Deze geeft ook wel raad en medicijnen, zonder den patiënt te zien, doch hem bezoeken de patiënten gewoonlijk. En nu en dan hoort men eens van iemand, die door dat boertje van zijne ingebeelde (?) kwaal genezen is. Liederen met werkelijke kwalen worden echter het slachtoffer hunner lichtgeloovigheid.

Uit Moravië. De „Statthalterei” heeft de plaatselijke autoriteiten uitgenoodigd, een *krachtadig* toezicht te houden op de personen, die zich in hun gebied met kwakzalverij bezig houden; voorts door de gemeenteartsen volksvoordrachten over de schadelijkheid der kwakzalverij te laten houden, en, dit „Unwesen” met alle kracht te bestrijden. Van alle ambtelijke handelingen op dit gebied moet op het eind van het jaar verslag worden uitgebracht. Een voorbeeld ter navolging! W. T. G.

Levenspillen

door Dr. Huenta vervaardigd naar het recept van Abt. Ambrosius de la Valla te Cartagena.

In onze groote bladen hebben wij, als wij goed gezien hebben, deze pillen nog niet geadverteerd gevonden, *wel* in de kleinere bladen. De stukken, die gevoegd worden bij de pillen, zijn in 't Nederlandsch gesteld, zoodat daaruit blijkt dat men cliënteele in ons land tracht te krijgen. Wie die Dr. HUENTA is, vanwaar hij komt, of hij buitenlander of een voor dit doel gefabriceerde landgenoot is, kunnen wij niet zeggen; daarover laten ons de leveranciers geheel in 't duister.

Maar wel vertellen zij ons het volgende:

„Bekend is het dat de *Kloosterlingen* onschatbare diensten op Medisch gebied bewezen hebben en nog bewijzen aan de lijfende menschheid. Zie hier weer een der duizende weldaden, het menschedom bewezen. Het Recept der *Levenspillen* heeft duizenden genezen en Millioenen het leven teruggegeven, (*) deze *Pillen* zijn voor ieder geschikt, zoowel voor Mannen als voor Vrouwen en Kinderen en tevens voor elken leeftijd, zij zijn de herstellende van abnormale bloedsomloop en geven de zenuwen een geheel nieuwe kracht”. Om nog beter te weten wat die pillen al uitwerken leze men het onderstaande uit de advertentie: „Levenspillen geven Gezondheid, Levenskracht, Geestkracht, sterke Zenuwen, vaste Slaap en gezonde Kleur.

Levenspillen genezen Zenuwpijn, Vrouwelijke Zwakteit en Ongeregeldheid, ziekten van Maag, Lever, Nieren en Ingewanden, Vermagering, algemeene Verzwakking en houdt de Tering tegen.

Levenspillen genezen Bloedbederf, hetzij door erfelijkheid ontstaan of uit slechte gewoonten voortgesproten.

Levenspillen zijn genezend en herstellend voor Mannen en Vrouwen, ja zelfs voor de kleinste

wichtjes en werken immer krachtadig.

Levenspillen zijn een bloedversterkend middel, die op ongelooftelijke wijze den mensch zeer spoedig versterken.

De wonderdadige geneeskracht der Levenspillen faalt nooit.

Prijs per doos f 1.50, per zes dozen f 7.50.”

En nog is men er niet. Het groote biljet, dat met de pillen wordt afgegeven, vertelt nog van veel meer wonderen en geeft ten slotte de volgende, veelzeggende verklaring, door Dr. Huenta zelven afgegeven: „De ondergeteekende verklaart, de Levenspillen steeds met succes bij een onnoembaar aantal personen aangewend te hebben. Dr. Huenta.”

Het was nu misschien niet fraai van ons dat wij aan deze verklaring niet al te veel geloof sloegen en een onderzoek naar die wonderpillen lieten instellen . . . maar wij zijn nu eenmaal een beetje wantrouwend uitgevallen.

Mevrouw ANNA C. ALBLAS—SORBER, lid onzer Vereeniging en Apotheker te Utrecht, had de welwillendheid de pillen voor ons te onderzoeken; haar uitvoerig rapport laten wij hier volgen:

„Het onderzoek der mij toegezonden *Levenspillen* heeft het volgende resultaat opgeleverd:

In een slecht gesloten houten kokertje zaten 50 stuks zeer fraai rood versuikerde pillen. Deze suikerlaag bestaat uit *suiker, gom en zetmeel*, terwijl ze hier en daar met eene roode anilinekleurstof is geverfd. De pillen hebben, na verwijdering der suikerlaag, een gewicht *variërend* tusschen 310 mgr. en 150 mgr.

Op doorsnede vertoonen zij een donkergroene kleur. Als werkzaam bestanddeel vond ik *ferrocarbonaat* en wel 43 milligram per pil. De pillen lossen terstond en bijna geheel in zoutzuur op met achterlating van een bezinksel, dat bij onderzoek *Tragacanth of gom* blijkt te zijn.

Ook kon ik in het waterig aftreksel *glycerine* aantoonen, *magnesium* vond ik niet.

Schadelijke stoffen, b.v. *arsenicum*, werden niet door mij gevonden.

Het bleek derhalve, dat wij hier te doen hebben met een soort *Blaudipillen*.

Ik veroorloof mij hier echter te doen opmerken, dat, wanneer men deze *levenspillen* vergelijkt met de *Pinkpillen*, waarvan ik tegelijkertijd eene analyse deed, er een groot verschil tusschen beide bestaat.

De *Pinkpillen* zijn zeer hard, lossen uiterst moeilijk en niet geheel in zoutzuur op en bevatten het ferrocarbonaat in zulk een ontleden toestand, ja, ik vond er zelfs het ijzer als zoodanig in, dat zij zeer moeilijk door de maag zullen opgenomen worden; de *levenspillen* daarentegen schijnen, naar mijne meening, goed bereid te zijn en lossen, zooals ik reeds zeide, zeer spoedig geheel in zoutzuur op.

Ook het bedrag van 43 mgr. ferrocarbonaat per pil, doet haar niet te veel afwijken van het cijfer 50 mgr. onzer *Blaudipillen*.”

Arme Dr. WILLIAMS met uwe *Pink Pillen*! Wat een concurrentie! De *Levenspillen* blijken veel beter bereid te zijn dan uw goedje en doen minstens evenveel wonderen!

Maar, dit op 't oogenblik daargelaten, wij hebben nu te doen met de *Levenspillen*, de pillen vrij wel overeenkomende met de bekende *Blaudipillen* (staalpillen) maar daarbij met zoo weinig zorg afgeleverd, dat de eene pil soms tweemaal zoo zwaar is als de andere.

Ziehier dus het wonder-recept van Abt Ambrosius de la Valla!

Behoeven wij nu veel van deze pillen te zeggen?

Bijna iedereen kent tegenwoordig de *Blaudsche pillen* en er zijn velen, die bij ondervinding weten, dat deze bij sommige ongesteldheden werkelijk goede diensten kunnen bewijzen. Maar dat zij van nut zouden kunnen zijn bij al de kwalen, in de advertentie opgenoemd, zal niemand gelooven. Om de menschen tot koopen te lokken moeten al die opsnijderij, al die leugens verkondigd worden en om daardoor f 1.50 te kunnen vragen voor 50 pillen, die bij den apotheker zeker niet meer dan 50 cent zullen kosten. En daar krijgt men ze met zorg bereid, niet de een tweemaal zoo groot als de andere.

't Harde woord moet er uit: het is in alle opzichten weer een speculatie op de betreurenswaardige lichtgeloovigheid van het publiek.

Dit blijkt ook nog uit de volgende verklaring, die in de „gebruiksaanwijzing” is opgenomen:

„N.B. Het gebeurt somtijds dat deze pillen hun

(*) Deze bewering is alleraardigst,

kleur verliezen wanneer zij op eene vochtige plaats bewaard worden, maar zulks bederft hoegenaamd hunne geneeskrachtige deugden niet."

Zeker, de vele deugden die door den fabrikant aan de levenspillen worden toegeschreven doch die zij niet bezitten, zullen niet „bederven”, maar *Blaudsche-pillen* die, doordat ze vochtig geworden zijn, hun kleur verliezen, zijn bedorven, *onwerkzaam* geworden en geen cent waard.

Onbevoegd voeren van een titel als geneeskundige.

*Het is van algemeene bekendheid, dat, al wordt het tegendeel somwijlen beweerd, het een onmogelijkheid is kunstgebitten te p'laatsen zonder eenige tandheelkundige bewerking, hoe gering ook, te verrichten. Als een klein wortelteltje verwijderd of een puntje afgeslepen moet worden, is dit al het geringste, doch als regel en bijna zonder uitzondering is veel meer noodig, namelijk het uittrekken van stukken van kiezen, het afslijpen van een of meer kroonen of iets van dergelijken aard. Al is nu dit alles volkomen zeker, het bewijs is niet anders te leveren dan door verklaring van getuigen, en gewoonlijk zijn diegenen, die een gebrekkig gebit door kunsthulp hebben in orde laten maken, al weinig genegen voor den rechter te verklaren wat binnen in hun mond is geschied; dikwijls zouden zij trouwens ook niet in staat zijn dit met volkomen zekerheid, zooals een verklaring onder eede eischt, mede te deelen.

Gerechtelijke uitspraken hebben uitgemaakt, dat dit *plaatsen* van kunststanden of kunstgebitten niet behoort tot het uitoefenen der tandheelkunst, waarvoor in Nederland een speciale bevoegdheid gevorderd wordt. Vooral in de provinciën aan onze grenzen maken tal van personen, zich uitgevende voor buitenlandsche tandheelkundigen of iets dergelijks, gebruik van deze opvatting, reizen rond van de eene plaats naar de andere of houden op bepaalde dagen zitting tot het zoogenaamde plaats van kunstgebitten. Wij herhalen, het is geheel en al onmogelijk dit te verrichten zonder min of meer groote tandheelkundige operaties; doch omdat dit laatste zelden kan worden bewezen of in alle geval het geneeskundige staatsrecht zoo min als de justitie zich geroepen acht deze overtreding der wet, hoewel van algemeene bekendheid, te vervolgen, zetten deze onbevoegden geregeld en ongestoord hun bedrijf voort in tal van gemeenten, vooral in het zuiden van ons land. Om klandisie te vinden zijn ze echter verplicht te adverteeren en, hoewel daarbij om begrijpelijke reden meestal uitdrukkelijk verklarende alleen zich beschikbaar te stellen tot het plaats van kunstgebitten, geven zij in de advertenties zich gewoonlijk den titel van Dr. of Tandarts. Dit echter is in Nederland niet geoorloofd; de geneeskundige wet zegt duidelijk: alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst. Dit artikel is tot heden niet veel meer dan een doode letter gebleven. De oud-voorzitter onzer vereeniging, de heer Dr. G. W. Bruinsma te Teteringen bij Breda, heeft nu echter dezer dagen, in zijn qualiteit van lid van den geneeskundigen Raad van Zeeland en Westelijk Noord-Brabant, proces-verbaal opgemaakt tegen zekeren van Straten, die, zich noemende directeur van een tandheelkundig instituut in België, in verschillende plaatsen van N.-Brabant wekelijks zitting houdt, zich in de advertenties den titel geeft van *tandarts* en voor zijn naam het praedicaat *Dr.* plaatst.

Het proces-verbaal is met een half dozijn nieuwsbladen als bewijsstukken onlangs aan den Officier van Justitie te Breda ter hand gesteld. Wij zien met belangstelling tegemoet of door dezen ambtenaar tot vervolging zal worden overgegaan en zullen onze lezers den uitslag mededeelen.

Bedriegelijke zuinigheid.

In de *Amsterdamsche Courant* van 19 Maart j.l. bespreekt Dr. H. P. op zijn bekende, degelijke wijze de quaestie: „of het goed is zich te wenden tot apotheken, die het publiek geneesmiddelen aanbieden tegen geringere prijzen dan men gewoon is in andere apotheken te betalen.”

Wij nemen gaarne het slot van het artikel over, dat aldus luidt:

„Nu ik intusschen zooveel vragen heb moeten beantwoorden, wil ik mij er toch ook eens een veroorloven. Wat is toch wel de reden, dat zoovele menschen, die zich angstvallig afvragen, of zij bij het uitgeven van 6 dubbeltjes voor medicijnen niet voor 1 dubbeltje „bekocht” zijn, dat diezelfde menschen zonder afdingen een rijksdaalder betalen voor een flesch Sequah-olie, een daalder voor een flacon pastilles-zus, een gulden voor ettelijke pillen-zoo, die in de couranten (welke zich niet, gelijk de *Amsterdamsche Courant*, van het opnemen van kwakzalversadvertenties onthouden) worden aangeprezen? Hier heeft men nu werkelijk met winkelwaren te maken, fabriekmatig bereid, met een handelswaarde van ongeveer niets, en een innerlijke waarde van niet veel meer, als ze tenminste niet gevaarlijk zijn.

Is het alweer, dat men het den kwakzalver wel gunt, maar aan het eenvoudige dat niet met bedrog gepaard gaat, geen aardigheid vindt?

In afwachting van het antwoord op deze vraag wil ik eens vertellen, hoe het er in andere landen uitziet. Daar verkoopen alle apothekers dergelijke kwakzalversmiddelen als winkelwaar, met provisie van den „uitvinder”; ook vinden een aantal apothekers zelf zulke dingen uit, en het publiek, dat aan het eerlijke apothekersbedrijf geen winst gegund heeft, is op weg, den ontaarden apothekersstand inderdaad rijk te maken. De goede menschen beoordeelen zelf, wat zij noodig hebben onder al de geadverteerde „spécialité's”, en bestellen ze bij den apotheker, of dwingen hun dokter ze aan hen voor te schrijven. Ja, dwingen, want de dokter weet, dat de zieke geen vrouwen zal hebben in het eenvoudig recept, wat hij zou voorschrijven, maar wel in de dure, met fraaie namen uitgebaaide „pilules du docteur X”, of „comprimés du docteur IJ”, welke mystieke personen door hem als wonderdoende menschevrienden worden beschouwd.

Wij ondervinden het, als wij eens een tante of zoo uit Parijs bij een onzer patiënten aantreffen, en de vraag vernemen, of wij dit of dat middel niet kennen, wat dan steeds zulk een spécialité is. Willen wij dan niet alle vertrouwen in ons eenvoudig voorschrift verspelen, dan moeten wij met niet weinig overdrijving antwoorden, dat bezuiden Roendaal de geheele apothekerij een kwakzalversboel is. De tante zal dan zwijgen, maar innerlijk de overtuiging blijven koesteren, dat die Hollandsche doktoren vreeselijk achterlijk zijn, zoo ze die heerlijke middelen niet kennen.

Nog eens; wilt ge en de geneeskunst, en de artsens-bereidkunst zien dalen tot de zooveen geschetste laagte, gaat dan uw heil zoeken bij geadverteerde geneesmiddelen met concurrerende prijzen.”

„Djoeat” — Geen nieuws.

In ons vorig no. maakten wij onder het opschrift: „Djoeat, iets nieuws” melding van een middel tegen suikerziekte, dat door het „Bauer'schen Institut” te Dresden tegen 50 Mark werd afgeleverd.

Uit ontvangen mededeelingen van de heeren: Dr. VAN DER BURG te *Laag-Soeren* en J. A. QUANJER, arts te *Amsterdam*, (waarvoor wij onzen hartelijken dank betuigen) is ons echter gebleken, dat *Djoeat* een oud, bekend middel is; het is de inlandsche (Maleische of Javaansche) naam van *Sizygium jambolanum*, een geneesmiddel dat in Britsch-Indië zeer geroemd wordt tegen suikerziekte en ook in Europa meermalen gebezigd is, somwijlen met succes, zooals de heer QUANJER, een 12 jaar geleden, in het Tijdschrift voor geneeskunde kon mededeelen, somwijlen zonder gevolg. Dit heeft de ervaring geleerd dat, wat daarvan ook de oorzaak zij, het middel in zijn uitwerking dikwijls teleurstelling heeft teweeggebracht.

Toch zegt het Bauer'sche Instituut maar stoutweg: „Zuckerkrankheit endlich heilbar durch Djoeat.”

Al dikwijls hebben wij 't verschijnsel waargenomen en er de aandacht op gevestigd, dat de kwakzalvers zich meester maken van geneesmiddelen, die, korter of langer in de geneeskunde in gebruik, door de geneesheeren — of een deel hunner — worden losgelaten. Op de bij hen gebruikelijke wijze wordt het afgedankte middel dan weer als een wondermiddel in den handel gebracht.

Nicholson's nieuwste advertentie.

Deze advertentie, waarop wij in ons vorig no. opnieuw de aandacht vestigden — en die hieronder nog eens is opgenomen — heeft de Redactie van *Mutua Confidentia* aanleiding gegeven tot een nader onderzoek, waaromtrent zij het volgende mededeelt:

„BELANGRIJKE ERVARINGEN.

Dat we geen monnikenwerk doen door ook geregeld op buitenlandsche zwendelaars de aandacht te vestigen, indien daartoe aanleiding bestaat, bleek ons dezer dagen weder, toen wij in een onzer groote Nederlandsche vakbladen onderstaande annonce lazen, nog wel onder de rubriek „Speciale Reclames”:

AAN DE DOOVEN. — Eene rijke dame, welke genezen is van hare doofheid en gedommel in de ooren door de Artificieele Oortrommels van het Instituut Nicholson, heeft aan haar Instituut de somma van 25.000 francs gegeven, opdat alle doove menschen die geene middelen hebben, zich de oortrommels kosteloos zouden kunnen verschaffen.

Te bevragen aan het Instituut „Longcott”, *Gunnersbury, Londen, W.*

Onmiddellijk trok deze advertentie onze aandacht, of beter gezegd, ze wekte onze achterdocht, zoowel door de opvallende vrijgevigheid van de „rijke dame” en het „Instituut”, als door het feit, dat een en ander uit Londen werd aangeboden. De veronderstelling toch dat alle dooven in het Vereenigd Koninkrijk reeds door een artificieele oortrommel het gehoor teruggekregen hadden, zoodat het Instituut thans genoodzaakt was voor speciale reclame de overige trommels in het buitenland cadeau te doen, kwam ons onaannemelijk voor, en toch liet de advertentie geen andere verklaring toe. Een ingesteld onderzoek gaf spoedig licht; van hetgeen wij te weten kwamen kunnen we volstaan met hier het volgende mede te deelen:

J. H. Nicholson is een van de vele namen van een persoon die, behalve in verschillende andere qualiteiten, ook tegenover het publiek optreedt als „aurist”, directeur van „The Nicholson Aural Institute”. In een Engelsch blad dat, evenals wij, zich het tegengaan van zwendelarij ten doel stelt, wordt deze zich noemende Nicholson gequalificeerd als de meest onbeduidende en brutale zwendelaar, wiens gehoortrommel-truc al even verdacht is als de andere verzinsels die hij het publiek opdischt. Ter kenschetsing van 's mans combinatie-vermogen volge hier een staaltje van de wijze waarop hij tracht zijne annonces gratis geplaatst te krijgen: Hij zendt gedrukte circulaire aan uitgevers, waarin hij voorstelt zijne advertentie (dame die £ 1000 gaf, enz.) in de aldaar verschijnende bladen op te nemen, waartegenover hij zich verbindt, het blad in quaestie in de wachtkamer van het instituut te deponeren en tevens de familie en kennissen van den uitgever gratis „auraal” te behandelen!

De wachtkamer, waarvan het adres toevallig ontbreekt, is niet te vinden, zoodat aan te nemen is dat het „Instituut Longcott” eene gelegenheid is waar brieven in ontvangst worden genomen. Schrijft men op de advertentie en verzoekt men toezending van een oortrommel, dan ontvangt men een boekje, vol met dankbetuigingen, uit Australië en elders, waarin tevens wordt medegedeeld dat de prijzen zijn als volgt!

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1899 onderzocht en behandeld in den vorigen jaargang van het Maandblad. (*)

ANTIÉPILEPTIQUE UTEN (hernieuwd onderzoek). Bevat, op 400 gram vloeistof, 48 gram *Broomkalium* en verder sporen van *kalk*, *vuchtige olie* en een *groene amilinekleurstof*. (No. 11.)

ASTHMA-MIDDELEN VAN DR. DAAMS. Bestaan uit een oplossing van *jood-kalium* en een vloeistof die veel overeenkomst vertoont met verdund *vinum amarum alcalisatum*. (No. 11.)

BERNHARD SPRENGEL'S MIDDEL. Een mengsel van *drop*, *water* en zeer fijn gemalen of gestampte *conium*-bladen of vruchten. (No. 1.)

BOERTJE VAN STAPHORST, één zijner middelen. Slechts de aanwezigheid van *roode terpentijn* en *aether* kon worden aangetoond. (No. 9.)

(*) Op verzoek nogmaals geplaatst.

BOOM'S ASTHMAPOEDER bestaat uit niets anders dan een mengsel van poeder van *Stramoniumbladen* en *Salpeter*. (No. 11.)

BOOM'S MAAGPOEDER (hernieuwd onderzoek) bevat *carbonas calcicus* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *oranjeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*. (No. 11.)

DEVENTER KRUIDEN TEGEN KANKER bestaan uit *Scrophularia nodosa* (Speen- of Helmkruid). (No. 5.)

DRIE ANKER'S KRUIDEN ELIXER is een roodbruin gekleurd alcoholisch aftreksel van eenige bitterstoffen.

Z.g. geneeskrachtige stoffen werden niet aangevonden. (No. 12.)

ELIXER VAN ST. VINCENT DE PAUL. In hoofdzaak een oplossing van *appelzuur ijzer*, overeenkomende met de *Tinctura ferri cydoniata* (ijzerhoudende kweeëntinctuur) van de Nederlandsche Pharmacopee doch met een veel geringer ijzergehalte. (No. 3.)

HARLENE, een geparfumeerd mengsel, waarin geen bijzonder werkzame of schadelijke bestanddeelen konden worden aangetoond. (No. 9.)

HUISMIDDEL VAN DEN PASTOOR VAN BOUSSOIT bestaat hoofdzakelijk uit *aardwas*, *sandelhout* en *terpentijn*; een zelf bijna overeenkomende met de *terpentijnzalf* (*spijkerbalsem*) van onze Pharmacopee. (No. 10.)

JAPANSCH DRUPPELS TEGEN TANDPIJN, een mengsel van *kruidnagelolie*, *hars* (wellicht *Mastix*), *chloroform* en *opiumtinctuur*. (No. 7.)

KEVELAARZALF, oogzalf en tevens aanbevolen bij snij- en andere wonden. Bestaat uit *spermaceti* (*walschot*), *witte was* en een *vette olie*. (No. 12.)

KLOOSTERBALSEM, tegen reumatiek. Bestaat uit gele *vaseline*, gemengd met eenige percenten *terpentijn*. (No. 11.)

KRUIDEN TEGEN GALSTEENEN van *Max Troost* te *Cleveland* zijn niet anders dan *Herba Orthosiphon. Staminei*. (No. 10.)

LUCIÈRE'S OOGENWATER is een vrij sterke oplossing van *zinkvitriool* (zwavelzuur zink). (No. 4.)

PASTOOR M. BECK'S MAAGDRUPPELS zijn een aftreksel van enkele kruiden, die, als geneesmiddel tegen maagkwalen, zonder eenige betekenis zijn. (No. 6.)

RHEUMATIEK-REMEDIË bestaat uit *opodeldok* en *terpentijn*. (No. 7.)

THEIKEN'S MIDDEL TEGEN RHEUMATIEK bevat *ammonia liquida* (vliegende geest) en een *vette olie* — vermoedelijk ordinaire slaolie —; het is dus een soort van *vlugsmear*, vermengd met een zeer geringe hoeveelheid *veratrine*. (No. 12.)

UNICUM, tegen reumatiek, is een mengsel van *cajaput-olie*, *Genuaolie* en *extract van Bilzenkruid* (*extractum hyoscyami*). (No. 10.)

VALLENDE ZIEKTE. POEDERS TEGEN — bestaan uit het poeder van de wortels van *Dictamnus albus* en *Zedoaria*. (No. 10.)

WATERZUCHT. MIDDEL TEGEN — afkomstig uit de buurt van *Breda*, bevat in hoofdzaak *cortex med. Sambuci*, vermengd met stukjes *radix Bryoniae* en *semin. Genistae*. (No. 2.)

ZEEP AMIRAL, een zeep, vermengd met *krijt* en een *chroom-verbinding* en sterk gearomatiseerd met kunstmatige bittermandelolie. (No. 10.)

Ingezonden.

Antwoord aan L. (zie 1 Maart-nummer) over advertenties „Neo-Malthusianisme”.

Ofschoon ik wel niet speciaal — als lid van den geneeskundigen raad van Noord-Holland, slechts ten deele — te waken heb voor de toepassing der wetten, waag ik het toch L. te antwoorden op zijn ingezonden stukje in het Maart-nummer van dit Maandblad.

Ik moet beginnen protest aan te teekenen tegen zijn aanhef:

„Dat vroedvrouwen consulten geven in het nieuw Malthusianisme, kan er wellicht door, maar dat modistes ook daartoe gerechtigd zijn, kan ik mij niet begrijpen”.

Het nieuw Malthusianisme beweegt zich op velerlei terrein; men kan het rekenen tot de staathuishoudkunde, tot den godsdienst, tot de ethica en opvoedkunde, terwijl ook de medicus het in enkele gevallen zal moeten aanwenden als voorbehoedmiddel voor gevaren, die de a.s. moeder zullen bedreigen. Met de taak der vroedvrouw echter staat het N. M. niet in het minste verband. Haar taak

toch is hulp te verleen bij ongestoord natuurlijk verloop der baring en zij moet afwijkingen daarin kunnen erkennen, ten einde tijdig meer bevoegde hulp te kunnen requireeren. Daarvoor en daartoe wordt de vroedvrouw opgeleid; het geven van advies in zake het tweekinderen-stelsel, om dit woord te gebruiken, behoort bij haar in de verste verte niet thuis. De meeste vroedvrouwen denken er gelukkig ook zoo over.

Toch kan ik mij L.'s redeneering wel eenigszins verklaren, want onwillekeurig komt men er toe, als men in zoo vele bladen telkens terugkeerende annonces leest als de door L. aangehaalde. Waar men zoo dikwerf ziet: „Mej. X., verloskundige, deskundige, is in zake N. M. te consulteeren enz. enz.” wordt de leek gesuggereerd, dat de woorden deskundige en verloskundige bij elkaar behooren; hij komt tot de meening dat deze zaken zoo wat één pot nat zijn en dat de vroedvrouw, uit den aard harer betrekking, dus juist wijl zij vroedvrouw is, verstand heeft van die dingen. En dat is niet het geval. Waar zou zij het hebben geleerd? Niet aan de kweekscholen, de eenige plaatsen, waar zij kunnen worden opgeleid, dat is zeker. Waaraan zou zij de bevoegdheid daartoe te danken hebben? Niet aan haar diploma. Maar bovendien, bevoegdheid tot het geven van advies in zake N. M. is ook niet noodig; wel geeft de Neo-Malthusiansche Bond van tijd tot tijd adressen op van menschen, die naar het oordeel van den N. M. Bond bekwaam zijn in deze zaken, maar een dergelijke mededeeling mist alle wettelijke kracht en geeft hoegenaamd geen waarborg. Wel is waar, tracht de N. M. B. maar hij neemt ook even goed anderen, zooals uit eene advertentie van de N. M. B., die voor mij ligt, blijkt.

De vroedvrouwen zelve zijn er in het algemeen lang niet over gesticht, dat sommige harer collegas zich met het N. M. afgeven. Als redacteur van het Tijdschrift voor Praktische Verloskunde, hoofdzakelijk ten dienste van vroedvrouwen, bleek mij dit herhaaldelijk uit verschillende correspondenties.

De meeste afdelingen van den Bond van vrouwelijke verloskundigen in Nederland weren de Neo-Malthusianisten uit haren kring, want zij zijn van oordeel, dat deze den goeden naam der vroedvrouw in het algemeen schade doen. Zij zijn — en ik ben dat met haar eens — van oordeel dat de naam „verloskundige” in deze materie moet dienen om het publiek zand in de oogen te strooien, ten einde onwetenden den indruk te geven, dat de z.g. deskundige, omdat zij vroedvrouw is, geheel op de hoogte moet zijn van de facultatieve steriliteit. En zij is dat niet; anderen dat wijs te willen maken, is kwakzalverij en bestrijding daarvan behoort dus in dit maandblad thuis.

Volgens onze wetten, heer L., mag iedereen — of liever is het niemand verboden advies te geven in zake Neo-Malthusianisme. Zij, die voor de toepassing der wetten hebben te zorgen, kunnen daar niets tegen doen, wijl deze branche niet valt onder het onbevoegd uitoefenen der genees-, heel- en verloskunde.

Indien de z.g. deskundige echter verder gaat — en dat schijnt nog al eens te gebeuren — kan deze in aanraking komen met den strafrechter, volgens de artikelen 296 en 297 van het W. v. S. (deze artikelen hebben betrekking op afdrijving of veroorzaken van den dood der vrucht). Menig vonnis is in die richting reeds geveld ook over artsen en vroedvrouwen.

Mijn dank aan L., die mij gelegenheid gaf dit punt en dit soort kwakzalverij onder de aandacht van meerderen te brengen.

Hilversum, Maart 1900. Dr. M. NIEMEIJER.

De heer L. wien wij met dit schrijven in kennis hebben gesteld, is van meening, dat de kunstbewerkingen (het inbrengen van pessaria) de afgifte van recepten enz. wel degelijk tot de „uitoefening van de geneeskundige praktijk” behooren. Bij het N. M. consult heeft dit plaats. Met zijn uitdrukking: „dat de vroedvrouwen consulten geven in het N. M. kan er wellicht door”, bedoelt hij alleen, dat deze met hare kennis de vrouwen het minst nadeel zullen berok-

kenen en het daarom wellicht aan haar wordt toegestaan. Red.

DEN HAAG, 12 Maart 1900.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Hooggeachte Redactie!

In antwoord aan L. op zijn ingezonden stuk in het nummer van deze maand (No. 3) heb ik de eer u te berichten, dat géén van de door ZEd. genoemde namen als deskundige of wat ook voor den Nieuw Malthusianschen Bond werkzaam is. De juffrouwen *Bout*, *Geleen* en *Guillaume* kennen wij zelfs niet bij namen, en 't is jammer, dat door de opgave der adressen nu eenige reclame wellicht voor haar wordt gemaakt.

Hoogachtend, Uw dn.,
De Secr.-Penningm. v/d N. Malth. Bond,
E. KEMPE.

Hiermede is de discussie over deze zaak, die in ons blad geen al te groote plaats mag innemen, gesloten. Red.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toetreden de heeren:

J. N. Huijsman,	arts te Bleskensgraaf.
Dr. E. Langemeijer,	Rotterdam.
J. G. C. van de Meeren,	„ „ Veenendaal.
H. van Roijen,	„ „ Rotterdam.
J. E. Schmitz,	„ „ Veen.
Dr. Phil. Stehr, tandmeester,	Roermond.
Dr. Th. Tjabbes,	arts „ Veendam.
H. J. der Weduwen,	„ „ Aalten.
Dr. H. J. de Witt,	„ „ Zevenhuizen.

Redactie „De Toekomst” te G. Aan uw verzoek zal worden voldaan. Voor het overnemen van stukken uit ons blad houden wij ons aanbevolen.

R. P. te U. *Thé Chambard* bestaat, volgens de laatste onderzoekingen, uit *Senna-bladen*, *Aardbezie-bladen*, *Hyssop*, *Eereprijs*, *Goudsbloemen* en *Vlierbloemen*. Een voortgezet gebruik van *Senna-bladen*, het hoofbestanddeel, is lang niet altijd onschadelijk.

Mr. J. W. B. te 's G. *Siroline* is een van die middelen, die tegenwoordig bijna dagelijks door de chemische fabrieken, met de noodige reclame, in den handel worden gebracht en waarvan er verscheidene even spoedig verdwijnen als zij gekomen zijn, het is een oplossing van *Thiocol* in oranje siroop. De circulaire maakt op ons niet den indruk dat wij hier te doen hebben met een kwakzalverij.

Firma G. J. G. te D. Ook *Hubert Uhlrich's Krauter-Wein* is ons niet bekend. De wijze waarop deze wijn wordt aangekondigd is zóó kwakzalverachtig, dat wij u de opname der advertentie zeker ontraden.

H. J. te A. Met genoegen lezen wij het Hoofdartikel — over kwakzalverij — in het *Bussumer Advertentieblad* van 15 Maart; het bevat echter voor onze lezers geen nieuwe gezichtspunten, zoodat wij het, bij de weinig beschikbare plaatsruimte, niet konden overnemen.

J. T. E. te L. Opnieuw onzen dank voor de bewijzen uwer voortdurende belangstelling.

— Wij betuigen onzen dank aan hen, die ons de circulaire betreffende *Sanguinose* en *Somatose* en de nieuwe reclameboekjes van de *Pink-pillen* toezonden.

A. v. d. H. te Z. Wij ontraden u sterk hulp te zoeken bij het „Instituut”; aanbevolen in het door u gezonden tijdschrift. Reeds tal van personen, o. a. *Nicholson*, over wien gij in dit no. iets kunt lezen, hebben met die toestelletjes, die in de ooren moeten worden gebracht, gespeculeerd op de begrijpelijke begeerte van hardhoorenden om hun gehoor terug te krijgen, maar in 't algemeen hebben deze veel meer kwaad dan goed gedaan. Gij kunt trouwens zelf wel begrijpen dat het om den verkoop van de toestellen, en niet om de genezing te doen is, waar het Instituut de genezing per brief belooft, zonder dat een onderzoek van het zieke orgaan en de oorzaak van het lijden noodzakelijk is.

Wij zullen trachten nadere inlichtingen in te winnen en komen, als wij iets bijzonders te weten krijgen, wel op deze zaak terug.

W. F. del C. te 's H. Dank voor uw zending advertenties en reclamebiljetten. Zij kwam te laat voor dit no., maar wij zullen er gaarne aandacht aan schenken. Een enkel artikel wordt reeds in dit no. behandeld, andere zijn reeds in onderzoek, maar veel was nog nieuw voor ons, hoewel niet alles.

K. S. te R. Te laat voor dit no., maar bovendien valt het onderwerp buiten ons kader, hoe belangrijk de zaak ook is.

— Aan de leden, die de contributie over het afgelopen jaar — 1899 — nog schuldig zijn, wordt bericht, dat, indien de waarn. secretaris-penningm. in den loop van deze maand hun postwissel, ter voldoening dier contributie, niet ontvangt, hunne namen van de ledenlijst zullen worden geschrapt.

Nogmaals maakt de waarn. secretaris-penningm. bekend, dat een der abonne's hem, onder postmerk *Vlissingen*, 9 Februari, een postwissel ad fl. 25 zond, zonder vermelding van des afzenders naam. Ter vermijding, dat hierover binnen kort wordt gedisponeerd, dringt hij andermaal aan op opgave van den naam van dien abonné.

— Dank aan de velen, die exemplaren van het Januari no. afstonden; voor nieuwe leden en abonne's zijn er nu weer beschikbaar.

Leden, die onjuistheden mochten hebben opgemerkt, betreffende hun naam, beroep of woonplaats in de laatst gepubliceerde *Naamlijst* (Mei 1899), worden uitgenoodigd daarvan kennis te geven aan den waarn. Secretaris-Penningmeester, die tevens mededeeling verzoekt van inmiddels plaats gehad hebbende verhuizingen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

G. B. Schmidt, te Amsterdam.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 741.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschet te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van alle geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Voorstellen enz. voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Onbevoegd voeren van een titel.

Berichten: Aftreden van den heer Schmidt als Secretaris-penningmeester. — Uit het jaarverslag van „Eindhoven Vooruit.” — Oplichting.

Grootere artikelen: Brillenverkoopers. — P. van Bijsterveld. — Owbridge's longhersteller. — Alaska. — Antiarthrin. — Droivenborstsirop. — Water met druppels van hetzelfde. — Verbod van adverteeren van kwakzalverijen in Wurtemberg. — Verantwoordelijkheid voor de advertenties.

Ingezonden: Over titelaanmatiging.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet.

Bericht aan de Leden.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering zal dit jaar waarschijnlijk vroeger dan gewoonlijk worden gehouden. Met het oog daarop wordt reeds thans verzocht voorstellen enz. die men op die vergadering wenschet te doen behandelen, vóór 26 Mei a.s. te willen indienen bij den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Middelburg.

Onbevoegd voeren van een titel.

* De kunst van lezen is voor velen ontzaglijk moeilijk, het lezen van wetten en van wetsinterpretaties voor de meesten geheel en al onmogelijk. Wij ondervonden er weder een voorbeeld van door een briefkaart ons toegezonden, naar aanleiding van de mededeeling in ons vorig nummer, dat door ons eêrelid, Dr. BRUINSMA, proces-verbaal was opgemaakt tegen zekeren van Straten, die zich in advertenties den titel gaf van tandarts, zonder eenige bevoegdheid te bezitten tot uitoefening van tandheelkundige practijk hier te lande. Als ongeteekend konden wij de briefkaart ter zijde leggen, maar misschien zijn er meerderen, die hetzelfde denken als de schrijver ervan, en daarom kan 't goed zijn hen van dwaling te overtuigen; de bedoelde kaart luidde:

„Waarde Heer!

„Mag ik u door deze attent maken, dat 't artikel „uit uw laatste nummer Maandbl. t. d. Kwakz. getiteld „onbevoegd voeren van een titel als geneeskundige”, in strijd is met den Brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 20 Februari 1872 betreffende den doctorstitel; deze luidt:

„(De vraag of iemand, die buitenlands den titel „van doctor verkregen heeft, vrijheid heeft dien titel hier te lande te voeren, is reeds in 1865 door den Minister toestemmend beantwoord met dien verstande, dat aan dien titel geene regten

„verbonden zijn). Dus hetgeen er in uw nummer „aangehaald wordt zijnde: De geneesk. wet zegt „duidelijk: alleen de geneesk. mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar den titel „voeren, die tem aan het publiek als geneeskundige aanwijst, is onwaar en onzin. (Zie Wetboek Bruinsma, 1879, blz. 88.)

N. N.

Trouw lezer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.”

De kracht van deze weerlegging moet natuurlijk gelegen zijn in de omstandigheid, dat het tusschen haakjes geplaatste is aangehaald uit een verzameling van wetten, indertijd uitgegeven door denzelfden persoon, van wien nu het proces-verbaal is uitgegeven. Wij willen er niet op wijzen, dat in een langdurig tijdperk van 35 jaren een wetsinterpretatie allicht door de omstandigheden wijziging kan hebben ondergaan, ook niet dat de wetsuitlegging van een minister niet onfeilbaar is en dat ten slotte niet aan hem of aan zijn woorden, maar aan den rechter de beslissing toekomt, maar alleen aantoonen, dat de quaestie in het vorig nummer uiteengezet een geheel andere is dan de minister in 1865 op het oog heeft gehad of kon hebben.

In dat jaar werden alle examens voor geneeskundige met beperkte bevoegdheid afgeschaft en eveneens de rechten, die verbonden waren aan den graad van doctor in de genees-, heel- of verloskunde, hier te lande verkregen.

In de plaats daarvan kwam één examen voor allen, afgenomen door een rijkscommissie; het was geen promotie, voorafgaande academische studien waren niet noodzakelijk, een ieder kon zich daarvoor aanmelden en verkreeg bij slagen den titel van arts. Voor het Nederlandsche publiek was dit een geheel onbekende titulatuur; het kende alleen den geneesheer van lageren rang en met beperkte bevoegdheid, den meester, zooals heelmester, vroedmeester, scheepsheelmester en plattelandsheelmester en den dokter, d.i. een geneesheer, die van de academie kwam en daar gepromoveerd was; een arts was het onbekend en tot heden is dan ook het woord nog niet in den volksmond doorgedrongen. Zeer vele geneeskundigen volgens deze nieuwe wet waren niet gepromoveerd en hadden dus eigenlijk geen recht als doctor te worden aangesproken of zich met dien titel te sieren. Om daaraan tegemoet te komen gingen velen naar het buitenland, waar zalk een promotie met minder formaliteiten en minder ernstige bezwaren had te kampen. Er bestond zelfs een manier om zoogenaamd „bij afwezigheid” te

promoveeren, bloot en alleen door het inzenden van een proefschrift, al of niet persoonlijk vervaardigd en daarbij een min of meer beduidende som aan promotiegelden te betalen, waarna de zoogenaamde bul van doctor werd toegezonden. Eindelijk kon ook nog het eerste, vooral aan enkele zoogenaamde Amerikaansche universiteiten, worden nagelaten en werden diploma's van doctor volgens tarief verkrijgbaar gesteld. Al deze personen maakten hier te lande gebruik van den verkregen titel door „Dr.” voor hun naam te plaatsen. Aan den minister werd indertijd gevraagd of dit geoorloofd was?

In het bovenstaande antwoord nu wordt gezegd, dat tegen dezen titel geen bezwaar bestaat, maar dat er geen rechten aan verbonden zijn. Dat wil zeggen uit het enkel promoveeren aan een buitenlandsche academie vloeit niet voort het recht tot het voeren van een titel; het promoveeren in werkelijkheid staat precies gelijk met het promoveeren in schijn, met het koopen van een bul; het geneeskundige staatstoezicht mag er geen nota van nemen, het heeft geen officieele waarde; voor de wet staat het gelijk met geen promotie; de gekochte bul is precies even veel en even weinig waard als een eigenhandig geschreven stuk of een blad wit papier. Wat iemand met een buitenlandschen titel mag doen hier te lande bij uitoefening van de geneeskundige practijk, mag hij ook zonder dit; wat hem zonder dit toevoegsel veroorloofd is, wordt er niet door vermeerderd, wanneer hij het plaatst voor zijn naam.

De wet dus kan of zal geen enkel arts beletten Dr. voor zijn naam te plaatsen, onverschillig of hij dit doet krachtens een buitenlandsch diploma of uit geurmakerij; evenmin is dit het geval bij plattelandsheelmesters uit de oude school, die dezelfde algemeene bevoegdheid bezitten; hun rechten worden niet gewijzigd of vermeerderd door dezen titel.

Heel iets anders is het echter bij hen, die geene bevoegdheid als geneeskundige bezitten en toch den titel van Dr. zouden willen voeren krachtens een al of niet gekochte buitenlandsche bul. Zij zouden zich door en met dien titel „aan het publiek als geneeskundige aanwijzen”, en dit is niet geoorloofd; dat mag alleen bij die bevoegd is en „binnen de grenzen zijner bevoegdheid.” Er is geen minister noodig om deze duidelijke woorden van artikel 3 der geneeskundige wet te interpreteren; hetzelfde is het geval met de qualificatie van arts bij een naam gevoegd. Ook zij wijst sedert 1865 iemand als geneeskundige aan en mag dus in Nederland alleen „gevoerd” worden door iemand, die

hier te lande bevoegdheid bezit tot uitoefening van geneeskundige practijk in 't algemeen.

Berichten.

De heer A. J. WIJNNE, Gemeente-apotheker te *Middeburg*, heeft thans definitief de functie van Secretaris-penningmeester van de Vereeniging tegen de kwakzalverij aanvaard. De heer G. B. SCHMIDT heeft zich om gezondheidsredenen genoodzaakt gezien de betrekking neer te leggen, die hij bijna 12 jaar met zooveel ijver en toewijding heeft vervuld.

Een woord van hartelijken dank voor 't geen hij voor de Vereeniging heeft gedaan is zeker hier op zijn plaats, maar niet minder de betuiging van onze erkentelijkheid voor de wijze waarop hij, bij de administratie van ons Maandblad, ons steeds in alles behulpzaam is geweest.

Wij hopen nog jarenlang van zijne medewerking te mogen profiteren.

REDACTIE.

„Eindhoven Vooruit” In het jaarverslag van deze Vereeniging over 1899 lezen wij dat door haar, gedurende dat jaar, in het van harentwege uitgegeven Maandblad o.a. de volgende zaken behandeld zijn:

Hygiëne: Misbruik van sterken drank, Inrichting van volksbaden, Kwakzalverij (Pink-Pillen), Aanbod van gratis onderzoek van Soda, benevens een feuilleton aan de hygiëne gewijd „Hygiea”.

Uit Amsterdam meldt men aan de *N. Rott. Ct.* van 29 April:

Oplichting.

In het officieel politierapport van beden lezen wij: „Een 15jarig jongwensch, wonende op de Lijnbaansgracht, heeft ter kennis der politie gebracht, dat gisterenavond een hoogbejaard man met grijzen baard en schamel gekleed, een bezoek heeft gebracht aan zijn vader, die lijdende is aan ruggemergstering. Tegen betaling van één gulden schreef de vreemdeling, die zich voor een dokter uitgaf, een recept voor een mengsel van limoensap en poeder van Arnica-wortel. Bij den apotheker vernam de jongen, dat dit mengsel geen bekende medicijn was, en dat zijn vader dus was opgelicht.”

Brillenverkoopers.

Het is algemeen bekend dat het afleveren zonder medisch voorschrift van brillen, breukbanden en andere chirurgische instrumenten volgens de wet niet strafbaar is. Wat betreft het verstrekken van brillen, meen ik dat, indien iemand, met volkomen normale oogen, den leeftijd van \pm 45 jaar bereikt hebbende, zich zonder medisch advies een bril in den winkel wil aanschaffen, de verkooper in 't algemeen juist handelt door hem een positieve bril + 1 te geven; deze handelwijze is niet af te keuren en 't komt mij ook niet goed voor den koopers het geoogen te ontnemen van het zelf-bevredigend gevoel: „dat nu eens zonder den dokter te hebben klaar gespeeld”; het is echter maar de vraag in hoeverre de brillenverkooper het normaal zijn der oogen constateert of kan constateeren en, ontbreekt hem deze kennis, wat meerendeels, zoo niet altijd het geval is, dan vervalt hij dagelijks in de fout geheel verkeerde glazen af te leveren, een fout, die zelfs door langdurige ondervinding niet te vermijden is. Dat het gebruik van verkeerde brillen-glazen de oogen in sterken graad kan benadeelen, kunnen de oogartsen bijna dagelijks constateeren, jammer genoeg bemerken de patiënten zelve het meestal te laat; daarom is het onze plicht telkens en telkens weer het publiek opmerkzaam te maken op het gevaar dat het zien door brillen-glazen, verkregen zonder medisch advies, kan medebrengen.

Hoe het volk en vooral de plattelandsbewoners in dit opzicht misleid worden, hiervan kreeg ik dezer dagen eenige bewijzen. Op de wekelijksche markt alhier komt reeds jarenlang een brillenkoopman, die als bewijs zijner waardigheid naast een aantal schitterende en glimmende loupes en ouderwetsche brillen eenige „bewijzen” heeft hangen, welke zijn onkunde moeten maskeeren.

Op het eene papier staat met dikzwarte letters: „Brillen op voorschrift van H.H. oogartsen, gecontroleerd door professor Donders en door Dr. Bouvin van 's Gravenhage”.

Het andere papier is een verkleurde toegangskaart tot de oogheelkundige polikliniek van Dr. Bouvin.

Naast hem stond onlangs een concurrent, die door deftig uiterlijk, hoogen hoed, langgekleede jas en dik lorgnetkoord, meer waardigheid wilde ten toon

spreiden; zijn koopwaar was inderdaad spotgoedkoop; brillen à 16 cts. en pince-nez à 21 cts.

Voor hen, die niet ter markt komen, is er gelegenheid aan de deur hun slag te slaan. Kooplieden die quasi uit naam van prof. SNELLEN of op aandringen van het Nederl. gash. v. ooglijders het land afreizen met brillen, zijn lang geen zeldzaamheid.

Brutaler stuk hoorde ik dezer dagen: een dergelijk koopman beweerde met een dokter uit Rotterdam „samen te doen”; de dokter bleef te R. en hij, zijn compagnon, reisde; de bril van de patiënte, dien hij bezocht, was natuurlijk niet goed. De koop (2 gulden) werd gesloten, maar slechts voor de helft voldaan; de andere helft moest aan zijn adres worden afgelost en daartoe moest zijn adreskaart worden afgegeven, waarop het volgende was gedrukt:

„L. VAN BROEK,
gezichtkundige Art.

van Utrecht,

gevestigd: Rotterdam.

Korte Goudsche Wagenstraat 4.”

Wat dat *Art.* beteekent is mij niet recht duidelijk. Ik vermoed dat de *s* met opzet weggelaten is om minder ontwikkelden te misleiden, of is het een afkorting van: artikelen? Ook dat bijschrift: „van Utrecht”, de stad, die zooals ook het volk reeds weet, uitnemende ophthalmologen telt, ook dat schijnt mij toe uitsluitend gedrukt om de goë gemeente te bedriegen.

Nog meer zou over dezen tak van kwakzalverij te zeggen zijn; ik wil het ditmaal hierbij laten.

Dr. LANS.

P. van Bijsterveld.

Onze aandacht werd gevestigd op de volgende advertentie:

„P. VAN BIJSTERVELD, scheikundige, is te consulteren Oppert no. 97, Maandag, Dinsdag en Woensdag van 8—6 uur. Uitsluitend voor patiënten buiten Rotterdam wonende. Donderdag en Vrijdag van 8—6 uur, uitsluitend voor patiënten te Rotterdam wonende”.

Tevens meldt men ons (wat wij trouwens al vroeger gedeeltelijk hadden meegedeeld), dat genoemde VAN BIJSTERVELD geassisteerd wordt door een medicus LANG, heel en verloskundige sedert het jaar 1834. De patiënten krijgen bij het consult meteen medicijnen, die in hun bijzijn worden gereedgemaakt. Voor consult en geneesmiddelen wordt f 1.25 berekend.

Omtrent dien VAN BIJSTERVELD heeft ons lid, de heer VAN DEN BIJLLAARDT uit 's Gravenhage, op het Congres van Openbare Gezondheidsregeling, 't vorig jaar te Maastricht gehouden, o.a. gezegd dat genoemde B., die zich ook noemt „Specialiteit in Uroscopie” eenige jaren geleden bij hem loopjongen geweest is en toen plan had zich voor apothekersbediende te bekwamen. Daar hij echter weinig lust in de studie had, bleef het alleen bij een oppervlakkige kennis van geneesmiddelen. Nimmer had hij bij Spr. eenig onderricht op 't gebied van urine-onderzoek gehad; alléén mocht hij meermalen de reageerbuisjes, voor dat onderzoek gebruikt, schoonmaken.

Nadat hij van hem vertrokken was, werd hij reiziger in drogerijen en verfwaren, om zich later als drogist te Vlaardingen te vestigen.

Men kan nu weten aan wien men zijn gezondheid toevertrouwt!

Owbridge's Longhersteller.

„Beter laat dan nooit” zullen onze belangstellende lezers denken, wanneer zij dit opschrift lezen. Reeds sedert Februari van 't vorig jaar ontsiert de bekende, in ovaalvorm geplaatste advertentie de meeste onzer bladen; reeds in Maart 1899 hebben wij een voorloopige waarschuwing tegen het bovengenoemd middel in ons blad geplaatst en eerst thans komen wij iets uitvoeriger op deze zaak terug.

Hoe komt dat? Was zij niet ernstig genoeg om er werk van te maken? Onze lezers zullen spoedig het tegendeel zien. Maar er is een andere reden, die ook bij de behandeling van andere middelen dikwerf tot vertraging leidt en waarop het wel eens gewenscht is de aandacht te vestigen.

Bij het bespreken van een kwakzalversmiddel stelt

het publiek er prijs op met de samenstelling van zoo 'n middel bekend te worden gemaakt, zoodat een onderzoek naar die samenstelling aan de bespreking moet voorafgaan. Nu leert zoo 'n onderzoek zeer dikwijls ernstige moeilijkheden op, vooral wanneer men met producten van plantaardigen oorsprong te doen heeft, zoodat daaraan veel tijd en moeite moet worden besteed. Maar nog grooter worden die bezwaren, wanneer zoo 'n middel wordt aangekondigd als bereid uit tal van uitstekende geneesmiddelen . . . en ze inderdaad niets bijzonders bevatten. De onderzoeker, bevreesd een of andere stof over het hoofd te zien, is niet tevreden, voor hij in alle richtingen heeft gezocht en . . . onnoodig te zeggen hoeveel tijd daarmee gemoeid is.

Dit in 't algemeen — en nu in 't bijzonder het middel in quaestie waardoor wij tegelijkertijd op ons eigenlijk onderwerp terugkomen. *Owbridge's longhersteller* is achtereenvolgens door twee door ons zeer gewaardeerde deskundigen onderzocht. De heer D. BIERHALDER te Baarn, die geruimen tijd — doch zonder resultaat — naar werkzame bestanddeelen had gezocht, was, door andere bezigheden, verhinderd het onderzoek in den eersten tijd af te maken en wij vonden toen den heer L. J. B. VAN DER MARCK te Zutphen bereid zijne krachten en wetenschap aan het middel te besteden.

Diens rapport is thans in ons bezit; het is uitvoerig en voor den deskundige van veel belang. Voor onze lezers moeten wij echter volstaan met alleen de conclusie mee te deelen; zij luidt aldus: „Op grond van dit resultaat kom ik tot het besluit „dat het middel bestaat uit rietsuiker-melasse, gearomatiseerd met een spoor *sassafras-olie*.” Met andere woorden: *Owbridge's longhersteller* is *keukenstroop* met een spoor van een, als geneesmiddel, weinig beteekende olie. Geneeskrachtige stoffen werden niet aangetroffen.

Nu wij het bovenstaande weten zullen wij de advertentie eens overlezen:

„Gedurende 24 jaren heeft de roem van *Owbridge's Longhersteller* als geneesmiddel tegen verkoudheden, hoest en alle aandoeningen der ademhalingswerktuigen zich snel verbreid, zoodat het in alle Engelsche familiën zeer bekend geworden is.

De vraag er naar in landen op het continent is zoo groot, dat de eigenaar bijzondere schikkingen heeft moeten treffen, opdat dit beroemde geneesmiddel bij de voornaamste apothekers en verkoopers van geneesmiddelen in Holland te verkrijgen zou zijn. (’t Zou bij den kruidenier beter op zijn plaats zijn, dunkt ons. *Red.*)

Het groote succes, dat het door zijne uitmuntende eigenschappen verkregen heeft onder alle standen der Engelsche samenleving, in weerwil van vele mededingers, is het beste bewijs van zijne waarde voor allen, die lijden aan verkoudheden, hoest, asthma, bronchitis of eenige andere keel- of long-aandoening.

Te verkrijgen in flesschen à 80 cents.”

De man is toch bescheiden; hij had gerust kunnen zeggen: „gedurende meer dan 100 jaren,” in plaats van „24 jaren”. Stroop is een huismiddeltje dat, op een of ander wijze, al sedert onheuglijke tijden is aangewend om bij het hoesten wat verzachting aan te brengen — zoo ook suikerwater — maar als *geneesmiddel* tegen de in de advertentie genoemde kwalen en wel met zulke „uitmuntende eigenschappen” was het nooit bekend. *En dat is 't nu nog niet*, al moge mijnheer OWBRIDGE het ook nog zoo vaak verklaren; stroop is *geen geneesmiddel* o. a. bij „alle aandoeningen der ademhalingswerktuigen.” 't Lijkt er niets op.

Is 't nu nog noodig te waarschuwen tegen het aankopen en gebruiken van *Owbridge's longhersteller*? Is 't geen echte kwakzalverij? Wie een beetje stroop, ter waarde van een paar centen, voor 80 cent tracht te verkoopen en, om dit doel te bereiken, aan die stroop eigenschappen toeschrijft die zij niet bezit, handelt o. i. onverantwoordelijk. Maar die handeling wordt *gevaarlijk* voor het algemeen belang, wanneer men die stroop aan de lijders tracht op te dringen als *het middel bij uitnemendheid*, het middel beter dan alle andere; de patiënt, die aan die verklaring geloof hecht en 't middel gaat slikken, zal dikwijls den goeden tijd laten voorbijgaan, waarin doelmatig aangebrachte geneeskundige hulp

een verkoudheid, hoest of keelaandoening in de geboorte had gesmoord.

Ten slotte, om bij al dit treurige — want treurig is het inderdaad — onze lezers eens te doen lachen, moge het volgende een plaatsje vinden. Even als de meeste kwakzalvers bepaalt de firma OWBRIDGE zich niet tot één middel; zij levert ook nog pillen en een smeersel tegen allerlei kwalen af. Om die middelen ingang te doen vinden, verspreidt zij, op 't voorbeeld van andere collega's, een soort van almanak, waarin de deugden van die producten worden opgehemeld en waarin — zooals te doen gebruikelijk is — de benodigde hoeveelheid attesten zijn afgedrukt. Die almanak is in 't Engelsch gesteld, maar bevat, zeker voor de internationale verspreiding van de middelen, ook enkele wetenswaardigheden in het Nederlandsch, Fransch, Duitsch en Spaansch. Het Nederlandsche gedeelte luidt letterlijk aldus:

Owbridge's genees middel tegen Long ziekte.

Dit groote middel geneest zware Hoesting, Verkoudheden, Kink Horst, Boerst Ziekten, Keel Ziekte entering.

Aanwyzing tot gebruik.

Boven 14 jaren	1 Thee lepel
Van 6 tot 14	1/2 „
Van 3 tot 6	15 Droppels.
Van 1 tot 3	5 tot 7 „
Van 6 Maanden tot 1 jaar .	3 tot 5 „

Is het nood zaakelyk 3 of 4 keer per dag. De hoeveelheid te geven gedurende den dag moet aangepast met een weinig koud water, dien tegen den nacht in een estlepel met warm water.

Waarschuwing. — Draag Lung in toe dienning van dit genees middel en goef den aangervenen hoeveelheid zoo dat het de gewenschte uitslag megal opleveren.

De Flesh te Schudden."

Alaska.

„Beroemd antiseptisch Mondwater" zoo staat er in de advertentie en op de aanplakbiljetten bij verschillende kappers: „Het beste voor de mond en tanden".

Verder wordt er van gezegd het voorkomt hol worden der Kiezen, Wolfsteen en andere Mondziekten, zuivert het Tandvleesch en neemt alle onaangename reuk van den Mond weg."

Ofschoon wij ons in 't algemeen niet veel met die mondwaterjes bezighouden (omdat wij ze meer als toilet-artikelen dan als geneesmiddelen beschouwen) zien wij ons thans, door den grooten ophef die er van Alaska wordt gemaakt, genoodzaakt enkele woorden aan dit middel te wijden. Het publiek mocht soms meenen iets heel belangrijks voor zich te hebben en dit te meer omdat elke flacon en de meeste advertenties vergezeld zijn van het volgend getuigschrift:

„Attest: Het ons ter onderzoek aangeboden monster, genoemd Mondwater „Alaska", is ons gebleken geenerlei voor Mond of Tandenschadelijke bestanddeelen te bevatten.

Daarentegen heeft het door zijne samenstelling eene sterk antiseptische werking en kunnen wij het dus ten zeerste aanbevelen.

Rotterdam, den 23 Augustus 1899.

w.g. Dr. KOCHS en Dr. WIESS".

Met allen eerbied voor de kennis van de heeren Drs. K. en W. kunnen wij hun gevoelen niet deelen, dat Alaska ten zeerste is aan te bevelen.

Het onderzoek van den heer A. J. WIJNNE te Middelburg leverde tot resultaat dat het middel is een oplossing van Chloras kalicus (chloorzure potasch) in water, ter sterkte van 1,8 proc., bedeed met een spoortje pepermuntolie (of menthol) en thymol, of althans één van beide. Voor 400 gram van deze vloeistof betaalt men 75 ct.

Het watertje zal zeker geen kwaad doen, daarvoor is het te onbeduidend, maar dat het „door zijne samenstelling een sterk antiseptische werking heeft" en dat het „het beste voor den mond en de tanden" is, zijn wij zoo vrij ernstig te betwijfelen.

Wij brengen in herinnering dat de verkoop per enkelen flacon door personen, niet bevoegd tot de uitoefening der artsenebereikunde, niet geoorloofd is. De groote flacons bevatten nog geen 8 gram chloras kalicus en die stof mag door onbevoegden

niet beneden de hoeveelheid van 200 gram worden afgeleverd, ook niet in oplossing.

Antiarthrin, een nieuw (?) middel tegen jicht.

Wij lazen onlangs in de *N. Rott. Ct.* de volgende advertentie.

„Het Fr. Journal schrijft van 4 Juli 1899:

„Antiarthrin, een nieuw middel tegen jicht.

Is het tal van middelen aanbevolen tegen jicht zeer groot, weinige er van kunnen als werkelijk afdoend genoemd worden. Dat de artsen nog niet het ware middel tegen jicht gevonden hebben, komt ongetwijfeld door hun ontoereikende kennis omtrent het ontstaan dier ziekte. Volgens de jongste ervaringen schijnt er nu eindelijk een middel gevonden te zijn, dat althans reeds in vrij talrijke en niet altijd lichte gevallen getoond heeft van werkdadige geneeskraft te zijn. Het is het door de apothekers SELL & Co. in den handel gebrachte Antiarthrin. Het wordt verkocht in pillen of in poeders. Dr. SCHÄFER, koninkl. districtsarts te Munchen, heeft, naar hij in de Weener bladen op het gebied van geneeskunde mededeelt, nu reeds 60 gevallen van jicht met Antiarthrin behandeld en is tot het volgende, zeer gunstig luidende resultaat gekomen: Dadelijk na gebruik heeft er een opvallend sterke urine-afscheiding plaats en een daarmede verband houdende afscheiding van urinezure zouten, waarvan de ophooping juist in de eerste plaats de jicht schijnt te veroorzaken. Dientengevolge verminderen de pijnen op die plaatsen waar zich de jicht vertoont, de roodheid aan de gewrichten verdwijnt en hun lenigheid keert meestal in weinige dagen terug, het zich lekkerder voelen en de eetlust nemen toe en na een dag of veertien is een algeheele genezing te constateeren. Bij dit resultaat komt nog de niet te misprijzen eigenschap, dat uitgezonderd een lichte suizing in het hoofd het middel geen andere onaangename uitwerking heeft. (*) De door dr. SCHÄFER in 't bijzonder beschreven gevallen hadden een boven alle bedenking gunstig verloop, o. a. ook bij een 75-jarige vrouw, die reeds vele jaren aan de hevigste jichtpijnen aan knie en heup leed en door het Antiarthrin reeds na één dag groote verzachting en na drie dagen een volledig wegbliven van de pijn mocht bespeuren; ook kon zij zich makkelijker bewegen, hoewel dat niet geheel tot zijn recht kwam.

Voorzover wij weten, verzenden de fabrikanten, de apothekers LUDWIG SELL & Co., te Munchen, op aanvraag, een zeer uitvoerige brochure over gebruik en werking, kosteloos en franco."

Wij lieten die brochure komen, vonden daarin gesloten nog een viertal andere stukken over Antiarthrin en in de brochure zelve niets anders dan mededeelingen over de gunstige werking van het nieuwe middel. Die mededeelingen zijn allen verstrekt door Doctoren, „Stabsärzte", „Sanitätsräthe" enz., zoodat wij, alhoewel de zaak ons erg opgeschroefd voorkwam, toch niet durfden beslissen dat hier kwakzalverij in 't spel was; wij dachten meer te doen te hebben met een van die geneesmiddelen van één dag, die tegenwoordig uit alle mogelijke fabrieken verrijzen om spoedig in de vergetelheid te raken, maar waarvoor de fabrikanten — onbegrijpelijk genoeg — nog altijd geneeskundigen vinden, die, wegens hun ervaring (van hoe lang?) het middel als uitstekend aanbevelen.

Het blijkt echter, dat wij in dit opzicht hebben misgetast, want dezer dagen lazen wij in het *Zeitschrift für angew. Chemie* het volgende van de hand van Dr. A. EICHENGRÜN: „Het Antiarthrin, een nieuw (!) middel tegen jicht en gewrichtsrheumatisme, moet, als men de daarbij verstrekte gegevens mag gelooven, volgens een attest van een professor aan een universiteit, zijn „een praeparaat waarvan een dusdanige samenstelling nog niet bekend was" en „waarvan de bereidingswijze geen willekeurig mengsel is van de drie hoofdbestanddeelen, maar berust op streng wetenschappelijken grondslag met inachtneming van de daarbij noodzakelijke chemische veranderingen, waardoor de quantitative en kwalitatieve samenstelling van Antiarthrin nauwkeurig wordt vastgesteld."

(*) Wij cursiveeren.

Aan THOMS komt de verdienste toe het nieuwe middel ontmaskerd te hebben als *Salicine*, vermengd met een plantenextract of plantenpoeder, en, nadat bij het gebruik naverkingen waren waargenomen van schadelijken, zelfs van levensgevaarlijken aard, verdween het *Antiarthrin* een weinig uit het openbare leven, om kortgeleden met *des te meer ophef* weder te voorschijn te treden en ditmaal als *looizure verbinding van Saligenine* doch met dezelfde samenstelling als vroeger en onder bescherming van een patentaanvraag (die trouwens afgewezen is). Met dit al is het voorgekomen dat dit artikel van de zijde van geneeskundigen is aanbevolen wegens zijn aanwending met uitstekende gevolg bij afwezigheid van elke nevenwerking. Door die geneeskundigen wordt dus aanbevolen een onzuiver *salicine* en wel tot den prijs van 300 Mk. per kilo, omdat zij den naam van *Antiarthrin* draagt, terwijl het zuivere praeparaat, dat slechts 30 Mk. kost, nauwelijks meer gebruikt wordt, daar het bij salicylzure soda in zijn werking bij rheumatiek ten achter staat en dikwijls aanleiding heeft gegeven tot schadelijke naverkingen.

Een poging van een chemische fabriek om *salicine* opnieuw in den artsenschat in te voeren zou wel, met het oog op de daarmee opgedane ervaringen, als volkomen doelloos worden afgewezen; daarentegen zal *Antiarthrin*, van geneeskundige zijde aanbevolen, zich spoedig vele vrienden verwerven, die zich hun toekomstige teleurstellingen hadden kunnen sparen, wanneer zij te voren betere informaties hadden ingewonnen over de scheikundige eigenschappen van het middel."

Druivenborstsiroop.

„Gebruik: Kinderen tot een jaar oud, alle 2 uur een eierlepel. Kinderen ouder dan een jaar, alle uur een paplepel of halve eetlepel. H. LINNEWIEL, Drogist, Jansstraat, Arnhem, Telefoon 838."

Alweer wat nieuws, dat op bovenstaande wijze in de kleine bladen wordt aangekondigd. Druivenborstsiroop, druivenborstsiroop, allemaal mooie namen die op 't groote publiek indruk moeten maken, maar die met „druiven" niets anders gemeen hebben dan den naam.

De stroop van den Arnhemschen drogist munt zeker wel uit door eenvoudigheid; 't is een oplossing van ongeveer 30 procent *bruine suiker*, waaraan wat *laurierkerswater* is toegevoegd, zooals het onderzoek van ons lid den heer L. VAN ITALLIE te Rotterdam heeft geleerd.

Wij behoeven van dit stroopje niet veel te zeggen; de werking van een beetje sterk suikerwater en een paar druppels laurierkerswater (bij kleine kinderen zij met dit laatste voorzichtig!) bij het hoesten van kinderen, is onze huismoeders voldoende bekend. Zij weten dat het een verzachtingsmiddel is, meer niets, en zij weten nu ook dat de Stroop van LINNEWIEL geen andere uitwerking zal hebben.

Water met druppels van hetzelfde.

*Het kan niet genoeg herhaald worden, dat ook waar te goeder trouw somwijlen de heilzame werking van eenig geheimmiddel wordt verkondigd door hen, die er gebruik van maakten en tijdens het gebruik van het middel ook werkelijk de beterschap of het herstel is ingetreden, toch het middel met recht kwakzalverij kan worden genoemd, omdat het, als zoodanig, hoegenaamd niets tot de genezing heeft bijgebracht. Om dezelfde reden brengt de eene geneesheer, die het vertrouwen van den patiënt heeft, hem bij ieder bezoek verlichting terwijl een ander, die precies hetzelfde voor, schrijft, hem hoegenaamd geen baat aanbrengt. Het is de werking op het zenuwgestel, het kalmeeren van den lijder, waardoor de bloedsomloop meer gelijkmatig wordt geregeld, die op zijn beurt weder verbetering bewerkt in de gestoorde spijsvertering of in andere lichaamsfunctiën. Het geneesmiddel, dat werd voorgeschreven, biedt daarbij vaak geen of slechts een onbeduidende hulp. Een middelje, waarin de lijder onbepaald vertrouwen heeft, het moge afkomstig zijn uit een kwakzalversfabriek of van een oude baker, kan op dezelfde wijze een rol spelen; dit valt niet te ontkennen, doch daadwerkelijk doet het niemandal en wanneer het sterk

werkende bestanddeelen bevat, is er dikwijls later groot nadeel van te verwachten.

Onder de vele merkwaardige voorbeelden, waarmede wij de bewering kunnen staven, dat een onbepaald vertrouwen eenige uitwerking kan hebben, is een der bekendste het voortdurend gebruiken van de praeparaten van Mattei, in de hoogere kringen te 's Gravenhage; de zeer hoge prijs maakt gelukkig, dat dit bijgeloof zich niet verder uitbreidt. Onze lezers weten dat het absoluut niets anders is als schoon water, afgeleverd in kleine fleschjes van verschillende kleur en daarna bestempeld met den naam van electriciteit, roode, blauwe of gele, al naar gelang van de kleur van het fleschje, — 't moet druppelsgewijze ingenomen worden.

Dit aanwenden van water in druppels als een universeel geneesmiddel voor allerlei kwalen blijkt ons ook al weer niet nieuw te zijn; dezer dagen kwam ons onder de oogen een recept van een beroemd elixer, dat onder de dames aan het hof van Napoleon III omstreeks 1865 gedurende eenigen tijd grooten opgang maakte. Een der bekwaamste geneesheeren van dien tijd had het recept samengesteld. We schrijven het letterlijk af, met de vertaling achter de latijnsche termen:

R. Aqua fontis 100 gr. (= bronwater),
Illa repetita 40 gr. (= dit nog eens),
Eadem stillata 12 gr. (= hetzelfde, druppelsgewijs),
Hydrogeni protoxyd 0 gr. 30 (= water),
Nil aliud 1 gr. 25 (= niets anders).

Drie maal per dag een druppel.

De dames bevonden er zich wonderwel bij, doch toen de hertogin van M. . . zich eens een vertaling van het recept liet geven, werd ze rood van toorn over de beetnemerij van den beroemden geneesheer en — met de glorie van het elixer was het gedaan.

Uit het voorbeeld van de gekleurde waterelectriciteit van Mattei blijkt, dat vele groote dames van den tegenwoordigen tijd langer dupe blijven van een geheimzinnig recept dan hare zusters een kwart eeuw geleden.

Verbod van adverteeren van kwakzalverijen in Wurtemberg.

*Gelijk bekend is, is door geheel Duitschland verboden het aanprijzen en aankondigen van geheimmiddelen door advertenties, reclames, circulaire's enz., tenzij de samenstelling nauwkeurig daarbij vermeld wordt en geen aanwijzing geschiedt van de kwalen, ziekten of gebreken waarbij zij als genees- of voorbehoedmiddelen dienst heeten te doen.

De Wurtembergische regeering is het vorige jaar nog een stap verder gegaan en heeft een lijstje van middeltjes bekend gemaakt die in elk geval niet mogen worden geadverteerd, al wordt hun samenstelling medegedeeld en wel, zooals de ministeriele circulaire zegt: deels omdat zij volkomen werkeloos zijn, deels omdat het aankondigen, aanprijzen en verkoopen met allerlei bedrog samenhangt.

Op dit verbodlijstje, hetwelk volgens den minister van tijd tot tijd zal worden aangevuld, komen de volgende middelen voor, waarvan verscheidene ook in Nederland niet onbekend zijn en een treurige vermaardheid hebben verkregen als kwakzalverij maar toch helaas! vrijelijk mogen worden geadverteerd:

Antirheumatische en antiarthritische bloedzuiveringsthee van Franz Wilhelm.

Lintwormmiddel van Th. Konetzky.

Breukzalf van Joh. Wöhrle.

Dentila van Gere Dötzer.

Haematon van apotheker (?) Haitzema te Amsterdam.

Herba Polygonum van Emil Gördel.

Kruidenaether van Ernst Weidemann.

Dr. R. Schiffmann's asthma-poeder, geleverd door de firma Daube & Co. te Berlijn.

M. Schütze's Universaalzalf.

M. Schütze's bloedreinigingssthee.

Volta-kruis.

Electro volta-kruis.

Volta-ster.

Warner's safe cure.

Verantwoordelijkheid voor de advertenties in de nieuwsbladen.

*Het is een voortdurende ergernis voor ieder, die de zaak nauwkeurig nagaat, hoe op de vierde bladzijde onzer kranten en niet zelden bovendien onder de extra reclames „tegen 50 cts. de regel” de bedriegerijen met zoogenaamde geneesmiddelen plaats vinden. Ook bladen doen geregeld mee die op hun eerlijken naam prijs stellen, wier redacties behoren tot de meest ontwikkelden in den lande en wier uitgevers zich beleedigd achten, wanneer men hen wil rangschikken onder belers van deze bedriegers, wier manoeuvres niet kunnen ten uitvoer worden gelegd zonder deze gewillige en altijd vaardige medehulp der dagbladpers.

Om strijd antwoorden deze redacties en uitgevers, dat zij niets te maken hebben met deze advertentiekolommen (en reclames tegen 50 cts. de regel? !), die buiten hunne verantwoordelijkheid geplaatst worden. Tegenover elkander in het publiek deze woorden maar telkens herhalende, zijn er velen die zich er door om den tuin laten leiden alsof het de waarheid kon zijn.

De rechterlijke macht denkt er anders over. In Duitschland is het adverteeren van geheimmiddelen verboden; — herhaaldelijk reeds werd een drukker of uitgever daarom veroordeeld; al of niet te gelijker tijd met den inzender der advertentie. Nu weer onlangs werd te Breslau de redacteur-uitgever van het Breslauer-Dagblad veroordeeld tot 10 maal 30 M. boete (f 180), wegens het plaatsen in zijn blad van 10 advertenties van geheimmiddelen. Met den verkoop had hij niets te maken; zijn blad had ze geplaatst; — hij, de redacteur-uitgever was voor den inhoud aansprakelijk.

Ingezonden.

DEN HAAG, 14 April 1900.

Weledelgeboren Heer!

Met genoegen zag ik in No. 4 dat Dr. BRUNSMa eens opgetreden is tegen de brutale titelaanmatiging van Belgische tandheelkundigen in Noord-Brabant. Zooals U, maar misschien niet alle lezers weten, is dat niet de eenige wijze om 't publiek om den tuin te leiden.

In Den Haag duiken steeds meer op de zoogenaamde mec. dentiste's. Een goede, Hollandsche naam daarvoor is kunstgebitmaker.

Maar dat: „méc.” dat doet 't hem nog meer.

Vele personen hebben wel eens hier of daar zien staan med. doct. en lezen allicht dan ook med. dentiste. Maar 't meest trekt natuurlijk het onbekende. „Méc.” en dan nog dentiste, dat moet wel een erg knap mensch wezen. Zoo redeneert 't publiek en komt dan dikwijls bedrogen uit.

In Duitschland is 't in alle geval verboden een titel te gebruiken, waaruit men zou kunnen denken met een gediplomeerd persoon te doen te hebben, zoodat b.v. iemand, die zich Zahn-art. noemde (d.i. Zahn-artist!), veroordeeld werd. Het publiek zou hebben kunnen denken dat er stond Zahn-arzt.

Het zijn strenge maar goede maatregelen!

Hoogachtend,

Uw dnr.,

ARTHUR HERCKENRATH.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

W. Bal,	arts te	Groot Ammers.
W. M. Blom,	„ „	Krimpen.
J. C. Bom,	„ „	Nieuwekerk.
J. Broek,	„ „	Bovenkarspel.
J. Frank,	„ „	Hengelo.
U. G. Schilthuis Jz.	„ „	Groningen.
Z. H. M. Swaap, tandmeester	„ „	Amsterdam.
Dr. Thomas van Wijk,	arts,	Leiden.
E. Uniken v. d. Tuuk,	„ „	Musselkanaal.
Dr. J. W. Wicherink,	„ „	Alkmaar.
W. F. A. Wijnen, tandarts	„ „	Nijmegen.

A. H. te 's G. Uit uw stukje hebben wij een gedeelte weg gelaten, dat met de zaak zelve, het voeren van titels, niets te maken had. Wij maken u verder opmerkzaam, dat ook de titel van tand-arts onjuist is; in Nederland wordt, na gunstig afgelegd examen, de titel en bevoegdheid van tandmeester verleend.

Dr. H. B. Johz. te W. Dank voor uwe mededeelingen, omtrent Bijsterveld vindt gij iets in dit no.

Gaarne vernamen wij, als 't u mogelijk is, iets meer over dien tuberculose-genezers, wij hebben nog nooit iets van hem gehoord.

Wij hebben de aandacht van de Redactie van het door u bedoelde Tijdschrift op de advertentie van Reimanns gevestigd.

Toezender van de Nieuwe Koerier. Over dien kruidenwijn hopen wij spoedig iets naders mee te deelen.

Aan de advertenties van die geneesheeren is niets te doen, ofschoon wij zoo'n wijze van optreden alles behalve fraai vinden.

A. B. te L. „Asiatique”, het haarkleurmiddel van LAMMERS, dat tegenwoordig weer zoo druk geadverteerd wordt, is reeds in 1884 in ons blad behandeld. Het is een oplossing van bismuth, ongeveer overeenkomende met het voorschrift van Naquet, dat o.a. nog in het Maandblad van September 1898 is opgenomen. Aan uw verzoek om dit middel nog eens in ons blad te bespreken kunnen wij niet voldoen; al eenige malen hebben wij medegedeeld dat, na alles wat wij in ons blad reeds hebben gezegd over al die haarkleurmiddelen en haargroei-middelen (in hoofdzaak toilet-artikelen) wij de beschikbare ruimte voor o.i. meer belangrijke zaken moeten openhouden. Wie zoo ijdel is dat hij zijn haar wenscht te kleuren of zoo lichtgeloovig dat hij, op advies van dezen of genen kapper, meent dat het uitgevallen haar, door een watertje, weer aangroeit, moet het zelf weten als hij veel geld voor een niets-beteekenend middel wil uitgeven. Alléén wanneer de middeltjes voor de gezondheid schadelijke stoffen bevatten, zullen wij, zoo noodig, daartegen waarschuwen.

K. S. te R. Tot ons leedwezen geen onderwerp voor ons blad.

J. F. te H. Dank voor de toegezonden poeders; zij worden onderzocht. Tegen de door u bedoelde wormpatronen is reeds geschreven in het Maandblad van Februari 1899.

Dr. G. W. B. te B. Wij betuigen u onzen dank voor de gezonden Mariëbader Reductions Pillen; het is verschrikkelijk wat tegenwoordig een reclame voor die pillen wordt gemaakt. Zij worden thans onderzocht om na te gaan of de samenstelling inderdaad met de desbetreffende opgave overeenkomt. Na afloop van het onderzoek, komen wij op deze zaak terug. Het boekje: „De mensch en zijne eetmalen” ontvingen wij te laat voor dit no.; dus hierover later.

C. H. L. B. op Atjeh, (Sabang). Schrijven en postwissel in orde ontvangen. Van uw veranderd adres is nota genomen.

Dr. H. H. v. E. te B. Dank voor uwe mededeeling omtrent Bijsterveld. De Drank van v. d. Helm, een schandelijk kwakzalversmiddel, is al onderzocht en besproken in de Maandbladen van Dec. '91 en Aug. '94. Hij bestaat uit een aftreksel van een of meer plantendeelen en bevat o. m. 1 proc. azijnzuur en N.B. 4 proc. ammoniakalium; en dat wordt voor kinderen aanbevolen!

— Met dit nummer wordt de op 29 April j.l. gesloten ledenlijst over 1900 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn met een * aangeduid de leden, die hun contributie over 1900 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

Den leden, die hun contributie nog niet hebben betaald, wordt beleefd verzocht, ten einde moete en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen. In den loop van Mei zal anders over het nog niet betaalde per quitantie worden beschikt.

Nogmaals verzoeken wij onze leden, ieder in zijn kring pogingen aan te wenden tot vermeerdering van het leden-tal. De Vereeniging heeft meer moreelen en finantieelen steun noodig om haren strijd met kracht voort te zetten.

Met een weinig moeite en een hartig woord van de zijde onzer leden zou het getal deelnemers in den strijd ongetwijfeld grooter kunnen zijn, wanneer n.l. ieder van hen vrienden en kennissen aanspoorde om onze geleerden te helpen versterken. Propaganda-circulaire's zijn bij den Secretaris-penningmeester te verkrijgen.

— Onze leden ontvangen met dit no. No. 44 der „Berichten” bevattende het jaarverslag en de concept-rekening over 1899.

Herhaalde Waarschuwingen.

Pastilles Poncelet. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit teer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout, terwijl in enkele vroegere advertenties codeïne in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SIJTSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van chloorzure potasch en ipecacuanha, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van codeïne.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te bestempelen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel; een geregeld gebruik van ipecacuanha — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

G. B. Schmidt, te Amsterdam.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam.

A. J. Wijne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 745.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Punten ter behandeling op de Alg. Vergadering der Vereeniging.

Hoofdartikel: Geneeskundige „Instituten”

Berichten: Gratis-verspreiding van het Maandblad. — Het Staphorster boertje op reis. — Kwakzalver in 't kwadraat. — Een concurrent van het boertje van Staphorst. — De praktijk van v. Bijsterveld. — Een gelukkig zeldzame advertentie.

Grootere artikelen: Een patiënt van van Bijsterveld. — Benedictijner middelen van de Abdij van Backfastleigh. — Dennenbalsem. — Nagemaakte Pink-pillen. — Ongeoorloofde reclame voor geheimmiddelen. — Kwakzalversadvertenties. — Het geloof aan kwakzalversmiddelen in Friesland.

Rechtszaken: Sanguinose.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Algemeene Vergadering

op Dinsdag 26 Juni 1900, 's namiddags 2¹/₂ uur, in een der lokalen van Krasnapolsky te Amsterdam.

AGENDA.

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 24 Oct. 1899 (Berichten no. 43).
3. Vaststelling van het Jaarverslag over 1899 (Berichten no. 44).
4. Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1898 en 1899 (Berichten nos. 43 en 44).
5. Benoeming eener Commissie tot het nazien der Rekening en Verantwoording over het loopende jaar.
6. Verkiezing van 2 Bestuursleden, ter voorziening in de vacatures, ontstaan door het tusschentijds bedanken van de heeren Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN en G. B. SCHMIDT.
Door het bestuur worden aanbevolen de heeren:
a. (vacature v. Blommestein, aftr. 31 Dec. 1903) Mr. H. MASSINK, advocaat en procureur te Amsterdam en E. TH. SMEETS, controleur van het kadaster aldaar;
b. (vacature Schmidt, aftr. 31 Dec. 1901) J. VAN RIEL, militair apotheker 1e kl. te Amsterdam en Jb. TIGLER WIJBRANDI, apotheker te Utrecht.
7. Verkiezing van een Bestuurslid, ter voorziening in de vacature, op 31 Dec. a.s. ontstaande, door de periodieke aftreding van Dr. H. BURGER.
Door het Bestuur worden aanbevolen de Heeren:
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, arts te Amsterdam en Dr. C. J. L. FEITH, arts te 's Gravenhage.
8. Bespreking van de middelen, die tot het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur,

J. M. VAN ELK, voorzitter.

A. J. WIJNE, secretaris-penningmeester.

Geneeskundige „Instituten”.

Het is vooral in Parijs, dat verschillende van dergelijke z.g. Instituten bestaan, die wij al menigmaal met een zwarte kool hebben geteekend. Wij noemen slechts, als sprekend voorbeeld, het *Institut Drouet*. In den laatsten tijd zijn er weer enkele onder nieuwe namen opgetreden, nl. het *Institut National de la Surdité* en de *Académie Dermothérapique*, waaromtrent ons oordeel werd gevraagd. Wij hebben ons daarom met die inrichtingen in verbinding gesteld, teneinde de wijze van „werken” te leeren kennen, en zooals wij wel dachten, 't is alles weer het oudje liedje. Al die „Instituten” werken zoowat volgens 't zelfde model, ja zelfs bieden de brieven, die van daaruit aan den lijder worden opgezonden, in inhoud en vorm, dikwijls zooveel overeenkomst aan, dat het idee wel eens bij ons is opgekomen, dat meer dan één inrichting door dezelfde personen worden gedreven. Zekerheid dienaangaande is echter moeilijk te krijgen.

Waar die „Instituten” nu in hun optreden zooveel overeenkomst vertoonen, is het o. i. niet noodig elk afzonderlijk te bespreken, maar komt het ons wenschelijker voor, ter waarschuwing, nog eens een algemeen beeld te teekenen. Ex uno disce omnes.

De „Instituten” presenteren zich aan 't publiek door advertenties — meestal onder de rubriek van speciale reclames opgenomen — waarin onder belofte van genezing van een of meer kwalen, het adres wordt opgegeven, waar men inlichtingen kan krijgen of een courant kan aanvragen, die bij lezing blijkt de wonderen der inrichting met den noodigen ophief te vermelden. Een lijder, meestal iemand die reeds ergens anders tevergeefs hulp heeft gezocht en niet gevonden, (omdat zijn kwaal niet voor genezing vatbaar is — doofheid vooral speelt hier een groote rol), aangelokt door de mooie advertentie, wil het middel van het „Instituut” ook nog eens probeeren en schrijft dus om de noodige inlichtingen.

Als antwoord daarop ontvangt hij een dikwijls gedrukten brief ('t gaat daar alles machinaal!) waarin hem hoop op genezing wordt gegeven, maar, opdat de „geneesheer” van het gesticht een goed oordeel kunne vellen, wordt de lijder uitgenoodigd een z.g. vragenbrief in te vullen, waarin tal van bijzonderheden omtrent den zieke en de ziekte moeten worden beantwoord. Is dit geschied — en 't blijkt, dat het er niets op aankomt wat men schrijft, want wij hebben menigmaal antwoorden gelezen, waaruit volstrekt geen ziektebeeld was te vormen — dan komt een brief terug, dat de „Dokter” de ziekte heeft

herkend als dit of dat, en dat genezing zeker is, wanneer men slechts zijn raad opvolgt en gebruik maakt van de middelen of instrumenten die het „Instituut” verschaft. 't Is nu alleen maar noodig, dat men vooraf een zeker, meestal vrij hoog bedrag overzendt en . . . genezen is men? Neen, zoover is 't nog niet. De dokter wenscht na eenigen tijd te worden ingelicht hoe 't met den zieke gaat — en vergeet men dit, dan komt er van zijn kant wel een waarschuwing. En wat is 't gevolg? 't Is een gewoon verschijnsel, wij wezen er al meer op, dat vele zieken, bij verandering van geneesmethode, in 't begin meenen daarbij baat te vinden en zoo zal 't hier ook gaan. Men voldoet daarom aan het verzoek om inlichtingen en ontvangt spoedig daarop bericht, dat men met de behandeling moet voortgaan en dat — *alweer na overmaking van zoo en zooveel* — nieuwe middelen zullen worden toegezonden.

Zoo marcheert de zaak somwijlen geruimen tijd, totdat de lijder in de meeste gevallen ten slotte bemerkt, dat de beloofde en gehoopte genezing achterwege blijft, niettegenstaande de belangrijke som die hij heeft opgeofferd.

Zoo gaat het, en het kan niet anders gaan. Genezing per brief is kwakzalverij. Geen serieus geneesheer zal uit een schriftelijke verklaring van een zieke (zelfs al zijn de antwoorden op den vragenbrief volkomen juist gegeven, waartoe een nietdeskundige meestal niet in staat is) concluderen tot den aard der ziekte en geen geneesmiddelen aanwenden zonder voorgaand onderzoek van den zieke in persoon. Dat doen alleen personen voor wie de zieke niets, het belang van hun zaak alles is. En dat dit bij z.g. „Instituten” het geval is, blijkt wel ter duidelijkste daarnit (wij hebben de brieven voor ons) dat voor soms de meest verschillende kwalen, dus bij geheel verschillende beantwoording van den vragenbrief, het antwoord van den dokter vrijwel gelijklopend was. Maar altijd kwam er dit in voor: belofte van genezing bij gebruik van de middelen van het „Instituut”.

Ongelukkig hij, die op die belofte vertrouwt!

Berichten.

Gratis-verspreiding van het Maandblad. Volgens het jaarverslag van onze Vereeniging over 1899 zijn, in dat jaar, van het Maandblad gratis verspreid ± 14,200 exemplaren door de leden, terwijl voorts werden gezonden ± 5,200 aan dag- en weekbladen, 11,000 aan koffiehuisen, cantines, brigades der maréchaussées, politie-commissarissen, stations en militaire tehuizen, 28,000 aan de Afdeling 's Gravenhage.

en 2400 aan de Afdeeling Dordrecht. De groote verspreiding in Den Haag en Scheveningen was ook in dit jaar weder mogelijk door den ijver van den correspondent aldaar, den heer W. M. H. ANTEN.

Het Staphorster boertje op reis. Naar het *Hdbld.* verneemt, (het bericht wordt echter ook al tegengesproken,) gaat STEGEMAN een „kunstreis” maken door Amerika. Hij is daartoe aangezocht door een Amerikaansch consortium, dat hem \$ 10.000 heeft geboden voor een drie- of viermaandsch verblijf in de Vereenigde Staten. Het boertje heeft het aanbod aangenomen, en nu zal voor hem in de Amerikaansche bladen reclame worden gemaakt met portretten „in nationaal kostuum” en brieven van „hooggeplaatste personen” in Nederland.

Hoe verblijvend dit bericht voor de Amerikanen mag zijn, des te treuriger is het voor onze landgenooten, als 't waar is. Wij voorzien al een groote toename in het ziekte- en sterftecijfer in ons land gedurende den tijd, dat die weldoener der menschheid hier geen consulten kan houden.

Of zou de geneeskundige FOREMAN, tijdens de afwezigheid van den niet-geneeskundige, het zaakje alléén kunnen klaar spelen?

Kwakzalver in 't kwadraat. Te Amsterdam — zoo lezen wij in de „Haagsche Courant” — licht een man op klompen de lui op met de onware bewering, dat hij „het Staphorster boertje” is.

„Veel verliezen de menschen, die zich laten beetnemen, natuurlijk niet bij den ruil: de klompenkwakzalver helpt ze met zijn ouzin evenmin als de „echte” met zijn schijngeleerdheid.

„Toch waarschuwt de politie tegen den valschen kwakzalver: — wel wat te veel eer, dunkt ons. De politie heeft nuttiger werk te doen dan te zorgen voor eerbiediging van 't „handelsmerk” van iemand, die feitelijk (zij 't door een draai straffeloos) de wet overtreedt.” (Arnh. Crt.)

Een concurrent van het Boertje van Staphorst. Door de maréchaussée is proces-verbaal opgemaakt tegen W. J. WESTERIK, logementhouder te *Almeloo*, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Hij verkocht geneesmiddelen, daarbij voorgevend een zwager van het Staphorster boertje te zijn. (Nieuwsbl. v. Nederl.)

De praktijk van v. Bijsterveld. In het *Rotterdamsch Nieuwsblad* d.d. 26 Mei j.l. leest men:

„De Wonderdoctor v. BIJSTERVELD, die zitting houdt in het *Hotel à la Kras*, Opper te Rotterdam, had heden morgen om vijf uur zoo'n toeloop van patiënten, dat door het hevige gedrang om een volgnummer machtig te worden, een bierstandaard, die op de toonbank van het buffet stond, werd afgerukt, waardoor ook een waterleidingsbuis brak en het lokaal onderliep.

De hotelhouder was genoodzaakt de hulp der politie in te roepen om de orde te herstellen onder de naar genezing smachtende patiënten.

Wat hebben die wonderdoctors toch een benijdenswaardige praktijk. Om 9 uur werd volgnummer 110 afgegeven.”

Een gelukkig zeldzame advertentie. Onze aandacht werd gevestigd op onderstaande advertentie, die nog wel in een medisch vakblad was opgenomen:

„Een Zwitsersch Geneesheer, uitvinder van eene speciale behandeling waarvan de werkdadigheid is aangetoond geworden voor Beenziekten, open wonden, zweren, lupus enz., wenscht in relatie te treden met een Collega om zijne behandeling in Nederland in te voeren.

Zich te adresseeren onder J. 30286 aan de Cie. Gle. de Publicité John F. Jones & Co., 31bis Faubourg Montmartre, Parijs.”

Moet het dien weg opgaan?

Een patiënt van van Bijsterveld.

Naar aanleiding van ons verzoek aan heeren Medici (Maandbl. van April 1900) om mededeeling van in hun praktijk voorkomende gevallen van patiënten, die door z.g. „Boertjes” enz. zijn behandeld, ontvingen wij van den Heer A. J. Formijne, arts, lid onzer Vereeniging, het onderstaand schrijven:

„Einde '99 behandelde ik een patiënte, gehuwd, pl. m. 30 jaar, lijdende aan pyelonephritis tuberculosa, (tuberculeuse ontsteking van nier en nierbekken). Waar de andere nier volkomen gezond bleek, werd als enig redmiddel voorgesteld: nephrectomie (verwijdering van de nier), ook door 2 andere

in consult genomen medici, waarvan één specialiteit in nierziekten.

Aangezien echter natuurlijk geen absolute zekerheid kon gegeven worden van den gunstigen afloop, werd van operatie afgezien.

Omdat wij duidelijk te kennen hadden gegeven, dat van interne behandeling absoluut geen heil te verwachten was en opgehitst door vrienden enz., wendde men zich tot den vermaarden heer v. BIJSTERVELD, met een fleschje urine (Patiënte woont te *Brandwijk* en was bedlegerig). Natuurlijk keurde hij operatie sterk af en zou hij de zieke wel genezen! Dit had reeds plaats in December. Tot einde Januari bezocht ik patiënte, nog niets wetende van 't plaats hebbende kwakzalveren. Toen echter kwam ik tot die ontdekking en heb natuurlijk verdere geneeskundige behandeling geweigerd. Het werd mij toen ook duidelijk, hoe de geruchten in de wereld kwamen van snellen vooruitgang en beterschap, terwijl ik tot dien tijd slechts geregelden achteruitgang kon constateeren.

V. Bijsterveld n.l. had van den aanvang van de behandeling af steeds beterschap waargenomen (altijd alleen op grond van 't urine-onderzoek; aan 't verzoek om zelf de zieke te komen zien, heeft hij nooit voldaan!) en de menschen geloofden dat alles.

Na einde Januari ontving ik geregeld uit zeer betrouwbare bron berichten van de toenemende verzwakking van de zieke, terwijl echter de familie voortdurend haar beterschap uitbazuinde, want v. B. zeide het immers! De man schijnt een groot suggestie vermogen te hebben en zijn „vroomheid” maakt indruk op 't lichtgeloovige publiek en helpt 't vertrouwen in hem stijgen. De schoonvader van P. ziet in hem een gezant des Hemels.

Op dit oogenblik verkeert patiënte, altijd volgens die betrouwbare bron, in een deerniswekkenden toestand; geheel uitgeteerd, niet in staat zich te bewegen, met sterk oedemateuze (zuchtige) beenen, bijna niets meer gebruikende, dikwijls delireerende, soms veel pijn lijdende, zonder andere geneeskundige hulp dan die van v. B., tot wien eens per week haar echtgenoot zich wendt en die hem steeds met zeer gunstige tijdingen naar huis stuurt.

't Is nu nog enkel zwakte en de oorzaak van de pijn en de oedemen (waterzucht) is reumatiek! De nier is volkomen genezen! Wat wil n.l. 't toeval? De urine is helder geworden (merkwaardige bofferij voor zoo'n man!); ik vermoed dus dat de nier geheel is gedegeneerd, de ureter afgesloten, en er dus een gesloten etterzak is gevormd.

De zieke, van wie ik u zooveen een schetsje gaf, is dus zoo goed als genezen! en wonderlijk, maar waar is 't dat de familie dit alles gelooft! En zelfs geloof ik, dat het vertrouwen niet zal geschokt worden door den doodelijken afloop, want dan zal er wel iets zijn bijgekomen. Want de nier is toch genezen!

Toevallig kreeg ik een medicament in handen, bestaande in gelatine-capsules met kreosoot.

In 't maandblad las ik heden 't artikel over P. v. B.: o. a. staat daarin vermeld, dat voor consult + medicijnen f 1.25 wordt betaald. Ik hoor, dat de zieke, die ik op 't oog heb, f 6,— voor 't consult alleen betaalt.

Over dezelfde zaak ontvingen wij onderstaand „Ingezonden stuk”, dat wij om het verband te bewaren, hier een plaats geven. Wij voegen daaraan de opmerking toe, dat volgens ons nog nader verstrekte inlichtingen, de patiënt woonde te *Gijbeland*, gemeente *Brandwijk*, en dat door de in dit stuk genoemde doctoren ook nog een 3e geneesheer in consult was geroepen, nl. dr. Dorst, uroloog te Rotterdam.

Geachte Redacteur.

Verleen mij s. v. p. een plaatsje in uw veelgelezen blad. Voor eenige dagen werd mijne hulp ingeroepen bij eene patiënte te Molenaarsgraaf.

Bij mijne komst vond ik daar eene jeugdige vrouw in een zeer beklagenswaardigen toestand, waarvan het einde zeer nabij was.

Na een nauwkeurig onderzoek mocht ik vragen, welke doctor de patiënte behandeld had, waarop ik het volgende antwoord kreeg. Bij het begin van haar lijden hadden zij dr. Formijne, aldaar woonachtig, voor hare behandeling inge-

roepen, die haar toestand in den loop der behandeling zoo ernstig vond, dat hij oordeelde nog een collega te moeten verzoeken, om gezamenlijk de patiënte te onderzoeken en te beraadslagen wat verder te doen.

Doctor Langeveld van Sliedrecht, ook een zeer bekwaam medicus, stemde geheel overeen met zijn collega, wat er verder te doen was, om patiënte hoogst waarschijnlijk in het leven te kunnen houden. Enkele leden der familie kantten zich tegen hun voorstel, en zonder den behandelenden geneesheer te waarschuwen, vervoege zich een hunner, omtrent half Januari, bij een man, van Bijsterveld genaamd, resideerende in het Opper te Rotterdam, de urine van de patiënte meëbrengende.

Deze persoon, onbevoegd de geneeskundige praktijk uit te oefenen, dus tot het gilde der kwakzalvers behoorende, wist, na het onderzoek der urine, met zijn gladde zalvende tong, den bezoeker wijs te maken, dat hij de patiënte zeker zoude genezen, en schreef haar middelen voor. Telkenmale als die persoon terugkwam, constateerde hij beterschap, en de patiënte zou wel spoedig zelf naar hem toekomen.

Na al dien tijd op hoop geleefd te hebben van hersteld te worden, werd de toestand voortdurend slechter, hetgeen de patiënte deed smeeken om weder een doctor te halen, waartoe eindelijk, na veel tegenstribbeling van haar mans familie, werd besloten en op haar uitdrukkelijk verzoek mijn persoon werd uitgenoodigd naar een bezoek te brengen. Woensdagmiddag trof ik haar in een hopeloozen toestand aan. Zij was zoo ver als het diende en kon niets meer gebruiken wegens de groote gevoeligheid van den ganschen buik.

Op mijn vraag naar de medicijnen die zij gebruikte, kwamen verscheidene fleschjes voor den dag, die alle door mij werden afgekeurd, wegens de prikkelende eigenschappen die zij bevatten.

Bij mijn heengaan maakte ik den man opmerkzaam, dat zijne vrouw niet lang meer zoude leven, hetgeen ook bevestigd werd, daar Zondagmorgen, bij mijn derde bezoek, de vrouw in de vroege was overleden, tot groote droefheid van hare oude moeder, wier eenig overgebleven kind zij was.

Zoo is dan weder eene jeugdige vrouw onder de behandeling der kwakzalverij bezweken, die hoogst waarschijnlijk bij eene rationeele behandeling nog het leven had kunnen behouden.

Moge het velen tot leering strekken!

Dr. VAN DER MIJLE,

Groot-Ammers, 22 Mei 1900.

Arts.

Benedictijner middelen van de Abdij van Backfastleigh.

Kloostermiddelen, Abdij-middelen, 't lijkt waarlijk alsof wij nog in den ouden tijd zijn, toen de geneeskunde en artsensbereidkande nog in hoofdzaak door de bewoners der kloosters werden uitgeoefend. Dat dit thans niet meer het geval is weet ieder, maar niet ieder weet, dat wanneer tegenwoordig dergelijke middelen, of ook het remedie van Pastoor zus of Pater zoo, worden aangekondigd, deze in den regel niets met kloosters of dergelijke te maken hebben.

Verschillende uitvinders van kwakzalverijen maken echter gebruik van dusdanige namen, om daardoor het groote publiek, in zijn lichtgeloovigheid, in den waan te brengen, dat dit nu werkelijk echte wondermiddelen zijn, die met kwakzalverij niets te maken hebben.

Hoe dikwijls hebben wij al het tegendeel aange-toond? En ook thans, bij de bespreking van de middelen, waarvan de lange naam boven dit artikel is afgedrukt, zal men ontwaren dat ook hier niets dan kwakzalverij in 't spel is.

Trouwens wie de verschillende advertenties met vermelding van de wonderbare genezingen door de middelen met eenige aandacht heeft nagelezen, moet wel tot de slotsom komen, dat hier de echte, onvervalschte marktschreeuwer aan 't woord is. Men lette maar op de volgende advertentie:

„Trek overschoenen aan, gewijde grond der vadersen,

Gij, niet op mijn verzoek, ontwoekerd aan de zee.

Woorden van DE GENESTET.

De beminnelijkste onzer dichters was rechtuit. Hij liet geen duiveltje op zijn hart smoren. Vooral als hij aan het moppen was, ontzag hij zelfs het stukje grond niet, dat hij zijn vaderland moest noemen — Wij Nederlanders, die den bodem en de lucht van ons land kennen zullen hem die kleine fout opzichtsens zijn vaderlandsliefde zoo kwalijk niet nemen. Is de bodem maar al te dikwijls modder en slijk, de atmosfeer is valsch en verraderlijk en maar al te dikwijls de vijand, waartegen iedereen zich moet wapenen. Hoe veranderlijk is het weer zelfs niet in den zomer, op een enkelen dag, ja binnen het uur. Eindelijk waait de wind vriendelijk waarend, eens uit het zoete zuiden; iedereen spoedt zich naar buiten, ontdoet zich in het vrije veld van jas en hoed, om eens naar hartelust te gaan spelemeien; maar ja wel! daar op eens jaagt een ijzige noordenwind ons kilheid en bibber, ja verkoudheid en tering op het lijf. — De tering! Wie huivert er niet bij de gedachte aan die vreeselijke kwaal. Iedereen kent ze van nabij, want er bestaat bijna geen familie, waarin zij niet hare slachtoffers heeft gemaakt. Toch is tering te genezen. Maar men moet niet wachten, met het aanwenden van krachtige geneesmiddelen tot het laatste tijdperk. Zoo gauw men bemerkt, dat hetgeen men eerst voor een gewonen hoest aanzag, maar niet wil verdwijnen, integendeel droger, be nauwer en pijnlijker wordt, ja. dat men zelfs bij het opgeven van fluimen deze met bloed bevekt ziet, dan nemen men onmiddellijk zijn toevlucht tot de Abdijlikeur en de Abdijpillen der Benedictijner Paters en men zal natuurlijk

met het tegelijk opvolgen van een verstandigen leefregel, spoedig hersteld zijn. Maar nog eens, men wachte niet te lang. De prijs der Abdijlikeur is f 2.50 per flesch, der Pillen f 1.25 per flaconnetje.

Verkrijgbaar bij den Agent TIEMESSEN VERKUIJL, Torenstraat, Osch, (Holland) en de wederverkoopters in Holland en België.

Mooi, niet waar? De tering genezen, maar dat is niet alles; zwakte, gemis aan eetlust, vallende ziekte, diarrhee, heupjicht, hartkloppingen (wij noemen er slechts enkele uit het veertigtal ziekten, die in het prospectus worden opgenoemd), al deze kwalen wijken terstond voor de *Benedictijner middelen*. Deze middelen zijn vier in getal, n.l. de *Abdijlikeur*, de *Abdijpillen*, de *Galpillen* en, om ook iets voor uitwendig te hebben, de *Abdijzalf*. Wij zullen ons bepalen tot het bespreken van de middelen voor *inwendig* gebruik, daartoe in staat gesteld door het welwillend verrichte scheikundig onderzoek van de Dames C. HUGENHOLTZ en G. JONGBLOED, beide Apothekers.

De *likeur*, die meestal met de abdijpillen moet worden ingenomen, is een zoete *wijn*, met hoog extract-gehalte (17.9 proc.) en zeer hoog alcoholgehalte (29 proc.); waarin verder een weinig *gentiaan* kon worden aangetoond. Vermoedelijk bestaat de likeur dus uit *wijn*, vermengd met een *alcoholisch aftreksel* van een of meer *bittere plantaardige bestanddeelen* (o. a. *gentiaan*) en *suiker*.

De *abdijpillen* bevatten *zwavelzure kinine*, rogge-meel en een plantenpoeder, hoogst waarschijnlijk *gentiaanpoeder*.

De *galpillen* bestaan uit *aloë*, *guttegom* en *jalappe*.

Wanneer wij die zaak nu eens goed beschouwen, dan zien wij duidelijk in dat onze dankbaarheid voor de uitvindingen uit de z.g. *Abdij* niet groot behoort te zijn, want *nieuws heeft die uitvinding niet opgeleverd*. Een soort van zoet gemaakten wijn met een beetje bitterstof, pillen die in hoofdzaak kinine bevatten en *laxeerpillen*, bestaande uit drie van de meest sterk werkende laxeremiddelen.

En dat alles wordt uitgebazuind als iets, dat nu aan elkeen de verloren gezondheid zal teruggeven; 't is brutaal!

Maar 't is gevaarlijk ook. Ten eerste zal het gebruik van de middelen, vooral bij ernstige ziekten, terughouden van het inroepen van werkelijk doelmatige, geneeskundige hulp en ten tweede is een langdurig gebruik van de galpillen (die zelfs tegen diarrhee worden aanbevolen) ongetwijfeld schadelijk.

Zooals gezegd bevatten deze pillen drie van de meest sterk werkende laxeremiddelen, die op den duur den darm zoodanig zullen prikkelen, dat na-deelige gevolgen, in de meeste gevallen, niet kunnen uitblijven. Men zij gewaarschuwd!

Dennenbalsem.

„De dennenbalsem is een *zuiver dennenproduct* dat alle *heilzame bestanddeelen* der dennen bevat en als zoodanig betoont zij een *weldadige geneeskracht* bij alle aandoening van *long-, borst- en keelorganen*.

Het is het *beste en nieuwste* middel dat wegens hare *goede resultaten* in vertrouwen kan worden aanbevolen bij *verkoudheid, hoest, bronchitis, kinkhoest, groep, asthma, influenza* en alle *borst- en keelziekte*.

Door hare *voortreffelijke hoedanigheden* herstelt zij spoedig alle *krampachtige hoestbuien*, neemt de *belemmering op de borst weg*, vermindert alle *pijnlijkste aandoening* en doet de *benauwde ademhaling* weder geregeld als voorheen plaats hebben.

Tevens wordt *ten volle verzekerd*, dat de *dennenbalsem* geen *scherpe of nadeelige stoffen* bevat doch integendeel *mint het uit* boven alle bestaande middelen, die lichtelijk maagstoornis en andere onaangename gevolgen kunnen hebben.

Bij ervaring zal het blijken dat het een *degelijk betrouwbaar medicament* is, dat alle *aanbeveling verdient* en beslist als een *zeer gunstig middel*, tot een *waar hulp- en voorbehoedmiddel* in alle *teringachtige toestanden* kan worden beschouwd.”

Prachtig niet waar, als men bovenstaande aanbeveling van den *dennenbalsem* leest? Het schijnt niettegenstaande de taal waarin het wordt aanbevolen nu juist geen zuiver Nederlandsch is, een Nederlandsch praeparaat te zijn (wij mogen dit met trots vermelden) ofschoon de naam van den

fabrikant niet wordt vermeld, alleen die van den Hoofd-depôthouder P. ROSENBERG te Apeldoorn. En goedkoop als 't goed is! Maar 35 centen voor 10 gram van een vloeistof, die als „een waar hulp- en voorbehoedmiddel in alle *teringachtige toestanden* kan worden beschouwd.

Beschouwd, door wien? Door den fabrikant en zijne helpers misschien, door ons ook? Helaas! neen. Door het scheikundig onderzoek van ons lid, de heer J. J. HOFMAN, Apotheker te 's Gravenhage, is al onze illusie verdwenen. De heer H. heeft n.l. aangetoond, dat de dennenbalsem was een mengsel van *suikerstroop* en *laurierkerswater*, lichtbruin gekleurd. Werkzame geneesmiddelen werden niet aangetroffen. Waar die lichtbruine kleur vandaan kwam was moeilijk uit te maken, doch wanneer wij het gunstigste geval aannemen, n.l. dat de stroop met dennennaalden gekookt is en dat dit de oorzaak van de kleur is, dan zijn de bestanddeelen van de dennennaalden, die in de stroop zijn opgenomen, zoo gering, dat hun aanwezigheid niet kon worden aangetoond, zoodat er ook van eenige geneeskrachtige werking geen sprake kan zijn.

Maar nu verandert de zaak geheel en al; 35 cent voor een paar eierlepeltjes suikerstroop met laurierkerswater is werkelijk veel te veel en, om toch tot dien prijs te geraken, moest het middel als „het beste en nieuwste” worden voorgesteld.

Wanneer men, na kennismaking van de samenstelling, de aanbeveling, hierboven afgedrukt, nog eens naleest, dan staat men verbaasd over de brutaliteit, waarmede hier op de lichtgeloovigheid van het publiek wordt gespeculeerd en opnieuw rijst bij ons de vraag op: Wordt het niet hoog tijd, dat van hoogerhand maatregelen worden getroffen tegen het optreden van lieden, die op dergelijke wijze het publiek trachten in te lichten in zaken betreffende het hoogste goed, de gezondheid?

Nagemaakte Pink-pillen.

Bij de bespreking van de kwakzalversmiddelen in ons Maandblad trachten wij steeds zooveel als in ons vermogen is ('t onderzoek levert niet altijd een voldoende resultaat op) de samenstelling dier middelen op te geven. Dit geschiedt voornamelijk met het doel om onze lezers de overtuiging te schenken, dat de meeste dier mengseltjes of geen bijzondere geneeskracht kunnen bezitten of bestaan uit heel gewone geneesmiddelen, die al jaren bij publiek en geneeskundigen bekend zijn en die alleen onder een geheimzinnigen naam en met veel ophef als alles-genezer verkocht worden, teneinde voor het goedje een prijs te kunnen maken, die verre boven de verkoops waarde is.

Een enkele maal geven wij het recept ook wel op, om voor hen, die *per se* dit middel *willen* gebruiken, (er zijn zulke rare menschen!) de gelegenheid te openen het medicament bij een apotheker te laten gereedmaken, in welk geval zij de zekerheid hebben, dat het middel naar den eisch en uit zuivere bestanddeelen is bereid.

Hoe 't zij, ons eenig doel is het publiek, in zijn eigen belang, zooveel mogelijk in te lichten — en wij zullen dit doel, ook door het openbaar maken van de samenstelling, blijven vervolgen, al blijkt het soms, dat van onze mededeelingen misbruik wordt gemaakt.

Onlangs werd in een onzer bladen op een aardige wijze de aandacht gevestigd op een feit, dat aan verschillende courantenlezers niet onbekend zal zijn. Dat blad (wij zijn slechts in 't bezit van een uitknipsel en kunnen dus de bron niet opgeven) schreef dan 't volgende:

„*Concurrentie in menschlievenheid*. — Sedert eenigen tijd kunnen wij in alle bladen van eenig belang lezen, welke wonderen ook in ons land zijn verricht door de Pinkpillen. Blinden zijn er nog niet door genezen, zooals in Engeland; maar dat zal ook wel komen; ook moeten er al idioten totaal wijs geworden zijn na 't koopen van eenige doosjes.

Thans echter blijkt ook hier weer, dat er altijd baas boven baas is.

Een Rotterdamsche firma adverteert:

„Aan de gebruikers van Pinkpillen!!

„Deze pillen zijn door ons allernauwkeurigst on-

derzocht, zoodat de bestanddeelen bekend zijn en wij dus in staat zijn de Pinkpillen te leveren tegen den prijs van f 1.20 per 60 stuks of tegen f 6.00 bij 6 kokers tegelijk.

„Betaal dus niet langer f 1.75 per 40 stuks aan Buitenlanders, die U willen doen gelooven, dat zij alléén die pillen kunnen bereiden.”

Binnenkort komt er nog iemand, die ze cadeau geeft!”

Daarop bestaat o. i. nog niet veel kans; de firma SPETTER & Co., Volksapothek te Rotterdam, ten minste staat nog ver af van 't „cadeau-geven”, zooals wij aanstonds zullen zien.

Die firma heeft 't zaakje al eenigen tijd bij de hand en adverteert ook op ongeveer gelijke wijze, andere nagemaakte kwakzalversmiddelen, zooals *Scott's emulsie* en *Parelen van Clertan*. Maar wij willen ons tot de Pink-pillen bepalen. Toen de firma in 't begin van 1899 nog geen apotheker had, die door zijn persoon en naam haar bedrijf voor de wet dekte, adverteerde zij: „De pillen zijn door apotheker SCHMIDT onderzocht en het rapport is bij ons ter inzage voor een ieder.” Het brutale van een dergelijke optreden werd door ons in het Maandblad van Januari 1899 uiteengezet en later verscheen de advertentie, waarin de firma, die inmiddels een een z.g. Volksapothek had opgezet, verklaarde: „de pillen zijn door ons nauwkeurig onderzocht.

Laten wij aannemen dat dit waar is, dan zal de apotheker van de firma SPETTER & Co. niets anders kunnen gevonden hebben, dan slecht bereide pillen, in samenstelling overeenkomende met *Blaudsche pillen*, van ongeveer de halve sterkte van die van onze Pharmacopee. Levert de firma nu *deze* pillen af?

Het vermoeden ligt voor de hand . . . maar wij hebben de pillen niet onderzocht en willen dus het beste denken, n.l. dat de firma SPETTER, nadat haar apotheker de pillen „allernauwkeurigst” heeft onderzocht, gezegd heeft: het zijn *slechte* Blaudsche pillen, doch wij willen *goede* geven. Maar dan nog zouden wij op haar product hare woorden, met eenige variatie, willen toepassen: *Betaal dus niet langer f 1,20 voor 60 pillen, die door iederen apotheker gaarne voor 60 cent worden geleverd.*

Doch het is niet alleen tegen den veel te hoogen prijs, dat wij waarschuwen, maar — en in hoofdzaak zelfs — tegen het optreden van de genoemde firma in deze en dergelijke zaken. Wij zien in haar wijze van doen, het voorgeven alsof zij, daarin voorgelicht door haar scheikundig onderzoek, zoo speciaal in staat is dergelijke middelen te bereiden, niets anders dan *kwakzalverij*.

Toch heeft zij, door hare handeling, één goed werk verricht. Zij heeft ongetwijfeld de *Pink-pillen* in discredit gebracht. Het lichtgeloovig publiek, dat zoo gaarne alles voor waar aanneemt wat de kwakzalvers het maar willen wijsmaken, zal nu wel beseffen, dat het *wonderbare* van die pillen, die zoo gemakkelijk kunnen worden nagemaakt, er niet erg dik opzit.

Het zal beginnen te twijfelen . . . en dit zal de *Spetter's Pink-pillen* ook geen goed doen. Want het publiek *moet* er toe komen, aldus te redeneeren: Nu ik toch eenmaal nagemaakte waar koop, waarom zal ik dan 24 stuivers betalen, waar ik voor 12 zeker niet minder te recht kan?

En als 't zoo redeneert, wij hopen het, dan zal 't ook, al zij 't langzamerhand, geloof gaan hechten aan onze, reeds herhaalde malen uitgesproken bewering, dat de Pink-pillen zijn *staalpillen*, die werkelijk in sommige gevallen wel gunstig kunnen werken, maar geenszins zóo gunstig en bij alle mogelijke kwalen, als door de fabrikanten in al die mooie advertenties den volke wordt verkondigd.

Ongeoorloofde reclame voor geheimmiddelen (spécialités).

*Vele fabrikanten van zoogenaamde spécialités hebben de gewoonte hunne middelen aan te bevelen door vlugschriften, die zij gratis toezenden aan alle geneesheeren in het binnen- en buitenland. Bijna geen week gaat voorbij of ook de geneesheeren in Nederland worden met zulke brochuretjes lastig gevallen, meest afkomstig uit Frankrijk, Duitsland en Zwitserland, somwijlen uit Engeland en een

enkele maal zelfs uit Italië.

Welk een kosten daaraan worden besteed, bewijst de dikwijls zeer goede vertaling, de nette uitvoering en de verspreiding op ruime schaal. Meestal worden zij direct uit het buitenland toegezonden, doch ook niet zelden te Roozendaal, Maastricht of een andere grensplaats hier te lande, waarschijnlijk door een agent van den fabrikant, ter post bezorgd of door een hoofddepôthouder te Rotterdam of Amsterdam, die de bezorging dezer geschriften heeft op zich genomen. Alleen aan frankering is bij deze laatste, zeker de goedkoopste wijze van verzending, aan alle geneesheeren in Nederland f 125 noodig, wanneer de port slechts 5 cts. bedraagt, terwijl het niet zelden voorkomt, dat 10 cts. en hooger port noodig is.

Evenals de ongeveer 2500 geneesheeren in Nederland worden dan de tienduizenden collega's in de andere landen bewerkt; en ieder kan nu nagaan welk een ontzaglijke verdienste zulk een geneesmiddelfabriek moet afwerpen, om als 't ware in het wilde zooveel onkosten te durven maken.

Allerlei middelen worden dan ook te baat genomen om zulk een zaak te doen floreeren.

De inhoud dezer geschriften moet in de eerste plaats daarbij dienst doen; dikwijls draagt hij het kenmerk van samengesteld te zijn „op bestelling”, als namelijk een of meer geneeskundigen zoogenaamd onderzoekingen hebben ingesteld of proeven gedaan met het nieuwe medicament en daarbij de deugdelijkheid in vele gevallen van ziekelijke aandoeningen hebben leeren kennen, waarom zij hunne ambtgenooten aanraden het eveneens in hunne practijk aan te wenden.

Niet zelden echter wordt eene geheel andere methode gevolgd; meestal bevat de nieuwe specialiteit het een of ander bekende, min of meer sterk werkend geneesmiddel en bestaat het nieuwe slechts daárin, dat het door den fabrikant in een anderen vorm is gebracht of ook wel in verbinding met iets anders dan gewoonlijk.

Voor de reclame wordt nu bijeenverzameld al hetgeen ter aanbeveling van dit geneesmiddel door bekende of beroemde geneeskundigen is geschreven; dit alles wordt afgedrukt en door een handige toevoeging aan het begin of het slot van het boekje wordt het voorgesteld alsof het doelde op het middel in den vorm, waarin het thans gebracht is, dus ter aanbeveling van deze spécialité.

Honderden geneesheeren zijn ongetwijfeld dupe geworden van deze behendigheid, waardoor beroemde collega's als 't ware de verantwoordelijkheid op zich schijnen te nemen van het nieuw aangekondigde praeparaat.

Een bekend geneesheer te Lyon heeft hier eindelijk een stokje voor gestoken; een apotheker aldaar had een wetenschappelijk geschrift van dezen geneeskundige laten overdrukken en daaraan toegevoegd de aanbeveling van een door hem vervaardigde spécialité, zoodat het den schijn had, alsof dit middel door den schrijver werd aanbevolen.

Bij vonnis van 1 October 1899 is de apotheker veroordeeld, weliswaar slechts tot een schadevergoeding van 300 francs, doch tevens tot betaling van alle, zeer aanzienlijke gerechtskosten.

Kwakzalvers-advertenties.

In *De Kroniek* van 19 en 26 Mei j.l. komt onder het opschrift „kwakzalverij” een hoogst belangrijk artikel voor van de hand Dr. WERNDLY, waarvan wij de lezing ten zeerste aanraden. Het spijt ons, dat onze beschikbare plaatsruimte niet toelaat deze zoo juiste beschouwingen in ons blad in haar geheel over te nemen, en door het geven van een uittreksel zouden wij den schrijver geen dienst doen. Het artikel kan niet uit zijn verband worden gerukt.

Het begin echter, dat op de kwakzalvers-advertenties slaat, kunnen wij hier laten volgen:

„In het laatste vierde-part dezer eeuw heeft de kwakzalverij zulk een vlucht genomen, dat het mij de moeite waard schijnt, eens na te gaan, hoe het komt, dat die tak van industrie tot een dergelijken bloei geraakte. Gij slaat een courant op, onverschillig van welken aard en van welken datum, en tien tegen één, dat uw oog zal vallen op eenige advertenties, waaruit onmiddellijk de kwakzalver te

proeven is. Gij vraagt aan de redactie van een dagblad, welk ook, wie het zijn, die het meest en het hardnekkigst adverteeren; steeds luidt het antwoord: de kwakzalvers. Het is dan ook in 't algemeen wel eenigszins begrijpelijk, dat de couranten aan de verleiding, om ook die advertenties op te nemen, geen weerstand kunnen bieden en daarmede leveren zij het machtigste hulpmiddel voor de kwakzalverij, om haar onedel doel te bereiken. Slechts zeer weinige couranten hebben beslist geweigerd, advertenties en reclames betreffende kwakzalversmiddelen in hun kolommen op te nemen; aan die weinigen onze hulde! Men staat verbaasd, dat een dagblad als b.v. de Nieuwe Rotterdamsche Courant — om er maar eens een te noemen — het niet beneden zijn waardigheid acht, om dag aan dag die leugenachtige advertenties tot verderf der menschheid te accepteren. Waarlijk de kwakzalverij kon zich moeilijk een betere bondgenoot kiezen dan juist de pers; maar zij heeft er nog veel meer.”

Het geloof aan kwakzalversmiddelen in Friesland.

In 't begin der vorige maand deed in de dagbladen het bericht de ronde, dat een vrouw te Rottevalle vergiftigd was, tengevolge van het gebruik van gevaarlijke geneesmiddelen. Daaromtrent werd echter nader het volgende medegedeeld:

„Gelukkig blijkt dat de vermoedelijke vergiftiging eener vrouw te Rottevalle, waaromtrent de justitie met geneeskundigen onderzoek instelde, niet eene dier vreeselijke misdaden is, waarvan men nu en dan in ons vaderland hoort. De zaak is deze: De vrouw van G. H. werd des morgens dood te bed gevonden en al dadelijk ging het gerucht dat zij tengevolge vergiftiging bezweken was. Zij was in den laatsten tijd niet wel en de familie zou haar nu op raad van anderen, geneesmiddelen van gevaarlijke soort in te groote dosis hebben toegediend. De schouwing, op last der justitie verricht, had echter tot resultaat dat vergiftiging niet als de oorzaak van het overlijden kan worden aangemerkt.

Uit het geval blijkt al weder hoe gevaarlijk het is, huismiddeltjes te gebruiken tegen allerlei kwalen, want het staat vast, dat aan de bewuste vrouw dergelijke medicamenten zijn toegediend. En, al is de vrouw nu wel niet vergiftigd, dat die middeltjes, wellicht in groote mate toegediend, tot den dood hebben medegewerkt is niet onwaarschijnlijk.”

Ongeveer tegelijk met dit bericht, kwam er een ander, dat een vrouw te Ureterp (ook in Friesland) eveneens was overleden na het gebruik van geneesmiddelen haar door een onbevoegde verstrekt. Ook dit bericht is, voor zoo ver wij weten, niet bevestigd.

Intusschen bevatte de *Arnh. Crt.* naar aanleiding van deze geruchten, o. a. de volgende opmerking:

„Geen provincie is er misschien waar meer met dergelijke huismiddeltjes geknoeid wordt dan in Friesland. Hoe groot het getal fleschjes *echte Haarlemmerolie* is, dat hier per jaar verorberd wordt, is bij benadering niet zeggen. En niet enkel worden die middeltjes gebruikt door de minder ontwikkelde standen, dat zij verre. Menschen, die aanspraak kunnen maken op intellect, dwepen met dergelijke huismiddeltjes. Geen wonder dan ook, dat in ons gewest het *Boertje van Staphorst*, thans onder bescherming van een geneesheer, te Leeuwarden geregeld zitting houdende, zóveel patiënten heeft, dat hij zijn practijk soms niet af kan.

Het boertje is schrandere, dat dient gezegd, want de patiënten moeten de kosten der bescherming betalen. Van elken patiënt neemt hij vijf gulden „voor den doctor” zegt hij er bij. Waar hij soms dagen heeft, dat hij veertig patiënten behandelt, zou de docter goede zaken maken, als het boertje niet rekenen kon. Maar dat kan hij wel!”

Rechtszaken. Sanguinose.

„Vinum Sanguinosum”, het nieuwe bloedvormend middel”, waarvoor in de laatste tijden druk reclame wordt gemaakt, maakte dezer dagen het onderwerp uit van een der strafzaken voor het Kantongerecht te 's Gravenhage ter zake overtreding van de geneeskundige wet. Tegen den chef-apotheker van de centraal-apotheek „De Ooievaar” aldaar was proces-verbaal opgemaakt

wegens het afleveren van een flacon Vinum Sanguinosum, zonder dat op de flesch of op de verpakking iets was vermeld aangaande de voorschriften naar hetwelk de Vinum bereid was. Dit geneesmiddel toch komt niet voor in de Nederlandsche pharmacopee en mag in dat geval niet worden afgeleverd zonder vermelding der bereidingswijze.

De beklagde verdedigde zich met de stelling dat Vinum Sanguinosum geen geneesmiddel is. Het zou hoogstens mogen gerangschikt worden in zekeren zin onder de voedingmiddelen. Het wordt aanbevolen als versterkend middel voor zwakken en herstellenden en voor bloedvorming. Hij achtte dus een vermelding als bovenbedoeld niet noodig. Geneesmiddelen toch zijn de middelen, die dienen om een ziekte te genezen of te verzachten en onder die vlag wordt Vinum Sanguinosum niet aanbevolen.

Subsidiar verdedigde de chef-apotheker zich met de bewering dat hij de vloeistof niet voorhanden had in de apotheek, doch in een kelder onder de apotheek gelegen. Deze mededeeling werd bevestigd door de assistent-apothekeres, als getuige gedagvaard, en die dit onderterrein niet als apotheek beschouwde, doch als bergplaats.

In verband met de verdediging van beklagde, achtte de ambtenaar van het O. M., mr. Van Harencarspel, noodig de benoeming van een deskundige ten einde een onderzoek in te stellen naar de samenstelling van Vinum Sanguinosum.

Als deskundige werd door den kantonrechter benoemd de heer F. R. Vechtman, apotheker en scheikundige te 's Hage, die ter terechtzitting aanwezig was en binnen veertien dagen zijn verslag zal uitbrengen.

De verdere behandeling van deze zaak werd hierop veertien dagen geschorst. (Vaderl.)

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toetreden:
Mejuffr. C. Hugenholtz, apotheker te Amsterdam.
de Heeren G. C. Bosch, tandmeester „Dordrecht.
F. W. J. van den Brink, id. „Nijmegen.
Mr. A. C. van Daalen „Bennekom.
A. F. Elkema „Arum.
R. J. van der Heyde, Med. doct., „Hem-Venhuizen.
arts „Brouwershaven.

A. A. Knaap, arts „Brouwershaven.
J. H. W. Kuneman, Med. doct., arts, „Westervoort.

J. M. H. te 's G. Dank voor uwe opmerkingen; in 't volgende no. komen wij er op terug, wanneer ook de beslissing van den off. van justitie bekend zal zijn.

Dr. G. W. B. te B. Wij hebben van uw schrijven nota genomen; wij hadden er wel aan gedacht.

J. P. H. te G. Wij hebben al vroeger de aandacht van de Redactie van het door u bedoelde tijdschrift op die advertentie van Reimanns gevestigd.

Het drankje is onderzocht, maar wij zullen trachten, vóór de behandeling der zaak, nog enkele nadere inlichtingen in te winnen.

Dr. A. J. F. te M. Uw stukje was al gezet toen wij het andere ontvingen.

W. M. H. A. te 's G. De *tepel-balsem* is vroeger al eens behandeld; 't is een mengsel van *gomslim* en een weinig *perubalsem*; wij komen spoedig weer eens op dit zaakje terug.

S. L. aldaar. Te laat voor dit no.

J. F. te H. Het onderzoek van 't poeder is nog niet afgelopen; dergelijke onderzoekingen kosten veel tijd.

Dr. v. D. te L. Wij deelen uw gevoelen in zake de opname van bedoelde advertentie.

W. B. te G. A. Een uitvoerig recept voor den *fistelpot van Klaas Ursem* is vermeld in het Maandblad van Maart 1897 en luidt aldus:

10 cent waggelbessen,
10 „ zevenboom,
10 „ kruidnagelen,
10 „ witte peper,
10 „ nootmuskaat,
10 „ megekracht,
10 „ witte wierook.

Een hoorn . . . (hiervoor werd cornu cervi raspat. genomen).

Een pond grasboter van Mei of Augustus en 3 dooiers van eieren, dan in een nieuw pannetje 1½ uur koken op geglommen kolen en dan zoolang laten staan tot 't verglommen is.

's Morgens 1 uur na 't eten.

's Middags 1 uur na 't eten.

's Avonds 1 uur na 't eten.

De grootte van een nootmuskaat gebruiken van dezen sliktot.

Wat een groot gedeelte van het geheim schijnt uit te maken is de kleur; deze wordt verkregen door aftreksels van jonge loten van de perzik.

A. W. te M. Zie omtrent van Straten het Maandblad van April j.l., over de van Zalm's kruiden dat van December 1896.

— Na het afdrucken van de ledenlijst is nog van de volgende leden de contributie over 1900 ontvangen:

F. Bn. v. A. te N. (met extra-bijdrage); D. H. B. te R.; J. C. B. te N. a. d. IJ.; W. B. te G. A.; W. M. B. te K. a. d. IJ.; N. C. te H.; M. te B. H.; J. C. de M. te B. O. Z.; D. v. d. M. te B.; Dr. M. N. te H.; Dr. J. C. O. te A.; Mr. A. H. t. O. te A.; Dr. P. te A.

— De Secretaris-penningmeester zou gaarne opgaaf ontvangen van alle in de ledenlijst — verzonden met het vorig Maandblad — eventueel opgemerkte onjuistheden en onvolledigheden, benevens van de in den loop van het jaar voorkomende adres-veranderingen.

— *Verbetering.* In bovenbedoelde ledenlijst is vergeten te vermelden:

Waddinxveen. * H. Blanken Joh. zn. Med. doct. en arts.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 749

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Verzoek aan de geneeskundigen.

Hoofdartikel: Enkele beschouwingen aangaande de Vereeniging.

Berichten: Verslag van de Alg. Vergadering. — De bandel in z.g. geneeskrachtige, galvanische toestellen in Oostenrijk en Hongarije verboden. — Het geschenk van de rijke dame. — Een gevaarlijk geneesmiddel.

Grootere artikelen: Bij den wonderdokter. — Het alcoholgehalte van Sanguinose. — Dames, de beste klanten. — Rechtszaken: Sanguinose. — Onbevoegde verkoop van kinagruppels. — Weer een wonderdokter.

Ter overneming: Iets over Pinkpillen.

Correspondentie.

Enkele beschouwingen aangaande onze Vereeniging.

Het is niet te ontkennen dat de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gedurende haar ongeveer 20-jarig bestaan niet dien steun en die medewerking heeft ondervonden, waarop ze m. i. aanspraak mocht maken.

Wat mag daarvan de reden zijn? Ongetwijfeld is onverschilligheid tegenover algemeene belangen, die bij vele menschen overheerschend is, een der hoofdzaken, maar toch ook zijn er andere beweegredenen, die sommigen weerhouden tot onze Vereeniging toe te treden. Enkele van die beweegredenen wil ik trachten na te gaan en, zoo mogelijk, te ontzenuwen, waarbij zich tevens de gelegenheid zal voordoen nog 't een en ander over den werkring onzer Vereeniging te berde te brengen.

Slaat men een terugblik op de eerste jaren van het bestaan der Vereeniging, dan wil ik gaarne erkennen, dat de toon van het „Maandblad tegen de Kwakzalverij” somwijlen iets scherp en onvoorzichtig was en daardoor waarschijnlijk voor verschillende personen minder sympathiek. Daardoor heeft de Redactie zich eenige malen een gerechtelijke vervolging op den hals gehaald en is zij wegens laster veroordeeld geworden. Die veroordeeling werd uitgesproken, niet omdat er onwaarheden waren verkondigd, maar alléén, omdat, volgens de wet, de vorm waarin die mededeelingen gedaan werden, beleedigend was. Steeds deed de Redactie niets anders dan den kwakzalver aan de kaak te stellen, zijne zoogenaamde geneesmiddelen bekend te maken en daartegen te waarschuwen. Met genoegen wijs ik er thans op, dat in de wijze van behandeling van lieverlede verandering is gekomen, zoodat wij nu geen vervolging daarvoor meer te duchten hebben.

Velen, die door onze Vereeniging in hunne financiële belangen benadeeld worden, hebben steeds getracht haar verdacht te maken en het denkbeeld

VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Heeren Medici worden beleefd uitgenoodigd, aan den Voorzitter of aan den Secretaris-Penningmeester alle gevallen uit hun praktijk te willen mededeelen, van patiënten, die door „Boertjes”, „Schoenmakers” en andere onbevoegden zoogenaamd zijn behandeld.

Ook voor andere mededeelingen, die de nadeelige gevolgen van kwakzalverijen en van het gebruik van kwakzalvers-middelen doen uitkomen, houdt het Bestuur zich beleefd aanbevelen.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

J. M. VAN ELK, Dordrecht, Voorzitter.

A. J. WIJNNE, Middelburg, Secretaris-Penningmeester.

ingang te doen vinden, dat eigenbelang van geneeskundigen en apothekers op den voorgrond staat. Meermalen is er op gewezen, dat verschillende personen, zooals rechtsgeleerden, predikanten, onderwijzers, industrieelen en tal van andere personen op onze ledenlijsten voorkomen; toch blijft het publiek in de meening verkeeren, dat door de bestrijding der kwakzalverij, doktoren en apothekers in hunne financiële belangen gebaat worden. Daarom vindt men het niet noodig die Vereeniging te steunen, niet begrijpende, dat daarmee een groot volksbelang, de algemeene volksgezondheid, ernstig gemoeid is. Ik wil trachten die meening te weerleggen.

Het is een bekend feit, dat in bijna alle gezondheidscommissiën, steeds medici en pharmaceuten zitting hebben en een werkzaam aandeel nemen in de bevordering der openbare gezondheid. Tal van geneesheeren en apothekers zijn leden van het Congres voor openbare gezondheidsbelangen. Hier kan men toch zeker niet zeggen, dat vakbelangen op den voorgrond staan, daar juist het tegenovergestelde het geval is. Hoe beter de belangen der volksgezondheid geregeld zijn, hoe meer men tracht ziekten te voorkomen, des te minder zal de hulp van den arts en den apotheker worden ingeroepen. Dit weten die deskundigen in de eerste plaats. Zij stellen het ethisch beginsel echter boven hunne financiële belangen. Ditzelfde is evenzeer het geval met de bestrijding van geheime geneesmiddelen. De Nederlandsche apothekers leenen zich niet, dank zij hunne wetenschappelijke opleiding, tot handlangers van kwakzalvers. Zij weten dat door het gebruik van dergelijke middelen, welke meermalen zeer schadelijke stoffen bevatten, de gezondheid van den verbruiker ernstig benadeeld wordt.

Zij willen hunne inkomsten echter niet vermeederen ten koste van leugen en bedrog van den kwakzalver, van onkunde en lichtgeloovigheid van het publiek. Zelden dan ook zal men goed ter naam en faam bekend staande apothekers als depothouders van geheime geneesmiddelen aantreffen, zoodat het dus eene groote onwaarheid is, bijna in alle kwakzalvers-advertenties voorkomende, dat het middel verkrijgbaar is in alle apotheken of in de meest voorname apotheken van ons land. Alléén zij, die de uitoefening der pharmacie meer als handelszaak beschouwen en het ethische beginsel daaraan ten offer hebben gebracht, maken hierop eene uitzondering. Geneesmiddelen moesten niet anders gebruikt worden dan op voorschrift van den arts. De kwakzalver echter tracht zijn debiet zoo groot mogelijk te maken. Daarvoor besteedt hij jaarlijks duizenden guldens voor advertenties en reclames, wel wetende dat hij die gelden ruimschoots vergoed krijgt. Hoe getrouwer de patiënten zijne middelen gebruiken, des te zekerder kunnen zij van hunne genezing verzekerd zijn, zoo wordt steeds door den kwakzalver op de brutaalste wijze beweerd. Veelal echter is die genezing na langdurig gebruik van dien aard, dat de patiënt nimmer meer geneesmiddelen noodig heeft en in den grond genezen is.

De consciëntieuse apotheker daarentegen zal nimmer zijn toevlucht nemen tot advertenties enz. om een vermeederden omzet te krijgen. Dageelijks komt het voor, dat hij juist in tegenovergestelden zin optreedt en zijne cliënteel waarschuwt voor het voordurend gebruik van geneesmiddelen o.a. van laxermiddelen, wetende dat de patiënt, om het gewenschte succes te verkrijgen,

steeds grootere hoeveelheden daarvan moet gebruiken en meermalen een ernstige darmontsteking daarvan het gevolg kan zijn. Dikwijls weigert hij de verdere gereedmaking van recepten met morphine, cocaine, chloral-hydraat en dergelijke verdoovende middelen, die voor den verbruiker de noodlottigste gevolgen na zich kunnen slepen. En juist daarom ook, omdat hij bij ervaring het misbruik kent dat van geneesmiddelen en vooral van kwakzalversmiddelen wordt gemaakt, sluit hij zich aan bij de bestrijders der kwakzalverij.

Zoo gaat het ook met de geneesheeren. De beschuldiging dat alleen de vrees voor concurrentie, de angst om „klanten” te verliezen, dezen tot het lidmaatschap der Vereeniging drijft, is te beleedigend om er op te antwoorden.

Een geneesheer of apotheker, die zich bij de kwakzalvers aansluit, heeft trouwens meer kans om rijk te worden dan iemand voor wien elke kwakzalverij contrabande is.

Er is dus een groot onderscheid in de exploitatie eener apotheek, wanneer men die consciëntieus opvat, vergeleken met die, waar door middel der reclame „boeren en buitenlui” aangemoedigd worden tot voortdurend gebruik van geheime geneesmiddelen.

Het is ernstig te betreuren dat ontwikkelde personen, willens en wetens, medewerken om waardelooze geneesmiddelen tegen enorm hoogen prijs aan den man te brengen. Zoo werd in „de Hofstad” van 17 Febr. de heer Ds. VAN GHEEL GILDEMEESTER, predikant te 's Gravenhage, genoemd als betrokken te zijn bij de Sanguinose, het zoo hoog geroemde geneesmiddel tegen verzwakking en speciaal aanbevolen voor kinderen, die aan Engelsche ziekte lijden. Uit vertrouwde bron is mij gebleken, dat „de Hofstad” goed op de hoogte was. Ik ben in het bezit van gegevens, waaruit blijkt dat de zoon van Ds. VAN GHEEL GILDEMEESTER financieel betrokken is bij de firma van Dam & Co. De predikant heeft steeds een werkzaam aandeel genomen in de exploitatie van het geheimmiddel. Hem werd de raad gegeven, ten einde het geneesmiddel te rehabiliteeren en de voortreffelijke eigenschappen daarvan te bewijzen, de samenstelling bekend te maken. Hieraan kon echter geen gevolg gegeven worden, omdat dan iedereen het zoude kunnen namaken, daar de uitvinding niet door een patent beschermd kan worden. De financieele belangen der firma van Dam staan dus op den voorgrond, de genezing van talrijke kinderen die aan rachitis lijden, is bijzaak.

Van mijn standpunt die zaak beschouwende, onderschrijf ik in geenen deele wat door Ds. VAN GHEEL GILDEMEESTER c. s. verkondigd wordt. Ik zie volstrekt niet in, dat Sanguinose een heilzaam geneesmiddel is, en blijf koud voor de wijze waarop, en de kostbare toestellen waarmede de *Vinum Sanguinosum in vacuo* bereid wordt. Het is de gewone humbug van alle kwakzalvers, een predikant onwaardig! Door het gerechtelijk onderzoek van den heer VECHTMANN is bewezen, dat Sanguinose bestaat uit wijn van een hoog alcohol-gehalte, geheel in samenstelling overeenkomende met Californischen wijn, door een wijnhandelaar te 's Gravenhage, leverancier der firma van Dam & Co., à f 0.70 per fl. in den handel gebracht, met de bestanddeelen van gentiaanwortel. Dit praeparat dat ongeveer 14% alcohol bevat wordt aanbevolen bij kinderen die aan Engelsche ziekte lijden! Door den chef-apotheker van de centraal-apotheek is dit zoo hooggeroemde en door verschillende attesten aanbevolen geneesmiddel van zijn hoog standpunt gerukt en tot een versterkend en bloedvormend middel van zeer twijfelachtigen aard verlaagd. Sic transit gloria!!

Eene voorname oorzaak, zeker de voornaamste, dat de Vereeniging tegen de Kwakzalverij niet meer succes heeft gehad, hebben wij te danken aan de pers. Dagelijk vinden wij bijna in alle dag- en weekbladen in 't ooglopende advertenties en reclameberichten van talrijke geheimmiddelen. Verschillende dankbetuigingen, dikwijls voorzien van portretten van herstelde patiënten zien wij geregeld onder de reclameberichten à 50 Cts. per regel opgenomen. Het grootste publiek begrijpt niet dat die berichten geplaatst worden voor rekening van den kwakzalver zijne agenten daarvoor de gegevens hebben 'd. In verschillende illustraties worden der-

gelijke reclames, door de uitgevers daarvan, zeker à raison van ettelijke guldens, gelegd, zooals b.v. bij *Eigen Haard* met Sanguinose heeft plaats gehad. Meermalen worden b.v. in weekbladen dergelijke reclame-berichten onder het redactioneel gedeelte opgenomen, zooals b.v. in de *Wereldkroniek*, waardoor het publiek in den waan wordt gebracht, dat die aanbeveling van de redactie van het tijdschrift uitgaat. Het persoonlijk belang van de uitgevers van dag- en weekbladen treedt hier te veel op den voorgrond. Herhaaldelijk heeft de redactie van het Maandblad hare voorlichting gratis aangeboden, doch naar ik meen met weinig gevolg. Alléén een wettelijk voorschrift dat geneesmiddelen niet mogen geadverteerd worden met vermelding van de ziekten waartegen zij dienstig heeten te zijn, dus zonder eenige aanwijzing daaromtrent, kan tot het gewenschte doel leiden.

Reeds 35 jaar geleden werd bij de openbare behandeling der geneeskundige wetgeving door verschillende leden der 2e Kamer bij den Minister er op aangelongen, de kwakzalverij zooveel mogelijk te beteugelen. Zelfs noemde Dr. IDERDA de kwakzalverij: *oplichterij*, wat door Minister THORBECKE geheel onderschreven werd.

Bij de toelichting van het wetsontwerp op de geneeskunst van 1862 erkende de Regeering dat het debiet van geheime geneesmiddelen op oneerlijke wijze bevorderd wordt door overdrevene, onware aanbevelingen en door aanwijzing der ziekte-toestanden, waarin zij hulp zullen aanbrengen. Het is eene ongeoorloofde speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek, die het raadzaam is strafbaar te stellen. Het is daarenboven uitoefening der geneeskunst, want de aankondiging strekt om een bepaald geneesmiddel aan te raden tot genezing van een zekelijken toestand. Gedurende dat ruime tijdsverloop is echter van Regeeringswege zeer weinig gedaan om de kwakzalverij eenigermate te beperken. Sedert dien tijd echter is de kwaal met den dag toegenomen, het aantal geheime geneesmiddelen en het gebruik daarvan schrikbarend vermeerderd, het optreden van z.g. wonderdokters steeds brutaler, en het vertrouwen van het lichtgeloovige publiek in die personen steeds groter geworden. Openlijk verkondigen die specialiteiten plaats, dag en uur wanneer zij te consulteren zijn. Zoo wij ik op de volgende advertentie, voorkomende in de *Haagsche Courant* van 28 Juni 1899:

P. VAN BIJSTERVELD,
Scheikundige,

Specialiteit in Uroscopie,

is met den WelEdeLZGel. Heer T. G. LANG, Genees-Heel- en Verloskundige, dagelijks te Rotterdam, Oppert 97, te consulteren.

Het is bekend dat die BIJSTERVELD destijds z.g. drogist te Vlaardingen was, vóór dien tijd reiziger in drogerijen en verfwaren, vroeger apothekers-loopjongen, dezer dagen door Dr. VAN DER MIJLE, arts te *Groot Ammers*, openlijk beschuldigd is, de oorzaak te zijn van den dood eener vrouw, die door hem behandeld is geworden. Begaat iemand een manslag met of zonder voorbedachte rade, steeds wordt hij tot gevangenisstraf veroordeeld. De kwakzalvers echter door wier schuld zoo velen in 't ongeluk worden gestort, blijven ongestraft en zien met den dag hun praktijk en het vertrouwen in hen toenemen, niettegenstaande volgens art. 3 der wet regelende de uitoefening der geneeskunst, alléén de geneeskundige in het openbaar mag aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, terwijl, bij overtreding, in art. 18 daarop 3 maanden tot een jaar gevangenisstraf en eene geldboete van f 75—f 300 te zamen of afzonderlijk gesteld is. Die kwakzalvers dekken zich nu door de hulp in te roepen van een gediplomeerd geneeskundige, die daardoor gevaar loopt zijn ambtseed te schenden, waarop bij art. 272 van het wetboek van strafrecht eveneens gevangenisstraf is gesteld. — Ik vertrouw echter dat onze tegenwoordige Regeering, die toont een open oog te hebben voor de openbare gezondheidsbelangen, binnen een niet al te lang tijdsverloop ook hier handelend zal optreden. Van harte hoop ik, dat spoedig de indiening van eene wet tegen de kwakzalverij niet meer tot de pia vota zal behooren en door de volksvertegenwoordiging aangenomen zal worden.

Berichten.

Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gehouden te Amsterdam, den 26 Juni 1900.

De Voorzitter, de heer J. M. VAN ELK, opende de niet druk bezochte vergadering met een korte toespraak, waarin hij wees op den toestand der Vereeniging die gunstig was en op de vermeerdering van leden, vooral onder de geneesheeren en tandmeesters, zeker een gevolg van de, in dit jaar, genomen maatregel om aan deze heeren, gedurende zes maanden, een exemplaar van het Maandblad ter kennisneming toe te zenden. Hij besprak vervolgens den strijd tegen Sanguinose, voor de aanwending van welk middel een geestelijke in den Haag zich zeer warm maakt, en het optreden van personen, die zich tegenwoordig als geneeskundigen opwerpen, zonder daartoe bevoegd te zijn, zooals het Boertje van Staphorst, de Haas en van Bijsterveld.

Hij herdacht verder de ziekte van den heer G. B. SCHMIDT en vond daarbij aanleiding een woord van hulde te brengen aan den tegenwoordigen Secretaris-penningmeester, den heer WIJNNE, voor de wijze waarop deze, gedurende de ongesteldheid van den heer SCHMIDT en na dien tijd voor de belangen van de Vereeniging was opgetreden.

Daarna deed de Secretaris-penningmeester eenige mededeelingen omtrent het ledental, dat op 't oogenblik ongeveer 750 bedraagt — doch waarvan, zooals ieder jaar, nog wel enkelen zullen afvallen wegens het niet betalen der contributie — en omtrent de financiën. Er bleek een batig saldo van ruim f 350 te zijn.

Het Verslag der vorige algemeene vergadering, gehouden in October 1899 (Berichten no. 43) en het Jaarverslag over 1899 (Berichten no. 44) werden onveranderd vastgesteld; het laatste, na het verstrekken van eenige inlichtingen.

Door de Commissie belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1898 en 1899, werd bij monde van den heer Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF geadviseerd die rekening goed te keuren onder dankbetuigingen aan den Secretaris-penningmeester en aan den heer en mevrouw SCHMIDT, welke laatste, in den eersten tijd van de ziekte van haren echtgenoot, de zaken der Vereeniging met veel toewijding heeft behartigd.

De Vergadering vereenigde zich met dit advies. Tot leden van de Commissie voor het nazien der Rekening en Verantwoording over 1900 werden benoemd de heeren VAN BALEN BLANKEN te *Sijbecarspel*, Mr. VAN OS te *Amsterdam* en PROVO KLUIT te 's Gravenhage.

Alsnu was aan de orde de benoeming van twee leden in 't Bestuur, ter vervanging van de heeren Mr. VAN BLOMMESTEIN en SCHMIDT, die bedankt hadden.

Uit de aanbeveling van het Bestuur (zie ons vorig no.) werden met bijna algemeene stemmen gekozen de heeren Mr. H. MASSINK en J. VAN RIEL te *Amsterdam*, die zich de benoeming lieten welgevallen.

Ter vervulling van de vacature op 31 Dec. a. s. ontstaende wegens de periodieke aftreding van Dr. H. BURGER, werd met bijna algemeene stemmen gekozen Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF te *Amsterdam*, die zich ook bereid verklaarde in 't Bestuur zitting te nemen.

Na afloop der verkiezingen bracht de Voorzitter een woord van dank aan de afgetreden en aftredende bestuursleden, in de eerste plaats aan den heer G. B. SCHMIDT, die wegens ongesteldheid het terrein moest verlaten, waarop hij ongeveer 12 jaren in de voorste rijen had gestreden met alle kracht, die in hem was. Hij heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt tegenover de Vereeniging, weshalve het Bestuur voorstelde hem het *eerlidmaatschap* der Vereeniging aan te bieden.

Onder toejuiching nam de Vergadering dit voorstel aan.

Ook aan Dr. H. BURGER werd dankbaar hulde gebracht voor den steun, dien hij, in velerlei opzichten, aan de Vereeniging heeft bewezen.

Bij de bespreking van de middelen, die tot bevordering van het doel der Vereeniging konden bijdragen, werden vele wenken gegeven over verschillende zaken. De gratis-verspreiding van het Maandblad in 't algemeen, vooral ten platte lande — en die aan de geneesheeren — werden besproken, het standpunt van de Vereeniging tegenover de ingediende Gezondheidswet te berde gebracht, en nog enkele punten van huishoudelijke aard aangeroerd.

Wegens de belangrijke mutatie in het Bestuur vond de Voorzitter het beter deze zaken eerst in een bestuursvergadering te bespreken, waarmee de vergadering zich vereenigde, de afdoening aan de prudentie van het bestuur overlatende.

Door den Voorzitter van de afdeling „Amsterdam”, den heer VAN RIEL, werd ten slotte aan het Bestuur en aan de redactie van het Maandblad dank gebracht voor hunne bemoeiingen ten bate der Vereeniging in 't afgelopen jaar, en daarna de vergadering door den Voorzitter gesloten.

De handel in z. g. geneeskrachtige, galvanische toestellen verboden.

* Bij ministerieele beschikking van 3 December 1899 is, op grond van het advies van den Oppersten Gezondheidsraad, in Oostenrijk en Hongarije verboden de handel en de invoer van alle zoogenaamde galvanische apparaten, gewoonlijk bestaande uit koper en zink en aanbevolen tegen allerlei kwalen en gebreken, onverschillig onder welke benamingen zij mochten worden aangeboden, als galvanische kruizen, ringen, kettingen, gordels, horloges, schoenzolen enz. enz.

Het geschenk van de rijke dame. — Reeds meermalen, en laatst nog in het nummer van April j.l., hebben wij de aandacht gevestigd op een advertentie van NICHOLSON, aldus luidende:

„Eene rijke dame, welke genezen is van hare doofheid en gedommel in de ooren door de Artificieele Oortrommels van het Instituut Nicholson, heeft aan haar Instituut de somma van 20.000 francs gegeven, opdat alle doove menschen die geene middelen hebben, zich de oortrommels kosteloos zouden kunnen verschaffen.”

Het *N. J. Med. Journal* vestigt er nu de aandacht op, dat in de *Cronica Medica* van Lima, Peru, een dergelijke advertentie in bijna gelijkluidende woorden voorkomt, waarbij hetzelfde geschenk ten deel is gevallen aan het instituut van Dr. BLANK te New-York, omdat die ongenoemde dame door de oortrommels van dien Dr. BLANK zoo goed genezen is.

Wonderlijke overeenkomst; welk Instituut is thans aan de beurt?

Een gevaarlijk geneesmiddel. — Een zekere dr. RASTINEUF te Parijs meende een levens-elixer te hebben uitgevonden, een drankje, waarmee hij oude menschen weer jong, en jonge menschen de eeuwige jeugd kon geven. Hij was zoo vast overtuigd van de gunstige werking van zijn elixer, dat hij zijn oude moeder een goede hoeveelheid onder de huid in den arm inspoot. Om haar te toonen, dat er niets schadelijks in de vloeistof was, nam hij eerst zelf een inspuiting. In weerwil van alle tegengiften stierf de oude vrouw onder vreeselijke pijnen na drie dagen, en een dag later de dokter zelf ook. (*Nieuwsbl. v. Nederl.*)

Bij den Wonderdokter.

(Ingezonden.)

Onlangs liep ik op een mooien lentedag de stad door, ten einde mij te vergewissen van eenige zaken en feiten welke op het gebied der journalistiek van groote waarde zijn.

Op mijn wandeling een vriend ontmoetende, kwam ons gesprek zoo toevalliger wijze op den Wonderdokter A. J. DE HAAS.

„Ben je wel eens bij een wonderdokter geweest?” „Nee, was mijn antwoord!” Hoe vraag je dat zoo.” „Welnu, heb je dan niet in den laatsten tijd van de Haas gehoord?” „Nee, wat is er met hem?” Wel, dat is leuk om te zien, zooveel menschen als er bij hem terecht komen!”

„Maar mijn beste vriend,” zoo sprak ik, „je zult toch niet meenen dat DE HAAS beter is dan een arts?” Nog eenige dagen geleden zag en vernam ik, hoe een 8 jarig knaapje bijtijds uit zijne handen werd gered! Een spoedige operatie in een der zoo prijzenswaardige ziekenhuizen hier ter stede was noodzakelijk; en gelukkig liep dit goed af, anders was het kind wellicht niet meer te genezen geweest!”

Een paar dagen hierna las ik in het Maandblad uitgeg. door de *Vereeniging tegen de Kwakzalverij* (Maart 1900) een aardig artikelje getiteld: „*Het Boertje van Staphorst*,” en ik besloot eens een kijkje te gaan nemen bij een der eerste zittingen van den wonderdokter, die Donderdags van 3—8 uur zitting houdt in een keukentje van een benedenhuis van perceel in de D steeg hoek D gracht te L ! Dat dit kijkje niet anders mogelijk was dan door een of andere kwaal te fingereen en zich een weinig te grimeeren en te maskeeren, laat zich best begrijpen, trouwens aan een interview zou zich de Heer DE H., zooals ik uit goede bron vernam, toch niet onderwerpen. Als werkman gekleed, in boezeroen en pilow broek en wat meer bij die uniform behoort, ging ik precies om 1 uur de wachtkamer in bovengenoemd perceel binnen, waar reeds zestien personen zaten, waaronder ik personen van allerlei rang en stand opmerkte.

Te drie ure verscheen de dokter (?) met een zuster en stelden zij zich voor het publiek beschikbaar. Door No. 1 met luider stem door den portier-buffetmeester te laten oproepen om voor den „*Wonderstoel*” te verschijnen begon de wekelijksche zitting.

Om 3 ure ach hoe benauwd werd het mij om het harte, zaten en stonden er in het wachtkamertje en in den gang niet minder dan 42 personen. Dit gezelschap bestond uit 26 vrouwen, waaronder 3 „dames” en 3 visschersvrouwen en een zuigeling, dat bij nader onderzoek ook tot het vrouwelijk geslacht bleek te behooren. De mannen waren niet groot in aantal, slechts één dozijn.

Een akelig klein kamertje dient voor wachtsalon, nauwelijks 30 personen kunnen er in en vraag dan niet hoe? De temperatuur is balsemiek, benauwd, om ziek van te worden als men het al niet is!

Achter de neergelaten gordijnen vermaakt zich de Leidsche straatjeugd met tegen de ruiten te tikken! En ziet ter oprissing is het schoorsteenmanteltje ingericht als buffet. Bier, sigaren en koekjes zijn te krijgen. Het rooken is geoorloofd en vraag nu dientengevolge niet, wat voor heerlijke havannageur hier kosteloos is te genieten. Het aantal bijgeloovige menschen wordt steeds grooter, zoodat in 't vervolg de séances hier in onze sleutelstad iederen Donderdag van 11 uur des voormiddags af tot des avonds laat zullen worden voortgezet! Ach, die arme patiënten, als er tenminste niet een luchtgat wordt gemaakt in de wachtkamer, anders zal gewis iedere zitting vele ongelukken veroorzaken, voornamelijk „*flauwen*”!

Al pratende, soessende en luisterende en van tijd tot tijd eens op mijn horloge kijkende, dat diep in mijn boezeroen was verborgen, werd het 's avonds ruim 8 uur, toen ik de eer genoot in de consultatiekamer te worden toegelaten, ten einde genezen te worden van de kwalen die door mij werden gefingeerd. Stel u voor een gewoon tafeltje van een M², vol met fleschjes; terwijl een carbol of jodiumlucht de neusorganen op aangename wijze streelt!

„Ga zitten, wat scheelt jou! Ben je ziek?” klonk het met grove stem van uit den hoek alwaar hij zat, een oud man van ongeveer 60 à 70 jarigen leeftijd, in het zwart gekleed! Doordringende, donkere oogen, spichtig, bleek gelaat, grijs in de hoogte staand haar, dito gekleurde bakkebaard en snor: = „*De Wonderdokter!*” —

En ziet, aan de andere zijde van het tafeltje daar stond:, „eene juffrouw,” als ik mij goed herinner in een grijs japonnetje, een innemend uiterlijk, beschaafde stem, terwijl een glimlach, naar het schein, door haar niet bedwongen kon worden! Waarlijk een contrast! Links de ouderdom op zijn horloge kijkend, rechts de jeugd met haren arm op de deurknop leunend, terwijl zij mij strak in het gelaat keek!

„Ben je dikwijls duizelig?” En toen werd mijn poeder al klaar gemaakt, Ja mijnheer! En dan heb ik ook zoo'n last van verstoppingen en het zuur, en van oprispingen in de maag! „Ook verstoppingen?” „Ja mijnheer.” „Neem je nooit olie in?” „Nee, mijnheer!” „Ik heb vooral last van die oprispingen!” In dien tijd wordt het poeder uit een mortier in de doos gedaan! „Ben je al bij veel van die dokters geweest?” „Ja, mijnheer!”

„Bij welke?” „Ja, bij vele, in Duitschland en elders ook, maar die weten er schijnt het niet veel van!” *) „Nee, dat is zoo!” Ik zal jou wel beter maken, hier, dat is voor jou, drie maal daags wat innemen en over 14 dagen terugkomen, weet je dat goed!?” „Ja mijnheer, maar heeft U den volgende Donderdag geen zitting?” „Nee, dan is het schoonmaak!” Enfin! Na mijne complimenten gemaakt en beleefdsten dank betuigd te hebben verliet ik dankbaar, naar de frische avondlucht snakkende, het atelier!

Of de poeder, bestaande uit minstens 3 bestanddeelen, namelijk uit steranijs, magnesia en sennebladen, door mij zal worden ingenomen, een gezond mensch gezond zal doen blijven, — of een zieke zal genezen, staat nog te bezien!

En zoo liep ik al mijmerende met mijn doos in de hand de D steeg uit en het R burg op, gedachtig aan het groote levenswoord, eenmaal gesproken: „Het karakter van een geneesheer is de diamant die afstraalt op de wetenschap, gelijk de zon op de wingerdtrossen.” L.

(*) Hiermede een excuus aan H. H. Doktoren welke dit stukje zullen lezen; deze woorden zijn niet gemeend! — Het was slechts om een antwoord te doen.

Het alcoholgehalte van Sanguinose.

Door de fabrikanten van dit praeparaat is aan verschillende bladen een stuk gezonden, dat wij in hoofdzaak hier laten volgen, niettegenstaande de opname in ons blad, om begrijpelijke redenen, niet is verzocht:

„In de bekende rechtzaak voor het Kantongerecht alhier, is door den scheikundigen expert gerapporteerd, dat de Sanguinose een alcoholgehalte hebben zou van 13,8 pc. Dit bevreesde ons eenigszins, dewijl in ons bezit eene analyse is, door denzelfden scheikundige geleverd 5 April j.l., waarin

een alcoholgehalte van 12,5 pc. wordt geconstateerd.

Na onderzoek is het geval ons opgehelderd: de Sanguinose, thans onderzocht, was reeds in de maand Maart j.l. gekocht in de Centraal-Apotheek „de Ooievaar”. Sinds dien hebben wij ons beijverd, het alcoholgehalte nog steeds te doen dalen; en thans is in ons bezit eene analyse door den heer Hofman, Schenkweg 14, alhier, die in de Sanguinose den 26 Mei j.l. aan alcoholgehalte gevonden heeft 10,9 pct.

Intusschen M. d. R., verreweg de meeste lezers weten niets van alcoholpercentage in rooden wijn; zoo hebben wij o. a. al de bewering gehoord, dat „goede roode wijn in 't geheel geen alcohol heeft”, en dat „goede roode wijn maar 5 pct. alcohol houdt”.

Welnu, ziehier eenige cijfers:

Eenvoudige Bordeaux heeft 10,5 tot 12 pct.;

Portwijn heeft 18, 20, soms zelfs 23 pct.;

De Nederlandsche pharmacopae schrijft voor de dusgenaamde vina medicata, een alcoholgehalte voor van 12 tot 16 pct.

Gesteld dus al, dat de Sanguinose 13 pct. had, wat zou dat dan nog? Of mag een geneesmiddel 16 pct. hebben, en een versterkingsmiddel geen 13 pct.?

Bovendien: dit euvel is reeds verholpen! Onze Sanguinose heeft tegenwoordig niet meer dan 10,9 pct.

De analyses zijn bij ons voor ieder belangstellende ter inzage”.

Dat lijkt zoo eenvoudig, „dit euvel is reeds verholpen!” maar, bij een beetje nadenken, zal men toch tot de volgende vraag komen: Sanguinose heet getrokken te zijn uit een groot aantal kruiden; is 't nu onverschillig of die uittrekking geschiedt met een wijn van 13,8 pct. of met een wijn van 10,9 pct. alcoholgehalte?

Wordt op die wijze hetzelfde praeparaat verkregen, dat vroeger met zooveel ophef werd aangekondigd?

Of komt de samenstelling van het praeparaat er minder op aan?

De in 't bovenstaand stuk bedoelde scheikundige, de heer J. R. VECHTMANN heeft in het *Vaderland* daarop geantwoord. Aan dat antwoord, te groot om 't geheel en al op te nemen, ontleenen wij het volgende, dat een eigenaardig licht over de zaak verspreidt, ook ten opzichte van den heer Gheel Gildemeester:

„Ik stel er prijs op te verklaren, dat ik nimmer op verzoek van de firma Van Dam & Co. noch op dat van Van Dam of zijn Co., afzonderlijk, sanguinose heb onderzocht.

Wat de firma Van Dam & Co. er nu toe brengt van een andere door mij verrichte analyse te spreken, kan ik gelukkigwijze voldoende ophelderen.

Den 14^{en} Juni jl. den dag waarop de sanguinose-zaak voor het Kantongerecht alhier behandeld is, ontving ik des namiddags een bezoek van de heeren Gheel Gildemeester, predikant alhier, en Van Dam, lid van de firma Van Dam & Co.

De heer Gheel Gildemeester, die het woord voerde, beweerde tijdens dat bezoek, dat het door mij in de onderzochte sanguinose gerapporteerde hooge alcoholgehalte niet juist kon zijn, en vertoende mij als grond voor die bewering twee rapporten van door mij verrichte analyses, in één waarvan een lager alcoholgehalte was geconstateerd.

Wat hiervan waar is kan blijken uit het volgende: Rapport no. 1, gedateerd 26 Maart 1900, had betrekking op een monster Californischen wijn, waarin ik op verzoek van een wijnhandelaarsfirma hier ter stede alleen het alcoholgehalte bepaald heb. Dit alcoholgehalte bedroeg 13,8 pct.

Rapport no. 2, gedateerd 5 April jl., had betrekking op het onderzoek van een monster rooden wijn, dat mij ter onderzoek werd overhandigd door een persoon, die verklaarde te komen namens den heer v. Beusekom, te Leiden. Het rapport van dat onderzoek zou worden afgehaald. Van dat monster, dat mij in voor een volledig onderzoek onvoldoende hoeveelheid was ter hand gesteld bepaalde ik eenige cijfers, nl. alcoholgehalte, extract- en vetgehalte. Het alcoholgehalte van dat monster rooden wijn bedroeg 12½ pct. Aan een verzoek mijnerzijds om een grotere hoeveelheid van het monster voor een meer volledig onderzoek is niet voldaan.

Het dd. 5 April door mij verrichte onderzoek van een monster rooden wijn heeft dus geenerlei betrekking op sanguinose, die voor de firma Van Dam & Co. door mij zou verricht zijn.

Hoe de heer Gheel Gildemeester in het bezit kwam van bovengenoemde rapporten is mij niet gebleken.

De heer J. Hofman, apotheker en scheikundige alhier, heeft mij gemachtigd mede te deelen, dat hij eveneens voor een zich noemenden v. Beusekom een onderzoek van een monster rooden wijn had verricht. In het daarvan gegeven rapport heeft de heer H. gewezen op het voor gewone rooden wijn vrij hooge extractgehalte. Later werd hem medegedeeld, dat het door hem onderzochte monster roode wijn „sanguinose” zou geweest zijn, waarop door hem aan zijn rapport werd toegevoegd, „dat het door hem gevonden hoogere extractgehalte wel afkomstig kon zijn van kruiden, waarmede de

wijn in aanraking zou kunnen geweest zijn, ook in verband met den eenigszins bitteren smaak, die hij aan het onderzochte monster had waargenomen." Dat hij sanguinose zou onderzocht hebben was hem overigens uit niets gebleken."

Dames, de beste klanten.

† Zij weten wel, waar zij zijn moeten, de kwakzalvers, hun helpers en depothouders; bij de ernstige zieken speculeeren zij op de orgeneeslijkheid van vele kwalen, als tering in vergevorderden staat, vallende ziekte, kanker zonder operatie of op schaamte en geheimzinnigheid, zooals bij ware of vermeende geslachtsziekten.

Een andere categorie schermt met mooie woorden als natuur-geneeskunst en dergelijke of verblindt de menigte met voor de meesten onbegrepen krachten als electriciteit, galvanisme enz.

Een zeer groote klasse van geheimmiddelkramers komt bijeen op een nooit afgejaagd veld, namelijk de vrouwelijke ijdelheid.

Zij brengen middelen om de haren te verven naar verkiezing, om het uitvallen te voorkomen, om de teint te verbeteren en roode vlekken te verdrijven of puistjes weg te nemen; om de buste steviger of de taille meer elegant te maken; om vermagering te voorkomen en het dik worden te beletten, alles even onfeilbaar, en tien voor een, waarschijnlijk omdat zoo'n enkel onfeilbaar middel al spoedig zou uitverkocht zijn. 't Is inderdaad verwonderlijk, hoe oud en jong zich in de luren laat leggen door altijd weer dezelfde beweringen, niettegenstaande elk harer kan ervaren, dat al die middeljes niemandal helpen om den onvermijdelijken voortgang van den tijd tegen te gaan en ieder op haar tijd mager of dik, al naar haren aanleg, grijs en oud te maken naar den loop der jaren.

Er moet ontzaglijk veel verkocht worden van al die watertjes, smeerseltjes, poedertjes en pastiljes om de schoonheid en de jeugd zoogenaamd te bewaren, anders was het de kappers, modisten en depothouders onmogelijk bij voortdoring op zulk een uitgebreide schaal te adverteeren.

Dezer dagen kwam ons een ook in Nederland veel gelezen modejournaal in handen: *la mode nationale*, iedere week verschijnende; in het laatste nummer kwamen 45 advertenties voor, waarvan 2 over naaimachines en 1 over handwerkjes; de overige 42 groot en klein, met en zonder illustraties en attesten, waren alle specialité's tot verbetering van den een of anderen lichaamsvorm of tot verhooging der schoonheid; 't was dus wel niet alles ijdelheid, maar toch op drie na. Waarlijk, de feministen zullen zich nog veel zorg en moeite moeten getroosten om haar zusters, voor wie zulk een tijdschrift wekelijksche lectuur is, tot wijsheid te brengen.

Rechtszaken.

Sanguinose.

In de strafzitting van het kantongerecht in den Haag werd 14 Juni voortgezet de behandeling van de vervolging ingesteld tegen den chef-apotheker van de centraal apotheek de Ooievaar aldaar, wegens het in voorraad hebben van sanguinose zonder dat op de verpakking de wijze van bereiding was vermeld, een vereischte, indien het geneesmiddel niet voorkomt in de Nederlandsche pharmacopee, hetgeen met sanguinose het geval is.

Men herinnert zich (zie ons vorig no.) dat de beklagde beweerde dat de sanguinose geen geneesmiddel is, doch slechts een versterkend en bloedvormend voedingsmiddel.

Met een scheikundig onderzoek te dier zake werd door den kantonrechter belast de apotheker-scheikundige, de heer Vechtman Jr., wiens rapport ter terechtzitting werd voorgelezen.

Uit dat stuk blijkt, dat voor de bereiding van vinum sanguinosum is gebruik gemaakt van een goedkoop rooden wijn, met zeer hoog alcoholgehalte, welke de meeste overeenkomst vertoont met een à 70 cent per flesch in den handel gebrachten Californischen wijn. De hoeveelheden kruiden, voor sanguinose gebruikt, kunnen niet groot zijn, maar zoo er in werkelijkheid een groote hoeveelheid plantendeelen in gebracht is, dan zijn deze zoo onkundig met den wijn in aanraking gebracht, dat deze slechts weinig daaraan heeft kunnen uittrekken.

Van in plantendeelen voorkomende bitterstoffen zijn alleen de bestanddeelen van gentiaanwortel kunnen worden aangetoond. (*)

(*) Dit rapport stemt geheel overeen met dat van den heer J. van Riel, opgenomen in ons Maandblad van Februari j.l. Red. Mbl.

Ten slotte bleek dat er geen stoffen zijnaange troffen, die dit product als voedingsmiddel kunnen doen beschouwen.

Tegen deze conclusiën ontwikkelde de beklagde verschillende bezwaren, o. a. dat niet met voldoende zekerheid door den deskundige de aanwezigheid van gentiaan zou zijn aangetoond, dat buitendien twijfel gerechtvaardigd is of de deskundige volkomen gereinigde utensiliën had gebruikt voor zijne proefnemingen, zoodat de mogelijkheid niet buitengesloten is dat de gevonden gentiaan tijdens het scheikundig onderzoek zich met de sanguinose kan hebben vermengd. Maar in hoofdzaak kwam bij op tegen de conclusie dat de sanguinose geen voedende bestanddeelen zou bevatten wegens afwezigheid van eiwit-, melk- of vleeschstoffen. Deze toch zijn niet de universeele voedingsstoffen, er zijn nog verscheidene andere en wijn op zich zelf bevat reeds voedende bestanddeelen. Hij hield overigens vol dat vinum sanguinosum geen geneesmiddel is, omdat het niet tot genezing of verzachting voor ziekten wordt gebruikt. De bewering dat 't als geneesmiddel moet beschouwd worden omdat het een stof bevat, de gentiaan, die als geneesmiddel gebruikt wordt, gaat niet op, want gentiaan komt óók voor in het elixer waarvan in de koffiehuisen en elders een „bittertje" wordt gereed gemaakt en een borrel wordt toch niet als geneesmiddel verkocht.

De ambtenaar van het openbaar ministerie, mr. van Harencarspel, betoogde, tegenover de omschrijving van een geneesmiddel door beklagde, dat als zoodanig te beschouwen is een middel, dat gebruikt of bestemd wordt om genezing aan te brengen aan iemand die niet normaal is. Nu wordt in de circulaire, waarin sanguinose wordt aangeprezen, dat middel aanbevolen voor „mensen die lijden aan zwakte en algemeenen verslappings-toestand", alzo aan abnormale personen. Het is dus wel degelijk een geneesmiddel.

Het verslag van den deskundige gaf Z.E. A. overigens aanleiding met nadruk te wijzen op het bedenkelijke van het zeer hooge alcoholgehalte van de sanguinose, omdat dit ook, blijkens de circulaire, bestemd is voor kinderen „die herstellende zijn van de Engelsche ziekte". De ambtenaar vroeg of beklagde, indien hij geweten had zulk een voor kinderen schadelijk middel in huis te hebben, zich voor de eer zijner eigen apotheek en voor die van den apothekersstand in het algemeen, niet twee malen zou bedacht hebben alvorens het aan te schaffen.

In verband met de subsidiaire verdediging van beklagde, dat het middel niet voorradig was in de apotheek, maar in een ander terrein of bergplaats, betoogde de ambtenaar dat elk deel van het huis eens apothekers, waar zich geneesmiddelen bevinden, deel uitmaakt van de apotheek. Hij vorderde f 10 boete.

Beklaagde gaf niet toe dat apotheek en bergplaats over één kam mogen worden geschoren, want in de wet op de artsijbereidkunde wordt tusschen beide zaken onderscheid gemaakt.

Op verzoek van den kantonrechter verklaarde de heer Vechtman dat hij het onderzoek verricht heeft met volkomen reine hulpmiddelen en overigens de reactiën verricht heeft naar de beste bronnen die daarvoor gelden.

Bij de uitspraak op 28 Juni werd beklagde veroordeeld tot f 10 boete.

De kantonrechter overwoog o. a., dat het bij de beantwoording van de vraag of een zelfstandigheid is een geneesmiddel niet aankomt op den aard dier zelfstandigheid maar op de bestemming en het gebruik daarvan; dat blijkens beklagde's erkentenis de flesch sanguinose is afgeleverd gewikkeld in een papier, bevattende een gebruiksaanwijzing en tevens een aanbeveling, zullende de sanguinose dienen in geval van zwakte of algemeene verslapping en luidende de gebruiksaanwijzing 2 à 3 maal per dag een eetlepel; dat uit deze gebruiksaanwijzing en aanbeveling blijkt, dat sanguinose is een geneesmiddel in den zin der wet; dat in de Nederlandsche pharmacopoea (3°. uitgave) een geneesmiddel, genaamd sanguinose, niet voorkomt.

Omtrent de verdediging van beklagde, dat hij de sanguinose niet in de apotheek zelf voorradig had, overwoog het vonnis, dat de wet onder het woord apotheek niet slechts verstaat den voor het publiek toegankelijken winkel, doch ook de daaraan grenzende lokaliteiten, die de apotheker tot uitoefening van zijn bedrijf bezigt en dus de kelder, vooral waar die dient om ter aflevering gereedstaande geneesmiddelen (gelijk de flesch sanguinose) koel te bewaren, zeker is een deel der apotheek, te meer waar die kelder onder den winkel gelegen is en zelfs daarmede door een luik in gemeenschap staat.

Tegen deze beslissing wordt hooger beroep ingesteld door den veroordeelde. (N. R. Ct.)

De rechtbank te Amsterdam heeft A. v. TUYL wegens het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen i. c. Kina-

druppels, veroordeeld tot betaling eener geldboete van f 25, bij niet betaling te vervangen door vijf dagen hechtenis.

De veroordeelde is in hooger beroep gegaan.

(Telegr.)

(Vermoedelijk is met „rechtbank" wel het „kantongerecht" bedoeld. RED.)

Weer een wonderdokter. Tegen J. W. te Suameer is een dubbele strafrechtelijke vervolging ingesteld: 1o wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, 2o wegens laster. Hij heeft n.l. een vrouw als toovenaar aangewezen, waardoor haar nering verliet. (Telegr.)

Ter overneming. (*)

Iets over Pinkpillen!

Weet gij wel, dat deze Pillen reeds lang door Mevrouw Alblas—Sorber, apotheker te Utrecht en den heer G. B. Schmidt, apotheker te Amsterdam onderzocht zijn en dat zij bleken overeen te komen met de bekende Blaudi-pillen, doch onvoldoende van gehalte en zeer slecht bereid?

Zestig goede Blaudi-pillen worden gaarne door ieder apotheker voor 60 cent afgeleverd. Waarom betaalt gij dan aan Buitenlanders f 1.75 per 40 stuks, en aan de Volksapotheek, 70 Jonkerfransstraat te Rotterdam, f 1.20 per 60 stuks!?

(*) Redacteuren van bladen, die gaarne het publiek, in zijn belang, voorlichten, doch in wier blad de zeker thans algemeen bekende advertentie van de *Rotterdamse firma* toch een plaats heeft gevonden, (op grond van het zoo dikwijls aangegeven motief dat Redactie en Administratie twee verschillende lichamen zijn) zullen zeker geen bezwaar maken de aandacht op het bovenstaand stukje te vestigen. Het algemeen belang wordt er door gebaat, wanneer het publiek van den inhoud kennis neemt.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. C. Alers, Chef Geneesk. D. der Zeemacht te Batavia.
Dr. A. Brester, arts te Delft.
Dr. A. E. ten Oever, „ „ Haarlem.
W. A. Groen, „ „ Goedereede.

Dr. P. te A. Wij danken u voor 't gezondene uit het *N. IJ. Med. Journal*, waarvan wij ten deele gebruik konden maken. 't Is aardig zooals die legateerende weldoenster de ronde bij de kwakzalvers doet.

K. S. te R. Uw adres in zake het gebruik van het *wij-waterbekken* en de andere stukken in dank ontvangen. Op de advertentie van Ds. Vosveld komen wij misschien later terug.

S. L. te 's G. Aan uw verlangen is voldaan.

W. F. d. C. te 's G. De gezonden advertenties in dank ontvangen.

Dr. J. J. P. H. te G. Het komt ons bij rijp nadenken beter voor de zaak voorloopig te laten rusten, zolang er nog geen reclame voor wordt gemaakt; gij kent het spreekwoord van de „slapende honden." Wij zullen haar echter niet uit 't oog verliezen.

Het drankje is onderzocht door Mevr. ALBLAS—SORBER te Utrecht en den heer A. J. WIJNNE te Middelburg. Het is een aftreksel van aloë met een bezinksel van *Bolus rubra*.

J. F. te H. De poeders zijn reeds in handen van twee deskundigen geweest, doch zonder resultaat. Waarschijnlijk is 't een of ander onkruid, dat langs den weg groeit. Wij zullen nog eens ons best doen, maar gij begrijpt zelf hoe moeilijk zulk een onderzoek wordt.

Dr. H. J. W. D. F. te R. In de laatste maanden is herhaaldelijk een en ander omtrent BUISTERVELD meegedeeld; zie ook dit no.

H. J. te A. Ons is door iemand, die 't weten kan, verzekerd, dat de apotheker J. C. KLOPPENBURG te Hoorn als verkooper van den *fistelpot van Klaas Ursem* optreedt.

— Het Tijdschrift voor Praktische Verloskunde in dank ontvangen.

— Het artikeltje over *Revalenta*, dat wij met genoegen ontvingen, in het volgend no.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 751.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: De elektrische toestellen van de Gebrs. De Alimonda.

Berichten: Eureka. — Een nieuwe geneeskundige te Amsterdam. — Een circulaire van v. Bijsterveld. — Weer eens iets over Reteau. — Medewerking van het Weekblad „De Reclame”. — Bestrijding van de kwakzalverij te Hamburg.

Grootere artikelen: Een woord over de Revalenta Arabica. — De „Wereldkroniek” en de „Oprechte Haarlemmerolie”. — Een goed reukwater tot een kwakzalversmiddel verlaagd. — Levenspillen.

Ingezonden: Over de „Médicine Nouvelle” en de kwakzalverij van Vincent te Grenoble.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Sanguinose.

De elektrische toestellen van de Gebrs. De Alimonda.

In de jaren 1894, '95 en '96 hebben wij in ons Maandblad de „electrische kuren van de Gebrs. De Alimonda” herhaalde malen aan een beschouwing onderworpen en, na dien tijd, de verschillende personen, die bij ons om inlichtingen aanklopten, trachten tevreden te stellen met toezending van een of meer van de nummers, waarin die beschouwingen voorkwamen. In de laatste maanden zijn intusschen de aanvragen om inlichtingen zóó talrijk geweest, (een bewijs dat dit zaakje nog al de aandacht trekt), dat wij ons genoodzaakt zien in dit no. op deze z.g. geneesmethode terug te komen.

Wij meenen de onderscheidene vragers het best te beantwoorden door hier te laten volgen een artikel, opgenomen in het Maandblad van 1895, en geschreven naar aanleiding van het verschijnen van een boek, getiteld: „Het menscheijk organisme en deszelfs genezing door middel van electriciteit,” door de Gebroeders DE ALIMONDA. Uit het Duitsch vertaald door D. KOUWENHOVEN, ambtenaar ter secretarie te Rotterdam.” Dit artikel luidt aldus:

„In een onzer vorige nummers hebben wij, naar aanleiding van een anonieme brochure, gesproken over de Electriche Kuren te Sagrado, van de Gebroeders DE ALIMONDA. Als vertaler dier brochure heeft zich thans bekend gemaakt de heer D. KOUWENHOVEN te Rotterdam, en wij verklaren gaarne dat ons destijds uitgesproken vermoeden, als zou de vertaler een werktuig der kwakzalversfirma zijn, sedert onjuist is gebleken. De heer K. is ongetwijfeld te goeder trouw geweest. Hij is, gelijk uit het „Naschrift” van het hierboven genoemde werk blijkt, een zenuwlijder in hooge mate, een „tobber”, die zijn genezing van een langdurige zenuwziekte meent te moeten danken aan een zelfbehandeling met ALIMONDA's toestel, en nu volerkentelijkheid, om ook anderen nuttig te zijn, zich aan de vertaling van het groote werk der ALIMONDA's heeft gezet.

Van die vertaling ligt één deel voor ons. Met allen eerbied voor de nobele drijfveeren van den vertaler, hopen wij van harte, zoowel voor hem als voor het publiek, dat de vertaling der beide andere deelen moge achterwege blijven. Één is meer dan genoeg!

De firma ALIMONDA geneest alle mogelijke kwalen op éénzelfde wijze. Hierbij wordt de eene pool van een elektrische batterij op den nek, de andere op de voetzolen van den patiënt geplaatst, en aldus een elektrische stroom door het lichaam geleid. Deze wonderstroom geneest, als gezegd, alle kwalen van welken aard ook. Ondoenlijk ze alle op te noemen; het zijn niet alleen zenuwziekten, verlamming en krampen, maar ook alle mogelijke infectieziekten: hondsdoelheid, pest enz., waarvoor deze electriseer-kuur uitmuntend is. Vergittingen worden er eveneens onschadelijk mee gemaakt.

Typhus is, in „ernstige gevallen”, reeds na 2 à 3 weken genezen, en dat wel zonder reconvalescentie! „Het is bepaald verbazingwekkend”, zeggen de schrijvers, „hoe spoedig acute ziekten gewoonlijk genezen; terwijl de patiënten bijna in 't geheel niet lijden en ook nooit gevolgkwalen achterblijven.” Is dat niet knap?

Een cholera-lijder die reeds in het koude stadium was, werd op den elektrischen stroom getraceerd, en was na een uur „als badende in rijkelijk, algemeen warm zweet, en zat na eenige dagen, zonder verdere behandeling op den bok — hij was koetsier.”

Als een der ongelooflijkste onder al deze wonderen mag wel de mededeeling worden beschouwd, dat DE ALIMONDA ook op zich zelf de kuur heeft toegepast. Het resultaat was zeer fraai. Hij had niets minder dan diphtheritis met „lichte meningitische verschijnselen”, dat wil zeggen lezer: met teekenen van hersenvliesontsteking! Daarbij werd deze wondermensch niet bedlegerig, integendeel volbracht hij, die verschijnselen van hersenvliesontsteking vertoonde, voortdurend zijn plicht als arts!!!

Wij zouden met onze citaten kunnen voortgaan, en vermelden dat neuspolyphen, huiduitslagen, gezwellen, galsteenen, ingewandswormen, beenbreuken, wonden en wat niet al voor dienzelfden nooit volprezen elektrischen stroom het hazenpad kiezen. Doch genoeg!

Wij zijn aan kwakzalversaanprijzingen gewend geraakt, maar zagen toch zelden zulk een opeerstapeling van de onzinnigste wonder verhalen, als in dit meer dan twee honderd bladzijden dikke boek een plaats hebben gevonden.

Het geheel is met een saus van wetenschappe-

lijkheid overgoten, die als gewoonlijk van zeer slechte kwaliteit is. Volgens de schrijvers is de electriciteit de kracht, die de natuur steeds aan het lichaam toevoert en die zich steeds in het lichaam vormt; de kracht tevens die de chemische, fysicale (!) en werktuigelijke processen in het lichaam regelt.

Het behoeft geen betoog dat dit uitgangspunt geheel bezijden de wetenschap staat. En dan de ongedwongen stap, dat, daar de electriciteit die belangrijke rol voor het leven speelt, men nu ook bij elke storing van welken aard ook eenvoudig een dosis electriciteit behoeft aan te voeren om genezing te verkrijgen!

Het is uit een oogpunt van kwakzalversstudie niet onaardig na te gaan, hoe de schrijvers hun onzinnige kuur voor het domme publiek aannemelijk en smakelijk weten te maken, en hoe zij overal een slag om den arm en een uitweg open houden: De hoofdgedachte bij al hun beschrijvingen is, dat elke verbetering die intreedt, een gevolg is van hun kuur; elk ongunstig verschijnsel daarentegen wordt voorgesteld als een geheimzinnige noodzakelijkheid, die ten slotte de oorzaak wordt der genezing. Gevallen, die ongunstig afliepen, zijn te laat in behandeling gekomen. Menschen, die de behandeling hebben gestaakt, omdat zij er geen nut van ondervonden en dan later genazen, hebben dit toch steeds te danken aan een nawerking van de kuur. Verdwijnt uw pijn niet met de elektrische behandeling, geen nood; de schrijvers leeren u, dat gij vroeger „ziektepijn” hadt en nu „gezondwordingspijn” hebt!!

Bij diarrhée resp. verstopping diene het volgende tot richtsnoer: „Onze wijze van behandeling heeft op beide den duurzaamsten invloed. Het blijkt dat beide, al naar omstandigheden, eenigen tijd voortduren of aanstonds ophouden, of zelfs tot het tegenovergestelde omslaan, tot eindelijk de normale toestand ontstaat.”

En zoo gaat het voort bij elk ziekteverschijnsel; of de kuur al of niet eenigen invloed op de kwaal toont, in ieder geval schrijft de firma met bescheidenheid de genezing op haar rekening. En daar nu eenmaal de overgrote meerderheid der ziekten, waarvoor een arts geraadpleegd wordt, met of zonder behandeling na korter of langer tijd geneest, zoo begrijpt men, dat deze beide heeren zich in den loop der jaren een aanzienlijk getal genezingen hebben kunnen toeëigenen.

En nu de clou van dit „wetenschappelijk” werk: men schaffe zich een electriseermachine aan, uit de

fabriek der heeren DE ALIMONDA, tot den prijs van f 90.— (*). „Wij verklaren uitdrukkelijk”, zeggen de schrijvers, „dat wij het resultaat der naar ons voorschrift te maken kuur alleen bij gebruik der in deze fabriek vervaardigde apparaten kunnen waarborgen.” Begrepen? —

Maar, zal wellicht een lezer vragen, de vertaler is toch door deze elektrische kuur genezen, toen alle andere hem in den steek hadden gelaten. Zeer juist! Elke kwakzalversmethode, elke wonderkuur, elk wondermensch kan zich op zulke genezingen beroemen. Bij vele kwalen en wel allereerst de zenuwaandoeningen is zoo vaak het geloof aan de genezing het eerste moment der beterschap. Een machtige suggestieve invloed zal plotseling genezing brengen, die door alle andere middelen tevergeefs was gezocht. Onmogelijk te voorspellen in elk bijzonder geval, welke suggestieve invloed voor een bepaald lijder de grootste zal zijn. Voor den een is het de professor; voor den ander de sonnambule; een derde geneest eerst als hij bij Kneipp met bloote voeten door het natte gras loopt; een vierde als Lahmann hem zonnebaden toedient; een vijfde looft Sequah als zijn redder; een zesde eindelijk vindt troost bij een elektrische zelfbehandeling met ALIMONDA'S toestel.

Wie daarom echter dat toestel gaat loven als de panacée, die ook bij anderen alle ziekten zal genezen, geeft niet blijk van een ruimen blik en een onbevungen oordeel. Wie zijn eigen functioneering zenuwaandoening houdt voor het type van ziekte in het algemeen, en zijn behandelingskuur tot een eenige en algemeene wil maken bij alle kwalen en gebreken, aan hem is het waarlijk niet toevertrouwd, het publiek voor te lichten over zoo moeilijke vraagstukken als de leer des levens en die der ziekten.

De heer K. heeft met zijn vertaling een slecht werk verricht, zoowel voor zijn minder verstandige medeburgers, die thans zichzelf en hun huisgenooten op deze elektrische kuur zullen gaan onthalen, alsook voor zich zelve. Het is waarlijk geen wonder, dat „de stadhuysman”, die een dik medisch boek is gaan vertalen, onophoudelijk blijk geeft, niets te hebben begrepen van wat hij neerschreef. Of wat dunkt u van een zin als deze uit het „Naschrift van den vertaler”: „Tot goed begrip herinneren we ons: alle ziekte is verandering van merg. Het merg is de drager der levenskracht. Neemt nu mergzelfstandigheid uit de zenuwvezels af (cultuurziekte), dan neemt de levenskracht af.” (???) Schoenmaker, houd je bij je leest!

(*) In Indië blijkt zij f 120.— te kosten.

Berichten.

Eureka. De uitgever van dit blaadje, waarin ons Maandblad en hare redactie nog al eens, in niet al te vriendelijke termen, onder handen worden genomen (wat wij volkomen kunnen begrijpen) zendt ons maandelijks een exemplaar. Dat wij daarvan geen melding maken en nooit iets uit het blad overnemen vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat wij aan personen, die wij voor kwakzalvers houden, geen gelegenheid wenschen te geven om voor hun zaak reclame in ons blad te maken.

En dat wij, in onze appreciatie omtrent deze uitgeverfirma het niet zoo mis hebben, moge blijken (behalve uit de artikeltjes in ons Maandblad waarin wij de middeljes van de firma JOSEPHUS bespreken) uit de volgende mededeeling, voorkomende in „De Gelderlander” van 19 Meij. l.: „Wij ontvingen no. 3 van een maandblaadje „Eureka, gewijd aan drankbestrijding, gezondheid- en schoonheidsleer,” uitgave van de firma J. Josephus te 's Gravenhage.

Wij wisten wel dat de firma J. Josephus, alias J. J. Bersch, bij informatie-bureau's en in organen tot waarschuwing tegen kwakzalvers en flesschentrekken niet in een te gunstig blaadje stond.

Maar dat zij zelf een blaadje uitgeeft zien wij ditmaal voor den eersten keer. Dat zij er haar reputatie door verbeteren zal betwijfelen wij intusschen ten sterkste. Het ons gezonden nummer begint met een artikel over „Medische wetenschap,” dat een doorlopende verduidelijking is van de heeren geneeskundigen in 't algemeen. Volgens den schrijver verdienen die geen vertrouwen dan van menschen, „die ook vertrouwen stellen in kaartlegsters, onze „lieve vrouw” van Lourdes, de volheid van Christus” enz.

Uit deze woorden proeft men al aanstonds den geest,

dien deze uitgave ademt. Verder bevat het blaadje hoofdzakelijk advertenties van kwakzalversartikelen, zeker ten dienste van de lui, die daarin vertrouwen stellen, en bovendien nog een familie-advertentie van den heer J. J. Bersch zelf, die ons daardoor alle vertrouwen in zijn kiesheid en betamelijheid ontnemt.

Een en ander moge tot waarschuwing strekken voor degenen, die, onbekend met de firma J. Josephus, argeloos haar blaadje zouden ter hand nemen.”

Een nieuwe geneeskundige te Amsterdam. Onderstaande circulaire werd ons toegezonden:

„Amsterdam, datum postmerk.

M.!

De Ondergeteekende, uitstekend op de hoogte met de Natuur-Methode Pastoor Kneipp, Dokter Alinsson, Prinsnitz, Hahn, Dokter Lahman en Louis Kühn uit Leipzig, met zijn gelaatskunde, geeft raad in alle ziekten.

Is te spreken tusschen 10—11 uur des morgens en tusschen 7—8 uur des avonds, laat zich ook aan huis ontbieden.

J. MOT,

Govert Flinkstraat 353, 1e étage.”

Een circulaire van v. Bijsterveld. De volgende circulaire wordt o. a. in Rotterdam verspreid:

L. S.

P. VAN BIJSTERVELD,

Scheikundige, Specialiteit in Uroscopie,

is verhuisd van Oppert No. 97, naar

Open Rijstuin No. 19,

alwaar hij, vanaf 16 Juli, zoowel voor patiënten buiten als binnen Rotterdam is te consulteren op Maandag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag en Vrijdag van 's morgens 8 tot 's avonds 6 uur.

Zaterdag te Vlaardingen, Hôtel Bellevue, van 9 tot 8 uur.

Zegt het voort!

N.B. Gelieve deze circulaire voor het juiste adres te willen bewaren.”

Weer eens iets over Reteau. In *Het Vaderland* werd onlangs het volgende medegedeeld:

Een groote menigte liep heden te hoop op de Paveljoensgracht, waar de politie een bezoek bracht aan de woning van den zich noemenden dokter Reteau (orthopedie en bandages!), een dier pseudo-geneesheeren tegen wie het „Maandblad tegen de Kwakzalverij” reeds bij herhaling heeft gewaarschuld en die reeds menigmaal van kwade praktijken is verdacht. Ditmaal scheen de politie wel een ernstige reden te hebben voor haar visite. Onder het volk deden natuurlijk verschillende praatjes de ronde, waarvan men den aard wel kan gissen. Na eenigen tijd, gedurende welken een agent de deur bewaakte, vertrokken de politie-ambtenaren weder. En het volk, teleurgesteld, dat de „dokter” niet „meegenomen” werd, verliet spoedig.

Flinke medewerking van een Weekblad. De Weesper Courant „De Reclam” heeft onze waarschuwing tegen de Pink-pillen, in ons vorig no. geplaatst onder de rubriek „Ter overneming”, een plaatsje gegeven onder de *advertenties* en op een wijze, dat zij zeker de aandacht moet trekken. Oazen dank daarvoor!

Hetzelfde no. van genoemd Weekblad bevat tevens, onder het redactioneel gedeelte, ons artikel „Bij den Wonderdokter” ook in 't vorig Maandblad voorkomende.

Bestrijding van de kwakzalverij te Hamburg. De groote uitbreiding der kwakzalverij in Hamburg en omgeving heeft de apothekers gedrongen tot krachtige maatregelen. In overleg met de artsen heeft de apothekers-vereeniging besloten, het gereedmaken van recepten van erkende kwakzalvers te weigeren. De artsen van hun kant moeten zich verbinden, geen recepten bij drogisten te sturen, het apothekersspelen van drogisten tegen te gaan en overtredingen dezer gedragsregel aan te geven bij de hiervoor ingestelde kwakzalverij-commissie. Wat aangaat de kwakzalverij in de apotheken, werd, rekening houdende met de volksgewoonte en met de onschadelijkheid der meeste gevallen, besloten, het geven van raad en het zelfstandig verstrekken van artsenijen zooveel mogelijk te beperken; maar de gevallen van werkelijke kwakzalverij in de apotheken, die de commissie bekend mochten worden, zullen aan de apothekers-vereeniging worden bericht.

Evenals de artsen en apothekers heeft nu ook de Senaat de bestrijding der kwakzalverij ter hand genomen en verboden, op straffe van boete tot 150 Mk. of daarmede overeenkomende gevangenisstraf:

1°. openlijke aankondigingen van niet-geëxamineerden, die zich met de geneeskunst onledig houden, zoo die onjuiste voorstellingen kunnen wekken omtrent de opleiding, de bevoegdheid of de resultaten der genoemde personen, of bluffende beloften bevatten;

2°. het openlijk aankondigen van *geheime* middelen of kuren, en van voorwerpen, middelen, inrichtingen en methoden, bestemd tot behandeling van menschen- of dierenziekten, zoo die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid of aangeprezen worden op een wijze, die het publiek in dwaling kan brengen of lastig mocht zijn;

3°. de openlijke aankondiging van voorwerpen enz., bestemd tot het voorkomen van fecundatie, het opwekken van libido of het verhelpen der gevolgen van geslachtelijke uitspattingen.

W. T. G.

EEN WOORD OVER DE REVALENTA ARABICA.

Van een onbekende, wien wij hierbij dank zeggen, ontvingen wij het onderstaande stukje uit het Tijdschrift *Pantheon*. Ofschoon in 1855 geschreven, heeft het woord van den hooggeachten, thans overleden Schrijver nu nog zijn volle waarde.

„De Revalenta Arabica heeft met hare hoogdravende beloften ook in ons land een gunstig onthaal gevonden, en niet gering is het aantal dergenen, die hunne hoop op herstelling uit langdurige en ongeheelijk schijnende ziekten van haar verwacht hebben en nog verwachten. De dagbladen zijn opgevuld met klinkende aanprijzingen van dit panacée tegen alle kwalen, welks deugdelijkheid door eene menigte van zoogenoemde attesten wordt bewezen.

Wat heeft men daarvan te gelooven?

De lezer verschoone mij, daarop een volledig antwoord te geven. Want hoezeer het vaststaat en gemakkelijk bewezen kan worden, dat de revalenta niets bijzonders is en eenvoudig bestaat uit eenige meelsoorten (voornamelijk van peulvruchten), zoo is het toch niet onmogelijk, dat menige lijder door het gebruik daarvan van kwalen die hij had, of zich verbeeldde te hebben, genezen is. Doch in die gevallen is de reden daarvan bloot te zoeken in het onbepaalde vertrouwen, dat men in dit geneesmiddel stelde, in de ons menschen ingeschapen zucht naar het wonderbare en ongelooflijke, opgeschroefd door de loftuitingen en verhalen van gelukkige genezingen, waardoor men van dit middel verwachtte, wat geen ander in staat was te geven. Het was hoofdzakelijk een psychische invloed die den patiënt genas, een krachtige hefboom voorzeker, wiens invloed op de lichamelijke gesteldheid van den mensch onberekenbaar is, maar die zeker voor minder geld te verkrijgen is dan door middel der kostbare revalenta. Zeker is het dat zij als geneesmiddel in den zin, dien men aan dit woord gewoonlijk hecht, van hoegenaamd geen waarde is, daar zij uit eene meelsoort bestaat, die dus hoogstens veel voedende stoffen in een voor zwakke magen gemakkelijk verteerbaren vorm kan aanbieden, maar geen bijzondere geneeskrachten bezit.

De gronden voor deze laatste uitspraak uitvoeriger uiteen te zetten ligt niet in het doel van dit tijdschrift en is ook reeds op voldoende wijze in andere periodieke werken geschied (1). Slechts twee zaken lust het ons hier aan te halen, op welke wij de aandacht der lezers van het *Pantheon* een oogenblik vestigen.

In de depôts, waar de Revalenta in ons land verkocht wordt, verkrijgt men kosteloos een boekje, daarbij behoorende, getiteld: „De ziekten der spijsverterings-werktuigen op eene natuurlijke wijze hersteld..... door eene zelfstandigheid.....” Deze zelfstandigheid is de Revalenta. Dit boekje bevat behalve een aantal attesten enz., aan het slot eene redeneering, waarbij du Barry, op wiens naam de Revalenta wordt verkocht, op eene quasi-wetenschappelijke wijze zijn recht als uitvinder tegenover namaaksels, die onder dienzelfden naam verkocht worden, tracht te verdedigen, en hij komt er zelfs voor uit, dat hij „met een voldoende zelfbewustzijn aan de wetenschappelijke wereld die verdediging aanbiedt.”

Het is niet wel mogelijk op ééne halve pagina

(1) Men leze: Dr. Albert Frickhinger, die Revalenta Arabica ein grossartiger Betrug (van welk werkje eene Hollandische vertaling verschenen is) en onderscheidene artikelen in de Geneeskundige Courant. 1854.

druks meer scheikundige onwaarheden en valsche beschouwingen samen te brengen, dan op pag. 47 van bovengemeld boekje geschiedt. Het heet daar, dat de heer du Barry in staat zoude wezen de vier elementen, *koolstof, waterstof, stikstof* en *zuurstof*, uit welke, zoo als algemeen bekend is, alle stoffen van dierlijken en plantaardigen oorsprong bij uitsluiting bestaan, zoodanig samen te voegen en scheikundig te vereenigen, dat daaruit de Revalenta met al hare bewonderingswaardige eigenschappen te voorschijn treedt. Nu is het eene waarheid, die tegenwoordig wel aan geen beschaafd man meer onbekend is, dat, hoezeer de scheikunde heeft be- wezen, welke de algemeene grondstoffen der levende natuur zijn, zij voor alsnog geene de minste hoop heeft om de georganiseerde voorwerpen, die deze voortbrengt, door kunstmatige bijeenvoeging hunner elementen te kunnen nabootsen. Wij kunnen plan- tendeelen ontleden en tot de kennis harer samen- stelling geraken, maar om ze kunstmatig te ver- vaardigen, daartoe is de kunst onmachtig, niet alleen nu, maar zeker voor altijd. Afbreken kan zij, maar weder opbouwen niet, dan in eene bepaalde richting, die waarschijnlijk ons wel te eeniger tijd zal leiden tot de kunstmatige vervaardiging van chinine, van plantenzuren, misschien van suiker en dergelijke niet-georganiseerde stoffen, maar die plantenweefsels en stoffen na te bootsen, waarin zich de vormende levenskracht als de éénige, onnaspeurlijke en onna- volgbare bouwmeester vertoont, dat is voor het oogeblik en waarschijnlijk voor altijd *onmogelijk*.

Aan den naam der Revalenta knoopt zich nog eene bijzonderheid, die der vermelding niet onwaar- dig is. Voor eenige jaren bracht een Engelschman, Warton, eene stof in den handel onder den naam van Ervalenta, en roemde haar ongeveer op gelijke wijze als tegenwoordig de Revalenta. Zijne uitvin- ding bestond eenvoudig in het fijnmaken van de gewone linze, wier Latijnsche naam *Ervum lens* is, en van daar is ook de naam afkomstig. Toen nu echter de Revalenta verscheen en op het gebied der kwakzalverij de Ervalenta dreigde te verdringen, kwamen de erfgenamen van Warton tegen deze laatste op en beweerden, dat het verkoopen daar- van onder den naam van Revalenta ongeoorloofd was, daar die blijkbaar slechts eene omkeering was van den naam Ervalenta, waarvan zij uitsluitend de eigenaars waren. Deze zaak is tot een proces ge- komen en in Maart van het voorgaande jaar is aan de erfgenamen der Ervalenta hun eisch toegezegd (2).

Zoo wordt de lichtgeloovigheid en de onwetend- heid van het publiek tot eene rijke mijn gemaakt, die geslepen en handige kwakzalvers elk op zijne manier op de schandelijkste en grofste wijze tot hun eigen voordeel ontginnen!

Dr. J. W. GUNNING."

(2) A. Payen, Des substances alimentaires. Paris 1854.

De „Wereldkroniek” en de „Oprechte Haarlemmer-olie”.

Bij het nummer van 30 Juni j.l. gaf de *Wereld- kroniek* een *Industrieel Bijvoegsel* van 4 bladzijden, waarin de lof van de z.g. „Oprechte Haarlemmer- olie” van C. DE KONING TILLY door woord en beeld werd verkondigd. Menigeen zal, met ons, veront- waardigd zijn geweest over de wijze waarop, door een veel gelezen blad, reclame werd gemaakt voor een echt kwakzalversmiddel; een methode tot nu toe in ons land (*Eigen Haard* uitgezonderd) nog nooit zoo sterk in practijk gebracht.

Daar de tijd ontbrak om nog in 't voorgaand nummer tegen deze handelwijze van de firma NIGH & VAN DITMAR op te komen, moesten wij, tot ons leedwezen, de zaak een maand laten rusten. In dien tusschentijd heeft echter ons lid, de heer D. BLOK, arts te Lisse, zich rechtstreeks tot de uitgevers ge- wend met een schrijven, waarvan hij ons copie zond, met toestemming om daarvan gebruik te maken. Daar de brief van den heer BLOK, wat den hoofd- inhoud betreft, geheel ons gevoelen weergeeft, mee- nen wij niet beter te kunnen doen dan — onder dankbetuiging aan den heer B. voor zijn optreden — het bedoeld schrijven hier te laten volgen:

„Lisse, 5 Juli 1900.

WelEd. Heer!

Bij het laatste nummer der *Wereldkroniek* ont-

ving ik als *Industrieel bijvoegsel* een artikel over oprechte Haarlemmer-olie. Onmogelijk is het mij te veronderstellen dat u zoo onnoozel zoudt zijn van niet te weten, dat Haarl. olie is een kwak- zalversmiddel, onder het motto: *mundus vult decipi*, de wereld ingezonden, om de menschen voor een nietswaardige zaak geld uit den zak te kloppen. U niet voor onnoozel willende aanzien, moet ik echter tot het besluit komen, dat u er niet tegen opziet, als het maar geld opbrengt, slechte zaken aan het publiek aan te bevelen.

Ik stel het *Maandblad tegen de kwakzalverij* in kennis met uwe uitgave.

Als ik ooit weer dergelijken onzin van u mocht ontvangen, zeg ik mijn abonnement op en zal ik anderen aansporen hetzelfde te doen.

D. BLOK.

P.S. Mocht u niet verantwoordelijk zijn voor dit feit, dan zult u zeker wel zoo goed zijn, dezen schoen te geven aan hem dien hij past."

Als antwoord op dezen brief deelden de heeren NIGH & VAN DITMAR mede, dat de *Industriele Bij- voegsels* fabrieksaanwijzingen bevatten van zulke fabrieken, welke daarvoor in aanmerking wenschen te komen. De inhoud van de beschrijvingen wordt natuurlijk gemaakt naar de gegevens door de be- treffende fabriek verstrekt, en de uitgevers moeten dan ook de verantwoordelijkheid omtrent dien in- houd geheel op de betreffende fabriek schuiven. In de *Wereldkroniek* zelf zal men toch nimmer dergelijke zaken, welke aanstoot kunnen geven, vinden.

Voor dergelijke extra gratis bijvoegsels kunnen de uitgevers, evenmin als voor de advertentiën, de verantwoordelijkheid dragen.

Onze lezers zullen begrijpen dat de heer BLOK over dit antwoord niet voldaan is, en dat het ons ook niet tevreden stelt. Wanneer wij zelfs, voor ditmaal, de quaestie van de verantwoordelijkheid voor de advertenties (waarvoor wij de uitgevers en redacteurs *wel* verantwoordelijk stellen) buiten be- schouwing laten, dan gaat de gelijkstelling van de advertenties met zoo'n bijvoegsel toch niet op. Bij advertenties weet men dat de inzender daarvoor betaalt, bij een „bijvoegsel” van een blad, *niet*, wanneer dit op geenerlei wijze, b.v. door de bijvoe- ging „reclame” of zoo iets wordt kenbaar gemaakt. Daarbij komt nog dat de geheele toon, waarin het stuk over de Haarlemmer-olie geschreven is en de illustraties waarvan het voorzien is, op het *grote publiek* (de zaakkundige weet beter) den indruk maken, dat dit bijvoegsel, even als een ander bij- voegsel van de *Wereldkroniek*, met name het *militaire bijvoegsel*, bij het blad behoort. Dat 't eene gratis, 't andere tegen betaling wordt geleverd, hoe velen zouden daaraan denken?

Een groot deel van het publiek zal in het *bij- voegsel* een aanbeveling zien, van wege de *Wereld- kroniek*, voor de „oprechte” kwakzalverij van C. DE KONING TILLY, een aanbeveling waarbij aan dit middel de geheel onverdiende voorkeur wordt ge- geven boven het fabrikaat van de talrijke „oprechte” en „onoprechte” Haarlemmerolie-bereiders, waaraan ons land — en Haarlem vooral — zoo rijk is. Dit hebben de uitgevers van de *Wereldkroniek* met hun wijze van optreden in deze zaak bereikt — en daarvoor is maar één zoogenaamde verontschuldig- ing, waarmee de uitgevers echter misschien niet gediend zijn, . . . het geldelijk voordeel.

Een goed reukwater tot een kwakzal- versmiddel verlaagd.

Wie kent niet de Eau de Cologne, merk No. 4711? Welnu, dit reukwater wordt o. m. op de vol- gende wijze aanbevolen:

„Hoe overdreven het ook zou zijn aan dit middel eigenschappen toe te kennen die het verheffen tot een algemeen hulp- en geneesmiddel bij allerlei ziekten, even overbodig is het zijne algemeen be- kendende, bewonderenswaardige eigenschappen en wer- king nog met veel woorden op den voorgrond te stellen. Zijne voordeelen zijn erkend; zijn crediet is sedert langen tijd gegrondvest en neemt van dag tot dag toe.

Dit water onderscheidt zich door zijne bestand- deelen, zijn opwekkende kracht, aangename reuk en

vluchtigheid ontegenzeggelijk van alle andere odeurs.” (Nadat de voordeelen als reukwater met den noodigen ophef zijn opgesomd, leest men verder op het biljet, dat bij de Eau de Cologne is gevoegd het volgende, dat de reden is waarom wij er op wijzen): „In alle gevallen waarin men het water *inwendig* gebruikt, geeft men het alle twee dagen of dagelijks, behoorlijk met wijn of water vermengd, aan kinderen in een hoeveelheid (bij gedeelten) van 15 druppels, aan jongelieden 20 tot 30 druppels en aan personen van gemiddelden of meer gevor- derden leeftijd van 50 tot 60 druppels.

„Zijne groote hoedanigheden zijn te algemeen bekend, dan dat het noodig zou zijn deze afzonder- lijk te vermelden. Want, wanneer men het water van 50 tot 60 druppels, met wijn, welwater, warme bouillon of andere vloeistoffen vermengd, inneemt, dan verschaft het de beste werking tegen *vallende ziekte, beroerte en jicht*, tegen het *beven, stijven nek, hartkloppen, verstopping van lever en milt, darm- en maagpijn, koliek* en verder tegen *alle ziekten der hersenen*. Het verzacht de *hoofdpijn*, wanneer men het door den neus opzuigt; het versterkt het gezicht en de *pijnen aan de oogen* bedaren, wanneer men een met het water bevochtigd doekje op de oog- leden legt. Is men door *tandpijn* gekweld, dan giet men een lepel van het water in twee lepels welwater en houdt het mengsel zoo lang mogelijk in den mond. Men bedient zich van dit middel ook met het beste gevolg bij *wonden*, verkregen door branden, vallen of kneuzen.”

Wij zullen het bij deze opsomming laten. Wij moeten erkennen, dat wij, tot nu toe, onze aan- dacht niet hadden gewijd aan het papier dat om het reukwater was gepakt; wij hadden niet kunnen denken, dat het zooveel gevaarlijks zou bevatten. Doch toen wij, van welwillende zijde daarop op- merkzaam gemaakt, het biljet lazen, schrikten wij.

Zeker het zal met velen gegaan zijn als met ons, n.l. dat zij het papier, zonder het in te zien, weg- werpen, maar daar staat tegenover, dat er onge- twijfeld ook velen zullen zijn die den inhoud gele- zen hebben. En wie weet nu, hoeveel schade, bij den uitgebreiden verkoop en de verspreiding van het bedoelde reukwater, er is aangericht aan de gezondheid van tal van personen, die het middel hebben aangewend bij de verschillende ziekten waar- tegen het wordt aanbevolen?

't Is om te huiveren, wanneer men bedenkt, dat er menschen geweest zijn, die bij alle *hersenziekten* baat bij Eau de Cologne hebben gezocht, die oogziekten hebben trachten te genezen met deze sterk alcoholische oplossing van scherp prikkelende oliën, of die brandwonden daardoor hebben gehoopt te genezen! 't Is verschrikkelijk.

Waarlijk, door deze reclame wordt het reukwater een kwakzalversmiddel van de ergste soort!

Levenspillen,

door Dr. Huenta vervaardigd naar het recept van Abt Ambrosius de la Valla te Cartagena. (1).

In onze groote bladen hebben wij, als wij goed gezien hebben, deze pillen nog niet geadverteerd gevonden, *wel* in de kleinere bladen. (2) De stukken, die gevoegd worden bij de pillen, zijn in 't Neder- landsch gesteld, zoodat daaruit blijkt dat men cliën- teele in ons land tracht te krijgen. Wie die Dr. HUENTA is, vanwaar hij komt, of hij buitenlander of een voor dit doel gefabriceerde landgenoot is, kunnen wij niet zeggen; daarover laten ons de leve- ranciers geheel in 't duister.

Maar wel vertellen zij ons het volgende: „Bekend is het dat de *Kloosterlingen* onschatbare diensten op Medisch gebied bewezen hebben en nog bewijzen aan de lijdende menschheid. Ziehier weer een der duizenden weldaden, het menschedom bewezen. Het Recept der *Levenspillen* heeft duizenden genezen en Millioenen het leven teruggegeven, (3), deze *Pillen* zijn voor ieder geschikt, zoowel voor Mannen als voor Vrouwen en Kinderen en tevens voor elken

(1) Dit artikel is op verzoek, nog eens opgenomen.

(2) Dit schreven wij eenige maanden geleden; thans kan men de advertentie bijna dagelijks ook in de groote bladen vinden.

(3) Deze bewering is alleraardigst,

leeftijd, zij zijn de herstellende van abnormale bloedsomloop en geven de zenuwen een geheel nieuwe kracht."

Om nog beter te weten wat die pillen al uitwerken leze men het onderstaande uit de advertentie: „Levenspillen geven Gezondheid, Levenskracht, Geestkracht, sterke Zenuwen, vaste Slaap en gezonde Kleur.

Levenspillen genezen Zenuwpijn, Vrouwelijke Zwakte en Ongeregeldheid, ziekten van Maag, Lever, Nieren en Ingewanden, Vermagering, algemeene Verzwakking en houdt de Tering tegen.

Levenspillen genezen Bloedbederf, hetzij door erfelijkheid ontstaan of uit slechte gewoonte voortgesproten.

Levenspillen zijn genezend en herstellend voor Mannen en Vrouwen, ja zelfs voor de kleinste wichtjes en werken immer krachtadig.

Levenspillen zijn een bloedversterkend middel, die op ongelooflijke wijze den mensch zeer spoedig versterken.

De wonderdadige geneeskracht der Levenspillen faalt nooit.

Prijs per doos f 1.50, per zes dozen f 7.50."

En nog is men er niet. Het groote bijzet, dat met de pillen wordt afgegeven, vertelt nog van veel meer wonderen en geeft ten slotte de volgende, veelzeggende verklaring, door Dr. Huenta zelven afgegeven:

„De ondergeteekende verklaart, de Levenspillen steeds met succes bij een onnoembaar aantal personen aangewend te hebben. Dr. Huenta."

Het was nu misschien niet fraai van ons dat wij aan deze verklaring niet al te veel geloof sloegen en een onderzoek naar die wonderpillen lieten instellen . . . maar wij zijn nu eenmaal een beetje wantrouwend uitgevallen.

Mevrouw ANNA C. ALBLAS—SORBER, lid onzer Vereeniging en Apotheker uit Utrecht, had de welwillendheid de pillen voor ons te onderzoeken; haar uitvoerig rapport laten wij hier volgen:

„Het onderzoek der mij toegezonden Levenspillen heeft het volgende resultaat opgeleverd:

In een slecht gesloten houten kokertje zaten 50 stuks zeer fraai rood versuikerde pillen. Deze suikerlaag bestaat uit suiker, gom en zetmeel, terwijl ze hier en daar met eene roode anilinekleurstof is geverfd. De pillen hebben, na verwijdering der suikerlaag, een gewicht variërend tusschen 310 mgr. en 150 mgr.

Op doorsnede vertoont zij een donkerroene kleur. Als werkzaam bestanddeel vond ik ferrocarbonaat en wel 43 milligram per pil. De pillen lossen terstond en bijna geheel in zoutzuur op, met achterlating van een bezinksel, dat bij onderzoek *Traquacanth* of gom blijkt te zijn.

Ook kon ik in het waterig aftreksel *glycerine* aantoonen, *magnesium* vond ik niet.

Schadelijke stoffen, b.v. *arsenicum*, werden niet door mij gevonden.

Het bleek derhalve, dat wij hier te doen hebben met een soort *Blaudipillen*.

Ik veroorloof mij hier echter te doen opmerken, dat, wanneer men deze levenspillen vergelijkt met de *Pinkpillen*, waarvan ik tegelijkertijd eene analyse deed, er een groot verschil tusschen beide bestaat.

De *Pinkpillen* zijn zeer hard, lossen uiterst moeilijk en niet geheel in zoutzuur op en bevatten het ferro-carbonaat in zulk een ontleden toestand, ja, ik vond er zelfs het ijzer als zoodanig in, dat zij zeer moeilijk door de maag zullen opgenomen worden; de levenspillen daarentegen schijnen, naar mijne meening, goed bereid te zijn en lossen, zooals ik reeds zeide, zeer spoedig geheel in zoutzuur op.

Ook het bedrag van 43 mgr. ferrocarbonaat per pil, doet haar niet te veel afwijken van het cijfer 50 mgr. onzer *Blaudipillen*."

Arme Dr. WILLIAMS met uwe *Pink Pillen*! Wat een concurrentie! De *Levenspillen* blijken veel beter bereid te zijn dan uw goedje en doen minstens evenveel wonderen!

Maar, dit op 't oogenblik daargelaten, wij hebben nu te doen met de *Levenspillen*, de pillen vrij wel overeenkomende met de bekende *Blaudipillen* (staalpillen) maar daarbij met zoo weinig zorg afgeleverd, dat de eene pil soms tweemaal zoo zwaar is als de andere.

Ziehier dus het wonder-recept van Abt Ambrosius de la Valla!

Behoeven wij nu veel van deze pillen te zeggen?

Bijna iedereen kent tegenwoordig de *Blaudsche pillen* en er zijn velen, die bij ondervinding weten, dat deze bij sommige ongesteldheden werkelijk goede diensten kunnen bewijzen. Maar dat zij van nut zouden kunnen zijn bij al de kwalen, in de advertentie opgenoemd, zal niemand gelooven. Om de menschen tot koopen te lokken moet al die opsnyderij, al die leugens verkondigd worden en om daardoor f 1.50 te kunnen vragen voor 50 pillen, die bij den apotheker zeker niet meer dan 50 cent zullen kosten. En daar krijgt men ze met zorg bereid, niet de een tweemaal zoo groot als de andere.

't Harde woord moet er uit: het is in alle opzichten weer een speculatie op de betreurenswaardige lichtgeloovigheid van het publiek.

Dit blijkt ook nog uit de volgende verklaring, die in de „gebruiksaanwijzing" is opgenomen:

„N.B. Het gebeurt somtijds dat deze pillen hun kleur verliezen wanneer zij op eene vochtige plaats bewaard worden, maar zulks bederft hoegenaamd hunne geneeskrachtige deugden niet."

Zeker, de vele deugden die door den fabrikant aan de levenspillen worden toegeschreven, doch die zij niet bezitten, zullen niet „bederven", maar *Blaudsche-pillen* die, doordat ze vochtig geworden zijn, hun kleur verliezen, zijn bedorven, onwerkzaam geworden en geen cent waard.

Ingezonden.

AMSTERDAM, 28 Juni 1900.

Weledele Heer!

Daar in het Maandblad tegen de Kwakzalverij den lezers wordt verzocht kennisgeving te doen van aanbiedingen van, of correspondentie met personen die in de couranten hunne geneesmiddelen adverteeren, zoo heb ik u ook een bericht te zenden, waarvan ge naar goedvinden gebruik kunt maken. Gij moet dan weten, dat ik sedert anderhalf jaar een ongelukkige „tabes dorsalis" lijder ben. Ik schreef aan de doctoren van de *Médecine Nouvelle* of zij mij van deze langdurende ziekte konden genezen. De brief, dien ik terug ontving, met de schrijf- of lettermachine gecopieerd, had denzelfden inhoud als reeds door uw blad een paar malen is bekendgemaakt. De uitwendige geneesmiddelen zouden bestaan in het aanwenden van 18 electro-dynamische platen en nog eene machine „dynamo-vital" no. 4160 (!) waarvan het gebruik zeer gemakkelijk was. Het geheele zoodje bij elkander zou kosten 150 + 500 = 650 franc, die ik moest zenden aan „notre administrateur Mr. LEGRAS", waarna ik ze zou ontvangen. Toen ik terug schreef, dat ik zoo'n hooge som thans niet kon betalen, maar er wel voor zou zorgen nadat ik genezen was, kreeg ik tot antwoord, dat het tegen de „usance de notre Maison" was, om het geld later te ontvangen, maar om mij tegemoet te komen, men 20% reductie zou toestaan en ik dan direct de helft en de rest in drie maanden zou afbetalen. Ik ben daarop natuurlijk niet ingegaan, omdat ik vermoedde dat de zaak bedrog was, wat mij door de lezing van het Maandblad ook duidelijk is geworden.

Vóór dien tijd las ik eene advertentie van een Fransch apotheker te Grenoble (Isère) die geneesmiddelen had tegen rhuematiek, phtisie, tuberculose enz., ook tegen *maladie cérébrale de la moelle opinière*. Die geneesmiddelen bestaan uit eene sirop *dépuratif*, „getrokken uit verschillende alpenplanten uit de omstreken van Grenoble", uit pilules *ferugineuses* (staalpillen) en nog een poudre *alcaline et rafraîchissante*, dat in water of melk moest gebruikt worden. Ik heb die eene week lang gebruikt, doch ben, er geen baat bij bevindende, mede uitgescheiden. Indien de redactie er belang in stelt, wil ik de monsters van deze geneesmiddelen zenden tot onderzoek en de brochure er bij, welk onderzoek u dan zeker in het Maandblad of aan mij wilt bekend maken.

Hoogachtend,

Uw dn. dw.,

X.

Wij danken den geachten inzender zeer én voor zijne mededeelingen én voor het aanbod aan het slot van zijn schrijven gedaan. Van dit laatste zullen wij gaarne gebruik maken. De kwakzalverij van VINCENT te Grenoble is voor ons geen nieuws. In het Maandblad van April 1896 hebben wij reeds ernstig tegen zijn brochure en zijne middelen gewaarschuwd, ook zonder dat wij deze laatste hadden onderzocht. De wijze, waarop die middelen (in de brochure worden er 14

opgenoemd) tegen allerlei verschillende kwalen werden aanbevolen, gaf ons voldoende zekerheid, dat wij hier, ook zonder onderzoek, van kwakzalverij mochten spreken; wij vonden geen vrijheid om f 20 uit te geven voor het aankopen van slechts enkele der talrijke middelen. Nu ze ons welwillend worden aangeboden zullen wij ze gaarne laten onderzoeken en het resultaat later in ons blad mededeelen. Redactie.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: Mevrouw C. W. C. van der Meulen—van Manen te Amsterdam, de heer J. E. H. van Waegeningh, Mil. apotheker, te Amsterdam.

Dr J. I. R. te 's G. Zeker is uw vrees gegrond, dat uwe patiënten, wanneer zij hulp zoeken bij de *Nieuwe Geneeskunde* gevaar loopen en in gezondheid en in beurs benadeeld te worden. Een waarschuwing tegen het *Nieuw Vitalisme* is in het Maandblad van October 1899 verschenen. Zie ook het „ingezonden stuk" in dit no.

Mr. F. O. v. d. D. te K. en anderen. Een antwoord op de vraag naar de geneeswijze van de GEERS. DE ALMONDA vindt gij in dit blad.

K. S. te R. Uw voorstel is wel ingekomen, doch niet in de ledenvergadering gebracht, omdat redactiezaken thuis behooren bij het Bestuur. Dit zal het overwegen.

I. J. K. te W. Wij danken u zeer voor het gezondene; 't is een mooie reclame. Inderdaad, die mijnheer HUBERT ULLRICH schijnt haast te hebben met zijn *kruidenwijn*. De wijn is in onderzoek; zoodra dit is afgelopen, komen wij op de zaak terug.

S. H. te A. Wij zijn ditmaal in de gelegenheid aan uw verzoek te voldoen, omdat de bespreking van enkele middelen nog niet kan plaats hebben, dewijl het resultaat van het onderzoek ons nog niet bekend is. ('t Is trouwens volkomen te begrijpen, dat onze welwillende onderzoekers, bij de thans heerschende temperatuur, ons een weinig laten wachten.) Gaarne zouden wij meer malen stukken opnemen, die reeds vroeger in het Maandblad waren geplaatst. 't Is somwijlen zelfs hoog noodig, maar onze ruimte is beperkt en de telkens nieuw opduikende kwakzalversmiddelen zijn eerder aan de beurt dan oudere, die reeds vroeger besproken zijn.

Dr. G. W. B. te B. In dank, doch te laat voor dit no. ontvangen.

J. H. B. D. te A. Een medicus kunnen wij u niet noemen; dit ligt niet op onze weg. Uw eigen geneesheer zal er echter niets tegen hebben wanneer gij een advies bij een Hoogleeraar ten uwent inwint; volg in deze den raad van uw geneesheer.

Herhaalde Waarschuwingen.

Sanguinose. Door de firma VAN DAM & Co. te 's Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt". Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk."

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de *voedingzouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn."

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL te Amsterdam, gebleken, dat er van dat groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingzouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen . . . en klaar is *Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een geregeld gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkoper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn . . . en zeker hebt ge f 2.75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen niet bij herstel van engelsche ziekte; voor kinderen bevat het wondermiddel veel te veel alcohol.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 753.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Verzoek betreffende de gratis-verspreiding.

Hoofdartikel: Wettelijke maatregelen tegen de kwakzalverij.

Berichten: Weer een wonderjuffrouw. — Prof. Virchow en de kwakzalvers. — Bestrijding van onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Grootere artikelen: Nog eens Sanguinose. — Hubert Ulrich'sche kruidenwijn. — Pinkpillen verboden. — Altijd dat onderscheid maken.

Ingezonden: Over het niet-toetreden als lid der Vereeniging.

— Dentol.

Rechtszaken: Een kikkerkuur.

Correspondentie.

Gratis-Verspreiding.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, voornemens zijnde een gewijzigde en betere Gratis-verspreiding van het Maandblad in te voeren, noodigt bij dezen uit: Bestuurders van Societeiten, Houders van Hotels, Restaurants, Logementen en Koffiehuizen, Restaurateurs van Wachtkamers, Directies van Stoombooten, Besturen van Leeszalen of andere plaatsen waar publiek bijeenkomt, om, indien zij voor hun leestafel geregeld één of meer exemplaren van het Maandblad gratis wenschen te ontvangen, daarvan binnen één maand, met vermelding van hun duidelijk adres, kennis te geven aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg.

Het Bestuur voornoemd:

J. M. VAN ELK, Voorz.

A. J. WIJNNE, Secr.-Penningm.

Verzoek aan ALLE leden.

Het Bestuur noodigt bij dezen alle leden met aandrang uit, behulpzaam te zijn tot invoering van een regelmatige verspreiding van het Maandblad, door het ter lezing leggen van Gratis-exemplaren op publieke plaatsen in de plaats hunner inwoning.

Ieder lid kan daartoe het verlangde getal bladen toegezonden krijgen.

Ook zal het Bestuur gaarne voor de toezending, rechtstreeks aan de bedoelde gelegenheden, zorg dragen, indien de leden binnen één maand opgave doen aan den Secretaris-Penningmeester van de in hun woonplaats aanwezige: Societeiten, Hotels, Koffiehuizen, Stoombooten, Wachtkamers voor treinen, trams en booten, Leeszalen, Volkshuizen enz., die daarvoor in aanmerking kunnen komen.

Het Bestuur voornoemd:

J. M. VAN ELK, Voorz.

A. J. WIJNNE, Secr.-Penningm.

Wettelijke maatregelen tegen de kwakzalverij.

Men is het er vrij wel over eens dat de bij ons te lande geldende wettelijke bepalingen ter betuiging van den verkoop van kwakzalversmiddelen al zeer weinig nuttig effect hebben. Zij zijn te omslachtig en te onpractisch in de toepassing, zooals wij al meermalen hebben aangetoond. Toch is er met onze bepalingen nog wel iets te doen, zooals wij in 't kort nog eens zullen nagaan.

Wij hebben op 't oog de artikelen 30 en 6 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

Art. 30 verbiedt het afleveren van geneesmiddelen aan bevoegden beneden een zekere hoeveelheid, vermeld in een lijst, die bekend is als lijst C. Indien nu een kwakzalversmiddel een stof bevat op die lijst voorkomende en — wat meestal het geval is — in een hoeveelheid, geringer dan daarop is aangegeven, dan kan, wegens overtreding van bedoeld art. 30, vervolging plaats hebben. Dit gebeurt ook, ofschoon o. i. niet dikwijls genoeg.

Er bestaat intusschen hoop dat het getal vervolgingen zal toenemen; de Ambtenaren van het Openb. Ministerie bij de kantongerechten, van wie dergelijke vervolgingen moeten uitgaan, waren tot nu toe niet bevoegd zich door deskundigen te laten voorlichten of dit of dat kwakzalversmiddel werkelijk een stof van lijst C. bevatte en dus onder het verbod van art. 30 viel. Zij aarzelden dus dikwijls tot een vervolging over te gaan, wat te begrijpen is. Hierin is een groote verbetering gekomen; de genoemde Ambtenaren mogen zich tegenwoordig van deskundige hulp voorzien, en dit zal zeker, bij den gebleken ijver van sommigen hunner om ook de bestaande wetten tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen te doen toepassen, onze zaak ten goede komen.

Maar hoe nu, wanneer bevoegden, wanneer apothekers kwakzalversmiddelen verkopen? Zij toch vallen niet onder art. 30?

Het getal Nederlandsche apothekers dat zich leent tot den verkoop van kwakzalverijen is beperkt; maar onder diegenen die zich daarmee bezighouden zijn er enkelen, — wij behoeven zeker geen namen te noemen, ze zijn bekend genoeg —, die als de grootste steun van de kwakzalvers (meestal buitenlandsche) te beschouwen zijn. Is daar niets aan te doen?

Welzeker; wij hebben 't nog kort geleden gezien bij de behandeling van de Sanguinose-zaak voor het kantongerecht te 's Gravenhage. Art. 6 van

de boven aangehaalde wet bepaalt uitdrukkelijk dat bij geneesmiddelen, bij een apotheker voorhanden, die niet in de pharmacopee zijn vermeld, het opschrift moet aanwijzen, naar welk voorschrift zij zijn bereid. Nu lijkt het geen twijfel dat het voor de meeste kwakzalversmiddelen niet mogelijk is het voorschrift van bereiding op te geven — omdat 't geheimmiddelen zijn. Maar ook bij andere, waarbij, zooals wij tegenwoordig enkele malen zien, een zogenaamde opgave van de samenstelling en soms ook van bereidingswijze worden verstrekt, heeft de koper geen zekerheid, dat die samenstelling en bereidingswijze juist zóó zijn als de opgave luidt. Want, als gehoorzaam handlangers van den kwakzalver, ontvangt hij de middeljes verzegeld en levert ze zoodanig ook af, zonder in staat te zijn kennis met den inhoud te maken.

Maar laten wij ons alleen maar aan de geheimmiddelen houden.

Het Geneeskundig Staatstoezicht, de macht om in deze proces-verbaal op te maken, kent dezen toestand. Het kent de personen, want deze genereren zich niet in alle bladen te vermelden dat zij de hoofd-dépothouders van dit of dat zijn, het weet dat deze het bepaalde in art. 6 overtreden en kan zich, zoo noodig, nog daarvan overtuigen. Maar waarom dan slechts één enkele maal een vervolging wegens die overtreding? Waarom in deze de wet niet met gestrengheid toegepast? Ja waarom? Wij weten geen antwoord.

Berichten.

Prof. Virchow en de kwakzalvers. Twee artikelen over de nieuwe eeuw, door VIRCHOW in zijn *Archiv* geschreven, zijn, met een inleiding van den Schrijver, afzonderlijk uitgegeven. Het publiek, zegt hij, is tegenwoordig gesteld op „iets nieuws”; de „schoolgeneeskunde” heeft, naar men meent, afgedaan en de „volksgeneeskunde” wordt begroet als de groote eisch der toekomst. De „natuurdokter” intusschen doet niets dan enkele paden bewandelen, aan de schoolgeneeskunde reeds lang bekend. Maar de massa gelooft in hem, gelijk de onbeschaafde in tovenaars en medicijnmannen. De geneeskundige komt daardoor in de grootste moeilijkheid om op eerlijke wijze zijn brood te verdienen; vandaar geneeskundige reclame, vandaar ook de zoo pijnlijke concurrentie tusschen geneeskundigen en kwakzalvers. Toch acht VIRCHOW het een groote fout, zoo de wet de kwakzalvers ging bestrijden. De menschen, die dat willen, gaan er toch heen. Alleen beter onderwijs en verlichting der menigte kan verbetering brengen.

Het *Tijdschr. v. Geneesk.*, waaraan wij deze mededeeling ontleenen, voegt daaraan toe: „Men mag den grijzen opti-

mist benijden, die blijkbaar in zóó afzienbaren tijd een algemeen wijzer worden der menigte verwacht, dat het thans niet meer de moeite waard is, haar thans, ondanks haar zelve, te beschermen tegen de kwakzalvers. Het is intusschen jammer, dat zooveel onwetenden, voordat zij wijs worden, het tijdperk der waanwijsheid moeten doorloopen, en juist dat is de jachtijd van de „natuurartsen”. Maar waar te Berlijn bijna 500 natuurartsen het publiek afweiden, zijn er in alle landen tezamen, waar de kwakzalverij verboden is, misschien niet zoo veel en er is in die landen gelukkig geen sprake van concurrentie der medici met de kwakzalvers. Dit bevestigt empirisch, in strijd met VIRCHOW'S meening, wat men reeds vooraf kan verwachten: een handeling, die bij de wet verboden is, wordt uit den aard der zaak slechts gepleegd door menschen, die geneigd zijn de wet te overtreden.”

Bestrijding van onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Op het 1er Congres international de Médecine Professionnelle et de Déontologie, van 23—28 Juli te Parijs gehouden, heeft Dr. DESCOURT een belangrijk rapport omtrent deze quaestie uitgebracht. Aan het einde van dat rapport zijn de volgende conclusies opgenomen (die echter voor een internationaal congres, o.i. te veel de toestanden in Frankrijk op 't oog hebben); zij luiden aldus:

1e. Artikel 13 van de (Fransche) wet van November 1892, aan de geneesheeren het recht gevende zich te vereenigen tot syndicale kamers tot bescherming van hunne vakbelangen, heeft hun den weg aangewezen om de onwettige uitoefening van de geneeskunde, zoo schadelijk voor het beroep, te weren.

2e. Het ligt dus op den weg van die kamers, die beter kunnen optreden dan enkele personen of op zich zelf staande vereenigingen, de personen, die zich aan de onbevoegde uitoefening der geneeskunde schuldig maken, bij den rechter aan te klagen.

3e. Om de daaraan verbonden onkosten te bestrijden is het noodzakelijk een kas te vormen door vastgestelde bijdragen, welke kas alleen voor het beoogde doel moet worden gebruikt.

Nog eens Sanguinose.

Het is niet voor ons genoeg, dat wij dit middel nogmaals ter sprake brengen; wij zijn over ons artikel in 't Maandblad van Februari j.l. al genoeg lastig gevallen en zelfs belasterd. Maar waar bij de enorme reclame, die door de fabrikanten van het artikel gemaakt wordt, tevens de door ons gemaakte opmerkingen door hen worden weerlegd, zou zwijgen van onze zijde den schijn kunnen hebben, alsof wij met die weerlegging instemden.

Dit is niet het geval. De firma VAN DAM & Co. heeft ons oordeel nog geen oogenblik aan 't wijfelen gebracht.

„Sanguinose is geen geneesmiddel”, zegt de firma en goed, wij willen het aannemen, ofschoon een middel dat wordt aanbevolen als geschikt om „nieuw bloed te maken”, „den eetlust te bevorderen”, „slapeloosheid kwijt te raken” dien naam wel kon verdienen. Wij gaan nog verder. Wij beschouwen Sanguinose als een vrij onschuldig middel, dat, behalve bij kinderen, voor den gebruiker geen gevaar voor zijn gezondheid zal opleveren, somwijlen zelfs nuttig effect zal teweeg brengen en toch... behoort o. i. een bespreking van Sanguinose in onze kolommen thuis.

Wanneer iemand zegt: „wanneer gij ziek zijt, raadpleeg uw dokter”, maar wanneer de ziekte voorbij is, en het is er u om te doen om spoedig weder uwe krachten terug te krijgen, gebruik dan een goed glas wijn — dan zouden wij het van dien persoon onvoorzichtig vinden dat hij zich op 't gebied begeeft van den geneesheer (die, als hij wijn noodig acht dit zelf kan aanraden), omdat hij niet kan weten of wijn voor elken herstellenden zieke zoo heilzaam is.

Maar wanneer men, in dit geval, in plaats van wijn aan te raden, zegt: gebruik dan een praeparaat, door mij zelve bereid, waarvan ik alleen het geheim ken, dat een bijzondere uitvinding van mij zelve is en dat zooveel goede eigenschappen heeft, te veel om op te noemen — zoodat ge wel, al kost het ook veel meer dan de beste wijn, bij mij terecht moet komen, — dan, men houde het ons ten goede, beschouwen wij zoo iemand als een kwakzalver.

Maar nog te eerder zullen wij het doen, wanneer ons, bij het scheikundig onderzoek van het praepa-

raat blijkt, dat van die bijzondere eigenschappen in de samenstelling al heel weinig is te bespeuren.

Ongeveer in dezen zin, doch in andere bewoordingen, lieten wij ons uit in ons Sanguinose-artikel van Februari j.l. en wij trekken daarvan nog niets terug, ook na lezing van de brochure, later door de firma VAN DAM & Co. verspreid.

In bedoelde brochure wordt vooral onze conclusie uit het scheikundig onderzoek onder handen genomen. Er wordt o. a. gezegd: „Wat wij niet begrijpen kunnen, is hoe het Maandblad durft te verzekeren dat het weet hoe de Sanguinose te maken en waaruit zij bestaat. Wat wij heelemaal niet begrijpen, hoe zij insinueren kan dat door ons met den wijn geknoeid is, of dat er door ons alcohol zou zijn toegevoegd. Tegenover deze insinuatie willen wij hier uitdrukkelijk en op ons eerewoord deze verklaring afleggen: dat onze Sanguinose bestaat uit een groot aantal kruiden, getrokken (in het luchtledige) op zuiveren rooden wijn, zonder éenige toevoeging van chemicaliën, van spiritus of alcohol, en loven bij deze de som uit van duizend gulden aan ieder die zal kunnen bewijzen dat bovenstaande verklaring onwaarheid bevat.”

Wij verklaren volmondig geen aanspraak te maken op die duizend gulden; daarvoor was het onderzoek, van onzentwege verricht, lang niet voldoende genoeg. En dat kon ook niet. Het is uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk, uit een aftreksel van verschillende kruiden met zekerheid te concluderen, dat deze of gene kruiden voor het aftrekken gebruikt zijn. Wij schreven alleen: „In den wijn werden eenige bitterstoffen — waaronder die van gentiaan met zekerheid — aangetroffen.” Het kwam dan ook bij ons niet op dat wij durfden verzekeren te weten „hoe de Sanguinose te maken en waaruit zij bestaat”, daarvoor was ons voorschrift te onbepaald; dat zal ieder inzien. Waar wij schreven: „Neem wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt, (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden), trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen... en klaar is Sanguinose”, daar kon het voor ieder duidelijk zijn, dat bij zoo 'n onbepaalde opgave van de samenstellende kruiden er geen sprake was van „namaken” van het praeparaat. Wat wij meenden — en nog meenen — was, dat een aftreksel op dergelijke wijze bereid, hetzelfde effect zou uitoefenen als Sanguinose.

En wat de zinsnede betreft: „Wat wij heelemaal niet begrijpen hoe zij (wie?) insinueren kan dat door ons met den wijn geknoeid is, of dat er door ons alcohol zou zijn toegevoegd”, daarop behoeven wij ons, voor onze lezers, niet te verantwoorden. De bovenaangehaalde brochure neemt zelve de taak op zich; men leest daar op blz. 11: „men heeft letterlijk niets tegen onze Sanguinose kunnen inbrengen, dan alléén dat men het alcoholgehalte te hoog vond. Welnu, het zal onzen tegenstanders zeker genoeg doen te vernemen, dat dit euvel verholpen is; en dat zij aldus hebben medegewerkt om onze Sanguinose te verbeteren!”

Waar blijft nu de insinuatie?

Waarlijk de brochure is een scherm met groote woorden, waardoor de firma ons niet overtuigt. Want over ons hoofdbezwaar geen woord. De heer J. VAN RIEL vond bij zijn onderzoek van de toenmalige Sanguinose 3,25 proc. Extractiefstoffen en 0,1 proc. asch. Dit gaf ons aanleiding tot de volgende opmerking, die, dunkt ons, iedereen kan begrijpen: „Sanguinose heet te zijne getrokken uit een groot aantal kruiden; wanneer dit het geval was, en de kruiden waren in een hoeveelheid aanwezig, dat zij misschien werkelijk eenige werking konden uitoefenen, dan moest de wijn een groot gehalte aan extractiefstoffen bevatten, afkomstig van die kruiden. Nu bevat gewone wijn gemiddeld minstens 1,5 tot 2 proc. extractiefstoffen, zoodat er van het aftreksel van het groot aantal kruiden in 't gunstigste geval 1,75 proc. overblijft. En dat moet het „zeker gevolg waarborgen”?

„Maar nu nog mooier: Het aschgehalte van gewonen rooden wijn is meestal hooger dan 0,1 proc. Het kan echter tot 0,1 proc. dalen, wanneer de wijn met water en spiritus is aangemengd, zooals bij Sanguinose het geval schijnt te

zijn. (Het soortel. gewicht 0,997 en het alcoholgehalte maken dit zeer waarschijnlijk.) Wij mogen dus, met alle zekerheid de hoeveelheid gevonden asch, dat zijn de zouten, op rekening van den wijn stellen, dat is dus 0,1 procent. Wat blijft er nu echter over voor de voedingszouten, die toch ook in de asch moeten voorkomen?

Letterlijk niets; en dan heet het... „Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen geluken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden, dat de voedingszouten uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.”

Waarom heeft de firma op deze vragen niet geantwoord?

Of liever, de laatste vraag is al beantwoord op de wijze zooals het met den alcohol is gegaan. Het aschgehalte is later verhoogd, want de heer J. J. HOFMAN vond later 0,46 proc. asch (Brochure blz. 12). Vooruit dan heeren! Nu nog het gehalte aan extract verhoogd (dat kan ook gemakkelijk) en weg zijn alle opmerkingen!

Maar dan moet ook bij iedereen het vertrouwen weg zijn in een praeparaat, dat zoo telkens van samenstelling verandert, doch waarvan in de brochure wordt gezegd: „Het middel is reeds meer dan tien jaren in beperkten kring in gebruik. De uitvinder heeft het reeds al dien tijd toegepast in gevallen van bloedarmoede, groote zwakte, algeheele uitputting, en in al die gevallen waarin het er op aankwam nieuw bloed te maken.”

Wat jammer dat toen het oude praeparaat is gebruikt; de hoeveelheid gemaakt nieuw bloed ware anders zeker nog grooter geweest!

De Sanguinose-brochure bevat, zooals te doen gebruikelijk is, de noodige hoeveelheid attesten en verklaringen. Wij nemen één daarvan over:

„In „De Vredede” van 30 Juni geeft Ds. M. MOOIJ, in de Correspondentie het volgende antwoord aan de velen, die hem naar zijne bevinding hadden gevraagd:

„Aan v. D.; v. M. en vele anderen. Aangezien ik herhaalde malen gevraagd word en telkens ook brieven krijg om inlichtingen over de in dit blad geadverteerde Sanguinose, acht ik mij zedelijk verplicht te antwoorden en dan maar op deze wijze om velen tegelijk antwoord te geven. De advertentie toch, die Van Dam & Co. plaatste, met mijn getuigenis van de ondervinding die ik er van heb, is oorzak, dat ik telkens gevraagd word.

Nu moet ik voorop zetten, dat ik een leek ben op het gebied van deze dingen en ik kun derhalve geen wetenschappelijk antwoord geven. Als opmerker en gebruiker geef ik antwoord.

Het geschrift over de groote hoeveelheid alcohol die er in de Sanguinose zit, is eenvoudig onzin. De Sanguinose is een versterkingsmiddel, namelijk: eerste soort wijn, waarop vele kruiden getrokken zijn. En, zooals de uitvinder mij heeft verzekerd: de kruiden die in den wijn zijn getrokken, kunnen, om niet te bederven en om zich goed te kunnen vereenigen, alleen op sterken drank of wijn getrokken worden. En aangezien goede, zuivere wijn het onschadelijkste is, daarom wordt wijn gebruikt. En, omdat men niet knoeien wil, wordt een van de beste soorten wijn gebruikt.

Aangezien ik weet, hoeveel soorten kruiden er in zijn, zoo is mij gebleken dat de heeren scheikundigen niet kunnen nagaan wat er in zit. En omdat zij het niet kunnen nagaan, moesten die geleerde heeren ook zoo wijs zijn, dat eerlijk te zeggen: dan zoude men vertrouwen in hen stellen kunnen, maar nu ik deze dingen gevolgd heb, heb ik alle crediet verloren voor het „Maandblad tegen de Kwakzalverij” en ook tegenover de macht van de scheikunde.

Voor zoover ik weet, is Sanguinose niet voor zieken, maar als versterkingsmiddel voor zwakken van allerlei aard. Personen, die uitgeput zijn door overspanning of die herstellende zijn van eene ziekte, zullen zeer dankbaar worden als ze dit gaan gebruiken. Zoovelen als ik het heb zien gebruiken en nog zie gebruiken, hebben er veel baat bij gevonden. Sanguinose werkt op het bloed, het versterkt en vernieuwt het. Daar bloed de ziel van het natuurlijk leven is, kan het niet uitblijven of bij deze werking moet men er in zijn geheele natuurlijke gestel baat bij vinden.

DORDBRECHT.

M. MOOIJ,

Pred. bij de Vrije Ev. Gem.”

Wij laten de beoordeeling van dit schrijven (dat in hoofdzaak een copie is van 't geen de firma VAN DAM & Co. schrijft), gaarne aan onze lezers over, met verzoek de gecursiveerde woorden, die wij cursiveerden, eens te lezen in verband met de opmerkingen, die wij hierboven schreven.

Naar aanleiding van sommige dezer — en ook van vroegere attesten krijgen wij, in de brochure, ook nog een veeg uit de pan. Op blz. 11 wordt n.l. medegedeeld dat de correspondent onzer Vereeniging in den Haag aan velen dergenen die daar ter stede een attest hadden gegeven, een bezoek gebracht heeft, om eens te zien of dit alles nu wel zuivere waarheid was. „Hij heeft”, zoo staat er verder, „tegenover ons erkend dat er aan de waar-

heid van onze attesten niet te tornen viel; en hij had dat ook gerapporteerd.

„Hoewel het Maandblad zeker loyaler gedaan zou hebben met dit eerlijk te erkennen, wij kunnen het zwijgen der redactie begrijpen.”

Niet aan de Sanguinose-fabrikanten, maar onze lezers zijn wij daaromtrent eenige verklaring schuldig. Het spijt ons, dat wij daartoe worden genoodzaakt, want het is ons meestal te doen om zaken, niet om personen te behandelen.

Ons oordeel over de verschillende attesten betreffende kwakzalversmiddelen mogen wij als bekend veronderstellen. Talloze malen hebben wij reeds medegedeeld hoe de ervaring ons heeft geleerd, dat aan de meesten daarvan geen waarde is te hechten. Niet dat ze allen valsch zijn, in geenen deele. Onder elke rubriek attesten zijn er altijd meerdere te vinden, die geheel te goeder trouw zijn afgegeven, omdat de lijders inderdaad gelooven, door het desbetreffende middel genezen te zijn. Hoe meer moeite de fabrikant van het middel aanwendt, des te meer kan hij van dergelijke attesten krijgen, en toch wordt daardoor in geen enkel opzicht de deugdelijkheid van het middel aangetoond.

Nu is er voor de Sanguinose verbazend veel moeite gedaan. Het optreden van den bekenden Predikant te 's Gravenhage en zijn handeling met betrekking tot de verklaring van Dr. H. J. VINKHUIJZEN (Maandbl. van Januari 1900) mogen wij als bekend veronderstellen. Minder bekend zal misschien het volgende zijn.

Onder de attesten in de brochure komt er ook een voor van Mevrouw CALLENBACH, Pastorie Doorn. Deze is een zuster van den Haagschen Predikant. En, of 't nu van deze dame of van een ander afkomstig is, zeker weten wij, dat aan de meeste Predikanten te Leeuwarden, van uit Doorn een gesloten couvert is toegezonden waarin zich een gedrukt papiertje bevond, dat een aanbeveling van Sanguinose bevatte. Of andere Predikanten een dergelijken brief hebben ontvangen, weten wij niet, maar wel weten wij, dat er ook nog op andere wijze druk werk wordt gemaakt om gunstige verklaringen omtrent Sanguinose te verkrijgen.

Voorloopig willen wij het bij deze mededeeling laten; maar begrijpt de firma VAN DAM & Co. misschien nu nog beter, waarom wij de quaestie van de attesten maar liever niet aangeroerd hebben? Wij houden niet van schandaal.

Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn.

Een Leipziger wijnhandel (Inhaber: Dr. AUG. ENGEL) firma: HUBERT ULLRICH, maakt tegenwoordig groote reclame in onze bladen voor een z.g. Kruidenwijn. Van dezen wijn wordt in de, in 't oog vallende, annonces o. m. het volgende gezegd:

„Aan allen, die zich door het vatten van koude of overlading van de maag, door het gebruik van slechte, moeielijk te verteren, te warme of te koude spijzen of door onregelmatige levenswijze een maaglijden als maagkatarrh, maagkramp, maagpijnen, moeielijke vertering of verslijming op den hals gehaald hebben, zij hiermede een goed huismiddel aanbevelen waarvan de voortreffelijke werkingen reeds sedert vele jaren bewezen zijn.

Door het op jaisten tijd gebruiken van kruidenwijn worden maagkwalen meest reeds in 't begin onderdrukt. Men moet dus niet talmen. Symptomen als hoofdpijn, oprispen, zuur in de maag, opzetting, misselijkheid met braken, die bij chronische maagziekten des te heviger optreden, worden dikwijls na eenige malen drinken genezen.

Verstopping en de onaangename gevolgen daarvan als benauwdheid, koliekpijnen, hartkloppingen, slapeloosheid, aambeien worden door kruidenwijn dikwijls snel genezen. Kruidenwijn heft verstopping op, bevordert de spijsvertering en verwijdt door een zachten stoelgang onbruikbare stoffen uit maag en darmen.

Schraal bleek uitzien, bloedarmoede, verval van krachten zijn meestal de gevolgen van een slechte vertering, onvoldoende bloedvorming en een ziekelijke toestand van de lever. Bij gebrek aan eetlust, evenals herhaalde hoofdpijnen, slapeloze nachten treedt een voortdurend ziekelijke toestand in. Krui-

denwijn wekt de verzwakte levenskrachten op. Kruidenwijn verhoogt den eetlust, bevordert de spijsvertering, prikkelt de stofwisseling, bespoedigt de bloedvorming, brengt de geprikkelde zenuwen tot rust en schenkt den zieke nieuwen eetlust.”

In Duitschland laat men niet toe, dat de eerste de beste wijnhandelaar op een dergelijke wijze geneeskundigen raad geeft, door de middelen aan te bevelen als geneesmiddel bij deze of gene kwalen. Volgens een bericht in de *Apotheker-Zeitung* is de „Inhaber”, wegens het plaatsen van een dergelijke advertentie, gestraft. De man probeert 't nu in 't Buitenland, o. a. ook in Nederland. Of 't hem succes zal bezorgen?

Hij doet er moeite genoeg voor (zooals wij straks zullen zien) maar, als men een beetje nadenkt en niet alles voor zoete koek opneemt wat zoo'n verkooper van een z.g. geneesmiddel gelieft te verklaren, dan zal het met den verkoop nog zoo'n vaart niet loopen.

Ten minste wij hopen het . . . en waarom?

Omdat wij de geheele kruidenwijnzaak als kwakzalverij beschouwen, en dat wel niettegenstaande de fabrikant verklaart: „Mijn kruidenwijn is geen geheimmiddel, zijn bestanddeelen zijn: Malagawijn 450,0, wijngeest 100,0, glycerine 100,0, roode wijn 240,0, atlas bessensap 150,0, kersensap 320,0, manna 30,0, venkel, anijs, alantswortel, Amerik. krachtwortel, gentiaanwortel, kalmoeswortel 10,0. Deze bestanddeelen worden vermengd.”

Wij willen zelfs aannemen dat deze opgave juist is (*), maar dan nog of zelfs juist dan is 't ons niet mogelijk vertrouwen in 't middel te stellen. Een poespas van allerlei kruiden, vermengd ('t zal wel moeten zijn getrokken) met Malaga, rooden wijn en alcohol, aan te bevelen als een voortreffelijk geneesmiddel tegen alle mogelijke maagkwalen, onverschillig wat daarvan de oorzaak zij, is een kwakzalvershandeling. En deze handeling kan voor de gezondheid der kruidenwijnverbruikers hoogst nadeelige gevolgen na zich sleepen, daar lang niet alle maaglijders de werking van wijn, alcohol en vooral van de verschillende, prikkelende kruiden kunnen verdragen. Hun kwaal zal eer toe- dan afnemen, en met hun bedorven gezondheid zullen zij het geloof in de reclame van den buitenlandschen wijnfabrikant moeten betalen. Men zij dus ernstig gewaarschuwd.

Wij zeiden reeds dat de man moeite genoeg doet om zijn waar hier in Nederland geplaatst te krijgen; een paar voorbeelden zullen dit bewijzen.

De uitgever van een plaatselijk blad, dat in een onzer provinciën verschijnt, (een uitgever die geen kwakzalvers-advertenties opneemt en, wij erkennen het dankbaar, ons steeds alles zendt wat hij op dat gebied ter plaatsing ontvangt), zond ons ook eenige brieven, waarin de firma ULLRICH de voorwaarden vroeg, waarop de bewuste advertentie (waarvan een model was ingesloten) kon worden geplaatst. Toen hierop geen antwoord kwam, werd 30 Mei een brief, in 't Duitsch geschreven, ontvangen, waarin op plaatsing werd aangedrongen en daarna, toen ook hierop het antwoord uitbleef, een brief, in z.g. Nederlandsch. Keumerkend was het slot van de beide laatste brieven, dat in de Hollandsche uitgave aldus luidde:

„Ten einde verzoek ik u om opgave van eenige namen van achtbare en soliede personen, die wellicht met den verkoop van mijn kruidenwijn zich willen belasten. Misschien spreekt u ook met de heeren apothekers derhalve.”

Maar ook tot de apothekers zelve heeft de firma zich gewend met voordeelige aanbiedingen voor den verkoop van den kruidenwijn, o. a. . . . tot den secretaris-penningmeester onzer vereeniging. (Dit was waarlijk bij den duivel te biecht.)

Uit een der laatste brieven nemen wij het volgende over:

(*) Ons lid, de heer J. J. HOFMAN, te 's Gravenhage, die de goedheid had den wijn voor ons te onderzoeken, vond, dat het gehalte aan alcohol, zuur- en extractgehalte vrijwel overeenkwam met de opgegeven hoeveelheid wijn en spiritus. Ook glycerine werd aangetoond. Dat het niet mogelijk is de bestanddeelen van al die kruiden in de betrekkelijk geringe hoeveelheid der vloeistof op te sporen, zal ieder deskundige begrijpen.

„Ofschoon ik mij dikwijls veroorloofd heb, aan UEd. mijn *kruidenwijn* aan te bieden, heb ik tot heden hierover nog geen bericht ontvangen.

„Aangezien ik nu al met de bij u gaande dagbladen wegens adverteeren klaar ben, neem ik tot heden de vrijheid u te vragen, of UEd. genegen is van mijn aanbod gebruik te maken, gelijk uwe heeren collegas in Arnhem, Doesburg, Groenloo, Groningen, Haarlem, Leeuwarden, Maastricht, Middelbarnis, Nijmegen, Roermond, Roosendaal, Zwolle enz.

„Ik stel u voor er eens een proef te nemen met een origineel kist van 20 groote en 20 kleine flesschen.

„De algemeene verspreiding belooft u bepaald succes.

„Ik raad u zoo spoedig mogelijk eene bestelling te doen, daar ik door ondervinding weet, dat reeds naar het eerst adverteeren het publiek zal sterk navrage houden naar mijn kruidenwijn.”

Welzekeer, dat is een bekende „truc”, zoo'n raad aan de apothekers om zich toch vooral het middel aan te schaffen omdat er bepaald navraag naar komt.

Of 't iets geven zal? Wij vertrouwen van niet. Voor zoover wij weten hebben zich, in de in den brief genoemde plaatsen, nog geen apothekers beschikbaar gesteld om als agent van den fabrikant van kruidenwijn op te treden, met uitzondering van die enkelen, van wie het bekend is dat zij steeds te vinden zijn om als helpers van de kwakzalvers op te treden.

Pinkpillen verboden.

* „Het Ministerie van Binnenlandsche Zaken in Oostenrijk heeft kennis ontvangen, dat in de openbare bladen onder de benaming „Dr. Williams Pinkpillen” een artsenij-bereidkundig mengsel zonder opgaaf der samenstelling wordt aanbevolen tegen allerlei ongesteldheden en dat circulaires ter aanbeveling van dit middel in grooten getale verspreid worden.

Het Ministerie voornoemd herinnert er aan in het algemeen, en in het bijzonder apothekers en geneeskundigen, dat de verkoop van dit artikel verboden is, zoowel in de openbare apotheken als in gewone winkels en dringt er bij alle autoriteiten, wie het aangaat, ten zeerste op aan, te waken voor de naleving van dit verbod en bij overtreding proces-verbaal op te maken.

Bij het in voorraad houden en colportieren van de bedoelde circulaires of vlugschriften moet eveneens worden gehandeld.”

Bovenstaande circulaire is, van wege het Ministerie, d.d. 26 Nov. 1899, aan alle Hoofden der Provinciën in Oostenrijk gezonden.

Later heeft, onder dagteekening van 8 Mei jongstleden, dezelfde Minister alle ambtenaren van justitie er aan doen herinneren, dat niettegenstaande het verbod van 26 November van het vorige jaar opnieuw allerlei advertenties van Pinkpillen in de lokale bladen verschijnen; de Minister dringt er daarom nogmaals op aan het verbod dezer aankondiging streng te handhaven en ten overvloede een waarschuwing te zenden aan alle nieuwsbladen.

In Nederland, wij behoeven er niet aan te herinneren, bemoeit niemand der rechterlijke autoriteiten zich er mee; de bespottelijke verhalen van genezingen door Pinkpillen, reeds honderd malen gebleken volkomen onwaar te zijn, doen geregeld de ronde door de bladen, en de maatschappij, die dit zaakje exploiteert, gaat voort de goedgelovigen daarmee te bedotten, onder ijverige medehulp van de dagbladpers.

Hoe vaak ook gewaarschuwd en getrouw ingelicht door ons en anderen houdt zij zich onnoozel, omdat er vrij wat dubbeltjes mee te verdienen zijn. Nog onlangs zagen wij eene advertentie, waarvoor volgens het tarief, vermeld aan het hoofd van het blad, niet minder dan f 30 moest worden betaald voor een enkele maal plaatsing. Waar de beurs en het geweten van een blad zoo in tweestrijd geraken, is het geen wonder dat niettegenstaande alle mooie praatjes van eerlijkheid, goede trouw, roeping der pers, voorlichting van het publiek en dergelijke mooie woorden op de drie eerste bladzijden,

de dubbeltjes het pleit beslissen op de vierde pagina, en de onzinnigste leugens worden opgenomen, mits er goed voor betaald wordt.

Altijd dat onderscheid maken.

*Sedert eenigen tijd komen in verschillende hier te lande verschijnende dagbladen advertenties voor, waarin tegen enkele handteekening, gelden ter leen worden aangeboden tegen 5 pct. rente, of wel waarin vermeld wordt, dat een particulier geld disponibel heeft met en zonder borg onder strenge discretie.

Wanneer iemand op deze advertenties schrijft, en er zijn natuurlijk tal van personen, die in geldverlegenheid zitten en dan tot zulk een laatste redmiddel hun toevlucht nemen, dan worden onder allerlei voorwendsels voorschotten gevraagd met de belofte dat de gevraagde som daarna zal worden toegezonden, terwijl als eind der historie niets wordt ontvangen en de ongelukkige, die in geldnood verkeert, nog bovendien zijn laatste guldens op deze manier zijn afgetroegd. Gemeener kan het zeker niet; het is bewezen, dat tal van ongelukkigen reeds de slachtoffers zijn geworden van deze oplichtersstreken, en de justitie schijnt onmachtig er iets tegen te doen en de personen van wie de advertenties uitgaan te vervolgen; daarom kunnen wij best begrijpen, dat zij ze ten minste tracht te voorkomen.

In een officieele publicatie waarschuwt daarom de hoofdcommissaris van politie te Amsterdam tegen de praktijken van de personen, die deze bedriegelijke advertenties en aanbiedingen van hulp doen plaatsen.

Honderd malen hebben wij het reeds gevraagd, waarom alleen ambtelijke waarschuwingen tegen dezen ééne vorm van oplichterij en een voortdurend stilzwijgen tegenover andere, van precies dezelfde soort.

Den eenen keer wordt de toezending van geld gevraagd onder voorgeven, dat hulp in financieelen nood zal worden verschaft en een ander maal wordt geld afgezet onder de stellige en steeds weer herhaalde belofte van hulp te zullen verschaffen tegen allerlei kwalen en gebreken.

Het eene is bedrog en oplichterij en het andere oplichterij en bedrog; laat de politie die tegen het eene waarschuwt toch niet voortdurend voor het andere de oogen sluiten!

Ingezonden.

Geachte Heer Hoofdredacteur!

Met genoegen las ik in uw blad van Juli 1900 (No. 7) enkele beschouwingen. Het zij mij als trouw lezer vergund eenige opmerkingen daaromtrent te maken.

Onder de redenen, in dat nummer genoemd, die sommige personen weerhouden lid van de vereeniging 't. d. K. te worden, zijn er een paar niet genoemd, die ik juist nogal van belang vind.

1°. Onder de leden der vereeniging zijn er die zelf kwakzalvers steunen en kwakzalversmiddelen niet alleen verkoopen, maar aanbevelen. Ik meen reeds lang geleden een artikeltje te hebben gelezen over Somatose en al is dat nu een van de meest onschuldige kwakzalverijen, het is toch kwakzalverij, niet waar?

Dat een apotheker het in voorraad heeft om op eventueel voorschrift van den medicus te kunnen afleveren vind ik niet alleen begrijpelijk, maar zelfs noodig.

Onnoodig is echter het in de apotheek opvangen van een reclamebordje van Somatose. Daarvan is de eenige bedoeling om den gaanden en komenden man er op attent te maken, dat dat middel aldaar te koop is en natuurlijk ook zonder voorschrift van den dokter te verkrijgen. Ieder die op eigen gelegenheid Somatose gebruikt, wordt door zoo'n apotheker, zoo'n lid van de vereeniging tegen de kwakzalverij, gesteund in zijn kwakzalveren op medisch terrein, met een kwakzalversmiddel.

Volgens mijn opinie is zoo'n apotheker dus ook een kwakzalver, wel niet zoo een als RETEAU of WINDELINX, maar als bestudeerd persoon toch een treurig exemplaar. Het is heel moeilijk, ja men kan zeggen onmogelijk voor een apotheker om consequent te blijven, zooals voor ieder mensch, maar dergelijke manier van handelen is toch te kras.

En dan is mij ook nog, zooals u weet, een persoonlijk feit bekend, dat een lid van de V. t. d. K. een kwak-

zalver steunde.

Het is bij enkelen te doen om de dubbeltjes in de eerste plaats en laten zij hun collega's-kwakzalvers dan niet onder valsche vlag bestrijden.

2°. De wijze waarop de kwakzalversmiddelen worden bestreden.

Het draait er bijna steeds op uit, dat vele van die middelen voor een paar dubbeltjes of centen bij een apotheker te krijgen zijn.

Wat komt dat er op aan?

Ik voor mij vind 't zoo erg niet wanneer een fleschje water met een kleurstof of zonder dat, voor f 3 of meer, verkocht wordt als middel tegen zenuwachtigheid. Suggestie doet wonderen!

Maar zoodra de gezondheid ernstig benadeeld kan worden, wordt 't een ander geval; wanneer datzelfde water ook aanbevolen wordt voor kanker, tering enz. Laat men dáár met nadruk op wijzen.

Maar wanneer ik mijn geld wil weggooien dat moet ik weten.

Het is natuurlijk wel van belang te weten dat bij een apotheker hetzelfde middel, soms veel beter bereid, ook te verkrijgen is en wanneer die apotheker er nu net zooveel voor vraagt en de patiënt wil 't er voor betalen, dat is hun zaak; een kwestie in alle geval, niet de moeite waard daarop te wijzen.

H.

Wij wenschen alleen de laatste opmerking, die ons direct aangaat, te beantwoorden. Wij geven niet toe dat het bij de bestrijding van kwakzalverijen van onze zijde, „er bijna altijd op uitdraait dat vele van die middelen voor een paar dubbeltjes bij een apotheker te krijgen zijn” enz. Het tegendeel is waar; meestal beschouwen wij de „dubbeltjes-questie” als bijzaak en laten haar dikwijls achterwege, terwijl wij juist het licht laten vallen op het nadeel dat de gezondheid kan ondervinden door het gebruik van een of ander kwakzalversmiddel. Maar somwijlen hebben wij de vermelding van de dure prijzen, waarvoor de kwakzalvers meestal waardelooze middelen aan den man trachten te brengen, noodig om het publiek, dat zoo gaarne naar den raad van die kwakzalvers luistert, te overtuigen dat voor de handelingen van deze charlatans geen ander woord past dan *afzetterij* en *bedrog*.

Al de geheimzinnigheid, al de mooie aanbevelingen, zij dienen tot niets anders dan om het publiek tot koopen, tegen zeer hooge prijzen, uit te lokken, en wanneer wij dan daartegen waarschuwen, geschiedt dit en in 't belang van de beurs van dat publiek (wat zeker geen kwaad kan) en — dit in hoofdzaak — om het de oogen te openen voor het geldelijk bedrog waaraan het blootstaat, waardoor, naar wij meenen, ook het vertrouwen in de kwakzalvers in andere opzichten ernstig moet worden geschokt. (RED.)

Weledelgeboren Heer!

Hierbij een advertentie betreffende *Dentol*, geknipt uit „Het Vaderland” van 3 Aug. 1900, (ook een krant die zich niet geneert om voor een paar advertenties den lof te verkondigen, *in het redactioneel gedeelte*, van een kwakzalver of van zijn inrichting, waar hij die kwakzalverij *in strijd met de wet* uitoefent).

De weerlegging van den kolossalen onzin, die daarin vermeld staat (nl. in de advertentie) zou te veel ruimte in beslag nemen. Maar op één ding wil ik wijzen, n.l. dat de wijnsteen (ook een domme benaming!) zou verdwijnen door de *Dentol*.

Wanneer dat waar was, zou er zwavelzuur (vitriool) in aanwezig moeten zijn, wat de tanden zelf ontzettend zou vernielen. Wij willen dus maar aannemen dat de fabrikant onwaarheid spreekt, maar dan kan men bij voorbaat aannemen dat zijn verdere beweringen ook wel leugens zullen zijn.

En dan wat een vertaling is het. Er staat: de worm in de tanden, terwijl de wormen er part noch deel aan hebben.

Het heet samengesteld te zijn volgens de beginselen van PASTEUR. Zoo heet zeker de fabrikant?

Dentol is echte kwakzalverij. H.

Ter verduidelijking van het bovenstaande laten wij een gedeelte der bedoelde advertentie hier volgen:

„De *Dentol* (vloeistof, zeep en poeder) is inderdaad hoogst antiseptisch en verspreidt den aangenaamsten geur.

Samengesteld volgens de beginselen van PASTEUR maakt hij alle slechte microben in den mond onschadelijk; hij voorkomt en geneest alzoo op eene zekere manier den worm in de tanden, de ontstekingen van het tandvleesch en de keelpijn. In weinige dagen geeft hij aan de tanden eene schitterend witte kleur en verdrijft den wijnsteen. Hij verschaft den mond een gevoel van heerlijke en langdurende frisheid”. (RED.)

Rechtszaken.

Een kikkerkuur.

Ten huize van de beroemde juffrouw BOUT in de Marnixstraat te Amsterdam vervoegde zich een paar weken geleden een werkmans met een pijnlijk gezicht. Hij klaagde over chronische maagpijn, die hem bij tijden zelfs belette voedsel binnen te houden.

Nadat de juffrouw hem allerlei levensbijzonderheden had laten vertellen, hoeveel kinderen de arme man had, verklaarde zij levendig te begrijpen, dat de dokters er niets aan konden doen. Zij zou hem radicaal genezen. En onmiddellijk volgde het recept. Hij moest vier groote kikkers vangen, die levend in een ijzeren potje doen, in hun eigen vet laten braden en daarbij steeds roeren. Wanneer ze dan murw waren geworden, moest hij ze in een mortier „tot gruis” stampen, de aldus verkregen bachee in een neteldoeks zakje naaien en dat zonder verzuim blijven dragen op het bloote lijf, precies op de pijnlijke plek van de maag. Dat moest hij volhouden, totdat het poeder vergaan was; dat kon wel 'n half jaartje duren, maar dan was hij ook zeker genezen.

De kosten voor dit prachtige medische advies waren 2 gulden. Toen nu de patiënt echter vroeg om het een beetje met hem te schikken, omdat 't veel geld was voor een armen werkmans, verklaarde de juffrouw zich met een enkelen gulden tevreden.

Dit bezoek had echter eigenaardige gevolgen, want 't bleek dat de arme werkmans de rol had vervuld van den wolf in de schapenvacht. Hij was een rechercheur van politie.

Donderdag verscheen de juffrouw voor het katongerecht te Amsterdam. Zij verklaarde volstrekt niet te begrijpen dat zij hiervoor moest worden vervolgd, want zij was nog nooit met de justitie in aanraking geweest, en wat het advies met de kikkers betreft, dat was haar dikwijls proefhoudend gebleken. Wat meer zegt, zij had zichzelf op die wijze genezen.

In weerwil hiervan eichte het Openbare Ministerie een boete van f 200 of 30 dagen hechtenis.

De kantonrechter heeft haar veroordeeld tot f 60 boete, subsid. 30 dagen hechtenis.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren: A. H. VAN DEN BERG, Med. doct. en arts te Midwoud; A. M. VAN EMBDEN te 's Gravenhage.

J. H. P. te A. Uwe zending bladen in dank ontvangen. Het Juni-nummer werd u toegezonden.

Bestuur v. d. Leeszaal van „Ons Huis buiten de Muiderpoort” te Amsterdam. Aan uw verzoek om toezending van een gratis-exemplaar zal gaarne worden voldaan. „Het Oosten” in dank ontvangen.

V. d. V. te N. Van den eersten jaargang zijn geen nummers meer beschikbaar.

A. K. te K. No. 11 van den jaargang 1900 verschijnt in November, en zal u dan worden gezonden.

J. D. te A. De gezonden middelen in dank ontvangen ze zijn nu in onderzoek.

Jhr. J. W. S. te 's Gr. Van uwe adresverandering is nota genomen.

Dr. H. T. C. t. K. te N. (Japan). Uw schrijven ontvangen; de bladen van den loopenden jaargang worden u alsnog gezonden.

J. J. C. te G. Wij vinden geen termen voor opneming van uw stuk. Dat artsen een patiënt anders hebben behandeld dan gij zoudt willen doen, is een zaak buiten onze beoordeeling. Zijn inderdaad de artsen zoo onwetend op tandheelkundig gebied als gij meedeelt, zoo is dit een zaak die den wetgever, doch niet den strijd tegen de kwakzalverij raakt.

Uw titel is „tandmeester”. Jammer dat dit voor u zulk een ergernis oplevert. Wij kunnen er niets aan verhelpen.

M. J. te R. Uw schrijven dankbaar ontvangen; voor nadere mededeelingen houden wij ons zeer aanbevolen.

A. P. W. J. v. S. L. te A. Ook uwe mededeelingen ontvangen wij in dank; spoedig hopen wij er gebruik van te maken.

Redactie van „Janus”. Dank voor het gezonden rapport.

A. H. te 's H. De brochure: *De Vriend der Zieken* van F. AD. RICHTER & CIE. is reeds herhaalde malen in ons blad besproken; 't is een gevaarlijk boekje. Met genoegen ontvangen wij de brochure: *Hoe behoudt men zijn tanden?*; wij betuigen u daarvoor onzen dank.

Dr. B. K. te S. Naar Dr. Dalton's Aural Institute wordt geïnformeerd.

K. S. te R. Van uw schrijven is nota genomen. De gezonden stukjes behooren in ons blad niet thuis.

J. B. N. te L. Te laat voor dit no. Volgende maand. J. d. J. te K. a. d. L. Ook uw schrijven te laat ontvangen om in dit no. te behandelen.

— Veel moet tot een volgend no. blijven liggen.

Verzoek aan de leden. Wie nog exemplaren van den eersten jaargang (1881) of enkele nummers daarvan te missen heeft, zal den Secretaris-Penningmeester met toezending daarvan zeer verplichten.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 756.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Verzoek betreffende de gratis-verspreiding.

Hoofdartikel: Dr. Dalton's Aural Institute.

Berichten: Een tweede Van Bijsterveld. — Vier kwakzalvers op de markt. — Zuurstoftherapie. — Duur toiletwater. — Een komma te weinig. — Kruisocht tegen de kwakzalvers in Missouri. — Een beleefde uitnodiging. — Juist gezien. —

Groote artikelen: Geheim- en patentmiddelen. — Van Tuyl's Voetwater. — Dri-teilig Eisenmiddel. — Hoe ver de „reclame“ gaat.

Ingezonden: Naar aanleiding van de brochure omtrent Sanguinose.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Sanguinose.

Gratis-Verspreiding.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, voornemens zijnde, te beginnen met 1901, een gewijzigde en volledige Gratis-verspreiding van het Maandblad in te voeren, noodigt bij dezen uit:

Bestuurders van Societeiten, Houders van Hotels, Restaurants, Logementen en Koffiehuizen, Restaurateurs van Wachtkamers, Directies van Stoombooten, Besturen van Leeszalen of andere plaatsen waar publiek bijeenkomt, om, indien zij voor hun leestafel geregeld één of meer exemplaren van het Maandblad gratis wenschen te ontvangen, daarvan binnen één maand, met vermelding van hun duidelijk adres, kennis te geven aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg.

Het Bestuur voornoemd:

J. M. VAN ELK, Voorz.

A. J. WIJNNE, Secr.-Penningm.

Dr. Dalton's Aural Institute.

Weer een waarschuwing aan hardhoorigen.

Dooven en hardhoorenden zijn bijna ten allen tijde door kwakzalvers tot hun prooi gekozen. En dat laat zich verklaren. Met de, aan de meesten dezer laatsten, niet te ontzeggen scherpzinnigheid, hebben zij ingezien dat de belofte van „genezing van doofheid“ tal van personen moest lokken, die ergens elders te vergeefs genezing van hun kwaal zochten en deze niet vonden . . . om de eenvoudige reden, dat de ziekte niet te genezen was.

Er zijn, helaas! gevallen, waarin de beste oorheeskundige tot zijn patiënt moet zeggen dat hij geen verbetering kan aanbrenge . . . en fluks staat de kwakzalver gereed met zijn verleidelijke uitnodiging: kom maar bij mij, ik zal u helpen. Is 't te verwonderen dat velen aan die lokstem gehoor geven? Geenszins, een drenkeling houdt zich aan een stroohalm vast. Maar te betreuren is het zeker, omdat velen, die reeds ongelukkig zijn, nog ongelukkiger worden gemaakt wanneer het hun blijkt, dat de bij

hen opgewekte hoop op genezing ijdel is geweest, dat zij het slachtoffer zijn geworden van de gewetenlooze speculaties van iemand, wiens eenig streven is, het lijden van zijn medemenschen op schromelijke wijze te exploiteeren.

De oor-kwakzalvers honden er verschillende manieren van „werken“ op na. De een beveelt een gehoorolie, de ander dit of dat instrument aan en een derde — en dat is tegenwoordig vooral in de mode — wijst op zijn z.g. „Instituut“. Wij noemen slechts de inrichtingen van den beruchten Nicholson, het Instituut Drouet, het Institut National de la Surdité, allen reeds vroeger in ons blad besproken, om een voorbeeld van die „Instituten“ te geven. In het Maandblad van Juni j.l. hebben wij die inrichtingen en haar wijze van werken in 't algemeen besproken en wij brengen, in verband daarmede, nog eens het volgende in herinnering:

De „Instituten“ presenteren zich aan 't publiek door advertenties — meestal onder de rubriek van speciale reclames opgenomen — waarin, onder belofte van genezing, het adres wordt opgegeven, waar men inlichtingen kan krijgen of een courant kan aanvragen, die bij lezing blijkt de wonderen der inrichting met den noodigen ophef te vermelden. (Wij herinneren o.a. aan het Journal de la Surdité van het Instituut Drouet.) Een lijder, aangelokt door de mooie advertentie, wil het middel van het „Instituut“ ook nog eens probeeren, nadat hij elders te vergeefs hulp heeft gezocht en schrijft dus om de noodige inlichtingen.

Als antwoord daarop ontvangt hij een dikwijls gedrukten brief ('t gaat daar alles machinaal!) waarin hem hoop op genezing wordt gegeven, maar, opdat de „geneesheer“ van het gesticht een goed oordeel kunne vellen, wordt de patiënt uitgenoodigd een z.g. vragenbrief in te vullen, waarin tal van bijzonderheden omtrent den zieke en de ziekte moeten worden beantwoord. Is dit geschied — en 't blijkt, dat het er niets op aankomt wat men schrijft, want wij hebben menigmaal antwoorden gelezen, waaruit volstrekt geen ziektebeeld was te vormen — dan komt een brief terug, dat de „Dokter“ de ziekte heeft herkend en dat genezing zeker is, wanneer men slechts zijn raad opvolgt en gebruik maakt van de middelen of instrumenten die het „Instituut“ verschaft. 't Is nu alleen maar noodig, dat men vooraf een zeker, meestal vrij hoog bedrag overzendt om met de geneesmethoden te beginnen en als men nu maar zorgt, getrouw op tijd bericht en vooral opnieuw geld te zenden dan kan men alles gerust aan het „Instituut“ overlaten.

Zoo marcheert de zaak somwijlen geruimen tijd, totdat de lijder in de meeste gevallen ten slotte bemerkt, dat de belofte en gehoopte genezing achterwege blijft, niettegenstaande de belangrijke som die hij heeft opgeofferd.

Zoo gaat het, en het kan niet anders gaan. Genezing per brief is kwakzalverij. Geen serieus geneesheer zal uit een schriftelijke verklaring van een zieke concludeeren tot den aard der ziekte, en geen geneesmiddelen aanwenden zonder voorafgaand onderzoek van den zieke in persoon. Dat doen alleen personen voor wie de zieke niets, het belang van hun zaak allés is. En dat dit bij z.g. „Instituten“ het geval is, blijkt wel ten duidelijkste daaruit (wij hebben de brieven voor ons) dat voor soms de meest verschillende kwalen, dus bij geheel verschillende beantwoording van den vragenbrief, het antwoord van den dokter vrijwel gelijkloidend was. Maar altijd kwam er dit in voor: belofte van genezing bij gebruik van de middelen van het „Instituut“.

Die vragenbrief dient dan ook alleen om het publiek wijs te maken, dat er inderdaad nog een soort van onderzoek plaats heeft, maar, denkt een Amerikaansch Instituut, al dien omslag hebben wij niet eens noodig; de lichtgeloovige menigte komt toch wel bij ons. Wij hebben hier op 't oog de inrichting, waarvan wij den naam aan het hoofd van dit artikel plaatsten, en dat zich, in de Nederlandsche bladen, door de volgende advertentie bekend maakt:

„Zijt Gij Doof?? Alle gevallen van Doofheid of Hardhoorigheid zijn nu Geneesbaar door onze nieuwe uitvinding, behalve degenen welke doof geboren zijn. Gegons in de ooren houdt direct op. Beschrijft uw geval; onderzoek en raad vrij; men kan zich met weinig onkosten te huis genezen. Dr. Dalton's Aural Institute, 596 La Salle Ave. Chicago JLL.“

Teneinde iets meer van het „Instituut“ te weten te komen werd aan het opgegeven adres gevraagd of de methode goed was voor een beginnende hardhoorigheid, die steeds verergerde en waarvan men vreesde, dat zij in doofheid kon overgaan, meer absoluut niet, en hierop werd een schrijven ontvangen, zóó curieus, dat wij de verleiding niet kunnen weerstaan het in zijn geheel op te nemen:

„In antwoord op u schrijven, begeeren wij u mede te deelen, dat wij voortdurend zulke gevallen onder onze behandeling hebben, en met zulk goed gevolg, dat wij steeds eene volkomene en blijvende genezing mogen bewerken.

„Die ongesteldheid is veroorzaakt door eene koude in 't hoofd; en die koude heeft een klein kanaal verstopt, namelijk de Eustachiusbuis, die het oor zoowel met den neus als met de keel verbindt. De lucht moet gelegenheid hebben om tot het trommelvlies door te dringen, en zulks niet alleen

*Juist gezien! Etant donné un petit flacon de deux sous et quelques gouttes de n'importe quoi, je me charge — non pas de les guérir — mais de leur en flanquer pour leurs trois francs cinquante.
O puissance de l'étiquette!

(Petit Journal).

Geheim- en patentmiddelen.

Prof. R. KOBERT'S *Arzneiverordnungslehre* für Studierende und Aerzte, 3e Aufl. 1900, bevat op pag. 59 het onderstaande:

„Prijsverhoging van een recept, boven den middelmatigen prijs, kan o.m. door de volgende omstandigheden worden veroorzaakt:

„*Geheimmiddelen*, die steeds veel meer kosten dan zij waard zijn, moet de geneesheer niet voorschrijven, en ook de fatsoenlijke apotheker moet zich zoo weinig mogelijk daarmee ophouden. Desniettegenstaande moet de geneesheer de officieele mededeelingen van onderzoekingen van dergelijke „mode-artikels” reeds daarom lezen, om in staat te zijn, ingeval deze vergiften bevatten, het publiek daartegen te waarschuwen. Geheimmiddelen te bereiden, of daarvoor schriftelijk of woordelijk reclame te maken, berokkent den geneesheer de verachting van zijne collega's en de uitsluiting uit de geneeskundige vereenigingen. In Rusland moet ieder Doctor in de geneeskunde een eed afleggen, dat hij zich niet met geheimmiddelen zal bemoeien.

Gepatenteerde-middelen, als Ichtyol-paerparaten, Sozjodal-zouten, Lanoline enz., zijn natuurlijk duurder dan die geneesmiddelen, die niet door een patent worden beschermd, omdat bij hunne bereiding de concurrentie is buitengesloten. Evenwel zou het niet goed gezien zijn deze middelen in Duitschland buiten geneeskundig gebruik te stellen; men legge zich echter steeds, vóór het voorschrijven, de vraag voor of het, met het oog op het ziektegeval, niet mogelijk is het patentmiddel door een ander, goedkoper te vervangen. De *Engelsche en Amerikaansche patentmiddelen* zijn met de Duitsche niet te vergelijken en ten deele zeer af te keuren. Dit ligt daaraan dat het Duitsche „Patentamt” werkzaam is in het belang van het publiek en slechts werkelijke uitvindingen beschermt, terwijl het Engelsche er alleen op uit is den Staat inkomsten te verschaffen en daarom al 't mogelijke patenteert. Zoo bezaten b.v. nog in den laatsten tijd bijna dertig duizend personen in Engeland het recht, Patent-medicijnen te bereiden en te verkoopen, terwijl bij ons (in Duitschland) daarvan zeker 29.000 door het „Patentamt” zouden zijn afgewezen. De in Engeland en Amerika aangerichte schade door dusdanige patentmiddelen, die dikwijls gevaarlijke stoffen bevatten, is sinds jaren zeer groot”.

Wij zijn het geheel eens met 't geen Prof. KOBERT over de Engelsche patent-geneesmiddelen schrijft en geven ook grootendeels toe wat hij over de Duitsche gepatenteerde middelen mededeelt. Daaronder zijn vele, die men thans niet gaarne als medicament zou willen missen. Evenwel moeten wij op een euvel wijzen, (wij deden het reeds eenige malen) dat verschillende van die middelen aankleeft. Het getal gepatenteerde Duitsche middelen vermeerderd met den dag en daaronder zijn sommigen, die zeker als „mode-artikelen” mogen worden beschouwd en wier bestaan zeer kortstondig is, omdat zij niet aan de opgewekte verwachtingen voldoen.

Ieder „Farbe-fabrik”, iedere chemische fabriek brengt onophoudelijk nieuwe gepatenteerde fabrikaten in den handel en — wonderlijk genoeg — steeds staat er een groot aantal geneesheeren, vooral „Privat-docenten”, gereed, die met het middel, in betrekkelijk korten tijd, gunstige ervaringen hebben opgedaan en het derhalve als iets, al 't vroegere overtreffende, aanbevelen. Wel is waar, zijn er gevallen genoeg bekend, waarbij de beweringen van die geneesheeren door andere proefnemers worden gelogenstraft, maar die laat men links liggen.

Daarentegen worden de gunstige vroegere verklaringen door de fabrikanten op een wijze geëxploiteerd, wordt er, door brochures en strooibiljetten, een reclame gemaakt, die in bijna geen opzicht afwijkt van de methode, die gebruikt wordt om *kwakzalversmiddelen* ingang te doen vinden. Wij hebben dit o.a. voor *Somatose, Haematogeen* (Hommel)

en *Ferratine*, in het Maandblad van Februari 1899, duidelijk gemaakt en kunnen nog voorbeelden te over aanbrengeu.

Voor het crediet van de werkelijk goede gepatenteerde geneesmiddelen ware het zeer gewenscht, dat van Hooger-hand aan deze schandelijke methode van reclame-maken paal en perk werde gesteld!

Van Tuyll's Voetwater.

De bekende leverancier van kwakzalversmiddelen in de Paleisstraat te Amsterdam, A. VAN TUYLL, is niet alleen depôt-houder, maar treedt ook nu en dan als fabrikant van dergelijke middelstjes op. Als een dusdanig eigen fabrikaat hebben wij de vloeistof te beschouwen, die „als speciaal middel ter genezing van voetzweet en vochtige handen” wordt aanbevolen. VAN TUYLL verklaart n.l. daaromtrent:

„Het is den ondergeteekende gelukt een middel te vinden dat bij een zeer eenvoudige toepassing deze hinderlijke, onaangename en ongezonde toestand aan voeten en handen geneest zonder eenige schade aan de huid of goederen te veroorzaken”.

Nu, alle respect voor de medische kennis van den fabrikant, te meer daar hij zijn middel „het eenige middel” noemt, dat de bedoelde kwaal geneest. Of de geneeskundigen er ook zoo over denken?

Om het hun gemakkelijk te maken een oordeel te vellen, geven wij hier de bestanddeelen op, waaruit de vloeistof bestaat, zooals het scheikundig onderzoek van den heer A. J. WIJNNE te Middelburg heeft uitgemaakt. Het is een oplossing van *zwavelzuur zink* (Sulfas zincicus), vermengd met *lavendelolie*, en wel een zeer sterke oplossing, die ongeveer 30% zwavelzuur zink bevat.

Wij twijfelen geen oogenblik, of de deskundigen zullen, na kennismaking van deze analyse, de uitvinding(?) van VAN TUYLL niet als zoo'n groot geluk beschouwen en zeker geen druk gebruik laten maken van dit „eenige middel”, daar zij veel betere ter hunner beschikking hebben. Zeker, oplossingen van metaalzouten die op de huid een samentrekkende werking uitoefenen (en daartoe behoort ook zwavelzuur zink) zijn reeds vroeger aanbevolen en aangewend bij voetzweet en dergelijke kwalen, maar het succes was alles behalve schitterend. En dat zal ook 't lot van het „eenige middel” zijn.

Wij hebben nog één aanmerking op de verklaring van v. T. dat het middel „geneest zonder eenige schade aan de huid of goederen te veroorzaken”. Wij geven toe dat, wanneer de huid gaaf is, het gevaar niet groot zal zijn, maar wat zal er gebeuren wanneer — wat bij zweetvoeten dikwijls voorkomt — er open plekken in de huid ontstaan en de oplossing van 30% zwavelzuur zink op die wijze in 't lichaam komt? Zou dit ook zonder *eenige schade* kunnen geschieden? Wij zijn er niet zoo zeker van.

Drei-teilig Eisenmittel.

Slechts zelden behandelen wij middelen, waarvoor in ons land geen reclame wordt gemaakt. Dat wij ditmaal een uitzondering op dezen regel maken vindt zijn oorzaak in 't volgende. Een dienstmeisje, dat aan een maagkwaal lijdende was, had, op aanraden van kennissen, een middel uit Duitschland laten komen; toen zij echter, bij het gebruik, eer erger dan beter werd, wendde zij zich tot ons lid Mevrouw ALBLAS—SORBER, apotheker te Utrecht, met het verzoek de medicijnen voor haar te onderzoeken. Aan dit verzoek werd voldaan en Mevrouw ALBLAS—SORBER had de welwillendheid ons met het resultaat van dit onderzoek in kennis te stellen.

Ter waarschuwing voor anderen, die ook op aanraden van kennissen hulp elders mochten willen zoeken, deelen wij dit resultaat hier mede:

Het *3-teilig Eisenmittel* bestaat, zooals de naam reeds aangeeft, uit drie verschillende middelen, n.l. I Mixtur, II Pillen en III Pulver.

De *Mixtur* bestaat uit een waterig aftreksel van *kina-bast*, vermengd met Malagawijn; van ijzer was geen spoor te vinden.

De *Pillen* zijn niets anders dan *Blaudipillen*, doch, even als de Pinkpillen, zeer hard en gedeeltelijk ontleed.

Het *Pulver* bestaat uit *dubbel koolzure soda* (z.g. zuiveringzout), gearomatiseerd met *citroenolie*; ook geen ijzer.

De drie middelstjes worden geleverd door de *Stern-apotheke* te Münster voor het bagatel van f 3.50. Het verwondert ons niet dat zij, bij een ernstig maaglijden, geen beterschap brengen, maar de verzuchting moet ons nogmaals van het hart: Zal men dan nooit begrijpen dat het, niet alleen bij maagkwalen maar in 't algemeen bij elke ziekte, niet geraden is om alles maar te slikken wat deze of gene kennis aanraadt? Eerst dient een deskundig onderzoek van den lijder vooraf te gaan en slechts daarna kan worden beslist welk geneesmiddel kans kan geven op genezing. Wie maar, op goed geluk af, dit of dat gebruikt, loopt groot gevaar, dat hij zelf oorzaak is van het verergeren zijner kwaal.

Hoe ver de „reclame” gaat.

Enkele apothekers hier te lande entvingen, kort geleden, van uit Parijs een brief, dien wij hier, vrij vertaald, laten volgen:

„Mijnheer, Gelieve na te gaan of de hierbij gevoegde contracten van uw gading zijn. Verzoeker ze, in dit geval, terug te zenden aan den heer Tissot, te Parijs. (Volgt het adres met nog enkele mededeelingen voor onze lezers van minder belang.)

Die contracten, wij zagen er twee, luiden aldus:

No. 1. Ik neem aan op de glasruiten van mijn apotheek het volgende opschrift te plaatsen: *Pilules Blancard Anti-anémiques*, in geëmailleerde letters, die mij kosteloos zullen worden geleverd.

Na ontvangst van de factuur voor de plaatsing van het opschrift, die als bewijsstuk zal gelden, zal ik elk jaar gratis ontvangen . . . flacons en . . . 1/2 flacons.

Deze overeenkomst is aangegaan voor drie jaar. binnen welken tijd ik geen ander, dergelijk opschrift zal plaatsen.

No. 2 was ongeveer van denzelfden inhoud en betrof de plaatsing van een opschrift van *Vin Mariani reconstituant* met een afbeelding van het fabrieksmerk. Ook hier werd men betaald met gratis en franco toezending van een zeker aantal flacons.

Eigenaardig is het wel, dat de contractant zelf kon invullen hoeveel flacons hij, als honorarium, verlangde. Zeker geen bewijs dat 't goedje den fabrikanten erg duur te staan komt.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Evenals in andere gemeenten wordt te Dordrecht eene reclame-brochure voor *Sanguinose* verspreid, die wel verdient door onze Vereeniging eens goed onder handen te worden genomen.

Zooals steeds door kwakzalvers geschiedt, wordt er erg gescholden op die wetenschap, die met onverbiddelijke juistheid het bedrog aantoonde, en hier vooral moet onze Vereeniging en het Maandblad het ontgelden.

Een zekere mijnheer MOOIJ, Predikant van een vrije evangelische gemeente alhier, maakt het al zeer bont. Deze begint met voorop te zetten, dat hij een leek is op 't gebied van deze (welke?) dingen en hij kan derhalve geen wetenschappelijk antwoord geven. Dan beweert hij, dat het geschrijf over de groote hoeveelheden alcohol in de *Sanguinose* eenvoudig onzin is (op welke gronden, mijnheer Mooij?) en verder dat de uitvinder (!) hem diverse verzekeringen gaf (alsof verzekeringen van kwakzalvers iets bewijzen!).

Later weet de heer MOOIJ in zijn „niet wetenschappelijk antwoord” hoeveel soorten van kruiden er in zijn, (natuurlijk komt deze wetenschap ook al van den kwakzalver) en dan heeft hij alle crediet verloren „voor het Maandblad tegen de Kwakzalverij en ook tegenover de macht van de Scheikunde”; zoo staat het er woordelijk!

Hoe jammer dat een man, die zóo meester is over de Nederlandsche taal, ons het crediet opzegt, want in de volgende regels komt de geneeskundige voor den dag, waar de heer MOOIJ predikt dat *Sanguinose* op het bloed werkt, *bloed de ziel van 't natuurlijk leven is en nog wat van dien aard!*

Al dit fraais hebben de lezers van „de Vredeboede” kunnen genieten, en deze nu wordt uitgegeven en gedrukt in het „Bureel Vredeboede”, eene drukkerij geëxploiteerd door een zoon des Heeren MOOIJ.

In die reclame-brochure wordt natuurlijk ook elders telkens op de Vereeniging tegen de Kwakzalverij afgegeven.

Vreemd echter dat op het binnenblad van den omslag met groote letters als No. 1 van een vijftal verkoopers van het middel staat: de Heer K. G. W. DE BOSSON, Apotheher, lid onzer vereeniging en zelfs, naar ik meen, lid van het Bestuur der Afdeling Dordrecht.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 782.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht omtrent de gratis-verspreiding.

Hoofdartikel: Een „nieuw” Volta-kruis.

Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over „La Médecine Nouvelle”. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. — Vergiftiging door Haarlemmerolie. — Dr. Dalton's Aural Institute. — Maatregelen tegen kwakzalverij in Oosteuropa.

Grootere artikelen: Hoe de Sanguinose-fabrikanten aan namen komen. — Anti Kamnia. — Polmo. — Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller. — Reimanns verhuisd. — Kwakzalver en Justitie.

Ingezonden: De behandeling door van Bijsterveld. — De „maden” van den dentist Hollander.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg. Hun zal dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Gratis-Verspreiding.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, voornemens zijnde, te beginnen met 1901, een gewijzigde en volledige Gratis-verspreiding van het Maandblad in te voeren, noodigt bij dezen uit:

Bestuurders van Societeten, Houders van Hotels, Restauraties, Logementen en Koffiehuizen, Restaurateurs van Wachtkamers, Directies van Stoombooten, Besturen van Leesalen of andere plaatsen waar publiek bijeenkomt, om, indien zij voor hun leestafel geregeld één of meer exemplaren van het Maandblad gratis wenschen te ontvangen, daarvan binnen één maand, met vermelding van hun duidelijk adres, kennis te geven aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg.

Het Bestuur voornoemd:

J. M. VAN ELK, Voorz.

A. J. WIJNNE, Secr.-Penningm.

Een „nieuw” Volta-kruis.

In 1897 is aan de Duitsche apothekers de verkoop of het ten verkoop in voorraad houden van het Volta-kruis, op last van den President van Politie te Berlijn, verboden, omdat de verkoop van dit „alleen op bedrog berekend middel” strijdt met de algemeene voorschriften voor de apotheken.

Eenige maanden later heeft dezelfde autoriteit het

volgende gepubliceerd: „Op grond van een rapport van een gerechtelijk deskundige heeft in den laatsten tijd in verscheidene winkels de inbeslagneming plaats gehad van Volta-kruizen en sterren, alsook van de handelsboeken en correspondentie, die op den verkoop van dit artikel betrekking hebben. Tegen de verkoopers zijn aanklachten wegens bedrog ingediend. Zooals te begrijpen is, zijn de Volta-kruizen, waarvan de werkelijke waarde nog geen 6 centen is, niet in staat, een constanten electrischen stroom op te wekken en een genezende inwerking of zelfs eenigen invloed op ziekte-toestanden uit te oefenen.”

Zoo handelt men in Duitschland; en wat geschiedt in Nederland? Is, wat in Duitschland door bevoegde autoriteiten als bedrog wordt gekenmerkt, in Nederland geen bedrog?

Of laat men daar maar toe dat een dergelijk bedrog wordt uitgeoefend tot groot nadeel van het publiek?

Hoe 't zij, een feit is het dat de z.g. Deensche professor (?) HESKIER en zijn gewillige Nederlandsche trawanten onophoudelijk en ongestoord het Volta-kruis aan het dagblad-lezend publiek aanbieden of op de markt trachten te verkoopen. Reeds herhaalde malen is in ons blad en ook in Deutsche bladen (waarvan wij getrouw melding maakten) op degelijke gronden aangetoond, dat het Volta-kruis, dat door zijn z.g. electrische werking als onfeilbaar middel tegen allerhande kwalen dienst moet doen, niet in staat is eenig noemenswaardig electrisch effect te weeg te brengen en met den naam van een nietswaardig prul moet worden bestempeld, dat niet de minste geneeskrachtige werking zal uitoefenen. Zóó denkt de plaatselijke Gezondheidsraad te Karlsruhe er ook over.

Maar HESKIER en de zijnen laten zich niet ontmoedigen. Ja zelfs, ze gaan verder en bieden, na het onfeilbare kruis, nog een onfeilbaarder aan. Wij schreven in Maart 1896 daaromtrent het volgende:

„Wij konden werkelijk ons lachen niet laten, toen wij, kort geleden, de volgende annonce lazen:

„Het Volta-kruis is thans in 2 grootten verkrijgbaar à f 1 en f 1.50.

Het groote Volta-kruis, hetwelk 4 maal zoo groot is als het gewone en krachtiger werkt, werd vervaardigd op dringend verzoek van Patiënten, welke door het kleine Kruis wel verzachting, doch geen volkomen genezing gevonden hadden en daarom een Volta-kruis van sterkere werking wenschten, om welke reden dit inzonderheid zulke Patiënten aan te bevelen is die zeer ziek zijn.”

„Hoe is 't mogelijk, vroegen wij, dat iemand zoo brutaal durft op te treden? In vorige advertenties

en gebruiksaanwijzingen werd steeds beweerd, dat het Keizerl. Koninkl. gepatenteerde Volta-kruis, kostende een gulden, volkomen genezing zou teweegbrengen, en nu, nu het den kwakzalver in zijn kraam te pas komt, wordt dat onfeilbare plotseling verlaagd tot een middel, waarbij enkele patiënten „geen volkomen genezing gevonden hadden”, teneinde voor 50 centen meer, thans het echte onfeilbare aan den man te brengen.

„De manoeuvre is tamelijk doorzichtig; nu de z.g. Prof. HESKIER, de man van het onvervalschte gepatenteerde Volta-kruis, gezien heeft, dat er nog lichtgelooovigen (om geen harder woord te gebruiken) te over zijn, die een gulden voor zijn volkomen waardeloos prul uitgeven, heeft hij gedacht, dat er ook nog wel gevonden zullen worden, die men wat meer kan laten betalen. En die zaak is voor uitbreiding vatbaar.”

Dit bleek goed door ons gezien te zijn; want inderdaad later werden er nog grooter en nog duurdere kruizen aanbevolen, die met het oorspronkelijke kruis alleen dat gemeen hadden, dat ze even onwerkzaam waren.

Maar, wat te voorzien was bij een artikel, waarbij bijna alles winst is en waarbij het op het maaksel niets op aankomt, geschiedde. Ook anderen, even ruim van geweten als HESKIER, wenschten een deel van de winst tot zich te trekken; de concurrentie trad op en wel met niet minder schaamteloosheid dan de z.g. uitvinder.

Een zich noemende „Metaalwarenfabriek voor nieuwe uitvindingen” te Valkenburg verzond dezer dagen algemeen in ons land, aan het adres van „Mejuffr. de oudste Vroedvrouw” een circulaire omtrent een door die fabriek vervaardigd Volta-kruis met de volgende raadgeving:

„VOOR VROEDVROUWEN!

Iedere kraamvrouw moest een Volta-kruis dragen; zij zou dan veel minder pijnen lijden.

De tanden der kinderen komen zonder pijn als het kind een Volta-kruis draagt.

Onder 100 menschen zijn zeker 80 die aan Hoofdpijn, Tandpijn, Asthma, Hoesten of aan vele anderen in het prospectus genoemde krankheden, lijden. Hoeveel geld wordt niet onnoodig voor dure geneesmiddelen uitgegeven? Daarom zal niemand bezwaar hebben, om het kleine bedrag aan het zoo nuttige Volta-kruis te besteden.

Wij hebben een groot aantal vroedvrouwen in alle landen tot onze geregelde afnemers, daarom bieden wij ook U voorlopig den alleen-verkoop aan,

voor Uwe streek, als U minstens 12 Volta-kruizen besteld.

Deze 12 stuk hebt U zeer zeker in eenige dagen verkocht.

Engrosprĳs voor U: slechts 90 cent per stuk, doch bij minstens 12 stuks genomen. U verdient dan aan elk Volta-kruis 60 cent daar de verkoopprĳs fl 1.50 per stuk is.

Metaalwarenfabriek voor nieuwe Uitvindingen
VALKENBURG (L.)

N.B. Spoedige bestelling is gewenscht, daar wij anders den alleen-verkoop aan iemand anders moeten overdragen."

Is 't niet schandelijk op deze wijze invloed op de vroedvrouwen te trachten uit te oefenen en zich zelfs niet te ontzien daarbij kraamvrouwen en jonge kinderen tot slachtoffer te maken?

Want de mogelijkheid bestaat, dat er slachtoffers vallen, wanneer men geloof hecht aan de leugenachtige beweringen, die in de bijgevoegde circulaire zijn opgenomen. Wij kunnen het best een denkbeeld geven van den inhoud dier circulaire door hier een schrijven te laten volgen van een geneesheer, die onze aandacht vestigde op het optreden van de genoemde „Metaalwarenfabriek". (Het woord klinkt nogal Duitsch.)

„De circulaire begint met te vertellen wat eigenlijk een Volta-kruis is, want ziet u men scheldt dat voor een kwakzalversmiddel uit en dat is 't toch heusch niet.

Volgt de opsomming van een vijf en twintigtal zeer verschillende kwalen waartegen 't al helpt. Dan komt 't mooiste: „Hoeveel annoucen", zegt de circulaire, „vindt u niet in de courant over Volta-kruizen! Die handelaars moeten ontegensprekelijk daarmee goede zaken maken, anders konden zij zulke dure advertenties niet herhaaldelijk plaatsen". (Zéer juist!) De aanbidders hebben zoo'n kruis aangekocht (zij schijnen reeds wat van onze Vereeniging geleerd te hebben). Het kruis was veel te klein, vergeleken bij het hunne, de doos was te groot en te bont, dit was volgens hen om het publiek te misleiden; is het niet kostelijk? Zij vinden 't schandelijk f 1.80 tot f 2.50 voor zoo'n ding te vragen. Hun kruis kan men voor 't koopje van f 1.50 krijgen en daaraan verdienen zij natuurlijk niet te veel; dat blijkt uit de afzonderlijke aanbieding aan de vroedvrouw die 't voor f 0.90 koopen kan.

Er is nog een gebruiksaanwijzing bij. Men moet 't ding in azijn stoppen en om den hals dragen; als 't niet helpt neme men 2; waarom ook niet? Het verwondert mij, dat er niet nog meerdere aanbevolen worden, het kan hun geen kwaad. Als 't kruis na 30 dagen nog niet helpt is de fabriek bereid het terug te nemen *mits onbeschadigd*. Dat is een goedkoopse belofte, want de fabrikant laat 't vóór 't gebruik listiglijk in azijn stoppen, wat voor 't koper en zink wel niet prachtig zal zijn."

Tot zoover onze brefschrijver. Wij hebben er weinig anders aan toe te voegen dan onze overtuiging dat ook dit kruis niets meer zal uitwerken dan de groote en kleine kruizen van HESKIER, *dus letterlijk niets*. Ongetwijfeld zou in Duitschland ook de naam van **bedrog** op dit product worden toegepast; en bij ons?

Het bestuur onzer Vereeniging heeft een waarschuwing tegen deze grove kwakzalverij van de „Metaalwarenfabriek" doen plaatsen in het *Tijdschrift voor Praktische Verloskunde*, teneinde op die wijze de vroedvrouwen op de hoogte te brengen. Met genoegen constateeren wij intusschen dat vele vroedvrouwen de zaak reeds zoo weinig vertrouwden, dat zij inlichtingen inwonnen bij den geneesheer ter plaatse. Verscheidene dezer zonden ons daarop de brieven toe; hiervoor onzen dank!

Berichten.

Publicatie van den plaatselĳken Gezondheidsraad te Karlsruhe. Voor eenigen tijd zijn in de bladen onder het opschrift „*La Médecine Nouvelle*" advertenties verschenen, waarbij de gratis-toezending van een brochure over de zoogenaamde *Vitalistische Methode* tot volkomen genezing van zenuwziekten, verlamming, jicht, asthma, reumatiek, maag-, lever-, nier- en blaasziekten enz. door de *Médecine Nouvelle* te

Parĳs, wordt aangeboden. De brochure, getiteld „*Het nieuwe Vitalisme*" bevat een beschrijving van de „*Médecine Nouvelle*", een inrichting die door een vennootschap, *Société de l'Electrogénique et de l'Institut Dynamodermique*, in 't leven is geroepen en door geneesheeren geleid wordt; verder mededeelingen over de in de inrichting gebruikte toestellen, hunne fabricatie en de meestal zeer hooge kosten van aanschaffing, doch daarentegen slechts enkele woorden over het wezen van het Vitalisme en over de vitalistische geneesmethode.

Eindelijk wordt in de brochure vermeld, dat de vitalistische behandeling even zoo goed per brief als in de inrichting zelve kan geschieden en daarvoor wordt slechts de opgave van ouderdom, geslacht en ziekteverschĳnselen gevraagd. Zoo heeft de inrichting alleen op de mededeeling, dat een 42jarige patiënt aan den rechter bovenarm sterke rheumatische pijnen had, het gebruik van 14 dynamodermische platen, kostende 140 francs, voorgeschreven.

Wij vestigen er opnieuw de aandacht op, dat het in de meeste gevallen onmogelijk is, zonder persoonlijke omgang met den zieke en zonder dezen te onderzoeken, een juist oordeel over zijn ziekte te vellen. Behandeling alleen per brief moet derhalve tot de schromelijkste misvattingen aanleiding geven, temeer nog daar vele zieken een geheel verkeerde opvatting van den aard hunner ziekte hebben. Eerlijke geneesheeren zullen zich dan ook nooit leenen tot een schriftelĳke behandeling van een zieke.

Karlsruhe, 3 October 1900.

Hoe dikwijls hebben wij al hetzelfde gezegd, ook ten aanzien van de inrichting, waarvan hierboven sprake is! (Red.)

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. Twee personen te Amsterdam, handelaars in kunststeden, doch die aan hun deur hadden geschreven: „Tandheelkundige inrichting Workum en Baruch, nieuwe wet" en deswege door den kantonrechter tot boete veroordeeld waren, hebben de vorige maand, in hooger beroep, voor de rechtbank te Amsterdam terecht gestaan. De opgelegde boete werd gehandhaafd.

Vergiftiging door Haarlemmerolie. Als waarschuwend voorbeeld maken wij hier melding van het volgende geval te Middelburg voorgekomen en ons door den behandelenden medicus medegedeeld.

Een baker, een boerenvrouw uit W., raadde, wegens lastigheid van het kind, het gebruik van Haarlemmerolie aan. Het kind van 8 dagen wordt bij ledige maag tracteerd op eenige droppels, laat het 10 zijn, waarvan nog eenige worden teruggespuwd. Binnen twee minuten wordt het kind blauw, stijf, het lichaam strekt zich en stuipachtige krampen van alle ledematen worden waargenomen; de adembaling is zeer langzaam en door de kramp zeer bemoeilĳkt; de kleur van het gelaat is loodachtig en het bewustzijn is verdwenen; slikken is onmogelijk. Na eenig losmaken van de kleeren en wasschen van het gelaat vermindert de stijfheid iets en wordt de kleur beter. Een catheter van Nelaton wordt in de maag gebracht en direct wordt een weinig bruin, *sterk naar terpentijn riekend* vocht uitgespogen; later wordt de maag met melk uitgespoeld en zelfs nadat een liter melk daartoe is gebruikt heeft het terugkomend gedeelte nog terpentĳngeur. Snel herstelt zich de kleur, de krampen verdwijnen en na 3 uren is het bewustzijn teruggekeerd; verdere nadeelige verschĳnselen bleven achterwege.

De baker begrijpt 't niet; in W. gaf men het middel steeds aan zuigelingen.

Welzeker, niet alleen in W. maar helaas in tal van plaatsen, vooral te plattenlande! Maar wie kent de gevolgen?

Dr. Dalton's Aural Institute. Na en tengevolge van de plaatsing van ons artikel over dit Instituut in ons vorig no. ontvingen wij nog *zeven* brieven door het Instituut verzonden en gericht aan verschillende personen in Nederland, met verzoek om nadere inlichtingen. Daaraan is voldaan en wij hebben hoop dienengevolge menigeen te hebben weerhouden zijn geld doelloos weg te werpen en misschien zijn kwaal nog te zien verergeren.

Zooals wij wel dachten zijn al die 7 brieven, per schrijfmachine geschreven, bijna *geheel gelijklopend* aan den brief, dien wij in ons vorig no. afdrukten, zoodat hieruit wel duidelijk blijkt, dat het er niets op aankomt wat de patiënt omtrent zijn ziekte en de oorzaak daarvan mededeelt. Alles wordt als 't ware *machinaal* behandeld. Voor de variatie werden echter enkele lijdens erop attent gemaakt, dat het voor hen ook noodig zou zijn eenige inwendige medicĳnen te gebruiken. Waarom niet?

Maatregelen tegen kwakzalverij in Oostenrijk. Reeds herhaalde malen waren wij in de gelegenheid er op te wijzen dat de Oostenrijksche Regeering vrij wat moeite doet om de nadeelige handelingen van de kwakzalvers tegen te gaan. In de *Wiener med. Presse* komt thans weer de volgende mededeeling voor: De Boheemsche „Statthalterei" heeft de vorming van twee nieuwe plaatselĳke afdelingen van den „Naturheilverein" verboden, omdat uit haar statuten niet duidelijk blijkt, dat de vereeniging zich uitsluitend met de bevordering eener natuurlijke levenswijze wil bezighouden, maar dat integendeel de ondervinding heeft geleerd, dat deze vereenigingen propagande maken voor de „voor het algemeen schadelĳke" Natuurgeneeskunde, de kwakzalverij bevorderen en den arbeid der voor de algemeene gezondheid werkzame autoriteiten in den weg staan.

En te Weenen is, op grond van „bevordering van onwettige handelingen" beslag gelegd op twee kalenders, omdat zij enkele kwakzalversadvertenties bevatten. Het betrof n.l. de „*Wiener Bote*", wegens een annonce van de ook hier te lande bekende en door ons besproken *Thierry's Wonderbalsem en zalf* en een anderen kalender, die o. a. een advertentie inbiel van den beruchten WEIDHAAS, ook geen onbekende voor onze getrouwe lezers.

Hoe de Sanguinose-fabrikanten aan namen komen.

Een apotheker, door ons gevraagd hoe 't kwam dat zijn naam stond in een circulaire als verkooper van Sanguinose, deelde ons daaromtrent het volgende mede, met machtiging om van zijn schrijven in ons blad gebruik te maken.

In November 1899 werd hem door een geacht predikant verzocht eenige flesschen *Sanguinose* te bestellen, waarvoor het adres van VAN DAM en Co. werd opgegeven. (1) De echtgenoot van den predikant moest het middel gebruiken op *aanraden van Ds. Gildemeester*. Aan het verzoek werd voldaan en spoedig daarop ontving de apotheker reclamekaart en circulaires, waarin zijn naam als verkooper werd opgegeven. Daarop schreef bedoelde apotheker aan de Sanguinose-firma het volgende:

„Op verzoek van een patiënt ontbood ik eenige flesschen uwer *Vin. Sanguinos*. Ik had gewenscht dat door u het voorschrift der samenstelling of op de flesch of afzonderlijk er bij zoude zijn gevoegd ter voldoening aan art. 8 al. 2 der pharmaceutische wet en tevens ten bewĳze dat het middel niet behoort tot de klasse der spécialités of kwakzalversmiddelen. Gelieve mij dat voorschrift alsnog te zenden daar ik anders moet protesteren tegen het plaatsen van mijn adres op de lijst der verkoopers."

Als antwoord daarop werd onderstaand schrijven van de firma ontvangen:

„Wanneer u de Sanguinose liever niet verkoopt, hoezeer het een prachtig versterkingsmiddel is, dan zullen wij uw naam onder de lijst der verkoopers weglaten.

Wij gelooven dat het niet valt onder Art. 6 al. 2 der wet door u bedoeld; (2) en wat het voorschrift der samenstelling betreft, — als het uwe vinding was, zou u het doen?

Intusschen zullen wij, zoo wij niets van u hooren, bij herdruk of bij druk van nieuwe prospectussen den gewaardeerden naam van den Heer . . . weglaten."

Dus, zoolang de nieuwe druk of herdruk niet noodig is, blijft de naam op de circulaire. En niet alleen wordt op deze wijze misbruik gemaakt van één naam maar van meerdere. Zoo weten wij het o. a. van den heer DE BOSSON, (zie ons vorig no.) en vermoedelijk zijn er nog meer apothekers, wier naam, *zonder hun toestemming*, op de lijst voorkomt. Ten deele is dit hun eigen schuld. Hoe komen zij er toe, al is 't ook op verzoek, z.g. geneesmiddelen te bestellen waarvan hun niets anders bekend is dan dat zij met groote reclame worden aangeboden? Maar dit vermindert niets aan de brutale wijze van optreden van de firma VAN DAM en Co. om, zonder daartoe gemachtigd te zijn, namen te noemen van verkoopers, die bij het groote publiek bekend zijn als de personen die voor het afleveren van geneesmiddelen zijn aangewezen. Het publiek zegt: goed ter naam staande apothekers verkoopen *Sanguinose*, dus zal het wel goed zijn. De goed ter naam staande

(1) Een andere firma VAN DAM, te 's Gravenhage verzoekt ons de woorden „en Co." cursief te laten drukken met de bemerking „niet met anderen van dien naam te verwarren". Die firma blijkt zich dus, en terecht, te schamen om voor den fabrikant van *Sanguinose* te worden aangezien.

(2) De kantonrechter te 's Gravenhage dacht er toch anders over.

apothekers verkoopen het middel niet; de firma VAN DAM en Co. stelt het zoo maar voor. Hoe noemt men zoo'n handelwijze?

Ja, die *Sanguinose*, wij zeiden het al meermalen, en vooral in den Haag weet men het al te goed, wordt op wonderlijke wijze, door sterke medewerking van zekere zijde, die geheel buiten de medische wetenschap staat, in den handel gebracht. Zooveel mogelijk onthouden wij ons in ons blad van zaken te bespreken die met den godsdienst of de politiek in verband staan, maar somwijlen eischt het belang der zaak, die wij voorstaan, dat wij — tot ons leedwezen — van dezen regel moeten afwijken. Zoo ook hier. Met Ds. GHEEL GILDEMEESTER aan het hoofd (over wiens optreden wij niets meer behoeven mede te deelen) zijn er verscheidene predikanten die aan de propaganda voor de *Sanguinose* medehelpten. Een reiziger in dit artikel vertelde aan een onzer kennissen: „dat ze er de geestelijkheid vóór hadden gespannen, omdat die zooveel invloed op de lui hebben!”

Wordt op zoo'n wijze een goed gebruik gemaakt van een schoon ambt? Neen. Wij willen er niets meer van zeggen, en nemen zelfs aan, dat deze of gene predikant goede gevolgen heeft gezien van het gebruik van den wijn, die, tegen hoogen prijs, als *Sanguinose* wordt geleverd (wijn werkt dikwijls gunstig); geeft hem dit dan het recht de menschen aan te sporen het middel aan te wenden? Wat weet hij, bij al zijn kennis, die wij hoog waardeeren, te beoordeelen of *bij* of *na* een of ander ziektegeval het gebruik van wijn is aangewezen?

Maar, de Dominé heeft het aangeraden, zelfs in enkele gevallen in woord en geschrifte sterk aanbevolen — en derhalve haast de patiënt zich zijn heil bij *sanguinose* te zoeken. Vooral dáárin schuilt het gevaar en daarom meenden wij deze zaak eens te berde te moeten brengen.

Schoenmaker, houd je bij je leest!

Anti Kamnia.

Van bevriende medische zijde ontving ik het verzoek, zoo mogelijk eenige inlichting te willen verschaffen omtrent bovengenoemd geheimmiddel, dat in pastillevorm ad 0.3 gram, gemerkt *AK*, te St. Louis, Vereenigde Staten, wordt gefabriceerd en door de firma ROBERTS en Co. te Parijs in hoofddepôt is genomen.

Vergezeld van prachtige aanbevelingen, met verklaring van den Griekschen naam „middel tegen smart”, heet het vrij van elke schadelijke nevenwerking bij soortgelijke medicamenten opgemerkt, en bovenal dienstig bij wat men in het algemeen noemt: zenuwaandoeningen.

Als particuliere mededeeling werd mij nog bericht, dat *Anti Kamnia* zich in een groote vermaardheid te Contrexeville mocht verheugen, als hebbende, volgens de loopende verhalen, daar niemand minder dan Z. M. den Shah van Perzie van diens langdurig lijden genezen.

Voorzeker oogenschijnlijk interessante zaken, doch die minder belangwekkend worden als men weet, dat het zoo geprezen en beroemd geworden middel reeds in 1890 den Oceaan is overgestoken en blijkens mededeeling van onderzoekers toen bleek te bestaan uit *acetanilidum* (antifebrinum), met een meer of minder hoog procentisch gehalte aan *bicarbonas natricus* en *coffeinum*.

Een voorschrift ter bereiding van Goldmann, Ph. Centralh. jaarg. 1891, luidt: *Acetanilidum* 70, *Bicarbonas natricus* 20 en *Coffeinum* 10.

Mijn onderzoek had soortgelijk resultaat, doch vermoedelijk heeft men het *acetanilidum* van vroeger vervangen door het broertje *methyl-acetanilidum*, onder diens doopnaam *exalginum* beter bekend, blijkens het door mij gevonden lagere smeltpunt (100°) der afgescheiden stof.

Op voorstel van bovenbedoelden medicus geef ik publiciteit aan dit onderzoek, met hem hopen, dat dit moge strekken om een verdere entrée in Nederland van *Anti Kamnia* te vrijdelen.

Ten slotte nog de waarschuwing mijnerzijds — den prijs per doos ad 5 francs 50 cts. nog buiten beschouwing latend — dat het hoofdbestanddeel van *Anti Kamnia* allermint een onschuldig geneesmiddel

is, zoodat het gebruik daarvan zonder artselijk voorschrift beslist moet worden ontraden.

J. VAN RIEL,
Mil. Apotheker.

Polmo.

„*Polmo Huid-poeder (Gedeponeerd)* is het meest lenigend middel tegen *Smetten, Schrijning, Jeuken, Brand, Uitslag, Invloed v. zon, wind en weer, overmatig Transpireeren, etc.* Verlicht pijn, stilt jeuking, verwijdert reuk, bevordert zuivere, gezonde huid. Niet weggenomen door lichamelijk vocht of warmte.

Het instrooipoeder bij uitnemendheid voor kindertjes! Voorkomt Roodheid, Gevoeligheid na 't Scheren, Baden, Massage, Beschermt tegen aansteking.”

Op deze en nog op andere wijze wordt een Amerikaansch strooipoeder aanbevolen, dat o. a. in *Perry's magazijnen* verkrijgbaar is gesteld.

Het is, volgens het onderzoek van den heer A. J. WJNNE te Middelburg een verbinding van *palmitine-zuur* (een bestanddeel van runder- en andere vetten) met *zink* en *magnesium*, waaraan een „reukje” is gegeven. De deskundige zal weten en den niet deskundige deelen wij het bij deze mede, dat het aanbod uit Amerika volstrekt geen nieuws bevat. Strooipoeders, waarvan het hoofdbestanddeel *zink- en magnesiumverbindingen* zijn, worden herhaaldelijk voorgeschreven en aangewend. Dus het is een goed middel zal men zeggen... maar dat is toch wat te voorbarig. Zeker, bij enkele gevallen van uitslag en jeuken zal 't goede dieusten verrichten, maar men zou zich zelf veel kwaad kunnen berokkenen, wanneer men op eigen hand o. a. bij alle soorten van *brand* en *uitslag* gebruik ging maken van de zoo welwillend aangeboden Amerikaansche hulp.

Waarom toch den raad gevolgd van iemand, die mijlen ver afwoont, dus den patiënt niet kan zien en den aard zijner ziekte beoordeelen en dien het, 't is blijkbaar, *alleen* maar te doen is om zijn waar te slijten? Waarlijk, geneesmiddelen, al zijn ze in sommige opzichten goed en worden zij ook *uitwendig* aangewend, kunnen toch veel kwaad doen, wanneer die aanwending niet met oordeel en zaakkennis geschiedt. Om bij *Polmo* te blijven, wie b. v. een of ander uitslag met het strooipoeder behandelt, op de werking vertrouwt en dus niets doet ter bestrijding van de *oorzaak* van den uitslag, zal het menigmaal aan zich zelve te wijten hebben, wanneer zijn kwaal verergert. De Amerikaansche firma trekt zich daar niets van aan.

Als instrooipoeder *bij uitnemendheid* voor kindertjes zouden wij *Polmo* niet gaarne aanbevelen.

Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller.

Wij zagen dezer dagen twee advertenties. De eene luidde aldus:

„*Uitslag, Verkoudheden, Vlekken, Zweren, Karbonkels, Ringwormen, Zeere Hoofden en Oogen, Roos, Puistjes, Jicht, Schurft, Verkleuring der Huid en alle Huidziekten van welken aard ook worden letterlijk weggenomen en uit het lichaam in korten tijd verdriven door het gebruik van Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller of Tegengift tegen slechte vochten.*”

Uit de geschriften van Dr. P. Fahrney Chicago, U. S. A., welke gratis te verkrijgen zijn bij de Agenten:

A. PLUYMERT & Co.,

Den Haag, Korte Groenewegje 16.
Rotterdam, Rosestraat 108.”

De andere advertentie, geplaatst in *Holland's Kerkblad*, was van den volgende inhoud:

„Wij berichten aan onze mede-christenen dat men niet enkel en alleen te rade behoefte te gaan met Dokters, die geen voorstanders betoonen te zijne van het Christendom, maar inlichtingen kunnen ingewonnen worden aangaande ziekteverschijnselen bij een christelijk Dokter en speciaal de uitvinder van zeer doeltreffende geneesmiddelen.

Geneesmiddelen die reeds 80 jaren met zegen door zeer velen zijn gebruikt, welke dagelijks wondervolle genezingen als succes hebben (eigen ondervinding).

Men stelle zich slechts op de hoogte met Dokter Pieter Fahrney's geschriften, die gratis zijn te verkrijgen bij de ondergeteekenden.

De middelen van dezen dokter bestaan niet uit

giftige bestanddeelen, maar uit verschillende plant-aardige deelen.

Waarde lijdende Broeders en Zusters, kiest in deze den weg der middelen en laat U raden door een christen.

Weten de Dokters U geen raad te geven die baat, in menige kwaal is deze Dokter gebruikt als middel in Gods hand als redder der gezondheid.

Wij geven U dezen raad als mede-christenen, leden der Geref. Kerk, zijnde agenten van Dr. P. FAHRNEY, Chicago, Ill. U. S. A., die gaarne iets doen voor 's menschen heil.

Uwe dienstwillige dienaren,
A. PLUYMERT & Co., s-Gravenhage.
Korte Groenewegje 16.

Rotterdam, Rosestraat 108.”

Deze laatste advertentie wekte onze walging op en velen zullen zich aan onze zijde scharen wanneer zij weten, dat al dat vertoon van z. g. godsdienst en christelijkheid niets anders ten doel heeft dan om reclame te maken voor een echte Amerikaansche kwakzalverij.

Want anders is het niet en iets nieuws ook niet. In ons no. van Mei 1895 hebben wij onder den titel van „*Een Hollandsch-Amerikaansche Kwakzalverscourant*” de aandacht gevestigd op een blad „*De Huisvriend*”, uitgegeven door een zich noemenden Dr. PETER FAHRNEY te Chicago en ten doel hebbende het aanbevelen van verschillende kwakzalversmiddelen. Een dergelijke courant, met ongeveer denzelfden inhoud, hebben wij nu weer voor ons; de firma PLUYMERT & Co. schijnt thans voor de verspreiding in Nederland zorg te dragen.

Onder verwijzing naar ons artikel van Mei 1895, dat te groot is om het nogmaals op te nemen, willen wij hier maar enkele uittreksels geven, vermeerderd met een paar opmerkingen; de lezer kan dan zelf oordeelen of het woord „kwakzalverij” hier op zijn plaats is of niet.

Van het voornaamste middel *Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller* wordt o. m. het volgend gezegd:

Uit in- en uitheemsche kruiden, komende van de rotsachtige heuvelen van New-York en Oostelijk Pennsylvanië en van slechts door inlanders bewoonde streken van Indië, heeft de grootvader van den tegenwoordigen uitgever van het blad het praeparaat vervaardigd, dat door den kleinzoon nog is verbeterd.

En dit verbeterde middel is nu in staat alles en nog wat te genezen.

Het is onfeilbaar o. a. bij lever- en nierziekten, asthma, maagkwalen, uitputting, gestoorde bloedsomloop, influenza — ja het heeft zelfs bij kanker uitstekende diensten verleend.

Voegt men daar nog bij alle kwalen in de bovenstaande eerste advertentie genoemd, dan komt men tot de slotsom, dat *Dr. Pieter Zokoro* is een *allesgenezer*, alias *kwakzalverij*.

Doch evenals alle kwakzalvers, die één onfeilbaar middel tegen alle mogelijke kwalen verkoopen, heeft de uitgever van „*de Huisvriend*” nog meer snaren op zijn instrument, nog meer middelen, alweer tegen tal van kwalen.

Het zijn:

Dr. PIETER'S GENEES-OLIE, een krachtig, zeer werkzaam geneesmiddel in de volgende gevallen:

„*Rheumatisme, verstuikingen, kwetsingen, stijve ledematen, heuppijn, pijn in de zijde en de borst, tandpijn, aangezichtspijn, builen door vorst veroorzaakt, opzwellingen, zweren, snijwonden en andere wonden van welken aard ook, pijnlijk bloedend gehemelte, likdoornen, asthma, lamme rug, halsspijn, nierontsteking, zeere borsten, koortswonden, schurft, huiduitslag, schim op het hoofd, dauwworm, beten en steken van insecten of pijnen van welken aard ook.*”

't Kan wel, dunkt ons, maar wij raken werkelijk verlegen. Moeten wij nu b. v. bij asthma en nierontsteking, waartegen ook *Dr. Pieter's Zokoro* als onfeilbaar is aangewezen, dit gebruiken of de *geneesolie*? Of beide — en is de genezing dan nog zekerder?

Dr. PIETER'S UTERINE, schandelijk genoeg aanbevolen als een specifiek middel voor de baarmoeder en tevens te gebruiken in de periode van zwangerschap, daar het de organen sterkt en tot de bevalling voorbereidt. Foei!

Dr. PIETER'S MAAGVERSTERKER, een onfeilbaar middel in geval van „cholera morbus, buikloop, roode-loop, bloedvloeiing, cholera, zomerziekte en alle verzwakte toestanden der ingewanden.”

Welnu lezer, proeft ge niet uit alles den kwakzalver?

En een gevaarlijke kwakzalver ook, die zich niet ontziet de menschen zijn waar aan te prijzen bij de meest ernstige ziekten, ziekten, die een nauwkeurig onderzoek van den geneesheer vereischen, vóór hij kan oordeelen wat ter genezing moet worden aangewend. Wij noemen slechts lever- en nierziekten, uitputting en, om de woorden van den kwakzalver te gebruiken: „pijnen van welken aard ook.”

En zoo'n man, dien 't blijkbaar alleen te doen is om, door zijn leugens, zijne waren aan den man te brengen, durft nog te schrijven:

„De eigenaar van Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller heeft het niet noodig geacht om grooten ophef te maken. Hij geeft er de voorkeur aan dat zijn geneesmiddel om eigene verdienstelijkheid gekocht wordt.”

Wij weten niet wat misselijker is: deze verklaring van den Amerikaanschen kwakzalver of de advertentie van zijne Nederlandsche helpers.

Reimanns verhuisd.

„GEEN BREUK MEER!

2000 gld. belooning

aan hem, die bij het gebruik van mijn Breukband zonder veer niet volkomen genezen wordt. Men wachte zich voor waardelooze namaaksels.

Op aanvraag brochuren gratis en franco door het Pharmaceutisch Bureau, Valkenburg (L.) No. 56.”

Bovenstaande advertentie, die dezer dagen in verschillende bladen de ronde deed, is, wij dachten het terstond bij de lezing, afkomstig van M. REIMANNS, den man van Pastoor Beck's breukzalf. Op onze aanvraag om een brochure ontvingen wij de bekende boekjes, reeds menigmaal in ons blad besproken, en daaraan gehecht de kennisgeving, dat REIMANNS zijn zaak verplaatst heeft van Haarlem naar Valkenburg. Wij condoleeren de Haarlemmers en wenschen de bewoners van Valkenburg geluk, nu zij een oude bekende weer in hun midden hebben. Er waren in hun buurt, vooral te Maastricht, verschillende personen, die destijds het plotseling vertrek van Reimanns met groot leedwezen vernamen.

Kwakzalver en Justitie.

In Duitschland is de uitoefening van de geneeskunde aan ieder, onder zijn eigen verantwoordelijkheid voor de eventuele nadeelige gevolgen, vrijgelaten. Dat bij dezen toestand, door sommigen beschouwd als de meest gewenschte, er ook nog vrij wat overblijft dat niet in den haak is en dat daarbij ook tal van gevallen voorkomen waarin het publiek belang ernstig wordt bedreigd, moge blijken uit een artikeltje, dat wij aan „Die medicinische Woche” ontleenen.

In November 1899 begaf zich een onbemiddelde gemeentearbeider met zijn vrouw naar den „Gesundheitsforscher” MISTELSKY om, gelokt door markt-schreeuwerige reclame, bij dezen raad in te winnen voor een verharding, die zich bij zijn vrouw in de borst gevormd had. MISTELSKY verklaarde de kwaal zeker te kunnen genezen; de vrouw moest echter naar geen geneesheer gaan, want, wanneer zij zich liet opereeren, zou de dood het gevolg zijn. Nadat vooraf 18 Mark betaald was, werd een behandeling met „electro-homoeopatische zalf” in 't werk gesteld.

Toen de toestand intusschen verergerde, stelde M. de patiënte wel is waar gerust, maar ried haar toch aan de geneesheeren in de koninkl. polikliniek te raadplegen, zonder te zeggen dat zij bij hem in behandeling was; zij moest echter de geneesheeren verzoeken haar schriftelijk mede te deelen, waarvoor zij haar kwaal hielden. Zooals te begrijpen was, werd dit verzoek afgeslagen.

De man van de patiënte betaalde opnieuw en verklaarde aan MISTELSKY dat hij, hoe arm ook, hem gaarne alles zou geven zoo zijn vrouw maar gezond werd, waarop M. antwoordde, dat dit 300 Mark moest kosten.

Daar inmiddels bij de behandeling van den „Gesundheitsforscher” de toestand steeds verergerde, riep

de man eindelijk de hulp van een chirurg in. Hij vertelde dezen, dat hij MISTELSKY steeds voor een werkelijken arts had gehouden en dat hij het onderscheid tusschen een „Arzt” en een „Naturarzt nicht approbirt” niet wist. Op de hoogte gebracht van den eigenlijken aard van het beroep van MISTELSKY, verklaarde hij dat hij, wanneer hij dat vroeger had geweten, dien man nooit zou geraadpleegd hebben, maar dat hij den inhoud van de advertentie voor waar had gehouden. De in consult genomen chirurg vond in Februari 1900 een niet meer te opereeren kankergezwell, waaraan de vrouw in Mei onder hevig lijden bezweek.

De laatst behandelende geneeskundige deed van het geval aangifte bij de justitie, doch zonder gevolg. De ambtenaar van het Openb. Min. bij het „Landgericht” te Berlijn vond geen termen om tot vervolging over te gaan. Volgens dezen is het den beschuldigde niet te bewijzen, dat hij de overtuiging gehad heeft den kanker niet te kunnen genezen; daardoor ontbreken ook de elementen voor een vervolging wegens bedrog, n.l. het voorspiegelen van valsche, of het terughouden van ware gegevens. Om dezelfde reden kon ook een aanklacht wegens het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel niet worden ingebracht.

De schrijver van het artikel in „Die medicinische Woche” vindt in deze beslissing aanleiding tot de volgende verzuchting:

„Inderdaad heerlijk! Dat is de bescherming die de wet het publiek verleent tegen het bedriegelijk optreden van dergelijke zwendelaars. Wanneer zoo'n „Gesundheitsforscher” zweert dat hij van zijn zwendelarij overtuigd is dat het een geneesmiddel is, dan kan hij nog zoo veel menschen ombrengen zonder dat hij een vervolging behoeft te vreezen. Men weet waarlijk niet waarover zich meer te verwonderen, over de wijsheid van den wetgever of over die van de uitleggers en voltrekkers van de wet. Het zou zeker belangwekkend zijn te vernemen wat die ambtenaar van het Openb. Min. zou zeggen, wanneer een geneesheer een dusdanig zwaar lichamelijk letsel had toegebracht; wij zijn zeker dat dan vervolging zou zijn ingesteld, maar daarvoor is ons ook een bevoegdheid door den Staat verleend.

Dat noemt men de hoogste beschaving en zorg voor het algemeen welzijn. Wanneer zullen wij eens wakker geschud worden?”

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Voor eenige dagen werd ik geroepen bij eene patiënte die bij onderzoek bleek te lijden aan tuberculose van beide longen in zeer ver gevorderd stadium, zoo mede aan tuberculose ontsteking van de ingewanden. Op mijn vraag wie haar behandeld had, ontving ik ten antwoord, dat zij medicijnen had gebruikt door VAN BIJSTERVELD in Rotterdam voorgeschreven.

Sinds twee jaar ongeveer is zij door hem voortdurend behandeld (?); af en toe bezocht zij hem, of anders kreeg hij water ter onderzoek. Steeds constateerde hij vooruitgang en toen zij zoover gevorderd was dat het haar niet meer ging naar de wijze der vrouwen, was volgens VAN BIJSTERVELD alle gevaar geweken en zij zoo goed als hersteld. Toch was deze vrouw nog betrekkelijk jong.

Helaas de arme! Zeer kort nadat zij volgens v. B. het gevaar te boven was, is zij tengevolge van uitputting door diarrheën, bloedingen en voortdurende koorts overleden.

Hoevelen moeten er op deze wijze nog hun leven eindigen, vóórdat aan dergelijke behandeling een einde wordt gemaakt?

Ter illustratie van v. B.'s urine-onderzoek het volgende: Een buslid van een collega, bij hem in behandeling, consulteert tegelijk v. BIJSTERVELD. Op zijne tochten daaraan neemt hij welwillend urine van anderen mede; zoo ook van een vrouw vroeger bij mij in behandeling, daarna bij een viertal collega's in de buurt en die ten slotte door Pinkpillen verergerde, niettegenstaande deze toch als onfeilbaar worden geadverteerd.

De urine werd meegenomen, door v. B. uit de verte bekeken en een brief kwam mee terug waarop vermeld stond, dat die vrouw leed aan zenuwen, aandoening van het ruggemerg, ziekte van de baarmoeder en andere zaken.

Eigenaardig is, dat de ziekte van patiënt direct bij urine-onderzoek aan een deskundige blijkt en dat v. B. juist die ziekte niet in zijn brief vermeldt, hoewel bijna alle organen er in genoemd worden.

Dat voor een zieke, als door v. B. opgegeven, kostbare

medicijnen noodig zijn, die niet dadelijk zijn gereed te maken, is te begrijpen. Ze konden dan ook pas den volgenden dag gezonden worden.

Ik eindig met den wensch van collega v. D. MYLE: Moge het velen tot leering strekken!

Waddinxveen, Oct. 1900.

W. BLANKEN JOH.ZN.,
Med. Doct. Arts.

WelEdele Heer!

De Amsterdamsche apotheker onder het auditorium van MARCUS HOLLANDER (zie het vorig Maandblad), was niet op de hoogte indien hij de maden, die uit de holle kies gehaald werden, aanzag voor aluminiumpoeder in water tot een staafje gemaakt.

In de watten of de poeder bevonden zich fijn gesneden stukjes wortel van de prij, wier bladen doorsneden in de soep gebruikt worden en in ieder groentewinkel of bij ieder boer verkrijgbaar zijn.

Bijgaand enkele van die wortels, die in menigte op elke prij voorkomen.

Deze worden door den dentist HOLLANDER doorsneden en maken den indruk maden te zijn.

Hoogachtend

L. D. SCHAAP,
Arts.

Amsterdam, October 1900.

Inderdaad zijn de ons toegezonden worteltjes geschikt voor het beoogde doel.
Red.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw Franssen v. d. Putte—Cornets de Groot, Zeist.

en de heeren:

A. J. M. Garjeanne, Leeraar Nat. Historie, Amsterdam.

A. Leon van Eldik, Arts, St. Philipsland.

L. H. C. Muller, Apotheker, Amsterdam.

W. Nije, Arts, Spaarndam.

G. L. Tjeenk Willink, Apotheker, Zutphen.

A. J. M. G. te A. Uw aanbod wordt in dank aanvaard; bij gelegenheid zullen wij er gaarne gebruik van maken.

Th. Tj. te V. Dank voor uwe mededeelingen; de meeste dier brieven zijn ondertekend: „Per Dr. Lindner”. Of deze de persoon is door u bedoeld, weten wij niet.

Dr. H. F. A. P. te A. Onze dankbetuiging voor het gezonden weekblad; het bericht over het Vitafergesellschaft stond reeds in ons vorig no.

J. J. H. te 's G. De Quina tonique is in onderzoek; dus spoedig meer hierover.

D. de W. te G. Tot ons leedwezen is er tegen den verkoop van Teercapsules, door den „Hoofd-Agent L. v. D. MEUSEN” aangeboden, wettelijk niets te doen. De verkoop van teer, ook in capsules, staat ieder vrij. Zoolang het aankondigen van middelen ter genezing, met opgave van de kwalen waartegen zij heeten te helpen, niet beschouwd wordt als uitoefening van geneeskunde, en zoolang de overdragen voorstellingen en onwaarheden, waarmede alle kwakzalverijen aan het publiek worden aangeboden, niet als bedrog worden gekenmerkt, is geen vervolging mogelijk.

Tegen het veelvuldig en onoordeelkundig gebruik van teer hebben wij al van de oprichting onzer Vereeniging af gewaarschuld.

Dr. v. D. te L. Wij zijn het met u eens, dat de door u ontvangen brief niets bewijst. Jammer dat 't zoo moeilijk gaat om in dergelijke zaken achter de waarheid te komen.

Redactie van het Tijdschr. voor Postieren en Telegraphie te A. Wij betuigen onzen dank voor het toegezonden Tijdschrift, waarin wij met genoegen en volkomen instemming het artikel: „Het post-porto voor niet-weekbladen” lasen. Zooals gij terecht opmerkt drukt de tegenwoordig bestaande bepaling ook onze Vereeniging en ons Maandblad zeer. Door de Vereeniging is vroeger al een poging aangewend om het Maandblad, wat de port betreft, aan een weekblad gelijk gesteld te krijgen, doch zonder succes.

Th. P. te W. Volgens de circulaire, gevoegd bij de met veel ophef geadverteerde Marienbader Reductions-Pillen van Dr. SCHINDLER BARNAY, worden deze pillen naar het volgend recept bereid:

Rp. Sal. Marienb. natural. 1.0

Extr. rhei spir. sicc.

„ chinæ reg. frig. par. aa 2.0

„ sem. foenigraeci 0.10

„ casc. sagr. amer. sicc. 2.0

„ frangul. aquos. sicc. 0.30

Solv. in Aqu. Marienb. q. s.

Evapor. ad mass. pilular. adde:

Natr. Taurocholic. 0.60

Solve in aq.

Fiant pilul. Nr. 50 Obduc. c. sacch. et cum fol. argent.

Op ons verzoek heeft de heer B. J. BOERRIGTER te Sneek nagegaan of deze opgave juist kon zijn (een volkomen onderzoek is zeer bezwaarlijk, zoo niet onmogelijk) en zijn onderzoek heeft geen aanleiding gegeven om daaraan te twijfelen.

In hoeverre deze pillen voor u nuttig kunnen zijn, kan thans uw medicus beoordeelen. De wijze waarop voor dit middel reclame wordt gemaakt is niet in staat daarin vertrouwen op te wekken.

J. L. T. te E. Het poeder van het Staphorster Boertje is reeds vroeger onderzocht en het resultaat in het Maandblad van December 1898 medegedeeld. Er werd in gevonden: Zoethout, Kalmuswortel, Gemberwortel, Sennabladen en Zwaavel. Bij een vorig onderzoek was ook Rhabarber gevonden en thans is in het door u gezonden poeder ook Dubbel koolzure-soda aangetoond. Het middel blijkt dus niet altijd gelijk van samenstelling te zijn, wel een reden om er respect voor te krijgen.

Over La Médecine Electrique, de middelen van Vincent, Tarolin-Capsules, Mulder's Haarhersteller en Sybilles Levenselixer, alles kwakzalverij, waartegen wij nu reeds voorloopig waarschuwen, in het volgend no. Er is thans geen plaats.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

J. M. van Elk, te Dordrecht, Voorzitter.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

Mr. H. Massink, te Amsterdam.

J. van Riel, te Amsterdam.

A. J. Wijnne, te Middelburg,

Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 764.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de leden.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1900 onderzocht.

Berichten: Nuttige gratis-verspreiding. — Kwakzalverij in Limburg. — Het Institut national de la Surdité. — Erkennung van kwakzalvers. — Tien „Naturärzte" veroordeeld. — Vreemde toestanden in Duitsland. — Institut électrothérapique de Paris.

Grootere artikelen: Verbod van sommige advertenties. — Sybilles levenselixier. — Tarolin-capsules. — De middelen van Vincent te Grénoble.

Rechtszaken: De directeur van de Centraal-apotheek te 's Gravenhage in hoger beroep veroordeeld. — P. van Bijsterveld voor 't gerecht. — Vonnis van den Hoogen Raad in zake onbevoegd verkoopen van Kina de Vrij. — Vijf winkeliers te Haarlem veroordeeld. — Uit de mededeelingen van den Geneesk. Raad voor Z. Holland over 1899.

Gezonden: Pieters Zokoro. — De verkoop van Voltakruizen gestaakt.

Correspondentie.

Berhaalde waarschuwingen: Hartzema's rheumatiemiddel.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg. Hun zal dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

BERICHT.

Leden der Vereeniging, aan wie in de vorige maand een circulaire is gezonden en die ze nog niet mochten hebben beantwoord, wordt bij deze verzocht de gevraagde opgaven alsnog ten spoedigste bij den ondergeteekende in te zenden.

Leden, die voor het vervolg wijziging mochten verlangen in het hun maandelijks toe te zenden aantal bladen, in 't bizonder zij, die meer bladen mochten ontvangen dan zij gewoon zijn te verspreiden, worden vriendelijk uitgenoodigd daarvan zoo spoedig mogelijk aan den ondergeteekende kennis te geven, met opgaaf van het voortaan verlangde getal.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1900 onderzocht en behandeld in dezen jaargang van het Maandblad.

ALASKA. Een oplossing van 1,8 proc. *chloras kalicus* (choorzure potasch) met een spoortje *pepermuntolie* en *thymol*, of één van beide. (No. 5.)

ANTI KAMNIA. Een mengsel van *methyl-acetanilidum* (*exalgidum*), *coffeinum* en *bicarbonas natricus*. (No. 11.)

ARCO bestaat uit een slordig gemaakt mengsel van een vette olie, vermoedelijk *raapolie*, en een grof poeder, dat veel overeenkomst vertoont met het poeder van *folia hyoscyami* (bilzenkruid). (No. 3.)

BALSEM DE MALTHA. Een alcoholisch aftreksel van *atanhia*, *tolubalsem* (of Benzoe) en *wierook*. (No. 1.)

BENEDICTIJNER MIDDELEN VAN DE ABDIJ VAN BACKFASTLEIGH.

De likeur bestaat vermoedelijk uit wijn, vermengd met een alcoholisch aftreksel van een of meer bittere plantaardige bestanddeelen (o.a. gentiaan) en suiker.

De *Abdiypillen* bevatten in hoofdzaak *zwavelzure kinine*.

De *Galpillen* bestaan uit *aloë*, *guttegom* en *jalappe*. (No. 6.)

BERTOEN'S VERBETERDE LIKDOORN-TINCTUUR is een oplossing van *salicylzuur* in *collodium*. (No. 1.)

DENNENBALSEM. Een lichtbruin gekleurd mengsel van *suikerstroop* en *laurierkerswater*. (No. 6.)

DREI-TEILIGES EISENMITTEL.

De *Mixtur* bestaat uit een waterig aftreksel van *kinabast*, vermengd met *Malagawijn*.

De *Pillen* zijn niets anders dan *Blauidipillen*, zeer hard en gedeeltelijk ontleed.

Het *Pulver* is *dubbelkoolzure soda* gearomatiseerd met *citroenolie*. (No. 10.)

DRUIVENBORSTSIROOP VAN LINNEWIEL. Een oplossing van ongeveer 30 proc. *bruine suiker*, waaraan wat *laurierkerswater* is toegevoegd. No. 5.

FROG. Bevat volgens de opgaaf der fabrikanten de bestanddeelen van *cubeba*, *tolu*, *drop*, *witte andoorn* en *witte kers*. Het onderzoek heeft aangetoond, dat die opgaaf juist kan zijn. (No. 1.)

HAARBALSEM VAN J. T. MULDER. Een waterig aftreksel van *rozenbladen*, waarin ruim 5 proc. *phenol* (*carbolzuur*) is opgelost. (No. 12.)

HUBERT ULLRICH'SCHE KRUIDENWIJN. Een zeer samengesteld mengsel, dat volgens den vervaardiger bevat: *Malagawijn*, *wijngeest*, *glycerine*, *roode wijn*, *atlas bessensap*, *kersensap*, *manna*, *venkel*, *anijs*, *alants-*

wortel, *Amerik. krachtwortel*, *gentiaanwortel* en *kal-muswortel*. Voor zoover een onderzoek mogelijk was, werden inderdaad eenige van die bestanddeelen aangetoond. (No. 9.)

LEVENSPILLEN, VERVAARDIGD DOOR DR. HUENTA, komen overeen met *Blauidipillen*. (No. 4.)

MARIENBADER TABLETTEN bestaan uit *aloë*, ongevæn van een laag suiker en zetmeel. (No. 2.)

MARIENBADER REDUCTIONS-PILLEN. Volgens het recept, bij de pillen gevoegd, bestaan deze in hoofdzaak uit *extract van rhabarber*, *extr. van koningskina*, *extr. van fenegriek*, *cascara-extract* en *frangula-extract*. Het ingesteld onderzoek heeft geen twijfel aan deze opgave doen ontstaan. (No. 11.)

OWERIDGE'S LONGHERSTELLER bestaat uit *keukenstroop* en een spoor *sassafras-olie*. (No. 5.)

POLMO. Een gearomatiseerde verbinding van *palmitinezuur* met *zink* en *magnesium*. (No. 11.)

SANGUIOSE. Een aftreksel van eenige bitterstoffen, (o.a. gentiaan) op wijn, met sterk alcohol-gehalte. (No. 2.)

STAPHORSTER BOERTJE, POEDER VAN HET — Verschildt meermalen in samenstelling. *Zoethout*, *kal-muswortel*, *gemberwortel*, *senna-bladen*, *zwavel*, *rhabarber* en *dubbel koolzure soda* werden aangetroffen. Niet steeds waren al deze stoffen aanwezig. (No. 11.)

SYBILLES LEVENSELIXER. Een aftreksel van *laxeerende stoffen* (*rhamnusbast*, *sennabladen* of *rhabarber*), vermengd met *tinctuur van kaneel* en gearfumeerd met *Eau de Cologne*. (No. 12.)

TAROLIN-CAPSULES bevatten, volgens opgave, *Sandelolie*, *cubebenextract* en *salol*; deze bestanddeelen zijn inderdaad aangetoond. (No. 12.)

THIERRI'S WONDERZALF. Een mengsel van *loodpleister*, *lanoline*, *was* en *kamfer*. (No. 2.)

VAN TUIJLL'S VOETWATER is een oplossing van *zwavelzure zink* (ongeveer 30 proc.) vermengd met *lavendelolie*. (No. 10.)

VINCENT TE GRÉNOBLE. EENIGE MIDDELEN VAN — *Sirop dépuratif*. Een stroop die *rhabarber* en 8.7 proc. *joodkalium* bevat.

Pilules toniques ferrugineuses bevatten als hoofdbestanddeel een *ijzerverbinding*, zonder meer.

Poudre rafraichissante bestaat uit *dubbelkoolzure soda* en *wijnsteenzuur*. (No. 12.)

Berichten.

Nuttige gratis-verspreiding. Door willende bemoeiingen van onzen Correspondent te 's Gravenhage, den heer ANTEN, heeft de Hoofd-Commissaris van Politie aldaar zich bereid verklaard in 't vervolg, in plaats van vijf, 30 exemplaren van ons Maandblad in

ontvangst te nemen en deze zoodanig te verspreiden, dat ieder Commissaris er één krijgt terwijl de overige 25 in de wachtkamers der agenten zullen worden nedergelgd. Op deze wijze komt het blad ook in handen der lagere ambtenaren. Een voorbeeld ter navolging.

Kwakzalverij in Limburg. Men schrijft ons: In Limburg is het een heerlijk land voor de kwakzalvers. In Valkenburg is REYMANNS komen wonen; Penders bij Meerssen geneest alle kwalen, terwijl GANSEWINKEL te Heerlen den kanker radicaal geneest; zelfs die gevallen, die door het Instituut Windelincx bedorven of vergerd zijn.

Verscheidene apothekers doen hier aan kwakzalverij; anders verdienen ze niet genoeg.

Het is maar jammer, dat het Staphorster boertje hier geen zitting houdt; hij zou hier zeker veel verdienen.

Het Institut national de la Surdité.

Het Polizei-Praesidium te Berlijn heeft een waarschuwing bekend gemaakt tegen het *institut national de la Surdité* te Parijs, R. de Londres 7, (waartegen wij ok al met ernst hebben gewaarschuwd. Red. Mbl.) De behandeling geschiedt per brief, en het slot is, dat den doove een paar (natuurlijk geheel nuttelooze) *audiophones invisibles* worden aanbevolen, bestaande uit een paar metalen plaatjes, achter het oor te dragen, verbonden door een zoogenaamden galvanometer (een kompasje) waarvoor de bescheiden prijs van 42.50 francs. wordt in rekening gebracht. Ook wordt wel een poedertje van talk, chloras kalicus, boorzuur en suiker, waarvoor een apotheker 1 franc. zou rekenen, voor 4.50 francs. aan den man gebracht en een drankje met jodet, kalic, van 3 francs., voor 7.50 francs. W. T. G.

Erkenning van kwakzalvers. De aangiftekartaar voor besmettelijke ziekten in het district Arnberg waarop 20 ziekten voorkomen, wier diagnose en therapie degelijke geneeskundige kennis vereischt (o. a. lepra, ankylostomiasis, malleus, trichinosis) vertoont onder de rubriek „behandelnde „Person” de titels *Arzt, Heilkundige en Hebamme*. W. T. G.

Tien „Naturärzte” veroordeeld. In Duitschland neemt het getal van deze z.g. natuurgeneeskundigen onrustbarend toe, en vele personen, niet bevoegd tot het voeren van den titel van geneeskundige, noemen zich „Naturarzt”.

In Berlijn zijn nu onlangs tien leden van het „Deutschen Verein der Naturärzte und Naturheilkundigen” zoowel in eerste als in tweede instantie veroordeeld tot boeten van 50 — 100 Mark. De rechter nam aan, dat de benaming „Naturarzt” bij onontwikkelde personen den indruk kan maken, dat de daarmede bedoelde persoon een geëxamineerd geneeskundige is. Med. Woche.

Vreemde toestanden. De *Medicin. Woche* bevat de volgende mededeelingen, die een eigenaardig licht werpen op de toestanden die geboren worden wanneer de uitoefening der geneeskunde aan iedereen, mits onder zijn eigen verantwoordelijkheid, is vrijgelaten.

Een geneesheer te *Schwartau*, die een veel te groote hoeveelheid opium voor een kind van 7 maanden had voorgeschreven, waardoor het kind stierf, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaren en terstond in hechtenis genomen. Daarentegen werd een kwakzalver, die een kind van 5 maanden, tegen lintworm, een te groote hoeveelheid extract van mannetjesvaren (extr. filic. maris) had gegeven, zoodat het kind bezweek, veroordeeld tot een maand gevangenisstraf.

Ofschoon de bedoelde kwakzalver reeds vroeger wegens bedrog, heling en het voeren van een valschen titel was veroordeeld, ofschoon het optreden van dien kwakzalver, die zich hoofdzakelijk toelgde op het verdrijven van lintwormen met een middel waarvan hij de waarde niet kende, door den rechter als hoogst gevaarlijk werd gebrandmerkt . . . toch maar één maand gevangenisstraf!

Die kwakzalvers hebben toch veel voor! En 't algemeen welzijn?

Institut électrothérapique de Paris. Alweer zoo'n „Institut” zooals wij in de laatste maanden dikwijls hebben beschreven. De inrichting geeft een blaadje uit: „*La Médecine électrique*” en stelt tegen betaling van 1 franc. een brochure verkrijgbaar waarin al het wetenswaardige en wonderdadige van het „Institut” hemelhoog wordt aangeprezen.

Wij hadden eerst het plan ook dit „Institut” iets uitvoeriger te bespreken, maar toen het ons bij de lezing van de desbetreffende geschriften bleek, dat ook hier *behandeling per brief* plaats had en *genezing per brief van allerhande ziekten* werd beloofd . . . mits men slechts gebruik maakte van de z.g. elektrische toe-

stellen van die inrichting, toestellen waarvan de prijs voor de meest noodzakelijke varieert van 90 tot 600 francs., meenden wij kort te kunnen zijn. Tegen genezing per brief hebben wij — en vele gezaghebbenden met ons — al zoo dikwijls gewaarschuwd en daarbij hebben wij den waren aard van dergelijke „Instituten” al zoo herhaaldelijk in 't licht gesteld, dat onze lezers, ook ten opzichte van bovengenoemde inrichting, nu wel kunnen weten welk vleesch zij in de kuip hebben.

Verbod van sommige advertenties.

*De *Standaard* kwam dezer dagen terug op hetgeen door Dr. Kuyper indertijd aan den Minister van Justitie gevraagd is, om namelijk het kwetsende, dat somwijlen is gelegen in de publieke aankondigingen van het New-Malthusianisme, door gepaste maatregelen tegen te gaan. Het blad herinnert er aan, dat elders en met name in Hamburg en te Berlijn op straffe van boete of hechtenis verboden zijn de advertenties en het aankondigen of aanprijzen op openbare plaatsen van middelen ter voorkoming van zwaangerschap; waaruit dus blijkt dat, hetgeen door Dr. Kuyper werd verlangd, in het buitenland werkelijk reeds toepassing erlangt en dat ook het formuleeren van dergelijke verbodsbepalingen practisch zeer goed mogelijk is.

Met opzicht tot een andere en veel grootere reeks van advertenties, namelijk die waarbij door onkundigen, onbevoegden, bekende bedriegers en zwendelaars zoogenaamde geneesmiddelen worden aanbevolen tegen allerlei kwalen en gebreken, zonder dat het mogelijk is er eenige baat bij te vinden en alleen en uitsluitend met het doel om geld te slaan uit de ellende en het ongeluk van die lijders, ten opzichte dezer advertenties hebben wij reeds jaren lang aangedrongen op zulk een toezicht en verbod en er op gewezen dat met name in Duitschland dit verbod bestaat niet alleen, maar op zulk eene wijze wordt gehandhaafd, dat niet alleen de inzenders der advertenties, maar ook de uitgevers en redacteuren van nieuwsbladen herhaaldelijk zijn veroordeeld.

In Nederland echter blijft alles wat met het officieele recht iets te maken heeft, hardnekkig doof voor heel deze reeks van feiten en met zeker gewicht wordt de „drukkersvrijheid” telkens voor den dag gebaald, wanneer door ons er op wordt aangedrongen om paal en perk te helpen stellen aan deze openlijke zwendelarij.

Dr. Kuyper en de *Standaard* mogen daarom nog zoo dikwijls en krachtig aandringen op verbod van publiceren van sommige advertenties, wij gelooven niet, dat onze rechtsgeleerde wereld hem den noodigen steun zal verleenen.

Er is echter iets anders. Vrij algemeen heerscht in Nederland de fictie, dat de redactie en zelfs de uitgever van een blad niet aansprakelijk is voor den inhoud der vierde bladzijde, waarop als regel de advertenties een plaats vinden.

Ieder, die goed nadenkt, voelt dat deze bewering alleen dienst moet doen om de financiële voordeelen dezer advertentiekolommen zonder schroom in den zak te steken, ook wanneer er een luchtje aan is; om dezelfde reden zou een huiseigenaar zich er niets van behoeven aan te trekken ook al hield zijn huurder een speelhuis of een bordeel in zijn woning. Ieder weet wel dat die redeneering geen steek houdt; hetzelfde is het geval met de vierde bladzijde, die een uitgever of redactie verhuurt in 't algemeen weliswaar ten gebruike van ieder, die wil betalen, maar waarvoor hij toch wel degelijk aansprakelijk blijft, wanneer zijn huurder er gebruik van maakt om bedrog of andere afkeuringswaardige handelingen te plegen.

De herhaalde veroordeelingen in Duitschland van redacties en uitgevers hebben doen zien, dat ook de rechterlijke macht ten slotte deze fictie verwerpt en het nieuwsblad beschouwt als één geheel, waarvoor beiden aansprakelijk zijn.

Dit feit op den voorgrond geplaatst, bestaat er een ander middel om in Nederland dergelijke advertenties te weren zonder hulp der regering, en de *Standaard* is bij machte daaraan mede te werken. Dr. Kuyper heeft ongetwijfeld eene invloedrijke positie in de Vereeniging van redacteuren, de zoogenaamde Journalistenkring, waarvan hij de Voorzitter is. Welnu, laat hij ter gelegener tijd en plaats zijn machtig rede-naarstalent aanwenden om zijn medeleden te overtuigen

van de solidariteit op dit punt van redacties en uitgevers; in de meerderheid van bladen zal hij meteen het middel hebben gevonden om al die advertenties te weren, welke de *Standaard* wenscht te verwijderen.

In dit blad hebben wij herhaaldelijk er op aangedrongen, dat deze Nederlandsche journalistenkring zich met deze zaak, die hun als leden van dagbladredacties van nabij aangaat, ernstig zou bemoeien; onze stem is echter geweest die eens roepende in de woestijn. Ook de Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft zich reeds eenmaal per geschrifte gewend tot deze zustervereniging, doch de laatste heeft zich met een Jantje van Leiden van het antwoord afgemaakt.

De uitslag zal allicht gelukkiger zijn wanneer uit het midden der Vereeniging een stem opging om de medeleden op te wekken tot een handeling, die de schoone roeping der pers nieuwen luister kan verschaffen en duizenden ongelukkigen kan behoeden tegen de gevolgen van leugen en bedrog.

Sybilles Levenselixer.

Het Volta-kruis geneest allen en alles, zoo wordt er beweerd, en toch, vreemd genoeg, wordt er door den uitvinder van het kruis — en zijne helpers — op gerekend, dat de menschen nog een ander geneesmiddel nodig hebben.

Waarom ook niet — denkt HESKIER? Menschen die zoo dwaas zijn om te gelooven dat mijn *vod* alle ziekten voorkomt en wegneemt, zullen er ook wel inloopen wanneer ik hun vertel dat er een elixer is dat, na de volkomen genezing door het Volta-kruis, *nog meer geneest*. En hij adverteert het volgende:

„Wilt gij lang leven?”

Ieder die een gelukkigen hoogen leeftijd wenscht te bereiken, bij wien het verlangen voorzit, de gezondheid van het lichaam en de opgewektheid des gemoeds te bewaren, hetgeen een gelukkig leven bevorderlijk is, moet dagelijks 30—40 druppels van het jeugdige makend en versterkend

„SYBILLES LEVENSELIXER”

gebruiken.”
Wat dat elixer al geneest! Slapeloosheid, zwakke maag, de nadeelige gevolgen van het drinken van veel water, asthma, kramp, verstopping enz.

Het is, zooals de uitvinder het noemt, „inderdaad een *levenselixer*, hetwelk de eetlust opwekt en bevordert een gezonde, krachtige spijsverteering.”

Daarom is 't ook gewenscht dat men den volgende raad opvolge:

„Verzuime niet, tegelyk by der depoot-houder van het *Volta-kruis* een fleschje elixer te halen, 30—40 druppels verkwikken en sterken, en by voortdurend gebruik keeren levenslicht en gezondheid terug. Een fleschje kostet slechts fl. 1.50”

Wat zegt ge er nu van, koopers van *Heskier's Volta-kruis*, die voor uw gulden of daalder, zonder meer, genezing van alles dacht te krijgen?

Nu moet er nog een daalder bij, maar daarvoor krijgt ge ook het keurige Nederlandsch uit de circulaire (de hoofdagent LOUIS VAN WINSEN heeft niet opgepast) gratis.

Waarijk, door de wijze van aanbeveling en door de personen die het aldus aan den man trachten te brengen, is het praeparaat al veroordeeld als een echt *kwakzalversmiddel*, maar ook het onderzoek, verricht door den heer Dr. J. L. B. v. d. MARCK, apotheker te Zutphen, laat over den aard van het middel geen twijfel over.

Het bestaat (voor zoover in een dergelyk plantaardig aftreksel de samenstelling met juistheid is aan te toonen) uit een atkooksel van een *laxeerende stof* (rhamnusbast, rhabarberwortel of sennablade), vermengd met *kaneeltinctuur* en gearfumeerd met *Eau de Cologne*. Nu is een laxeermiddel in sommige gevallen zeer goed, dit weet iedereen, die wel eens een van bovengenoemde *huismiddeltjes* heeft ingenomen; maar om nu zoo'n middeltje, vermengd met wat kaneeltinctuur voor een *levenselixer* uit te geven, dat is de brutaliteit toch wat te ver gedreven! Maar van HESKIER en consorten is alles te verwachten.

Tarolin-capsules.

„Tegen aandoening van de blaas en urinekanal zijn de wettig gedeponeerde *Tarolin-capsules*

het meest gebruikte en werkelijk beste middel, dat een verrassend resultaat geeft. De Capsules kunnen gebruikt worden zonder dat men zijn dagelijksche bezigheden behoeft te staken. Men vrage de echte Grötznersche Tarolin Capsules en weigere alle zoogenaamde betere middelen".

Uit bovenstaande advertentie bleek ons, dat een Deutsche capsulen-fabriek het bovengenoemd middel in Nederland tracht in te voeren. Maar niet alleen uit de advertentie, maar ook uit de stukken (gebruiksaanwijzing enz.) die bij het door ons aangekochte doosje capsules waren gevoegd en die in 't *Nederlandsch* gesteld zijn, blijkt duidelijk dat men alweer het oog op ons land heeft laten vallen, het land van belotte voor de kwakzalvers.

De *Tarolin-capsules* behooren niet tot de geheimmiddelen; als bestanddeelen worden opgegeven *Sandelolie*, *Cubeben-extract* en *Salol*, en inderdaad heeft de heer H. VAN GELDER, te *Haarlem*, de aanwezigheid van deze stoffen in de capsules aangetoond. Vooral de twee eerstgenoemde zijn zeer bekende geneesmiddelen tegen ziekten van de urinewegen en worden door de geneesheeren menigmaal voorgeschreven dus, zou men zeggen, kunnen deze capsules geen kwaad. Wij haasten ons daarop te antwoorden: *zeer zeker kunnen ze kwaad*, waar ze, zoo als in de gebruiksaanwijzing, worden aanbevolen, o.a. als *mitmuntend* tegen blaasaandoeningen, als geneesmiddelen, „welke alle inspuitingen, *copaivebalsam* en *zoo voorts overbodig maken*”, en waar men aan die aanbeveling geloof slaat. Wij kunnen niet genoeg waarschuwen tegen het gebruik „op eigen hand”, dus zonder medische raadgeving, van deze capsules. Zoo ergens, dan loopt men juist bij de ongesteldheden, waartegen deze capsules worden aangeraden, het grootste gevaar, zijn kwaal en *zich zelve* geheel te *verknoeien*, wanneer men onoordeelkundig bij de behandeling te werk gaat. Zoo ergens, dan is hier het advies van den geneesheer in de eerste plaats *noodzakelijk*; hij *alleen* kan beoordeelen, in elk afzonderlijk geval, of hier het gebruik van de bestanddeelen der capsules aangewezen is, of daarentegen hoogst schadelijk kan werken. Bijna ieder geneesheer zal uit zijn praktijk voorbeelden kunnen opnoemen van personen, lijdende aan z.g. geheime ziekten, die ook eerst zich zelve hebben pogen te helpen met een of meer van de talrijke middeltjes, die dag op dag in de couranten worden geadverteerd, en die ten slotte bij hem hulp kwamen zoeken op een tijdstip, waarop de genezing hoogst moeilijk, somwijlen helaas! onmogelijk was geworden.

En bovendien nog iets. Oordeelt de geneesheer het gebruik van Sandelolie of Cubebenextract (waarlijk voor hem geen onbekende stoffen) gewenscht, dan heeft hij — en dus ook de patiënt — de hulp an den buitenlandschen kwakzalver niet nodig. Menig apotheker hier te lande legt zich tegenwoordig, n met succes, toe op het bereiden van capsules van e soort als die door de Deutsche capsulenfabriek worden geleverd. Laat de geneesheer ze daar bereiden, dan is hij niet juist gebonden aan de samenstelling zooals de fabrikant ze levert, maar kan hij e geneesmiddelen in elke willekeurige verhouding ten gereed maken en heeft hij de *zekerheid* at het middel uit deugdelijke grondstoffen vervaardigd is en juist zooals hij het wenscht.

De middelen van Vincent te Grenoble.

In het Maandblad van April 1896 waarschuwden wij tegen bovengenoemde middelen, aanbevolen in en boekje dat tot titel draagt:

„TRAITÉ pour la Guérison prompte et radicale des MALADIES de la PEAU et des VICES DU SANG Maladies de la Peau Scrofule-Rhumatismes-Goutte et Diabète Accidents primitifs, secondaires et tertiaires de la Syphilis Maladies des Femmes-Pertes blanches Toutes les maladies chroniques de la Poitrine Toux et Crachements persistants Engorgements pulmonaires Laryngite et Bronchite chronique-Catarrhe Phtisie à tous les degrés.”

In gemeld boekje worden 14 soorten geneesmiddelen, allen even best, opgenoemd, waarvan de prijs variëert van 20—2 francs per stuk. Wij waren door de wijze van optreden van VINCENT zoo overtuigd dat het alles kwakzalverij was, dat wij het niet noodig achtten de kas van de Vereeniging te bezwaren met de groote uitgave, die de aankoop van sommige middelen zou vereischen. Ook zonder onderzoek der middelen hadden wij voldoende grond voor een ernstige waarschuwing.

Inmiddels werden wij voor eenige maanden welwillend in 't bezit gesteld van eenige dier middelen, welke de heer F. M. RASKER te *den Helder* zoo goed was voor ons te onderzoeken. Het resultaat was als volgt:

Pilules toniques ferrugineuses zijn ijzer-bevattende pillen, waarin geen ander geneesmiddel kon worden aangetoond.

Poudre rafraichissante bevat 3 gram van een poeder, dat hoofdzakelijk uit *dubbelkoolzure soda* en voor een gedeelte uit *wijnsteenzuur* bestaat. Dus een soort van bruispoeder, maar wel wat duur; 3 gram voor f 2.50.

Sirop dépuratif is een stroopachtige vloeistof, waarin *rhabarber* en 8.7 pct. *joodkalium* voorkomt.

Het onderzoek heeft onze overtuiging omtrent den aard der middelen — echte *kwakzalversmiddelen* — in alle opzichten bevestigd.

RECHTSZAKEN.

Het vonnis van den kantonrechter, waarbij de directeur van de Centraal-Apotheek te 's-Gravenhage veroordeeld werd tot geldboete wegens het voorhanden hebben van *sanguinose* in zijn apotheek (kelder daaronder gelegen), zonder dat daarop de wijze van bereiding of samenstelling was opgegeven, is bevestigd.

De rechtbank vereenigde zich met de overwegingen van het vonnis van den Haagschen kantonrechter en nam die over, m. a. w. ook de rechtbank nam aan dat *sanguinose* is een geneesmiddel en dat de kelder, onder de apotheek gelegen, is de apotheek.

Buitengewone zitting van het Tweede Kantongerecht te Rotterdam.

De beklagde die terechtstaat is genaamd PIETER VAN BIJSTERVELD, oud 30 jaar, van beroep scheikundige en wonende aldaar.

Door het O. M. is hem ten laste gelegd, dat hij in Mei 1900, na een fleschje urine te hebben onderzocht, zelfstandig een recept zou hebben gereedgemaakt en afgegeven en dus onbevoegd en zonder noodzaak de geneeskunde zou hebben uitgeoefend.

Verder worden hem nog drie dergelijke feiten ten laste gelegd, en zulks na op 26 Juni 1899 door het kantongerecht te Schiedam bij herhaling te zijn veroordeeld tot geldboete van f 200.

Na het voorlezen van de stukken en van het extract vonnis, waarvan de inhoud door bekl. erkend wordt, worden 5 getuigen à charge en 2 à décharge gehoord. Hieruit blijkt, dat bekl. van zijn bezoekers de fleschjes urine in ontvangst nam, er wat rood vocht doorgoot, en dan dadelijk alle ziekten constateerde. Dan schreef hij een recept, dat met het stempel van dr. J. F. de Lange gestempeld werd. Dan werd f 1.25 of f 1.50 betaald en door bekl. opgestreken. De patiënt ging nu met het recept achter in de gang. In een deur aldaar was een gaatje gezaagd. Daardoor heen werd het recept afgegeven of werden terstond of wel eenige oogenblikken daarna de middelen verstrekt. Voor dat geheimzinnige gaatje zagen de patiënten nooit anders dan een hand, die aannam of afgaf. Of er een lichaam aan die hand zat en of dat geluid kon geven of spreken, wist niemand. Een der getuigen verklaarde, dat zijn vrouw tijdens de behandeling door Bijsterveld gestorven was, en ondanks dat, scheen get. groot vertrouwen in bekl. te hebben. Een get. gaf een kijkje achter de schermen. Hij vertelde, dat hij zelf meermalen in de „senaatskamer”, zooals de kantonrechter de spreekkamer noemde, tegenwoordig was, hoe de bekl. dan de patiënten en de urine nakeek, recepten schreef en die zelf met het stempel van dr. de Lange afstempelde. Ook dat die dokter soms veel te laat kwam en zeer dikwijls zat te slapen, zoodat bekl. geheel zelfstandig de praktijk uitoefende. Verder had hij toegang in het laboratorium of de apotheek en zag daar door iemand, Singeling genaamd, pillen draaien en drankjes klaarmaken. De pillen stonden in 50 of meer doosjes in voorraad klaar. Ook nu bleek, dat die geheimzinnige hand aan genoemden Singeling toebehoorde. Deze, daarna gehoord, ontkende dat, maar kreeg te hooren, dat hij onder eede stond te liegen.

Als laatste getuige werd de 71-jarige dokter gehoord, die ook geheel anders verklaarde dan de eigenaar der

zoogenaamde geheimzinnige hand. Toen werd aan dezen nogmaals zijn verklaring voorgelezen, en toen zeide mr. Hazenberg: Ik geef u nu nog de gelegenheid de waarheid te zeggen; zoo niet, dan moet gij uwe verklaring teekenen en zal ik u vervolgen wegens meened. Dit was get. te sterk, zoodat hij op zijn verklaring terugkwam en de waarheid zeide.

Thans kwam het O. M. aan het woord. ZEd. Achtb. noemde bekl. een kwakzalver van de ergste soort, die er geen gewetenszaak van maakt, zelf onder aanroeping van Gods naam, het publiek te bedriegen en ten bate van zijn eigen beurs te exploiteeren. Hij is een kwakzalver, zooals ze beschreven zijn in de vorige eeuw. Zoo stonden ze op de kermis met clown, trompet en trommel, om het publiek bij elkaar te trommelen. Maar de wereld wil bedrogen zijn, en zal bedrogen worden, zoolang er kwakzalvers zijn als deze beklagde. Uit alles blijkt bedrog. Uit de behandeling, uit het toedienen der medicijnen en uit de geheimzinnige hand. Spreker leest een advertentie voor uit het *Rotterdamsch Nieuwsblad* van 6 Juli en onderteekend door ds. P. Vosveld, predikant bij de vrije Gereformeerde Gemeente. In die advertentie wordt Bijsterveld geroemd en geprezen als een man door God uitverkoren om het lijden der menschheid te verzachten en waarin hem groote dank wordt betaigd voor de verleende hulp. Maar wie is nu de onderteekenaar? die predikant Vosveld? Deze is niemand anders dan een gewone kok, wiens beroep het is om spijzen en dranken te bereiden, en die dus alleen voor den inwendigen mensch zorgt, maar ook deze kok weigerde nog de advertentie te teekenen, zoodat het geheel en al bekl.'s werk was. Spr. acht het nuttig en noodig, dat aan dezen man een zware straf wordt opgelegd en requireert zijn veroordeeling tot 4 hechtenisstraffen, ieder van twee maanden.

In een zeer uitvoerig pleidooi tracht de verdediger, mr. J. J. De Heer, het O. M. te weerleggen. Wat den bezwarenden getuige betreft, die overal toegang had, meent spr. dat deze een onbetrouwbaar getuige is, want hij verdiende in den beginne als kastelein veel geld aan de patiënten, dwong hen om slechte consumtie voor veel geld te gebruiken, en zoo kwamen er dikwijls patiënten bij bekl., die onder den invloed van sterken drank waren, in getuiges inrichting gebruikt. Ook zou hij bekl. naar het leven hebben gestaan. Verder tracht hij de andere verklaringen te ontzenuwen, noemt de genoemde advertentie een fout van beklagde, maar schrijft die toe aan reclame, en na zich beroepen te hebben op een arrest van den Hoogen Raad, betreffende een gymnastiekonderwijzer, en een vonnis van de rechtbank te Groningen, vraagt hij voor bekl. vrijspraak, subs. het opleggen eener geldboete.

Na re- en dupliek wordt de uitspraak bepaald op Woensdag 14 November.

(*Rott. Nieuwsblad.*)

Wegens ongesteldheid van den Rechter is, naar men ons mededeelt, de uitspraak uitgesteld.

De Hooge Raad verwierp het cassatieberoep van A. v. TUYLL te Amsterdam, wegens onbevoegd verkoopen van *Extractum chinae liquidum*, door de rechtbank aldaar in hooger beroep tot f 25 boete, subsidiair 15 dagen hechtenis, veroordeeld. (Zie ons Mbl. van Juli j.l.) De bewering van requirant, als zou het door hem verkochte, zijnde Kina de Vrij, niet zijn het *Extractum chinae liquidum* bedoeld in de Nederlandsche pharmacopee, achtte de Hooge Raad in strijd met de feitelijke beslissing der Rechtbank.

Door het kantongerecht te Haarlem zijn vijf winkeliers in drogerijen, wegens het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen, veroordeeld tot een geldboete van f 3, subs 3 dagen hechtenis.

Aan de thans verschenen mededeelingen aan den *Geneesk. raad voor Z.-Holland over 1899* is het volgende ontleend.

Gerechtelijke handhaving van wetten en verordeningen.

Art. 436¹ W. v. Str. Onbevoegde uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert.

Een winkelier in verwaren te *Vlaardingen*, die tevens geneeskundige praktijk uitoefent en reeds meermalen deswege met de Justitie in aanraking kwam, was voor den kantonrechter te Schiedam gedagvaard, omdat hij twee personen geneeskundigen raad en bijstand had verleend; de een, die volgens beweren van den winkelier kanker in de maag had, ontving ter bestrijding van die kwaal poeders en kreeg den raad om geen sterken drank te gebruiken en niet te rooken; de ander zou lijden aan „rheumatiek en zenuwen op de maag”, ter genezing waarvan hem het gebruik van „witte Haarlemmerolie” werd voorgeschreven.

Hoewel de ambtenaar van het O. M. 30 dagen hechtenis eischte, veroordeelde de kantonrechter beklagde

tot eene boete van f 200.—, subs. 30 dagen.

Een schipper, die met zijn vaartuig te Stad aan het Haringvliet lag, had een koopman te Ooltgensplaat, beroemd om zijne bekwaamheid in het genezen van allerlei ziekten, ultgenoodigd bij hem aan boord te komen, ten einde zijne vrouw en zijn zoon, die beiden lijdende waren aan „ontsteking aan de beenen”, geneeskundig te onderzoeken. De koopman gaf gevolg aan deze uitnoodiging.

Hoewel de onbevoegde tal van kruiden, pillen en watertjes aan de patiënten had toegezonden, die genezing moesten aanbrengen, vonden deze bij de behandeling geen baat.

Voor het kantongerecht te Sommelsdijk gedagvaard, werd beklagde (recidivist) tot f 200.— boete, subs. 40 dagen veroordeeld; het O. M. had hechtenis van 60 dagen gerequireerd.

In de gemeente Voorschoten werd door een schoenmaker onbevoegd en op groote schaal geneeskunst uitgeoefend; honderden personen uit alle standen consulteerden hem; de toeloop van patiënten was soms zoo groot dat men, om vooral maar zeker te zijn „gehulpen” te kunnen worden, zich reeds daags te voren van volkaarten voorzag en den nacht te Voorschoten doorbracht.

Pogingen van den burgemeester om eene vervolging uit te lokken hadden nog geen gevolg; wel werd eenmaal proces-verbaal opgemaakt wegens behandeling van iemand uit Wassenaar, die na het gebruik van de verstrekte zalf zich met hevigen huiduitslag onder behandeling van een medicus had moeten stellen, doch vervolging schijnt achterwege gebleven te zijn.

(Pharm. Weekbl.)

De Rechtbank te Amsterdam heeft het vonnis van den Kantonrechter bevestigd, waarbij de bekende Juffrouw Bout, zich noemende „planeetkundige”, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst (‘t gold hier haar „kikkerkuur” tegen maagkwalen, zie o.a. het Maandblad van September j.l.) was veroordeeld tot een geldboete van f 60.

Ingezonden.

's GRAVENHAGE 15/11 1900.

M. H!

In Uw No. van Nov. 1900 komt voor een Art. tegen Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller. Als Co. der firma A. Pluymert & Co. kan ik niet nalaten op een onwaardig stuk als dat, van repliek, zij 't dan ook kort, te dienen.

U spreekt van walging, opgewekt door eene door ons geplaatste advertentie; van de anonce zegt gij: „al dat vertoon van z.g. godsdienst en christelijkheid” enz.

Of dat „vertoon” vertoon is, kunt U te weten komen als U eens informeert bij Ds. A. Loois, predikant der Geref. Kerk te Pernis.

(Tot 18 Oct. dezes jaars woonde ik te Pernis.)

Mijne vrouw, M. H! had veel geleden aan Rheumatiek, als gevolg van eene ernstige ziekte: hartvliesontsteking. Geen der 3 Doktoren, daarover geraadpleegd, wist verbetering te bewerken; maar 3 flesschen Zokoro deden haar, onder Gods zegen M. H!, herstellen. Na eene dergelijke ondervinding, gepaard met andere resultaten te Pernis, verbond ik, die tot 1 Febr. 1900 Christelijk onderwijzer was aan de School van den Heer J. D. Wassink aldaar, mij met den Heer A. Pluymert, om deze heilzame geneesmiddelen meer bekend te maken.

Als er in Uwe kolommen gelegenheid is om verdere repliek op Uwe bestrijding te leveren, dan wensch ik later daarvan gaarne gebruik te maken, maar in elk geval verzoek ik dringend plaatsing voor deze regelen, die slechts een antwoord zijn op een aanval, die mijne persoonlijke eere geldt.

Bij voorbaat dankzeggend, heb ik de eer te zijn, M. H!:

Uw dw.:

G. W. VERSLOOT,
lid der firma A. Pluymert & Co.
Riebeeckstraat 58.

Slechts bij uitzondering plaatsen wij stukken van personen, die wij als kwakzalvers beschouwen; wij kunnen hun in ons blad toch geen gelegenheid geven om voor hun zaak reclame te maken? Maar nu de heer V. zijn persoonlijke eere er bij te pas brengt, geeft ons zijn schrijven aanleiding om hem er op te wijzen dat hij die eer o.i. al zeer slecht behoedt. Misschien keert hij dan nog van zijn weg terug, een weg, dien wij een dwaalweg noemen. Wij willen eens aannemen dat de echtgenoot van den schrijver van één enkele ziekte genezen is door het gebruik van 3 flesschen Zokoro, onder Gods zegen. De heer VERSLOOT is nu erkentelijk voor de Zokoro en voor den zegen en besluit terstond . . . de aandacht van zijne „medechristenen” te vestigen op dit wonderlijke

middel? Dat niet, maar hij maakt er direct een „zaakje” van, associeert zich met iemand en bevordert door alle middelen der reclame den aankoop van een geheel onbekende, Amerikaansche kwakzalverij, die tegen een groot getal, geheel verschillende kwalen als onfeilbaar, op echte kwakzalverachtige wijze wordt aanbevolen. (Terloops worden er nog eenige andere, eveneens onfeilbare middelen, uit dezelfde fabriek bij genomen). De zaak wordt in 't groot aangepakt; brieven en enveloppes worden bedrukt met hoofden luidende: „kantoor van den Lokaal Agent van Dr. Pieter's Zokoro of bloedhersteller” en de achtbare Christelijk onderwijzer, zoo prat op zijn eere, alléén maar in staat om het geval van zijn vrouw en Gods zegen met eenige juistheid te beoordeelen, aarzelt niet zijn waar aldus aan te bevelen:

„Wij berichten aan onze medechristenen dat men niet enkel en alléén te rade behoef te gaan met Dokters, die geen voorstanders betoonen te zijn van het Christendom, maar inlichtingen kunnen ingewonnen worden aangaande ziekteverschijnselen bij een christelijk Dokter en speciaal de uitvinder van zeer doeltreffende geneesmiddelen.

„Geneesmiddelen die reeds 80 jaren met zegen door zeer velen zijn gebruikt, welke dagelijks wondervolle genezingen als succes hebben (eigen ondervinding).

„Men stelle zich slechts op de hoogte met Dokter Pieter Fahrney's geschriften, die gratis zijn te verkrijgen bij de ondergeteekenden.

„De middelen van dezen dokter bestaan niet uit giftige bestanddeelen, maar uit verschillende plantaardige deelen.

„Waarde lijdende Broeders en Zusters, kiest in deze den weg der middelen en laat U raden door een christen.

„Weten de Dokters U geen raad te geven die baat, in menige kwaal is deze Dokter gebruikt als middel in Gods hand als redder der gezondheid.

„Wij geven U dezen raad als medechristenen, leden der Geref. Kerk, zijnde agenten van Dr. P. FAHRNEY, Chicago, Ill. U. S. A., die gaarne iets doen voor 's menschen heil.”

Zeker, voor 's menschen heil, wanneer men maar tegelijkertijd den prijs van de middelen betaalt. Waarlijk, mijnheer Versloot, onze walging van zoo'n misbruik van hetgeen aan velen nog heilig is, is nog even groot.

Verder geschrijf wordt van u niet meer opgenomen, tenzij gij mededeelt en bewijst, dat door u, in 't belang van uw eere, de verkoop van Zokoro en dergelijke is gestaakt.

Redactie.

WelEd. Heer!

Het No. van het Maandblad tegen Kwakzalverij, waarin UEd. het Voltakruis aan den kaak stelt, is ons van bevriende zijde ter hand gesteld. Wij hebben in goed geloof gehandeld en aanprezen ook met het oog op de vrijwillige attesten, ons nagestuurd. Om nu echter niet verdacht te worden het publiek op te lichten, door iets dat zou waardeloos zijn, hebben wij terstond besloten verder geen reclame meer te doen en de in ons bezit zijnde Voltakruisen aan de Deutsche firma, die ze ons leverde, terug te sturen, zoodat wij er niet verder willen in handelen.

Hoe het echter nu komt dat, als het Voltakruis in Duitschland verboden is, nog 2 Berlijnsche firma's het Voltakruis openlijk in groote deutsche couranten aanbieden is ons een raadsel. Wel heeft de Berlijnsche Politie voor het Voltakruis gewaarschuwd, het Gerecht echter (en daarop alléén komt het aan) heeft den handel in Voltakruisen niet strafbaar gevonden. Dit alles is echter nevenzaak; zooals wij boven mededeelden, hebben wij de zaak reeds geheel aan kant gezet en twijfelen niet, of UEd. zult aan onze loyale gezindheid in deze niet twijfelen.

Hoogachtend!

Metaalwarenfabriek voor Nieuwe Uitvindingen
VALKENBURG (Holl. Limburg).

14 Novb. 1900.

Met genoegen plaatsen wij het bovenstaande, waarvan wij gaarne nota hebben genomen. De toestand in Duitschland is ons ook min of meer een raadsel, want niet alléén de Deutsche politie maar ook de Justitie aldaar is in de zaak opgetreden. In het Maandblad van October 1895 namer wij reeds een bericht op omtrent een veroordeeling van den redacteur van het „Hamburger Fremdenblatt” tot 16 Mark boete, omdat hij een advertentie, dienende tot aanbeveling van het Voltakruis als geneesmiddel, viermaal in zijn blad had geplaatst. Vermoedelijk is het ontbreken van een Rijkswet betreffende deze aangelegenheid, zoodat elk land zijn afzonderlijke regeling heeft, oorzaak van het bevreemdend verschijnsel.

RED.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:
Het Dep.: Nut van 't Algemeen, Hien en Dodewaard.
Dr. J. Doijer, Arts te Aardenburg.
W. M. H. A. te 's H. Dank voor uwe bemoeiingen; zooals gij ziet is aan uw wensch gevolg gegeven.
H. W. S. te L. Van Januari af zal een Maandblad aan die adressen worden verzonden.

N. G. te A. Reeds herhaalde malen hebben wij gezegd, dat wij onze ruimte beter kunnen gebruiken dan door telkens waarschuwingen op te nemen tegen die haarwaters, die meer als schoonheidsmiddelen dan als geneesmiddel worden aangewend, te meer daar wij al dikwijls onze meening hebben kenbaar gemaakt dat er geen haarwater is, dat de verloren haren weer terugbezorgt. Alléén omtrent voor de gezondheid schadelijke waters maken wij somwijlen een uitzondering en ook voor die, welke tegen haarziekten worden aanbevolen. In dit laatste geval verkeert de Haarbalsem van J. I. Mulder, Eenig Haarhersteller ter Wereld, te 's Gravenland. Daarom hebben wij Mej. G. JONGBLOED, Apotheker te Arnhem aangezocht en bereid gevonden het middel voor ons te onderzoeken. Dat onderzoek heeft aangegeven, dat de Haarbalsem bestaat uit een waterig aftreksel van rozenbladen, waarin 5 proc. pheno! (carbolzuur) is opgelost. Dus een vrij sterke carboloplossing, waarvan een langdurig gebruik lang niet onschadelijk is. En wat een nieuwe uitvinding van den „Eenigen Haarhersteller”!

J. A. S. te E. Van uwe opgaven zal met bescheidenheid gebruik worden gemaakt. Dank voor de mededeelingen.

Dr. L. W. H. T. W. te V. Het bericht was ons ontgaan omdat wij het bedoelde blad niet getrouw lezen. Wij betuigen u onze dank voor de toezending en houden ons verder aanbevolen.

D. H. te R. Die reclame in de N. Rott. Ct. over de Véritable lotion miraculeuse hebben wij wel gelezen . . . en er om gelachen. Maar daar het een toiletwater betrof, hebben wij er verder geen aandacht aan geschonken.

Dr. A. G. F. te M. Dank voor de gezonden advertenties; zij komen zeker te pas.

L. de G. te V. Dat sommige lijdens na 't gebruik van Pink-pillen zich beter gevoelen verwondert ons niet. Daar gelaten de mogelijkheid, dat ook zonder die pillen de beterschap zou zijn ingetreden, zijn het staalpillen die al jaren lang bekend zijn (doch in dit geval zeer slecht bereid) en die willen wel nu en dan eens helpen. Maar dan zouden goed bereide staalpillen, bij den apotheker gehaald, toch zeker veel meer nut doen.

W. J. F. M. H. te A. Die advertentie van Hartzema's Haematon komt herhaalde malen in Deutsche bladen voor en daartegen is vanwege de politie al dikwijls gewaarschuwd. Ook door ons. H. is geen apotheker. Zie verder de „Herhaalde waarschuwingen.”

D. A. J. K. te 's H. De Pilules Orientales ontvingen; ze zullen onderzocht worden.

Dr. H. C. B. te R. De Druiden- of Schavonenzalf is o.a. behandeld in de Maandbladen van Januari 1888 en Januari 1897. In het eerstgenoemde blad is de samenstelling — volgens onderzoek van den heer Apotheker H. T. DE GROOT — opgegeven, zijnde: loodpleister, was, oljfolie en een beetje kamfer; zooals gij ziet niets bijzonders, een van die oude pleisters, vroeger wel in gebruik maar die door de moderne middelen geheel verdrongen zijn. In het tweede blad (wij hebben geen exemplaren meer ter beschikking) beschrijft de heer A. K., arts, een geval, waarin het gebruik van de zalf hoogst ernstige gevolgen na zich heeft gesleept.

J. T. E. te L. In dank ontvangen.

Z. H. M. S. te A. Nog altijd ontving de Secretaris-Peningmeester geen antwoord op zijn laat-te schrijven, evenmin het bedrag uwer contributie. Gij hebt toch twee maal beloofd het te zullen zenden; waarom doet gij het dan niet?

Herhaalde Waarschuwingen.

Hartzema's rheumatiekmiddel. HARTZEMA, wiens eigenlijke naam BEREND HARTZEMA ENUMA is, onderscheidt zich van zijn collega-kwakzalvers door den wetenschappelijken klank, dien hij aan zijn aanbevelingen tracht te geven, waarbij hij spreekt van eindproducten van onvolledige stofwisseling, concrementen van urinezuur, oplossend vermogen van het bloed en meer fraais. Ook is het merkwaardig, dat de zoogenaamde HARTZEMA zich zelf als een proefstuk aan het publiek voorstelt, want de voornaamste aanbeveling van het vocht is, dat hij zelf, bij Hartzema, door zijn waar van rheumatiek en jicht is genezen!

De heeren professoren J. W. GUNNING en J. H. VAN 'T HOFF, te Amsterdam, hebben, op verzoek van de rechtbank aldaar, het mengsel onderzocht, waarbij de hoofdbestanddeelen bleken te zijn salicylzuur en ijzer, stoffen die elke geneeskundige kent en in de gevallen, waarin hij ze noodig acht, doet gebruiken. Natuurlijk vraagt H. hiervoor een prijs ver boven de waarde van het vocht.

Voor den deskundigen lezer zij hier aangestipt dat, blijkens een onderzoek van den heer KRUISSE, men een volkomen gelijk vocht verkrijgt door de Sol. Chlor. Ferrici der Pharm., met water verdund, door Natrium hydroxyde te praecipiteeren en er, zonder verwijdering van het gevormde Chloornatrium, onder verwarming, wijnsteenzuur bij te voegen tot het praecipitaat is opgelost; 300 gram van het vocht worden vervolgens met 1 gram salicylzuur, opgelost in een weinig spiritus, vermengd. Bij de rechterlijke instructie heeft H. de samenstelling vermeld, die hiermede, behoudens een spoor salicylolie, overeenkwam.